Nr 106 = niet verschenen, zie melding voorkant nr 108

VVD

Verschijnt wekelijks met uitzondering van de recesperiodes van de Tweede-Kamerfractie.
Uitgave van de Haya van Somerenstichting onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur van de VVD.
De inhoudelijke verantwoordelijkheid berust bij de Tweede-Kamerfractie van de VVD.

24 jan. 1986, **nummer 107**

EXPRESSE

redactie: H.F. Heijmans, drs. L.M.L.H.A. Hermans; **eindredactie:** J.J. Metz;
redactie-adres: Postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage, tel. 070-61 49 11; **organisatie:** J.N.J. van den Broek;
abonnementenadministratie: algemeen secretariaat VVD, postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage, tel. 070-61 49 11;
abonnementsgeld: ƒ 50,– per jaar; **vormgeving en druk:** Hofstad Druktechniek bv, Zoetermeer.

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Het debat over de Wet op de Studiefinanciering

Er moeten knopen worden doorgehakt

Tegen de zeventiger jaren ontstond pilitieke discussie over de structuur van de studiefinanciering. Het ging daarbij om vragen als: hoe kan het stelsel worden vereenvoudigd; hoe moeten de kosten over individu en gemeenschap worden verdeeld en hoe kan de financiële zelfstandigheid van de student ten opzichte van de ouders worden versterkt.

In 1972 deed prof. Van Dijck een zeer concreet voorstel tot integratie van kinderbijslag, fiscale kinderaftrek en studietoelagen.

Vastgesteld kan worden dat in het voorstel van Minister Deetman op dit stramien is voortgebouwd. Voor het eerst ligt er echter een concreet Wetsvoorstel. anderen waren in nota's of beleids-voornemens blijven steken. Dat de Regering thans voor het eerst een Wetsvoorstel heeft ingediend is een prestatie van formaat. Eindelijk kunnen er knopen worden doorgehakt.

Kritiek op het huidig stelsel van studiefinanciering

Al vele jaren is er kritiek op het stelsel van studiefinanciering. De huidige regelgeving is verbrokkeld, ondoorzichtig en onsamenhangend. In de huidige regeling staat de ouder-afhankelijkheid centraal. In brede kring is bepleit daarin verandering te brengen. De druk van de ouderlijke bijdrage is vooral bij de middengroepen zwaar en een zuivere toepassing van het profijtbeginsel bevordert dat niet de draagkracht van de ouders nù, doch de draagkracht van de afgestudeerde student later, meer centraal komt te staan.

Studenten in het hoger onderwijs worden thans bevoordeeld boven hun leeftijdgenoten in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs. Er ontbreekt tot nu toe een wettelijke regeling van de studiefinanciering.

Financiële zelfstandigheid van de student

Tot onze hoofdpunten van kritiek op de bestaande regelingen voor studiefinanciering behoort dat daarin niet ten principale wordt uitgegaan van de eigen verantwoordelijkheid en financiële zelfstandigheid van de meerderjarige student. Op grond van onze opvattingen over mens en samenleving heeft de VVD-fractie altijd voor een nieuw stelsel gepleit dat wel op dit uitgangspunt is gebaseerd.

Niet de draagkracht van de ouders nù, doch de draagkracht van de afgestudeerden later behoort het centrale uitgangspunt te zijn.

We delen de opvatting van de Regering dat om budgettaire redenen volledige ouderonafhankelijkheid thans niet is te verwezenlijken. De VVD deed voorstellen om de ouderafhankelijkheid nu en in de toekomst te verminderen.

In de eerste plaats bepleiten wij dat de rente-opbrengsten en een eventuele structurele onderuitputting van het leningenvolume worden benut voor verbetering van het stelsel op dit punt.

In de tweede plaats zullen de vrijstellingsbedragen voor bijverdiensten van de studerenden moeten worden verruimd.

In de derde plaats stellen wij voor om ter zake van de ziektekostenverzekering nu reeds ouderonafhankelijkheid voor de student te realiseren.

Toegankelijkheid van het onderwijs

Voor degenen die onder het nieuwe stelsel gaan vallen lijkt ons de toegankelijkheid redelijkerwijs gesproken voldoende verzekerd.

We baseren dat op:

a. het feit dat de studiefinancieringsfaciliteiten voor met name 18 tot 21-jarigen in V.W.O. en M.B.O. worden uitgebreid;
b. de omvang van de geboden faciliteiten, inclusief de afstemming van de terugbetalingsregeling op de draagkracht van de afgestudeerde (de studieschuld mag geen financiële dwangbuis betekenen); en
c. literatuur – nationaal en internationaal – over het verband tussen studiefinanciering en toegankelijkheid van het onderwijs.

Problematischer is echter – uit oogpunt van toegankelijkheid van het onderwijs – de situatie voor degenen die niet onder het nieuwe stelsel van studiefinanciering zullen vallen.

Knelpunten liggen er ons inziens voor studenten van ouders die weigeren de eigen bijdrage te betalen, voor studerenden in het hoger onderwijs van 16 en 17 jaar, voor studerenden ouder dan 30 jaar en voor Nederlandse studenten in het buitenland.

Onoverkomelijke bezwaren heeft de VVD-fractie tegen het per definitie uitsluiten van Nederlandse studenten in het buitenland.

De VVD vindt dat deze keuzevrijheid niet moet worden verminderd en dat het streven van de Europese Commissie om binnen de Gemeenschap de mobiliteit van studenten te stimuleren ook nationale ondersteuning verdient. De reikwijdte van het wetsvoorstel dient derhalve op dit onderdeel uitgebreid te worden.

De voorgestelde regeling kan toch de studiekansen voor met name vrouwen, die op latere leeftijd een studie willen volgen die geen pendant heeft in het deeltijdonderwijs, verminderen. In dat opzicht geven we de Minister een beperkte optrekking van de leeftijdsgrens in overweging. Een variant kan zijn om de mogelijkheden om te studeren met behoud van uitkering voor deze categorie te verruimen.

Nadere opheldering verlangt de VVD-fractie over het verband tussen de Wet op de Studiefinanciering en de Wet op de Erkende Onderwijsinstellingen.

Voor tal van opleidingen wordt thans kinderbijslag genoten, die straks komt te vervallen, terwijl er geen zekerheid is dat deze opleidingen onder de Wet op de Erkende Onderwijsinstellingen en dus onder de studiefinancierings-

regeling gaan vallen. Wij hebben de Minister uitgenodigd hierop nader in te gaan.

Individualisering

In het nieuwe stelsel wordt de partnerafhankelijkheid versterkt. Op zich heeft de Regering daarvoor redelijke argumenten.

Aan de andere kant heeft individualisering voordelen: het onderscheidt de doelstellingen van studiefinanciering en sociale zekerheid, het is meer in overeenstemming met het emancipatiebeleid, het benadrukt de individuele zelfstandigheid bij de toekenning van studiefinanciering en het zou het vreselijk ingewikkelde stelsel aanmerkelijk kunnen vereenvoudigen.

Van de Ministers verlangen we de toezegging dat eventuele wijzigingen in het stelsel van sociale zekerheid, die zijn gericht op individualisering, automatisch leiden tot aanpassingen in de Wet op de Studiefinanciering.

Terugbetalingsregeling

Is men in gemeenschap van goederen getrouwd, dan wordt bindend en verplicht rekening gehouden met de draagkracht van de partner van de debiteur.

Is men daarentegen „anders getrouwd" (op huwelijkse voorwaarden of ongehuwd samenwonend) dan wordt op verzoek van de debiteur geen rekening gehouden met de draagkracht van de partner.

De VVD bepleit dat met één en dezelfde maat wordt gemeten, ongeacht de status van het huwelijk.

Inkomensaspecten

Tot één van de grootste knelpunten in het huidige stelsel behoort de hoge marginale druk voor de middeninkomens.

De VVD waardeert het positief – en in lijn met de Inkomensnotitie van het Kabinet – dat in dit Wetsvoorstel de hoge marginale druk van 42,3% wordt vervangen voor een lager schijvenstelsel van 10%, 20%, respectievelijk 30%. Het bevat terecht denivellerende elementen.

Elke stelselwijziging leidt per definitie tot inkomensmutaties, een verlaging van de marginale druk was hard nodig, de effecten zijn verschillend per onderwijssoort en hangen er bovendien van af of men de meetlat hanteert voor de ouders, de student, het gezin of de afgestudeerde.

Het is een smeltkroes van plussen en minnen.

Ten gunste van het kabinetsvoorstel pleit dat:

a. andere inkomensafhankelijke regelingen ook starten met een eigen bijdrage op dit niveau;
b. ook in het huidige stelsel een ouderlijke bijdrage vanaf dit niveau werd verondersteld indien men naast studiefinanciering ook kinderbijslag kreeg;
c. verhoging van het draaipuntinkomen leidt tot een aanzienlijke verlaging van de basisbeurs voor alle studenten van 700 – 1000 gulden.

De basisbeurs vertolkt in het nieuwe stelsel de financiële zelfstandigheid en ouderonafhankelijkheid – elementen die de VVD-fractie eerder wenst te vergroten in plaats van te beperken.

Een forse verlaging van de basisbeurs wordt door de VVD niet wenselijk geacht en staat op gespannen voet met de bedoelingen van de stelselwijziging.

Een ander aspect betreft de draagkracht van ouders uit vermogen. Het is niet gewenst om de ouderlijke bijdrage te baseren op het bedrijfsvermogen waarover reeds vermogensbelasting, en via het rendement, ook inkomstenbelasting is betaald.

Naar onze mening moet bedrijfsvermogen geheel buiten beschouwing worden gelaten. De VVD heeft hiervoor een amendement ingediend.

Studentenvoorziening

Volgens de VVD-fractie dient er een verband te bestaan tussen het niveau van de studiefinanciering en de omvang van subsidies voor studentenvoorzieningen.

Nu in de studiefinanciering de tegemoetkoming in de kosten voor levensonderhoud wordt gekoppeld aan het vloerbedrag in de Algemene Bijstandswet voor 18-jarigen, is er alle reden om minder sterk dan de Minister voorstelt om te buigen in de studentenvoorzieningen. De VVD meent dat met name voorzieningen op het gebied van sport en cultuur, die binnen universitaire leefgemeenschappen een lange traditie hebben en in een grote behoefte voorzien, buiten schot moeten blijven.

De uitvoeringsorganisatie

De VVD-fractie vindt de conclusie van de Regering dat de Raden van Arbeid niet zullen worden ingeschakeld bij de uitvoering van het stelsel voorbarig en onverstandig.

(Voor nadere informatie: drs. D.J.D. Dees, tel. 070-614911, tst. 2191.)

Stelselwijziging Ziektekostenverzekering

Deze week heeft de Kamer positief gestemd over een aantal ingrijpende wijzigingen in het stelsel van ziektekostenverzekeringen. Het betrof een drietal wetsontwerpen met een zevental daarmee samenhangende voorstellen.

1. Opheffing van de bejaardenverzekering

Deze maatregel kreeg algemene instemming. De betrokkenen zullen (per 1 april aanstaande) worden ondergebracht in het verplichte ziekenfonds. De premiestelling wordt zodanig, dat de zogenaamde AOW-plus-problematiek wordt opgelost. In de huidige situatie hielden mensen met een klein pensioentje door de premiereductieregeling daarvan niets of nauwelijks iets over. De VVD had reeds meerdere malen aangedrongen op het schrappen van deze boete op spaarzin. In het vervolg – en dat is een essentieel uitgangspunt van deze stelselwijziging – zullen de 65-plussers daar verzekerd blijven waar ze reeds voor hun 65e verzekerd waren. Op die wijze komt er over enige jaren een meer evenwichtige verdeling van ouderen over enerzijds het verplichte ziekenfonds en anderzijds de particuliere verzekeringssector, zodat er weer een gezonde situatie kan ontstaan.

2. Opheffing van de vrijwillige ziekenfondsverzekering

Deze maatregel heeft begrijpelijk de meeste aandacht getrokken. De opheffing was echter onontkoombaar en bovendien noodzakelijk, omdat de vrijwillige verzekering in wezen een ongezond element was in het huidige stelsel. Twee jaar terug was de vrijwillige verzekering in feite reeds failliet. Dit kon voorkomen worden door een vrijwillige bijdrage van *f* 180 miljoen per jaar van de zijde van de particuliere verzekeraars. Dit was echter slechts een tijdelijke zaak. Opheffen bleek nog de enige mogelijkheid. Het alternatief van het CDA, een afgeslankte vrijwillige verzekering als proeftuin voor een volksverzekering (zie Vrijheid en Democratie, nr. 1329, d.d. 19 november 1985) bleek geen realiteitswaarde te hebben. De VVD was onder voorwaarde accoord. Deze voorwaarde betrof de groep zelfstandige ondernemers en boeren, die onder de reductieregeling vielen, voor wie de overgang naar de particuliere verzekering een fors inko-

mensoffer zou betekenen. Op aandrang van de VVD is de oorspronkelijke, te beperkte compensatieregeling verbeterd en structureel gemaakt. Een belangrijk succes. De groep ambtenaren, die overgaat, wordt gecompenseerd op grond van de bestaande regelingen voor ambtenaren. De 65-plussers, die onder de reductieregeling vielen, zullen overgaan naar de verplichte verzekering.

3. Uitkeringsgerechtigden naar het verplichte ziekenfonds

In de lijn met eerdere besluiten zal een aantal categoriën uitkeringsgerechtigden verplicht verzekerd worden, namelijk de AAW-ers, de bijstandsgerechtigden, de AWW-ers en zij die vallen onder de bedrijfsbeëindigingshulp. Diegenen, die naast hun uitkering aanvullend inkomen hebben en in totaliteit een inkomen boven de ziekenfondsloongrens krijgen voorlopig de keuze (gedurende 3 jaar, in welke periode de zogenaamde samenstellingsproblematiek definitief moet worden opgelost). Daarmee wordt de recente problematiek zoals die ontstaan is rond vele WAO- en WWV-ers met een aanvullende uitkering vermeden.

4. Regelgeving voor de particuliere sector

De particuliere verzekeraars krijgen een wettelijke acceptatieplicht. Bovendien worden zij verplicht om diegenen, die afkomstig zijn van de vrijwillige verzekering, een standaardpakket (volgens een ziekenfondspakket) aan te bieden voor een door de Regering vast te stellen prijs/premie (*f* 135,– per persoon per maand, voor kinderen onder de 16 jaar de helft). Deze premie is niet kostendekkend. De particuliere sector legt daar in totaliteit zo'n *f* 100 miljoen per jaar op toe. Om die reden zal voor nieuwe toetreders en loongrensoverschrijders geen premie door de overheid vastgesteld worden, dus zeker geen verliesgevende premie. De Staatssecretaris heeft dit uitdrukkelijk op instigatie van de VVD moeten toezeggen. Anders zouden de particulier verzekerden ten onrechte de rekening gepresenteerd hebben gekregen. Bovendien zou de particuliere verzekeringssector op termijn failliet zijn gegaan en verlengstuk zijn geworden van de ziekenfondsen. Een volksverzekering via de achterdeur. Voor de VVD was dit niet aanvaardbaar geweest.

5. Scheiding tussen ziekenfondsen en bovenbouworganisaties eigen instellingen en dergelijke

Momenteel zijn er nogal wat bestuurlijke en financiële bindingen van ziekenfondsen met andere activiteiten en tussen ziekenfondsen en de zogenaamde bovenbouwmaatschappijen. Deze worden grotendeels verboden, waardoor ongewenste belangenverstrengelingen voorkomen kunnen worden. Tevens wordt het voor het ziekenfonds verboden zich met branchevreemde (bij voorbeeld reisverzekeringen) activiteiten bezig te houden.

6. Medefinanciering oververtegenwoordiging oudere verzekerden in het ziekenfonds

Ook wel de externe verevening genoemd. De particuliere verzekeraars (en verzekerden) gaan een financiële bijdrage doen aan het ziekenfonds, waarin van oudsher vele malen meer ouderen zitten dan bij de particuliere sector. Het gaat hier om een tijdelijke zaak, omdat deze stelselwijziging er juist toe leidt, dat er een meer evenwichtige spreiding komt van de 65-plussers over de beide verzekeringssegmenten.

7. Interne lastenverevening particuliere sector

Er komt een wettelijk systeem voor interne verevening met een tweeledig doel, namelijk: a. de kosten van de vergrijzing beter te spreiden (verkleining insolvabiliteitsrisico) en b. het slechten van al te grote premieverschillen.

Al met al kan de VVD met deze voorstellen instemmen. Het stelsel van ziekteverzekeringen kan weer gezond worden, hetgeen nodig is om de vraagzijde van de gezondheidszorg beter beheersbaar te maken. Tevens wordt met deze voorstellen *f* 1 miljard omgebogen. Vast staat echter dat verdere maatregelen in de sfeer van de ziekenfondsverzekering nodig blijven. Zoals meer keuzemogelijkheden, restitutiesysteem (in plaats van natura-verstrekkingen) en een andere premiestelling, waardoor de positie van alleenstaanden (deze betalen thans relatief te veel premie) verbeterd kan worden. Het VVD-pleidooi om met name aan dat laatste punt op korte termijn iets te doen, kreeg volstrekt ten onrechte geen steun van PvdA en CDA.

(Voor nadere informatie: mr. G.B. Nijhuis, tel. 070-614911, tst 2854.)

NAVO en wapenbeheersing

Bij het debat op 22 januari over de Navo-delen van de begrotingen van Defensie en Buitenlandse Zaken heeft de VVD naar voren gebracht, dat het Warschaupact een tweevoudig overwicht in conventionele wapens heeft en dat de verschuiving ten nadele van de Navo de laatste jaren is doorgegaan. In korte drachtsraketten is het Sovjet-overwicht hetzelfde. In de chemische wapens is het Warschaupact waarschijnlijk zelfs tientallen malen de meerdere. Ook op strategisch gebied is de trend in het nadeel van het Westen. De Sovjet-Unie staat aan het begin van een grote, nieuwe moderniseringsronde. In het midden van het volgende decennium zullen de huidige intercontinentale kernwapens van de Sovjet-Unie door nieuwe zijn vervangen. Het aantal strategische kernkoppen zal al in de eerstvolgende vijf jaar met enkele duizenden kunnen toenemen.

Als de VS die ontwikkeling gaat bijhouden, wordt de wereld een nog veel voller arsenaal dan zij reeds is.

Er is dus weinig grond voor optimisme. Toch worden wij verblijd door partijsecretaris Gorbatsjov, die in het jaar 2000 alle kernwapens de wereld uit wil hebben. Het Gorbatsjov-Plan lijkt op de ambitieuze ontwapeningsvoorstellen van Carter in 1977 en van Reagan in 1983. De geschiedenis van grandioze voorstellen is droevig. Het is echter positief, dat dit vergaande plan nu van de USSR komt en dat Reagan het wel gunstig ontvangt. Maar men moet zich hoeden voor naïef optimisme. Het gaat niet om grootse plannen, maar om concrete stappen.

De toets is, of de USSR ook echt SS-20's gaat ontmantelen. Na vergaande kernontwapening zou de USSR overigens het tweevoudig conventioneel en het gigantisch chemische overwicht over de Navo behouden. Deze wapensoorten dienen dus ook verminderd en in evenwicht gebracht te worden. De tweede en derde toets in 1986 is dus, of de USSR het chemisch ontwapeningsverdrag tekent en het zeer bescheiden MBFR-voorstel aanvaardt om 11.500 man uit Centraal Europa terug te trekken.

Bestrijding van terrorisme

Sinds de jaren '70 is het internationaal terrorisme steeds belangrijker geworden. In december heeft de VVD de Minister van Buitenlandse Zaken een zevental punten voorgelegd voor een internationale aanpak van het probleem. De nadruk is toen gelegd op Europese samenwerking, in verband met het voorzitterschap van de Gemeen-

schap. Deze aanpak dient natuurlijk gecoördineerd te worden met de Amerikaanse. Daartoe heeft men in West-Europa ook verplichtingen aangegaan. In de Navo Raadszittingen is de laatste jaren herhaaldelijk afgesproken terzake vergaand samen te werken. Tijdens de Noord Atlantische Raad van 12 en 13 december jl. heeft de Minister van Buitenlandse Zaken deze afspraak met zijn collega's weer bevestigd. De Navo-regeringen zouden samen werken om het terrorisme te elimineren. Maar de Minister heeft na de terroristische aanslagen in de Kersttijd opvallend snel en duidelijk van de Amerikaanse maatregelen tegen Libië afstand genomen. Zeker, het staat niet vast of al deze maatregelen effectief zullen zijn. De bestrijding van slangen is moelijk en riskant. Maar het is voor de goede Atlantische verhoudingen en voor de kansen van de terrorisme-bestrijding nodig om onderlinge meningsverschillen niet te afficheren. Als voorzitter van de Europese Gemeenschap rust op ons land thans een grote verantwoordelijkheid. Ik vraag de Minister of hij zich wil inspannen om de Europese aanpak van het terrorisme dus zo sterk mogelijk te coördineren met de Amerikaanse. Dat betekent ook: Amerika niet openlijk afvallen tegenover regimes die terrorisme bedrijven. Daarom vroeg de VVD of de Regering mogelijkheden ziet voor de volgende maatregelen:

a. een Westers wapenembargo tegen landen die zich herhaaldelijk aan terrorisme schuldig maken;
b. sancties in de luchtvaartsfeer (landingsrechten intrekken en luchtvaartverbindingen afbreken met regimes die notoir terrorisme steunen dan wel weigeren voldoende veiligheidsmaatregelen te treffen);
c. verbeterde personencontrôle aan de grenzen, havens en luchthavens. Dus: marechaussee **niet** verminderen, en ook op de kleine grensposten toch weer contrôles gaan uitvoeren;
d. intensivering van de politie en justitie-samenwerking in de EG. Op den duur moet er een gemeenschappelijke EG-grenscontrôle komen. Pas als die effectief is, zou de personencontrôle aan de binnengrenzen kunnen worden verminderd (niet afgeschaft, want het probleem van binnen – Europees terrorisme blijft – IRA, Basken, RAF, CCC etc.);
e. versnelde invoering van het nieuwe paspoort, waarbij in de keuze van de soort de fraudebestendigheid de hoogste prioriteit moet hebben.

Het Nederlandse paspoort wordt op grote schaal vervalst, wat ons land grote bedragen kost (uitkeringen illegaal verblijvenden) en tot een toevluchtshaven maakt, hetgeen de bestrijding van internationale criminaliteit verzwakt.

De VVD-fractie stelde voorts dat regimes en groeperingen die terrorisme bedrijven of steunen, geen politieke, financiële of andere steun van Nederland mogen ontvangen. Het dient hen duidelijk gemaakt te worden dat terrorisme hun eigen geloofwaardigheid en belangen schaadt, omdat de Navo-leden tegenmaatregelen treffen. Anders wordt het terrorisme een steeds grotere kwaal.

(Voor nadere informatie: J.J.C. Voorhoeve of M.W. Wessels, tel. 070-614911, tst. 3124 of 2015.)

Invoering lesgeld voor boven 17-jarigen in het voortgezet onderwijs

Tengevolge van de invoering van het nieuwe stelsel van studiefinanciering moeten de Wet op het Voortgezet Onderwijs en de School- en Cursusgeld-Wet gewijzigd worden. Vanaf de leeftijd van 18 jaar vallen ook de leerlingen in het voortgezet onderwijs in de nieuwe studiefinanciering. Dat betekent, dat voor deze kinderen de kinderbijslag vervalt, waarbij zij echter het recht krijgen op een basisbeurs en, afhankelijk van het ouderlijk inkomen, in aanmerking komen voor een aanvullende beurs en/of rentedragende lening. Aan de hoogte van het schoolgeld verandert niets. De systematiek verandert wel. Voor niet-leerplichtige leerlingen in het voortgezet onderwijs wordt met ingang van het cursusjaar 1986/1987 een ouderafhankelijke bijdrage gevraagd voor kinderen van 16 en 17 jaar. De basis voor de bepaling van de hoogte van die bijdrage – schoolgeld genaamd – vormt het belastbare inkomen. Het maximum tarief bedraagt *f* 1.030,–. Onder bepaalde voorwaarden kunnen deze kinderen in aanmerking komen voor een tegemoetkoming in de studiekosten (TS-Regeling). Voor boven-17-jarigen moet een eigen bijdrage – lesgeld genaamd – betaald worden onafhankelijk van het ouderlijk inkomen, waarbij uitgegaan wordt van het maximum schoolgeldbedrag. Hier is echter de studiefinanciering afhankelijk van het ouderlijk inkomen. De VVD heeft erop gewezen, dat het niet wenselijk is voor dezelfde soort onderwijsbijdrage een verschillend regime te hanteren. Ook de Commissie Sociale Verzekeringen van de SER staat afwijzend tegenover deze systematiek. Tijdens het debat heeft de VVD gevraagd, in navolging van het advies van de SER, te onderzoeken of er mogelijkheden zijn deze tweedeling ongedaan te maken door aanpassingen van de studiekostenregelingen.

Voor kinderen boven de 18 jaar moeten het bevoegde gezag van de betrokken scholen zelf de lesgelden innen. Dat kan tot problemen leiden wanneer de lesgelden niet tijdig voor de inschrijvingsdatum betaald worden. De VVD heeft gevraagd of centrale inning niet een beter instrument zou zijn, gezien de vaak specifieke relatie tussen ouders/leerlingen en school. Gespreide betaling is niet mogelijk. Wel heeft de VVD gevraagd de mogelijkheid te openen om met betaalcheques te betalen, die dan in de loop van het jaar verzilverd worden. Daarbij wordt dan aangesloten bij de systematiek van de betaling van collegegelden in H.B.O. en W.O.

(Voor nadere informatie: M.J.H. den Ouden-Dekkers, tel. 070-614911, tst. 2283.)

VVD

Verschijnt wekelijks met uitzondering van de recesperiodes van de Tweede-Kamerfractie.
Uitgave van de Haya van Somerenstichting onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur van de VVD.
De inhoudelijke verantwoordelijkheid berust bij de Tweede-Kamerfractie van de VVD.

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

31 jan. 1986, **nummer 108**

EXPRESSE

redactie: H.F. Heijmans, drs. L.M.L.H.A. Hermans; **eindredactie:** J.J. Metz;
redactie-adres: Postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage, tel. 070-61 49 11; **organisatie:** J.N.J. van den Broek;
abonnementenadministratie: algemeen secretariaat VVD, postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage; tel. 070-614121;
abonnementsgeld: ƒ 50,– per jaar; **vormgeving en druk:** Hofstad Druktechniek bv, Zoetermeer.

Wet Arbeidsplaatsen Gehandicapte Werknemers (WAGW)

Na een voorbereiding van zo'n 10 jaar kon eindelijk deze week het wetsontwerp WAGW in de kamer worden behandeld. Eindelijk, omdat van de kant van de organisatie van gehandicapten – maar ook van de zijde van de politieke partijen – bij herhaling was aangedrongen op spoedige behandeling. Ook de VVD deed dat, omdat de (re-)integratie in het arbeidsproces van gehandicapten en arbeidsongeschikten van groot belang is. Maar ook, omdat de toestroom naar de WAO afgeremd dient te worden. Het aantal arbeidsongeschikten is immers sinds de invoering van de WAO (1967) gigantisch toegenomen; namelijk van 160.000 toen tot bijna 800.000 nu. Eén van de oorzaken daarvan is, dat de WAO nogal eens is gebruikt als afvloeiïngsregeling. Bovendien werkt de WAO stigmatiserend en invaliderend. Het is in het algemeen belang, dat deze ontwikkeling wordt omgebogen.

Nederland is overigens een van de weinige landen in Europa, dat nog geen wetgeving op dat terrein had. Wel was er reeds een regeling op grond waarvan bedrijven, overheid en instellingen 2% gehandicapten in dienst moeten hebben. Deze regeling kent echter geen sanctie. De 2% is dan ook op geen stukken na gerealiseerd. In het oorspronkelijke wetsontwerp was een uniform percentage van de 5 opgenomen. Nadien is dit gewijzigd in het volgende: de sociale partners van een bedrijfstak krijgen 3 jaar de gelegenheid om zelf tot een (re-)integratie-plan en taakstelling te komen. Doen ze dat niet of komt er geen overeenstemming dan moet de overheid bij Algemene Maatregel van Bestuur een percentage vaststellen tussen 3 en 7. Voldoet men ook daar niet aan dan zal een „boete" betaald moeten worden aan het Arbeidsongeschiktheidsfonds.

De VVD is accoord gegaan met deze wijziging, die, mede op verzoek van het CNV was aangebracht, omdat deze aanpak en recht doet aan de eigen verantwoordelijkheid van de sociale partners én bedrijven. De kleine bedrijven hebben immers veelal minder mogelijkheden. De overheid daarentegen zou een veel beter voorbeeld dienen te geven. De VVD heeft tijdens het debat daar nog eens met nadruk op gewezen. In het algemeen zullen werkgevers ten aanzien van gehandicapten wat minder „koud-water-vrees" moeten hebben. Bovendien dient bedacht te worden, dat gehandicapten gehandicapt zijn voor bepaalde functies, doch andere functies veelal uitstekend kunnen uitoefenen. En ook zij hebben immers recht op werk. Onze Grondwet kent in dat opzicht een inspanningsverplichting.

De WAGW maakt het tevens mogelijk om bedrijven/instellingen, die meer doen dan het vastgestelde percentage een premie te geven alsmede om vergoedingen te bieden voor aanpassingen van de arbeidsplaats ten behoeve van de gehandicapte werknemers. Hoewel de VVD zeker steun zal geven aan deze wet heeft zij er nog op gewezen dat het beleid een tweesporenbeleid zal moeten zijn. Naast de WAGW zal er een actief scholingsbeleid gevoerd moeten worden. Het merendeel der WAO-ers is immers laag tot zeer laag geschoold.

(Voor nadere informatie: mr. G.B. Nijhuis, tel. 070-614911, tst. 2874.)

Mededeling

Op 24 januari jl. verscheen het eerste nummer van de VVD-Expresse in 1986. Door een fout onzerzijds is bij het doornummeren van de nieuwsbrief een nummer overgeslagen. Nummer 106 ontbreekt derhalve in uw overzicht. Om verdere vergissingen te voorkomen wil de redactie in 1986 vanaf nummer 107 verder gaan.

Londo-wet

Eindelijk is de Bekostigingswet Basisonderwijs (Londo-wet) in de Kamer behandeld. Al vanaf 1974 is de Commissie-Londo hiermee bezig geweest.
Het nieuwe bekostigingssysteem is als volgt opgezet:

1. Vergoedingsstelsel basisonderwijs:
   - voorzieningen in de huisvesting (nieuwbouw, verbouw, onderwijsleerpakket, meubilair etc.)
   - andere voorzieningen (onderhoud, vervanging etc.)
   - materiële voorzieningen ten behoeve van de instandhouding verdeeld in
     A. gebouwafhankelijke voorzieningen (onderhoud, nutsvoorzieningen, heffingen etc.)
     B. niet-gebouwafhankelijke voorzieningen (medezeggenschap, vervanging onderwijsleerpakketten etc.)

2. Vergoedingsstelsel bewegingsonderwijs:
   - voorzieningen in de huisvesting;
   - andere voorzieningen,
   - materiële voorzieningen ten behoeve van de instandhouding.

Voor elk van deze voorzieningen is een programma van eisen gemaakt met een vergoedingsbedrag. Aan de hand van criteria als aantal leerlingen, oppervlakte van de school etc. wordt de uiteindelijke vergoeding vastgesteld. Daarmee is een grote stap gezet op weg naar **budgetfinanciering** in het onderwijs. De programma's van eisen zijn zeer gecompliceerd, omdat voor alle voorzienbare uitgavenposten in het basisonderwijs zo nauwkeurig mogelijk de noodzakelijke vergoeding is vastgesteld.

II. Voor- en nadelen

1. Voordelen
   - goede uitwerking van het principe van kostendekkende rijksvergoeding;

- aanvaardbare oplossing voor de overschrijdingsproblematiek;
- op hoofdlijnen overzichtelijk (met name voor de schoolbesturen);
- meer eigen beleidsruimte voor schoolbesturen.

2. Nadelen
   - grote gedetailleerdheid van de programma's van eisen. Deels vloeit deze voort uit de angst (art. 23 van de Grondwet), dat iemand te kort komt en deels uit de illusie, dat alle uitgaven precies in normbedragen zijn vast te leggen.
     Dit maakt de beoordeling bijzonder moeilijk (geldt ook voor de parlementaire controle).
   - het mathematisch gelijk behandelen van door aard of omstandigheden ongelijke uitgavensoorten leidt tot opdrijving van de kosten.

III. Oordeel VVD:

1. Veel waardering voor het werk van de Commissie-Londo;
2. nieuwe bekostigingssysteem veel beter dan oude systeem;
3. op een aantal onderdelen kritiek, zoals:
   - kosten van vervoer voor bewegingsonderwijs;
   - te lange vervangings- en afschrijvingstermijnen;
   - schoonmaakkosten;
   - bijzondere, regionale omstandigheden c.q. positie grote steden.

   Er is afgesproken, dit bij de evaluatie mee te nemen;
4. Er vindt een voortdurende evaluatie plaats, waarbij alle belanghebbenden betrokken zullen worden.
   Dat is goed opgezet;
5. Veel bezwaar tegen wijze van vergoeden van de onroerend goed belasting (OGB).
   Het Kabinet stelt voor de OGB te vergoeden op basis van het landelijk gemiddelde. De VVD wil de feitelijke OGB per gemeente vergoeden.

IV. Politieke/bestuurlijke aspecten

1. Ernstige kritiek op **„bestuursvermogen"** van Ministerie van Onderwijs: Commissie-Londo is 12 jaar bezig geweest.
   Naast de vele andere, grote problemen met de invoering van de basisschool (zoals door de VVD al in 1983 voorspeld) is het bestuurlijk bijzonder ernstig, dat het niet mogelijk is gebleken het nieuwe bekostigingssysteem gelijktijdig met de invoering van de basisschool op 1 augustus 1985 in te voeren.
   Nu dus wederom wetgeving met **terugwerkende** kracht.
   De VVD gaat alleen maar accoord, omdat er geen enkel alternatief is. Schoolbesturen en gemeenten werken nu al een jaar in grote onzekerheid.
   Aan de oorzaken van dit bestuurlijk onvermogen zal snel iets gedaan moeten worden.
2. Financiering via **specifieke uitkering** (zoals voorgesteld) of door algemene uitkering via het **Gemeentefonds?**
   Eén lid van de Commissie-Londo, de vertegenwoordiger van Binnenlandse Zaken heeft als minderheidsstandpunt gekozen voor algemene uitkering via het Gemeentefonds in verband met de gecompliceerdheid van het Londo-systeem.
   De VVD wil deze optie nadrukkelijk openhouden en daar nu nader onderzoek naar doen, omdat zij ervan overtuigd is, dat dit mogelijk is **zonder** art. 23 van de Grondwet uit te hollen. (Zie ook rapport Teldersstichting „Gemeenten tussen rijk en markt".)
3. **Financiële aspecten**
   Ondanks herhaalde verzoeken (onder andere via moties) is er géén duidelijk financieel plaatje.
   Startpunt zijn de gemeentelijke tekorten van *f* 500 miljoen à *f* 1 miljard in het verleden.
   Kabinet heeft *f* 125 miljoen extra uitgetrokken en stelt voorts, dat de vergoedingen voor de programma's van eisen op een redelijk niveau liggen.
   Een deel van het gat wordt gedekt door:
   A. de vergoedingen voor energie lager te stellen. De scholen krijgen daarvoor subsidie om isolerende maatregelen te treffen. Tot nu toe krijgt de VVD geen antwoord op de vraag van welke „pay-out time" is uitgegaan en kan de VVD derhalve niet beoordelen of het risico is afgewenteld op de schoolbesturen. Ingeboekt is *f* 50 miljoen voor 1986.
   B. voor *f* 36 miljoen (1986) uit te gaan van de opbrengst van aankoop via het RIB.
   B. Hiermee worden enerzijds schoolbesturen min of meer gedwongen via het RIB in te kopen en worden anderzijds de leveranciers gedwongen de korting te geven, ongeacht de prijs-kwaliteitsmix. (Zie ook vragen van J. van Rey (VVD) van 27-11-1985.)

De totale uitgaven voor het Rijk worden voor 1986 geraamd op *f* 1.133 miljard. Het Kabinet stelt, dat hierin voor 1986 *f* 99 miljoen extra is opgenomen.

Waarop die *f* 99 miljoen gebaseerd is, is niet duidelijk. Hoe dat bedrag gedekt is, is evenmin duidelijk.

(Voor nadere informatie: H.F. Dijkstal, tel. 070-614911, tst. 2293.)

Raad Binnenlands Bestuur

Het wetsontwerp heeft een ongelukkige voorgeschiedenis, zo stelde VVD-woordvoerder Wiebenga. Medio 1984 diende Minister Rietkerk een wetsvoorstel in tot opheffing van de Raad Binnenlands Bestuur (R.B.B.). Argumenten daarvoor waren onder meer:
- er is overlapping met andere organisaties als V.N.G. (gemeente) en I.P.O. (provincies);
- de ambtelijke invloed is te groot;
- de noodzaak tot personeelsvermindering (−2%-operatie);
- er zijn voldoende alternatieven.

In een te laat stadium vroeg de Minister aan de toenmalige projectgroep-externe advisering, de zogenaamde projectgroep-Van der Ploeg, om haar mening. Deze adviseerde alsnog om de te grote R.B.B. niet op te heffen doch om te vormen tot een kleine „deskundigenraad". In het voorlopig verslag spreken PvdA, CDA, D'66 en GPV zich voor die suggestie – en dus tegen het oorspronkelijke opheffingsvoorstel – uit. Minister Rietkerk draaide vervolgens om en bleek alsnog bereid een kleine R.B.B.-nieuwe stijl in te stellen bij Koninklijk Besluit. Vervolgens eiste de gehele Kamer in het voetspoor van de VVD-fractie, dat zulks – conform de grondwet – bij wet geschiede.

Begin 1985 trok de Minister daarop zijn oorspronkelijke wetsvoorstel in, en kwam hij met een nieuw wetsontwerp, waarbij een afgeslankte R.B.B. werd ingesteld.

Inhoudelijk kan de VVD begrip opbrengen voor de oorspronkelijke argumenten tot opheffing. Zo ook de V.N.G. Zo niet het I.P.O. en de R.B.B.-oude stijl. Alternatieven voor advisering door de R.B.B. zijn bijvoorbeeld:
- advisering door ad hoc-werkgroepen van deskundigen;

- invoeren wettelijke hoorplicht van gemeenten en provincies;
- onderzoek door het Ministerie, door universiteiten en andere instellingen;
- inspraak door V.N.G., I.P.O. en dergelijke.

De voorziene kosten bedragen circa *f* 400.000,– exclusief personeel en huisvesting (¾ à 1 miljoen gulden structureel inclusief personeel en huisvesting).

De VVD-fractie besloot echter toch niet tegen het nu voorliggende wetsontwerp te stemmen.

Verwerping daarvan zou namelijk hebben geleid tot het – ongewenste – voortbestaan van de grote R.B.B.-oude stijl. Wel constateerde de woordvoerder, dat de zelfevaluatie over vier jaar politieke gevolgen kan hebben, waarbij eventuele opheffing niet kan worden uitgesloten.

(Voor nadere informatie: mr. J.G.C. Wiebenga, tel. 070-614911, tst. 2092.)

NAVO-begroting, Buitenlandse Zaken en Defensie

Al jaren lang staat de noodzaak tot samenwerking op het gebied van de defensie in de belangstelling. In ieder slotcommuniqué van hetzij de Eurogroep, of de DPC (Defence Planning Committee) of de NAVO, of in de speech van Generaal Rogers door de Atlantische Commissie staat wel een passage over transatlantische of West-Europese samenwerking. De technologische afstand tussen de USA en West-Europa zou anders te groot worden, een werkelijke two-way-street wordt echt noodzakelijk. Luid is de lofzang voor de IEPG (Independent European Programm Group) met daarnaast de WEU (West-Europese Unie).

Hoe zit de realiteit nu in elkaar; een korte terugblik in de geschiedenis:

- op 28 februari 1978 werd in de WEU door de Raad van Ministers een document aan de Assemblee toegezonden, inhoudende de verdeling van werk tussen de Standing Armaments Committee (SAC) en de IEPG, waarin onder andere de SAC een studie moest maken over de toestand in de wapenindustrie in de lidstaten. Echter met de uitdrukkelijke toevoeging, dat geen dubbel werk moest worden gedaan ten opzichte van anderen, en met name de IEPG;
- het 29e jaarrapport van de Raad vermeldde bij instructie aan het SAC om de gegevens van voorvermeld rapport bij de tijd te brengen;
- de declaratie van Rome van 27 oktober 1984 gaf onder andere uitdrukkelijk aan, dat de Raad meer wilde doen aan de gezamenlijke produktie van wapens;
- tenslotte, het communiqué na de Ministers vergadering in Bonn van 22 en 23 april 1985 vermeldt expliciet het voorbereiden van voorstellen om de nodige politieke stuwkracht en praktische voorstellen uit te werken, daarbij inbegrepen al dat reeds was gebeurd bij de IEPG en de CNAD.

Eind 1985 wordt doodleuk een studiegroep ingesteld, in het kader van de IEPG om alles nog weer eens over te doen. De heroriëntatie van de WEU wordt volledig gepasseerd, terwijl al in 1955 was vastgesteld dat het SAC open stond voor deelname door andere NAVO-lidstaten!

De VVD staat voor wat betreft internationale defensiesamenwerking een Europese samenwerking voor. Reeds vele malen heeft zij daarop gewezen. De ontwikkelingen echter rond het voortbestaan van Westland-helicopters roepen enkele kanttekeningen op:

- in hoeverre zijn wij in Europa bereid om gelden beschikbaar te stellen om in Europees verband bepaalde industriële en technologische activiteiten veilig te stellen en te activeren;
- geven wij door een te sterke Europese oriëntatie niet een toch ook gewenste concurrentiestelling weg;
- er zijn grenzen; Europees kiezen tot de dood erop volgt is vrij zinloos?

Wapenbeheersingsbesprekingen

Te vaak wordt beweerd, dat Nederland bij wapenbeheersingsbesprekingen niets doet of kan doen, hetgeen onterecht tot de conclusie leidt, dat dan maar eenzijdig iets gedaan moet worden. En een eveneens onterechte ontkenning van het goede en vasthoudende werk, dat door de Regering en haar vertegenwoordigers in de diverse fora wordt verricht.

Bij de Conference on Disarmament in Geneve wordt terecht de nadruk gelegd op het tot stand brengen van een „comprehensive nuclear test ban" en van een verdrag dat alle chemische wapens verbiedt, zowel de ontwikkeling ervan als de produktie en het gebruik. Nederland heeft toen naar voren gebracht dat het heel goed mogelijk is te komen tot verificatie, voorzover het seismologische waarnemingen betreft. De VVD is van mening, dat een internationaal seismologisch netwerk, aangevuld door lokale netwerken op het gebied van kernwapens en hun gebruikelijke testgebieden, voldoende mogelijkheden biedt voor verificatie. Gelukkig wint deze gedachte steeds meer terrein. Het tot standkomen van een totale uitbanning van nucleaire tests zal verdere kwalitatieve verbetering van kernwapens enorm beperken: een grote stap voorwaarts! Het zal de non-proliferatie een nieuwe impuls geven.

Midden 1984 was men echter weinig positief over het welslagen van een vervolgconferentie van het Non-Proliferatieverdrag in 1985. Een daverend succes is het weliswaar niet te noemen, doch wéér meer landen hebben het Verdrag mede ondertekend en ook de IAEA (Internationale Agentschap voor Atoomenergie) kan haar invloed op gestadige wijze uitbouwen. Zelfs China en de Sovjet-Unie hebben nu een beperkt aantal civiele nucleaire installaties onder IAEA-safeguards staan.

In Geneve is de Nederlandse delegatie bij de Ontwapeningsconferentie zeer actief voor wat betreft het tot stand komen van een verdrag dat chemische wapens uitbant.

Daarbij hebben wij de voorstellen van de Verenigde Staten zeer constructief genoemd, doch op discrete wijze aangegeven dat het eisen van inspectie van installaties of locaties, het beruchte artikel X, en wel binnen een tijdsspanne van 24 uur, blokkerend zou kunnen werken.

De Sovjet-Unie wijst de voorstellen niet af, doch protesteert ook tegen dit artikel X.

De volgende maand gaan de besprekingen een volgende ronde in. Zijn daarbij nog initiatieven van Nederlandse zijde te verwachten?

Nederland heeft haar eigen verantwoordelijkheid, versterkt door het initiatief om juni aanstaande een workshop te organiseren, waarbij de chemische industrie in de gelegenheid wordt gesteld aan diplomatieke vertegenwoordigingen uit te leggen de praktische problemen, die verbonden zijn aan controle en verificatie voorzover het betreft de chemische industrie. Al deze activiteiten helpen de chemische wapens nog niet één – twee – drie de wereld uit. Daarom het volgende voor de Minister van Defensie: Nederland zal door de opheffing van de BB de komende jaren niet meer de NAVO-verplichting nakomen om zowel de nationale, permanente ABC-dienst als een Waarschu-

wingsdienst te handhaven. Dit manco wordt door stilte omhuld.

Wil de Minister van Defensie met zijn collega van Binnenlandse Zaken nog dit voorjaar maatregelen treffen om deze ernstige tekortkoming op zo kort mogelijke termijn weg te werken.

(Voor nadere informatie: J.D. Blaauw, tel. 070-614911, tst. 2989.)

Uit de Eerste Kamer

Wet WAGGS

Minister De Koning van Sociale Zaken zal een ook door de VVD-fractie van de Eerste Kamer ondertekende motie uitvoeren, waarin wordt gevraagd om het personeel van de uitvoeringsorganen van de sociale verzekeringen voorlopig buiten de Wet Arbeidsvoorwaardenontwikkeling Gepremieerde en Gesubsidieerde Sector (WAGGS) te houden. Het gaat om de Sociale Verzekeringsraad, de Bedrijfsverenigingen, de Ziekenfondsraad, de Ziekenfondsen, de Sociale Verzekeringsbank en de Raden van Arbeid. Voor 1 mei zal de Minister proberen om met deze uitvoeringsorganen een budgetovereenkomst te sluiten, die aansluit bij de specifieke situatie van de arbeidsvoorwaarden in deze (deel)séctoren. De woordvoerder van de liberale fractie, de heer Heijmans, stelde met nadruk dat de overheid niet alleen het recht, maar ook de plicht heeft ervoor te waken, dat in de gepremieerde en gesubsidieerde sector de ontwikkeling van de arbeidsvoorwaarden leidt tot óf een aantasting van het dienstenpakket óf een extra beroep op de collectieve middelen. De matigende werking van de markt ontbreekt nu eenmaal in deze sector. De heer Heijmans had er echter wel bezwaar tegen dat al die sectoren met hun specifieke situaties – vogels van diverse pluimages – als het ware in één kooi werden gedreven. Zo wees hij bijvoorbeeld op het feit, dat voor alle ziekenfondsen één CAO geldt, maar dat de bedrijfsverenigingen elk voor zich zo'n contract afsluiten. Deze laatsten vertonen bovendien een grote onderlinge variatie in het bestand van verzekerden, in hun uitvoeringsbeleid en in het dienstenpakket. Zo blijft, aldus de liberale woordvoerder, het vreemd dat bijvoorbeeld degenen die werken voor het pensioenfonds voor de Groot Metaal wèl, en zij die werken bij het pensioenfonds voor de Klein Metaal níet onder de WAGGS vallen. Dit komt, omdat de Groot Metaal is ondergebracht bij het „WAGGS-plichtige" GAK.

De liberale woordvoerder had er verder moeite mee, dat de Sociale Verzekeringsraad (SER) in het vervolg niet meer de CAO's van de bedrijfsverenigingen zal toetsen. Hoe rijmt deze maatregel met het voornemen om de SVR te laten uitgroeien tot het Beheersingsorgaan van de sociale verzekeringen en met de opvatting dat werkgevers en werknemers meer verantwoordelijkheid moeten krijgen in het sociaal – politieke veld? Hij noemde het „merkwaardig" dat de medewerkers van de Sociale Verzekeringsbank en de Raden van Arbeid (overigens na een advies van de Raad van State) onder de wet worden gebracht; dit alleen vanwege de uniformiteit. Deze instellingen volgen namelijk de ambtelijke regelingen voor de rechtspositie en de arbeidsvoorwaarden van hun personeel. De heer Heijmans kwam ook tot de conclusie, dat wie een budgetteringsovereenkomst sluit ten einde niet onder de WAGGS te vallen, van de drup in de regen terecht komt. Voor zo'n overeenkomst komt namelijk het gehele budget ter sprake, terwijl voor de WAGGS alleen de arbeidskosten van belang zijn, voor zover deze volgen uit de ontwikkeling van de arbeidsvoorwaarden. Na de toezegging van de Minister om met de uitvoeringsorganen van de sociale verzekeringen te werken aan een specifieke, op hun positie toegesneden overeenkomst, kon de VVD-fractie wel vrede hebben met het wetsontwerp.

(Voor nadere informatie: H.F. Heijmans, tel. 074-915988.)

Verhoging collegegeld W.O. en H.B.O.

Met ingang van het cursusjaar 1986 en 1987 worden de collegegelden voor H.B.O. en W.O. verhoogd tot respectievelijk *f* 1.292,– en *f* 1.604,–. Dat is een gevolg van de onderwijsbegroting 1985 en de voorstellen uit de nota naar een nieuw onderwijs-retributiebeleid. De hoogte van het collegegeld is vastgesteld op 15% van de exploitatiekosten. Op verzoek van de VVD is dat percentage wettelijk vastgelegd, zodat wijziging slechts bij wetswijziging kan plaatsvinden op grond van een inhoudelijke onderbouwing. De VVD heeft namelijk altijd de inhoudelijke onderbouwing van de 15% afgewezen, maar is er wel om budgettaire redenen mee accoord gegaan. Toepassing van het profijtbeginsel betekent immers verhoging van de eigen bijdrage tegenover een verlaging in de sfeer van de belastingen. Dit laatste gebeurt echter niet. Voorts heeft de VVD slechts ingestemd met de verhoging van de collegegelden, indien er tegelijkertijd een beter stelsel van studiefinanciering van kracht wordt. Ook aan die voorwaarde is voldaan. Op grond van de ontwikkeling van de regelingslonen wordt het collegegeld voortdurend aangepast (indexering). Dat voorkomt sprongsgewijze verhogingen in de toekomst. De VVD heeft er voor gepleit de verhogingen van het collegegeld toe te rekenen aan de component van de rentedragende lening in het nieuwe studiefinancieringsstelsel, omdat daardoor zowel de profijtgedachte als ook de ouderonafhankelijkheid van de student tot uitdrukking komt.

(Voor nadere informatie: M.J.H. den Ouden-Dekkers, tel. 070-614911, tst. 2283.)

VVD

Verschijnt wekelijks met uitzondering van de recesperiodes van de Tweede-Kamerfractie.
Uitgave van de Haya van Somerenstichting onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur van de VVD.
De inhoudelijke verantwoordelijkheid berust bij de Tweede-Kamerfractie van de VVD.

7 feb. 1986, **nummer 109**

EXPRESSE

redactie: H.F. Heijmans, drs. L.M.L.H.A. Hermans; **eindredactie:** J.J. Metz;
redactie-adres: Postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage, tel. 070-61 49 11. **organisatie:** J.N.J. van den Broek;
abonnementenadministratie: algemeen secretariaat VVD, postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage; tel. 070-614121;
abonnementsgeld: *f* 50,– per jaar; **vormgeving en druk:** Hofstad Drukteehniek bv, Zoetermeer.

Studiefinanciering (II)

Er zijn knopen doorgehakt.

Nadat de Tweede Kamer in eerste termijn een aantal wensen op tafel had gelegd (VVD-Expresse 107) heeft de Minister een nota van wijziging uitgebracht. Met deze nota van wijziging kwam hij met name de VVD en het CDA op belangrijke punten tegemoet. Tien van de twaalf amendementen van de VVD zijn door de regering overgenomen.

Vierde nota van wijziging:

- Voor de categorie boven 30-jarigen zijn de financiële drempels verlaagd. Als men bij aanvraag van de studie nog geen 30 jaar is, behoudt men het recht op studiefinanciering. Hiermee kwam de Minister tegemoet aan de wens van de VVD-fractie om de studiemogelijkheden voor deze categorie te verruimen;
- Aan studenten, die in het buitenland studeren aan instellingen die opleiden tot getuigschriften of diploma's, ten aanzien waarvan in het verband van Europese Gemeenschappen regelingen zijn vastgesteld inzake de onderlinge erkenning of vergelijkbaarheid, zal studiefinanciering worden toegekend;
- Het normbedrag voor boeken en leermiddelen voor een studerende in het wetenschappelijk dan wel hoger beroepsonderwijs zal met *f* 100,– per jaar verhoogd worden;
- Voor de VVD staat de zelfstandigheid van de student voorop. Juist de basisbeurs verschaft de student een zekere vorm (géén totale helaas) van onafhankelijkheid ten opzichte van de ouders. Daarom is de VVD-fractie verheugd, dat de verhoging van de ouderlijke bijdrage vrije voet tot *f* 25.980,– niet geleid heeft tot een aanzienlijke verlaging van de basisbeurs. De basisbeurs zal met *f* 375,– per jaar verlaagd worden waardoor deze boven de *f* 7000,– per jaar blijft!;
- Het amendement van de VVD-fractie, dat gesteund werd door het CDA en dat tot doel had het vermogen buiten de draagkrachtbepaling te houden en ook door de Regering overgenomen. Hiermee wordt een aanzienlijke lastenverlichting van soms duizenden guldens per student gegeven aan boeren en andere zelfstandigen met een bedrijfsvermogen;
- De rechtspositie van studerenden is verbeterd: de aanvangsdatum van 1 januari voor de beoordeling van verzoeken om studiefinanciering is ten voordele van de studerende teruggebracht tot 1 november van het kalenderjaar voorafgaand aan het jaar waarop de studiefinanciering betrekking heeft. Bovendien zijn de maximumtermijnen met betrekking tot een verzoek om studiefinanciering danwel een verzoek tot herziening in beide gevallen teruggebracht tot 60 dagen;
- Om de toegankelijkheid te bevorderen is de Regering in de geest van de amendementen van de VVD (nr. 42) zelfs nog een stapje verder gegaan. Er zal geen rente worden berekend over de rentedragende lening gedurende de tijd, dat wordt gestudeerd: pas bij aanvang van de terugbetalingsperiode wordt begonnen met de renteberekening! De rente zal volledig aftrekbaar worden!;
- Ook het amendement-Dees (nr. 26) is overgenomen teneinde het in gemeenschap van goederen gehuwd zijn niet minder aantrekkelijk te maken dan het op andere wijze gehuwd zijn of ongehuwd samenwonen. Nu wordt er tenminste met één en dezelfde maat gemeten, ongeacht de huwelijkse staat;
- De VVD heeft, met steun van het CDA, gevraagd om een redelijke betalingsregeling. Indien onverhoopt te veel studietoelage is uitgekeerd zal er een redelijke terugbetalingsregeling getroffen moeten worden. De regeling zal bij AMvB worden vastgesteld, om de rechtszekerheid van de enkeling te vergroten;
- Ook zal de wet 5 jaar nadat ze in werking is getreden geëvalueerd worden. Het amendement van de Regeringspartijen dat hiertoe strekt is ook door de Regering overgenomen.

In de tweede termijn van het debat werd de houding van de PvdA sterk afgekeurd. Buiten het Parlement heeft de heer Wallage (PvdA) voortdurend geroepen, dat de PvdA met een alternatief zou komen. Noch in de schriftelijke voorbereiding, noch in het debat in eerste termijn heeft de Kamer van dit alternatief kennis kunnen nemen.

Enige uren voordat de tweede termijn een aanvang zou nemen werd een amendement aan de andere fracties aangeboden. Een wijzigingsvoorstel, waarvan onvoldoende bekend is wat de effecten zullen zijn voor ouders, gezinnen, studenten en debiteuren. Wel werd duidelijk, dat de basisbeurs aanzienlijk omlaag zou gaan. Hetgeen voor de VVD-fractie onacceptabel is! De VVD heeft juist een motie ingediend, die mede ondertekend is door het CDA, waarin wordt uitgesproken om rente-opbrengsten en gelden die vrijkomen door structurele onderuitputting van de leningscomponent, aan te wenden voor de vergroting van de financiële zelfstandigheid van studerenden.

(Voor nadere informatie: drs. D.J.D. Dees, tel. 070-614911, tst. 2191.)

Aan de abonnée's

Hierbij gevoegd treft u aan de index van de artikelen die in het tweede half jaar van 1985 werden gepubliceerd in de VVD-Expresse.

Voor de Eerste Kamerfractie en de Liberale Fractie in het Europees Parlement zijn afzonderlijke indexen gemaakt.

In augustus 1986 volgt de index over de eerste helft van dit jaar.

Begroting WVC, onderdeel Volksgezondheid

Vorige week vond in de Tweede Kamer het debat plaats over de begroting WVC, onderdeel Volksgezondheid. Margreet Kamp was één van de woordvoerders namens de VVD-fractie. Zij uitte in haar bijdrage tijdens het debat haar twijfels over de plannen van Staatssecretaris Van der Reyden met betrekking tot de uitvoering van het generaal accoord met de Landelijke Specialisten Vereniging. De daarin aangekondigde generale tariefsverlagingen zijn door de VVD-fractie met gemengde gevoelens ontvangen. De fractie wijst generale kortingen in het algemeen af; zij is voorstander van onder andere differentiatie in de tarieven en vindt, dat gekeken moet worden naar recente inkomensenquetes, in plaats van gegevens uit 1977 te gebruiken. Bovendien moet gekeken worden naar de tariefsopbouw en heeft de VVD-fractie een voorkeur voor degressieve tarieven, een norminkomen gebaseerd op normpraktijk.

De VVD-woordvoerder drong aan op hernieuwd overleg tussen de Staatssecretaris en de LSV, indien nodig, gevolgd door een mondeling overleg tussen de vaste Kamercommissies van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Economische zaken en Volksgezondheid en de Regering. De Staatssecretaris zegde een nieuw overleg toe, alhoewel hij vast hield aan het ombuigingsbedrag.

De VVD-fractie is, in navolging van de conclusie van de commissie-Geelhoed om het gehele complex van wetgeving op het terrein van de gezondheidszorg uit een oogpunt van vermindering en vereenvoudiging van regelgeving nader te bezien, voorstander van een aparte dereguleringsoperatie in de gezondheidszorg, doch kreeg niet de meerderheid van de Kamer noch de Staatssecretaris achter zich.

De VVD-fractie is een voorstander van versnelling van procedures en wenste daarom opheldering van de Staatssecretaris over de lange tijdsduur, voordat het COTG de bij haar ingediende overeenkomsten goedkeurt.

Zij pleitte voor het leggen van een zwaarder accent op de eigen verantwoordelijkheid, op verbetering van het te verzekeren pakket, op meer prikkels tot kostenbeheersing en op meer keuzevrijheid voor de verzekerden. In dit verband vroeg zij zich af wat de Staatssecretaris had gedaan met het pleidooi van de VVD-fractie voor de invoering van een vrijwillig medisch rapport, inclusief aantekening van medicijngebruik. De Staatssecretaris zegde toe dat hij in Europees verband de totstandkoming van een regeling rond een medisch rapport zou bevorderen.

Verder verzocht zij de Regering haast te maken met het uitvoeren van de adviezen van de geneesmiddelencommissie over het verplicht stellen van de bijsluiter voor patiënten en het ruimer verkrijgbaar zijn van geneesmiddelen voor zelfzorg. Tenslotte uitte de VVD-woordvoerder kritiek op de wijze waarop de ziekenfondsen hun vrijwillig verzekerden in verband met de aanstaande opheffing hebben benaderd en hen op basis van zeer eenzijdige en soms onjuiste voorlichting naar hun bovenmaatschappij trachtten over te hevelen. Zij was van oordeel dat de ziekenfondsen in deze de grenzen van de betamelijkheid hebben overschreden.

Op de vraag van Margreet Kamp hoe het staat met de A.M.v.B., waarbij bepaalde catecategoriën WWV-ers en WAO-ers van de verplichte ziekenfondsverzekering worden uitgesloten, antwoordde de Staatssecretaris, dat omtrent de betreffende ontwerp-A.M.v.B. het advies van de Raad van State is ontvangen. Hij zegde toe, dat de regeling naar verwachting per 1 maart aanstaande in werking kan treden.

(Voor nadere informatie: mevrouw drs. M.M.H. Kamp, tel. 070-614911, tst. 2055.)

Herstructurering landelijke organisaties

Vorige week vond in een Uitgebreide Commissievergadering van de vaste commissie Welzijn en Cultuur een debat plaats met de Minister van WVC naar aanleiding van het Regeringsstandpunt inzake de herstructurering van de landelijke organisaties. Woordvoerder voor de VVD-fractie was Margreet Kamp.

In haar betoog toetste zij het Regeringsstandpunt aan de uitgangspunten van de fractie zoals verwoord in de UCV van 20 februari 1984, naar aanleiding van het voorlopig Regeringsstandpunt. Deze uitgangspunten waren:

- decentralisatie van het welzijnswerk naar het laagste bestuurlijk niveau;
- budgetfinanciering en/of financieren van activiteiten in plaats van organisaties;
- ondersteunings-, dienstverlenings- en begeleidingsfuncties op regionaal/provinciaal niveau;
- erkenning van de vrijheid om zelf te bepalen of de organisaties zich willen organiseren in grotere verbanden, waarbij binnen het budgetteringssysteem gelden hiervoor beschikbaar zouden moeten zijn.

Deze uitgangspunten zouden er mede toe moeten leiden dat:

1. functionele verkokering werd voorkomen;
2. belangentegenstellingen tussen enerzijds de instellingen en anderzijds de gebruikers en de diensten, die was ontstaan, werd verkleind;
3. de relatie met het uitvoerend werk werd hersteld, waardoor er bovendien sprake zou zijn van vereenvoudiging;
4. er grotere doelmatigheid zou ontstaan en dat
5. minder bureaucratie en minder kosten zouden optreden.

In het definitieve standpunt van de Regering miste de VVD-woordvoerder de relatie tussen de herstructurering en de wetgevende arbeid. Het leek de woordvoerder consequenter de herstructurering te groeperen rond de Welzijnswet, de Wet op de Jeugdhulpverlening en de Wet Voorzieningen Gezondheidszorg en Maatschappelijke Dienstverlening (WGM). Wel blijft de VVD-fractie voorstander van de functionele benadering, die de Regering kiest voor subsidiëring van functies op landelijk niveau, waardoor sprake is van een afslankingsoperatie, omdat nu als het ware alle functies worden gesubsidieerd.

De voorstellen van de Regering in ogenschouw nemend, twijfelde Margreet Kamp eraan of deze tegemoet komen aan de door de VVD-fractie verwoorde uitgangspunten:

- of er niet meer sprake is van schijn dan werkelijkheid voor wat betreft de vereenvoudiging en doelmatigheid. Want én de landelijke organisaties blijven bestaan én er komen nieuwe overlegcircuits bij met de Rijksoverheid, waardoor zeer zeker de bureaucratie en de kosten niet zullen afnemen;
- de opbouw komt niet van onderaf; over decentrale bekostiging van de ondersteuning wordt pas gesproken op termijn; de landelijke organisaties krijgen als het ware nog het voortouw om te bekijken op welk niveau de ondersteuning thuis hoort;
- ledenorganisaties en identiteitsgebonden organisaties

worden weer naar het landelijk niveau getild en over een eventuele functionele afslankingsoperatie van landelijke organisaties in de gezondheidszorg/maatschappelijke dienstverlening wordt bijna niet gesproken;
- de functies van advisering/pleitbezorging en ondersteuning zijn niet financieel vertaald en er ontbreken onderbouwingen van de financiën voor andere functies.

Wat betreft het Nederlands Centrum voor Buitenlanders is de VVD voorstander van afslanking van de functies hiervan, maar kon zij zich ermee verenigen om hiervoor meer tijd te nemen.

De regering hoefde slechts kennis te nemen van de kritische houding van de VVD, omdat CDA en PvdA de Regeringsvoorstellen in grote lijn steunen. Hierdoor zal de herstructurering van de landelijke organisaties wel langzamer gaan dan de VVD-fractie wenst.

(Voor nadere informatie: mevrouw drs. M.M.H. Kamp, tel. 070-614911, tst. 2055.)

UCV Woonconsumentenbeleid

Op 3 februari is een Uitgebreide Commissie Vergadering gehouden over de woonconsumenten. Het is een goede zaak, dat na jarenlange discussie nu een beleidsnota is verschenen met daarin een eerste aanzet op dit gebied.

Uitgangspunt van de VVD-fractie is, dat woonconsumenten de kans en de mogelijkheden moeten krijgen een goede en geschoolde gesprekspartner te zijn van de leverancier c.q. de beheerder van de woning. „De woonconsument" bestaat echter niet. Er bestaan grote verschillen in positie bij woonconsumenten. Veel is door deregulering, decentralisatie en door inzet van woonconsumentenorganisaties gebeurd om de positie van woonconsumenten te verbeteren. Juist nu de schaarste afneemt en het zwaartepunt in de woningbouw verschuift van nieuwbouw naar vernieuwbouw, verbetering en vervanging heeft echter ook de overheid er belang bij, dat bewoners kunnen en willen meedenken over hun eigen woonsituatie en de mogelijkheden en onmogelijkheden daarvan. De belangrijkste punten van overleg met de Staatssecretaris waren de scholingsactiviteiten voor woonconsumenten en de prestatie-eisen voor woningbouwcorporaties.

Scholingsactiviteiten

Bij de begroting voor 1986 is door D'66 een amendement ingediend over dit onderwerp. De VVD-fractie heeft in de Kamer ondersteund dat *f* 600.000,– ter beschikking gesteld diende te worden voor scholingsactiviteiten. Uit de brief van de Staatssecretaris, die onderwerp van de UCV was, bleek dat aangezien de Kamer voor 100.000 gulden hiervan geen dekking had aangegeven, hij slechts bereid was 500.000 gulden ter beschikking te stellen. In de loop van het overleg is hiervoor een oplossing gevonden, waardoor de volle zes ton besteed kunnen worden. Tevens heeft op voorstel van de VVD een herverdeling plaatsgevonden van deze gelden, zodat nu *f* 425.000,– beschikbaar is voor de organisaties LOS, LOBH en NVH; *f* 85.000,– voor de VAC's (Vrouwen Advies Commissies) en *f* 90.000,– voor de Vereniging Eigen Huis. Deze verdeling is veel evenwichtiger dan in het oorspronkelijke voorstel, waarin vooral de VAC's er slecht afkwamen.

Prestatie-eisen voor woningbouwcorporaties

De Staatssecretaris is op dit moment in overleg met de Landelijke Centrales van Woningbouwcorporaties en de sancties op niet-naleving ervan.
Dit overleg omvat de volgende punten:
1) Structuur van het overleg tussen verhuurders, huurders en woningzoekenden;
2) Openheid en openbaarheid van stukken;
3) Klachtenprocedure;
4) Invloed op de samenstelling van het bestuur.

De VVD is van mening, dat de uitkomsten van dit overleg moeten worden afgewacht. Komen de bewindsman en de corporatiekoepels er samen niet uit, dan moet men overwegen een deel uit de beheersnorm (het bedrag per woning, dat de corporatie in de exploitatie mag meenemen) te reserveren voor huurdersparticipatie.

(Voor nadere informatie: Mevrouw A. Jorritsma-Lebbink, tel. 070-614911, tst. 2492.)

Uit het Europees Parlement

Bestrijding van fascisme en racisme

De direct na de tweede rechtstreekse verkiezingen van juni 1984 opgerichte onderzoekscommissie „over de opkomst van het racisme en fascisme in Europa" bracht in de december- en januari-zitting van het Europees Parlement verslag uit van haar bevindingen.

Zij had zich gebaseerd op onder andere drie openbare zittingen met deskundigen, waaronder Simon Wiesenthal. De extreem rechtse fractie van de heer Le Pen had vanaf het begin geprobeerd de werkzaamheden tegen te houden, door onder andere – tevergeefs – een klacht bij het Europese Hof van Justitie in te dienen.

Behalve deze groep bleek het Europees Parlement unaniem achter het verslag te staan van de Griekse christendemocraat Evrigenis, rechter bij het Europees Gerechtshof van de rechten van de mens en lid van het Arbitragehof in Den Haag.

Het verslag telt onder andere, dat niet kan worden gesproken over de opkomst van het fascisme in Europa als een gewelddadig fenomeen, hoewel waakzaamheid geboden is. De toename van de vreemdelingenhaat in Europa en de politieke uitbuiting daarvan dient, daarentegen, aan de kaak te worden gesteld. Een Europees antwoord daarop wordt in een serie concrete maatregelen voorgesteld.

Jessica Larive, die namens de Liberale Fractie het woord voerde, stelde dat daarbij prioriteit moet worden gegeven – om via het onderwijs – aan het bewust maken van de jeugd van de misdaden waartoe fascisme en racisme hebben geleid en nog steeds kunnen leiden.

In het algemeen zijn een aantal gebieden te onderscheiden:

1) Op institutioneel gebied: ratificatie van internationale conventies ter zake, herziening en aanpassing van nationale wetgeving in verband met de strijd tegen politiek extremisme, rascisme en rassendiscriminatie, etc.;
2) Op het gebied van informatie: opzetten van voorlichtingsorganen met het oog op juridische bescherming, en coördinatie daarvan op E.G.-niveau;
3) Op het gebied van het onderwijs: bevorderen van burgerschapszin gedurende de hele onderwijscyclus, speciale vormingsprogramma's voor ambtenaren en politie;
4) Op sociaal-economisch gebied: oprichting van een intercommunautair forum van instellingen, die tegen rascisme strijden ten behoeve van uitwisseling, informatie en dialoog.

Jessica Larive wees erop, dat extreem nationalisme, krachtig staatscentralisme en simplificatie van problemen, denkpatronen zijn die extreem Links en extreem Rechts met elkaar gemeen hebben. Het is geen toeval dat zij, die fervent gekant zijn tegen de Europese samenwerking, vaak ook rascisten zijn.

Zij noemde daarbij als voorbeeld Enoch Powell, voormalig conservatief en leider van de Unionist Party in Noord-Ierland, die de eerste leider in Groot-Brittannië na de Tweede Wereldoorlog was, die openlijk angst voor Zwarte immigranten exploiteerde.

Maar ook de Franse Communisten, die tijdens de laatste gemeenteraadsverkiezingen in Frankrijk huizen van immigranten in elkaar sloegen.

De resolutie van Simone Veil en Jessica Larive namens de fractie ter afsluiting van het debat, waarin het belang wordt onderstreept van de verdediging van de democratie en het pluralisme van de Europese samenleving en waarin wordt aangedrongen op de noodzakelijke concrete maatregelen, werd door het Europees Parlement unaniem aanvaard.

Ook het Liberale procedure-voorstel om de inbreng van het Europees Parlement bij de gemeenschappelijk op te stellen verklaring van de Raad, Europese Commissie en het Europees Parlement met betrekking tot rascisme en vreemdelingenhaat te waarborgen, werd door het Europees Parlement aangenomen.

(Voor nadere informatie: Jessica Larive, Liberale Fractie, Europees Parlement, L2929 Luxemburg, 09-35243002400.)

Begroting Volksgezondheid 1986

Woordvoerdster Erica Terpstra begon haar betoog met het opmaken van de politieke balans van 3½ jaar Van der Reijden, die als Staatssecretaris de opdracht kreeg de gezondheidszorg met een ingrijpende therapie van ombuigingen en herstructurering te „genezen" van onbeheerste kostengroei, verstikkende bureaucratie, knellende wet- en regelgeving en gebrek aan samenhangende structuren. Als we de kosten in de gezondheidszorg niet drastisch zouden ombuigen, zou de gezondheidszorg immers onherroepelijk vastlopen. Daar zijn intussen ook zo goed als alle beroepsgroepen van overtuigd en dat is een opmerkelijke mentaliteitsverandering. Nu accepteert het veld, dat ook de gezondheidszorg onderhevig is en moet zijn aan kosten-batenanalyses en financiële beperkingen waarover 10 jaar geleden geen enkele econoom durfde dromen. De VVD bepleitte een meer selectieve en effectievere inzet van deskundigheid en middelen (onder andere budgettering, beddenreductie en bouwbeleid), het kritisch doorlichten van bestaande zorg en her-allocatie van middelen met een verschuiving van residentiële naar semi- en ambulante zorg, van tweede naar eerstelijn en ruimte voor wenzenlijk nieuw beleid. Daarbij stelde de VVD hoge prioriteit aan versterking van de positie en eigen verantwoordelijkheid van de gebruiker van de gezondheidszorg, onder andere door wetgeving ten aanzien van patiëntenrechten en democratisering. De politieke balans is er een van minnen en plussen, waarbij de plussen overheersen.

Hoewel de Staatssecretaris in het begin van zijn ambtsperiode soms meer leek op een balonnenoplater dan op iemand, die werkelijk wist met welke therapie hij te werk wilde gaan, krijgt hij thans als saneerder een dikke plus: de onbeheersbare groei van de kosten in de gezondheidszorg is omgebogen in de richting van de noodzakelijke nulgroei en de eerste fase van de herziening van het ziektekostenstelsel is gerealiseerd. Overigens meent de VVD dat bij de invoering van de budgettering het nog steeds schort aan de vereiste budgetteringsvrijheid, die instellingen c.q. lagere overheden behoeven voor de vrije besteding van de eenmaal toegekende budgetten. Vanzelfsprekend zullen randvoorwaarden ten aanzien van kwaliteit en doelmatigheid gesteld dienen te worden, maar de thans vigerende centrale regels en regeltjes vormen een te nauw keurslijf. De VVD drong aan op een werkelijk budgetteringsbeleid. Tevens vroeg zij aandacht voor de cumulatie van enerzijds financiële beperkingen en anderzijds herbezettingseffecten met behulp van arbeidsduurverkorting.

De Staatssecretaris kreeg een dikke min voor de wetgeving, die de VVD mager en hier en daar uitgesproken chaotisch vond. Het uitblijven van wetgeving (democratisering, patiëntenrechten, wet BIG, transplantatiewetgeving etc.) is destemeer betreurenswaardig, omdat ondertussen de ontwikkelingen in de samenleving voortgaan en in de verschillende sectoren een eigen en vaak divergerende richting uitgaan.

Speciale aandacht besteedde de VVD aan: een adequate klachtenbehandeling; herziening van het medisch tuchtrecht; privatisering/deprivatisering; de onorthodoxe wijze waarop overeenkomsten/convenanten/accoorden tot stand komen; en de betreurenswaardig trage uitvoering van de motie-Terpstra inzake een structuurplan geriatrische gezondheidszorg, die zou moeten dienen als bouwsteen voor het nieuw te sluiten Regeeraccoord; en de aan de vergrijzing gekoppelde financiële consequenties voor noodzakelijke verschuivingen van collectieve kosten ten behoeve van de groeiende groep met name hoog-bejaarden.

Wet Medische Experimenten op Mensen

Tenslotte uitte de VVD grote kritiek op het uitblijven van een wetsvoorstel Wet Medische Experimenten op Mensen. Hoe is het mogelijk, dat er wel allang een Wet op de Dierexperimenten bestaat maar dat Medische Experimenten op Mensen en met name de toetsing vooraf en de noodzakelijke informatie aan de patiënt nog niet wettelijk geregeld zijn. De VVD diende terzake een motie in.

(Voor nadere informatie: Mevr. E. Terpstra, tel. 070-614911, tst. 2118.)

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

VVD

Verschijnt wekelijks met uitzondering van de recesperiodes van de Tweede-Kamerfractie.
Uitgave van de Haya van Somerenstichting onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur van de VVD.
De inhoudelijke verantwoordelijkheid berust bij de Tweede-Kamerfractie van de VVD.

14 feb. 1986, **nummer 110**

EXPRESSE

redactie: H.F. Heijmans, drs. L.M.L.H.A. Hermans; **eindredactie:** J.J. Metz;
redactie-adres: Postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage, tel. 070-61 49 11; **organisatie:** J.N.J. van den Broek;
abonnementenadministratie: algemeen secretariaat VVD, postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage; tel. 070-614121;
abonnementsgeld: *f* 50,– per jaar; **vormgeving en druk:** Hofstad Druktechniek bv, Zoetermeer.

Een abonnement op de VVD Expresse?

Dit nummer van de VVD Expresse wordt toegezonden aan alle leden van de VVD.

Deze nieuwsbrief verschijnt wekelijks met uitzondering van de recesperiodes van de Tweede Kamerfractie van de VVD.

De abonnees ontvangen actuele informatie over de standpunten van de Eerste en Tweede Kamerfractie van de VVD en de liberale fractie in het Europese Parlement.

Voor het abonnementsgeld van *f* 50,– kunnen de abonnees tevens de nieuwe rapporten van de Teldersstichting **gratis** aanvragen.

U kunt zich tijdens kantooruren telefonisch opgeven als abonnee 070-614121 of de bon op de achterzijde invullen en gratis sturen naar
Antwoordnummer 1877, 2500 WB 's-Gravenhage.

Over het vraagstuk van de euthanasie (17 februari 1986)

Met name vanaf het begin der zeventiger jaren is er in brede kring gediscussieerd over het vraagstuk van de euthanasie. Met name ook vanuit VVD-kring is aan die discussie een grote bijdrage geleverd. De VVD acht het verantwoord, maar ook noodzakelijk om voor nieuwe wetgeving te kiezen.

Een Staatscommissie heeft na jarenlange studie het materiaal aangedragen, dat een verantwoorde besluitvorming mogelijk maakt. Bovendien is een initiatiefvoorstel van mevrouw Wessel-Tuinstra al bijna twee jaar bij de Kamer in behandeling (de schriftelijke behandeling daarvan is eind vorig jaar afgerond) en ligt er thans ook een Proeve van het Kabinet.

Nieuwe wetgeving is bovendien noodzakelijk om de kloof tussen de oude wetgeving uit 1886 en de maatschappelijke realiteit te dichten, om excessen (die helaas voorkomen) te bestrijden en om zorgvuldigheidsvereisten en kwaliteitseisen te verbinden aan beëindiging van het leven op noodzakelijk en weloverwogen verzoek van een patiënt, die ten gevolge van een ondraaglijk lijden in een uitzichtloze noodsituatie verkeert.

Bij de discussie over het vraagstuk van de euthanasie staan voor de VVD-fractie vier uitgangspunten centraal:
a. de beschermwaardigheid van het leven;
b. het zelfbeschikkingsrecht van het individu;
c. gewetensvrijheid en
d. garanties voor zorgvuldige besluitvorming en kwaliteit van de hulpverlening.

Voorstellen, die beogen euthanasie te rechtvaardigen in het belang van de patiënt, zonder dat een uitdrukkelijk en weloverwogen wilsbepaling van de patiënt aanwezig is, worden door de VVD afgewezen. De grens tussen gevraagde en ongevraagde euthanasie dient scherp te worden getrokken. Doen we dat niet, dan komen we op een hellend vlak, waarbij de zieken, bejaarden en onmondigen zich onvoldoende weten beschermd door de wet. De beschermwaardigheid van het leven is daarbij in het geding.

Het zelfbeschikkingsrecht daarentegen roept de vraag op of de wetgever eigen, authentieke opvattingen van mensen over beëindiging van hun leven in uitzichtloze noodsituaties dient te respecteren. Eigen opvattingen en overwegingen van levensbeschouwelijke en ethische aard spelen ongetwijfeld een grote rol.

Volgens de VVD mag en kan een overheid of een politieke partij geen uitspraak doen over motieven en overwegingen, die behoren tot de diepste persoonlijke levenssfeer van de mens zelf.

Het gaat voor politici niet om een keuze vóór of tégen euthanasie. Waar het wel om gaat, is de vraag of door de wetgever onder bepaalde voorwaarden en omstandigheden eigen beslissingsruimte mag worden gegeven aan mensen, die ten gevolge van ondraaglijk lijden afscheid willen nemen. De VVD beantwoordt die vraag bevestigend.

Bezwaren heeft de VVD tegen het hanteren van het criterium van de stervensfase. Met name de artsenorganisatie K.N.M.G. heeft erop gewezen, dat dit criterium onbruikbaar is; onrecht doet aan bepaalde patiënten die ondraaglijk is en bovendien ten onrechte suggereert dat in de stervensfase, ook zonder ondraaglijk lijden, opzettelijke beëindiging van het leven gerechtvaardigd is.

De VVD deelt deze bezwaren en heeft daarom reeds in het verleden een voorkeur uitgesproken voor het door de Staatscommissie aanbevolen criterium „uitzichtloze noodsituatie". De Proeve van het kabinet schiet op dit wezenlijk onderdeel tekort en kan de toets der kritiek volgens de VVD niet doorstaan.

In het initiatiefvoorstel van mevrouw Wessel-Tuinstra is dit criterium mede na aandringen van de VVD wel opgenomen. Niettemin heeft de VVD-fractie kritiek op enkele onderdelen van dit initiatiefvoorstel. Zo mag er geen misverstand over bestaan, dat alleen de arts de geëigende beroepsbeoefenaar is om euthanasie uit te voeren, terwijl tevens een bepaling over de betrokkenheid van ouders van minderjarigen dient te worden opgenomen.

Tenslotte brengt het aspect van de gewetensvrijheid met zich mee dat niemand kan worden gedwongen aan euthanasie mee te werken, terwijl een absoluut verbod tot euthanasie op verzoek in de wet eveneens in strijd zou zijn met de gewetensvrijheid van degenen, die euthanasie onder bepaalde omstandigheden als enig alternatief voor het lijden zien.

(Voor nadere informatie: drs. D.J.D. Dees, tel. 070-614911, tst. 2191.)

Tussenbalans Deregulering

In de afgelopen drie jaren is een eerste belangrijke aanzet gegeven om te komen tot vermindering en vereenvoudiging van regelgeving vanuit Den Haag. Nog lang niet genoeg, natuurlijk. Maar toch: het proces van een fundamentele bezinning over vermindering van de overheidsbemoeienis begint wortel te schieten; ook bij de linkse partijen! Die mentaliteitsombuiging is de verdienste van dit Kabinet; onder coördinatie van VVD-Minister Korthals Altes, en met zeer waardevolle bijdragen van de liberale Ministers Van Aardenne en Winsemius. Het was de afgelopen tijd overigens opvallend, dat vele mensen en belangengroepen vooral „deregulering bij de buurman" propageerden. Maar als de overheid ook de Rijksregeltjes voor hún terrein wilde verminderen, dan bleek er vaak nogal wat weerstand te bestaan. Gelukkig is de Regering doorgegaan. Ter illustratie volgen hier een aantal voorbeelden van bereikte resultaten (niet uitputtend):

- De Regering gaf eerst in een zevental rapporten gestalte aan de algemene opzet en aanpak van de totale dereguleringsactiviteiten. Van de in de rapporten opgenomen voorstellen tot wetswijziging is momenteel ± 70% gerealiseerd. Totaal: meer dan 100 wetsvoorstellen!;
- Alle nieuwe wetten en AMVB's moeten in het vervolg een zogenaamde preventieve dereguleringstoetsing ondergaan. Dat wil zeggen: worden getoetst aan 22 dereguleringsvragen, zoals: wat kost de wet; is de wet uitvoerbaar; welke lasten komen er voor burgers, bedrijfsleven, overheid en rechterlijke macht; is de wet controleerbaar; enz. Als de toets negatief uitvalt, komt de regeling er in die vorm niet;
- De Regering heeft diverse wetten ingetrokken. Zoals: de Wet Selectieve Investeringsrekening, de Wet Vermogensaanwasdeling, de Kaderwet Specifiek Welzijn, de Uitverkopenwet, de (Nood)wet L.P.G., de Huisarbeidwet (beoogd);
- Diverse ontwerpen van wet zijn niet eens meer ingediend of zullen niet meer in werking treden.
  Bijvoorbeeld: de Wet op de Loonvorming (met uitzondering voor extreme gevallen); de Raamwet Inkomensvorming; de Wet Vakbondswerk in Ondernemingen; de Wet Agrarisch Grondverkeer; de Landbouwvestigingswet;
- Op ander terrein zullen wetten zeer worden vereenvoudigd. Enkele voorbeelden:
  - Voor ± 330.000 kleine bedrijven (bakkers, groenteboeren, garages, horeca, boeren en anderen) komen er in 1986 en 1987 „Algemene Hinderwetregels". Dat wil zeggen: er zullen geen aparte Hinderwetvergunningen meer nodig zijn; er kan worden volstaan met een melding. Dus: minder bureaucratie, minder kosten en minder frustraties;
  - Voor vele bouwwerken zal geen bouwvergunning meer nodig zijn (dierenverblijven, hobbykastjes, dakramen, kleine dakkapellen, afdakjes, erf-/terrein-afscheidingen). Voor iets grotere bouwwerken zoals carports, schuurtjes, tuinhuisjes en dergelijke (in het algemeen tot ± 50 m^3) moet een melding aan het gemeentebestuur worden gedaan. Alleen voor de grotere bouwwerken (huizen, kantoren) blijft de vergunningplicht bestaan. Het wetsontwerp wordt binnenkort ingediend.
  - Die vereenvoudiging van regels zal ook gaan gelden ten aanzien van de openbaarheid van inkomens. Tevens zal er één integrale milieuvergunning komen in plaats van (zoals nu:) zeer vele voor bijvoorbeeld lucht, bodem, hinder, geluid, en dergelijke. De Arbeidsomstandighedenwet wordt gekortwiekt, evenals de Wet Persoonsadministratie. De Arbeidswet en de Kampeerwet worden vereenvoudigd. De Wet op de Ruimtelijke Ordening is zeer vereenvoudigd (meer globaliteit). En dat geldt ook voor de Wet Autovervoer Goederen (onder andere opheffing tonnagestop wegvervoer) en de verlengingsduur voor rijbewijzen.
- Op weer ander terrein is het Kabinet zeer terughoudend (geweest) bij de toepassing van regels. Er waren bijvoorbeeld geen prijsbeschikkingen en geen loonmaatregelen. De Wet Voorkeursrecht Gemeenten werd alleen van kracht verklaard voor stadsvernieuwingsgebieden.
- Verder heeft de Regering de deregulering van de volgende wetgevingscomplexen ter hand genomen:
  - vereenvoudiging van de belastingwetgeving (Staatscommissie); herziening/vereenvoudiging van het sociaal zekerheidsstelsel; herziening van het ontslagrecht en vereenvoudiging van de onderwijsregelgeving.

Samengevat

De dereguleringstrein is op gang gekomen. Het eindstation is nog lang niet bereikt. Maar: de trein rijdt.

En: de dereguleringsmentaliteit is gaan rijpen. Het is nu zaak om door te gaan. Op Rijksniveau, maar ook op het niveau van provincies en gemeenten. Ook daar valt nog veel dereguleringseer te behalen (zie de VVD-brochure „deregulering en privatisering in theorie en praktijk" d.d. juni 1984). Enkele provincies en gemeenten zijn inmiddels in de dereguleringstrein gestapt. Bijvoorbeeld: de provincie Drenthe en de gemeente Capelle aan den IJssel. Mogen er nog vele volgen! De VVD-fractie in de Tweede Kamer zal zich inspannen om de dereguleringstrein op voldoende snelheid te houden.

(Voor nadere informatie: mr. A.J. te Veldhuis, tel. 070-614911, tst. 2288.)

Beleidsplan emancipatie UCV 3 februari 1986

De hoofddoelstelling van het beleidsplan is kort gezegd:

- het scheppen van de mogelijkheid tot het verwerven van een zelfstandig bestaan voor mannen en vrouwen.

De partij accepteerde in de ALV van december 1983 de opvattingen van de Teldersstichting in het rapport over emancipatie „Op weg naar maatschappelijke zelfredzaamheid".

De VVD onderschreef daarmee onder meer het volgende:

Onder zelfredzaamheid wordt verstaan, dat volwassen mannen en vrouwen op eigen benen kunnen staan.

Onderscheiden wordt:

- geestelijke zelfredzaamheid: bestaande opvattingen niet zonder meer overnemen; zelf denken; eigenschappen ontwikkelen die te pas komen voor:
- economische zelfredzaamheid: zowel het geld voor je eigen onderhoud verdienen als thuis de handen uit de mouwen steken;
- politiek-sociale zelfredzaamheid: onder meer vrijwilligerswerk.

Alleenstaande mannen en vrouwen zijn economisch het meest zelfredzaam: ze verdienen de eigen centjes en laten het huishouden draaien. Men vindt dat heel normaal.

Bij gehuwden liggen de kaarten ineens helemaal anders: van hen wordt geen zelfredzaamheid verwacht. De scherpe arbeidsverdeling: hij wint de kost en zij kookt de

kost werd via belasting en sociale zekerheid bevorderd en tot voor kort als natuurlijk en efficiënt ervaren. De grote onderlinge afhankelijkheid komt pas naar voren als het huwelijk wordt opgebroken (een op de drie!): de vrouw kan geen geld verdienen (is er te lang uit) de man kan moeilijk voor de kinderen zorgen (krijgt ze zelden toegewezen).

Resultaat: de vrouw blijft afhankelijk van de man (alimentatie) of de Staat (bijstand). Schraalhans is meestal keukenmeester. En de man mag blij zijn als hij zijn kinderen eens mag zien.

De VVD pleit dan ook voor grotere zelfstandigheid van beiden. Voor een echte vrije keuze moeten meisjes zich zo scholen, dat ze goed-betaald werk kunnen verrichten; jongens moeten voorkomen dat ze thuis met 2 linkerhanden zitten. Natuurlijk blijft iedereen vrij om in een samenlevingsverband de rol te kiezen die men wil: alles bij het oude laten, de taken samen delen of de rollen omdraaien. Maar als de voorwaarden geschapen zijn om zelfredzaam te zijn, moeten de mensen de financiële gevolgen van die vrije keuze op den duur zelf dragen en hoeft de gemeenschap daar niet meer voor op te draaien.

De VVD-fractie toetste de Regeringsplannen aan deze opvattingen en steunt de doelstellingen.

Maar zet vraagtekens bij het hoge tempo, waarin een en ander, te beginnen met 18-jarigen na 1990, zijn beslag moet krijgen. De VVD-fractie twijfelt aan de haalbaarheid, omdat vooral meisjes van nu 14 jaar daar nog niet op rekenen. Ook de Regering voelt nattigheid. Zij laat de toeslagen, die de VVD nu als tijdelijke overgangsmaatregel aanvaardt, als lapmiddel voor gezinnen met kleine kinderen bestaan indien een van de ouders geen betaald werk kan verrichten en men daardoor onder het minimum-niveau terechtkomt. Bovendien werken toeslagen belemmerend op de animo om betaald werk te verrichten en blijven we zitten met de problematiek van de herintreders: mensen die zonder voldoende opleiding en/of arbeidservaring op latere leeftijd een baan willen hebben. De vraag of voldoende arbeidsplaatsen aanwezig zijn om met name vrouwen in staat te stellen het eigen brood te verdienen, wordt door de Regering niet beantwoord.

Het soms was agressieve taalgebruik in de nota wekt trouwens weerstanden en versterkt de misvatting dat alle gehuwde vrouwen vanaf 1990 de arbeidsmarkt op moeten. Niets is minder waar! Van arbeidsplicht in die zin is dan ook geen sprake.

Om zowel ouderen als jongeren bewust te maken van de goede bedoelingen van de nota zal de Staatssecretaris mede op verzoek van de VVD een wat prettiger leesbare versie laten maken.

(Voor nadere informatie: drs. N. Rempt-Halmmans de Jongh, tel. 070-614911, tst. 2653.)

Wet Gelijke Behandeling (WGB)

De dag voor Kerstmis 1985 kwam de VVD-fractie haar belofte na om, bij gebreke aan een desbetreffend voorstel van de Regering, nog voor het eind van het jaar een proeve van een WGB toe te sturen aan het CDA en de PvdA teneinde een zo breed mogelijke steun voor een dergelijke initiatief-wet(geving) te verwerven. Voor deze niet te onderschatten krachtsinspanning had de fractie-voorzitter de leden Korthals, jurist; Franssen, onderwijsspecialist en Rempt, woordvoerder, drie maanden vrijgesteld van het parlementaire handwerk.

De proeve is een uitwerking van Grondwetsartikel 1 en verbiedt zowel directe als indirecte discriminatie op grond van:
- godsdienst
- levensovertuiging
- politieke gezindheid
- ras
- geslacht
- sexuele gerichtheid
- burgerlijke staat

op de voor het functioneren van het individu belangrijkste terreinen:
- arbeid en inkomen
- aanbod van goederen en diensten, waaronder diensten in de zorgsector (bijvoorbeeld onderwijs, bejaarden- en gezondheidszorg) en huisvesting.

In de Memorie van Toelichting (MvT) is ruim aandacht gegeven aan:
- de noodzaak van deze wetgeving;
- de vraag of de wetgeving in strijd is met artikel 23 van de Grondwet: de vrijheid van onderwijs.

De VVD-fractie is tot de conclusie gekomen, dat de proeve op de juiste wijze rekening houdt met niet alleen de vrijheid van onderwijs, maar ook met de vrijheid van andere werkgevers in organisaties op politieke, godsdienstige of levensbeschouwelijke grondslag. Het zou te ver voeren de argumentatie daarvoor samen te vatten. Aan belangstellenden kunnen de betreffende pagina's uit de MvT desgevraagd worden toegezonden.

Een belangrijk kernpunt is, dat werkgevers eisen mogen stellen, die duidelijk samenhangen met de goede vervulling van een bepaalde functie binnen het werkverband en op basis van de grondslag van de betrokken organisatie. Zo zou bijvoorbeeld de VVD-fractie van een wetenschappelijke medewerker mogen eisen, dat deze in het werkverband de mening van de VVD verwoordt, ook al is hij/zij het zelf met die opvatting niet eens en geeft daaraan in de vrije tijd uiting. Met het privéleven heeft geen enkele werkgever trouwens iets te maken, tenzij de werknemer strafbare feiten heeft gepleegd. Over de toelaatbaarheid van bepaalde gedragingen binnen het werkverband laat de proeve zich niet uit. Het is niet aan de wetgever om zich uit te laten over bijvoorbeeld de (on)toelaatbaarheid van bepaalde kleding of andere uiterlijkheden.

De proeve van een wet is niet van toepassing op kerkgenootschappen en hun zelfstandige onderdelen en andere genootschappen op geestelijke grondslag en het geestelijk ambt.

Ook mogen particulieren ten aanzien van het verhuren van woonruimte of het verkrijgen van persoonlijke diensten een voorkeur hebben voor een lid van een bepaalde sexe.

Inmiddels heeft het CDA laten weten niet met de VVD in zee te zullen gaan.
Redenen onder andere:
- de CDA-fractie kan niet tot een eenduidig standpunt komen;
- men vindt dat de vrijheid van onderwijs wel wordt aangetast, doch onderbouwt die opvatting niet.

De fractie van de PvdA heeft meegedeeld in principe welwillend tegenover de doelstelling van de proeve te staan, doch ten aanzien van de uitwerking enkele bezwaren te koesteren. Ten behoeve van een vruchtbare discussie

zouden deze op schrift aan de VVD-fractie worden toegezonden. Tot op heden werden deze, evenmin als een PvdA-proeve van wet ten aanzien van uitsluitend sexediscriminatie (geslacht en gerichtheid), door de VVD ontvangen.

(Voor nadere informatie: drs. N. Rempt-Halmmans de Jongh, tel. 070-614911, tst. 2653.)

Minderheidsenquêterecht

Het initiatiefvoorstel tot invoering van het minderheidsenquêterecht riep bij de VVD-fractie grote bezwaren op. Met dit voorstel beogen de initiatiefnemers de Grondwet zodanig te wijzigen, dat voortaan éénderde van het aantal Kamerleden de Kamer kan verplichten een enquête te houden. In 1982 was een soortgelijk voorstel in de Eerste Kamer verworpen. De hoofdlijnen van het betoog van VVD-woordvoerder Jan Kees Wiebenga volgt hieronder.

1) De motivering van het initiatiefvoorstel is gebrekkig. De Raad van State stelt terecht aan voorstellen tot grondwetsherziening, die kort geleden nog verworpen zijn, de eis dat er sprake moet zijn van nieuwe ontwikkelingen. Het één noch het ander is het geval. De gang van zaken bij de RSV-enquête wijst juist in tegenovergestelde richting. Immers, het niet doorgaan daarvan had een argument kunnen zijn om een minderheidsrecht noodzakelijk te achten. Qua systeem is het nieuwe voorstel vrijwel gelijk aan het verworpen voorstel, alleen het getalsvereiste verschilt (1/3 in plaats van 1/5 van het aantal stemmen vereist).
2) Velen zien het parlementaire enquêterecht primair als contrôlemiddel op de Regering. Vele anderen zien er primair een politiek strijdmiddel in. De Raad van State verwacht onwerkbare situaties. In West-Duitsland wordt dit recht inderdaad veel gebruikt als politiek strijdmiddel c.q. propaganda-instrument. De VVD acht één en ander een bezwaar, zij het niet een beslissend bezwaar.
3) Het hoofdbezwaar van de VVD ligt in de externe werking van het enquêterecht. Het werkt naar de samenleving. De inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de betrokken burgers is zeer groot, zoals de RSV-enquête weer heeft aangetoond. Het kan nodig zijn deze inbreuk te doen, in het belang van een goede werking van ons democratisch stelsel. Maar de VVD is principieel van mening, dat het niet aangaat deze inbreuk te laten plaatsvinden op wens van een minderheid. Het enquêterecht is een uiterst zwaar wapen met dwangbevoegdheden (tot aan gijzeling toe) waarbij waarborgen van het strafproces ontbreken. Het enquêterecht is een politiek recht in handen van een politiek lichaam. Op dit punt verschillen de indieners en de VVD wezenlijk van inzicht.
4) Daarbij komt nog dat er een alternatief is in de vorm van een gevarieerde parlementaire onderzoekspraktijk. De Kamer kan onderzoeken laten doen zonder enquêtebevoegdheden. De resultaten waren dikwijls ruim voldoende om de politieke contrôletaak uit te oefenen. Zonodig kan daarenboven als zwaarste wapen een formele enquête worden ingezet.
5) Het voorgestelde stelsel schept noodzakelijkerwijs een spanning tussen de minderheid, die de enquête wil houden (en de Kamer daartoe dwingt!), en de meerderheid die de enquête niet wil houden. In Duitsland laat de praktijk zien dat de politieke strijd zich verplaatst naar de enquêtecommissie, en zich deels ontlaadt op de rug van de betrokken burgers. Zo ontstaan „strijdcommissies". In Nederland zijn de kansen op conflicten groter dan in Duitsland. Aldaar worden eventuele geschillen beslecht door het Bundesverfassungsgericht. Bij ons is er geen conflictregeling, terwijl dit soort enquêtes vaak over keiharde zaken gaat.
6) Tenslotte is een probleem, dat een eenmaal grondwettelijk vastgelegd minderheidsenquêterecht vrijwel niet meer teruggedraaid kan worden als de praktijk zou uitwijzen dat het gekozen systeem niet werkt.

Door dit alles geeft de VVD verre de voorkeur aan het huidige stelsel met daarbinnen een ruimhartige opstelling. Aan de komende herziening van de enquêtewet zal de VVD van harte meewerken.

(Voor nadere informatie: mr. J.G.C. Wiebenga, tel. 070-614911, tst. 2092.)

U neemt toch ook een abonnement op de VVD-EXPRESSE!

Wilt u ook iedere week de VVD-EXPRESSE in de bus en u heeft nog geen abonnement? Vul dan per omgaande de bon in dit nummer in. De VVD-EXPRESSE kost *f* 50,–* per jaar. Daarvoor krijgt u wekelijks met uitzondering van de recesperiode dit blad in uw bus. U kunt ook rapporten van de Teldersstichting, die in VVD-EXPRESSE worden aangekondigd gratis aanvragen.

U kunt de bon, die hieronder staat invullen en opsturen, in een envelop zonder postzegel naar:
VVD-EXPRESSE,
Antwoordnummer 1877, 2500 WB 's-Gravenhage.

Alleen VVD-leden kunnen zich abonneren.

Ondergetekende: Met blokletters invullen s.v.p.

Naam: .....

.....

Adres: .....

.....

Postcode: ..... Woonplaats: .....

○ geeft zich op als abonnee van de VVD-EXPRESSE

* *nog geen geld overmaken. Wij zenden u een acceptgirokaart.*

VVD

Verschijnt wekelijks met uitzondering van de recesperiodes van de Tweede-Kamerfractie.
Uitgave van de Haya van Somerenstichting onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur van de VVD.
De inhoudelijke verantwoordelijkheid berust bij de Tweede-Kamerfractie van de VVD.

21 feb. 1986, **nummer 111**

EXPRESSE

redactie: H.F. Heijmans, drs. L.M.L.H.A. Hermans; **eindredactie:** J.J. Metz;
redactie-adres: Postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage, tel. 070-61 49 11; **organisatie:** J.N.J. van den Broek;
abonnementenadministratie: algemeen secretariaat VVD, postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage; tel. 070-614121;
abonnementsgeld: ƒ 50,– per jaar; **vormgeving en druk:** Hofstad Druktechniek bv, Zoetermeer.

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Fiscale wetsvoorstellen

Deze week kwamen in de Kamer drie fiscale wetsvoorstellen aan de orde.

De eerste betrof de internationale bijstandsverlening bij de heffing van belastingen, waarin zowel de rechtsbescherming van de belastingplichtige als adequate fraudebestrijding op evenwichtige en effectieve wijze werden verenigd.

De VVD steunde de Regering in de gedachte, dat verstrekking van inlichtingen aan een buitenlandse autoriteit over een Nederlandse belastingplichtige in het algemeen niet dient plaats te vinden dan nadat de betrokkene is geïnformeerd en hem gedurende een redelijke termijn de gelegenheid is geboden het oordeel van de rechter in te roepen. Bij dringende redenen kan de informatie aan de buitenlandse autoriteit worden verstrekt, zonder dat ex ante een beroepsprocedure mogelijk is.

Aangezien de meldingsplicht wel blijft bestaan, blijft daarmee ex post de rechterlijke toetsing mogelijk.

Ten tweede werd het tarief van de vennootschapsbelasting (Vpb) verlaagd tot 42% met een flankerende maatregel in de IB (inkomstenbelasting)-sfeer. Daarbij kwam tevens het oneigenlijk gebruik van de vermogensaftrek – bedoeld voor de ondernemers en niet voor zich in een ondernemersjasje hullende particulieren – ter sprake.

De VVD vroeg zich af of deze problematiek niet werd veroorzaakt door een fiscale systeemfout. Zij doelde hierbij op de vlucht in de BV-vorm vanwege het proportionele Vpb-tarief van 42% i.t.t. het progressief oplopende IB-tarief (tot 72%). De fiscale voordelen van het Vpb-regime boven de IB worden nog eens vergroot, indien door onderbrenging van particuliere activiteiten in een BV ook nog eens vermogensaftrek wordt genoten. De IB kent geen vergelijkbare inflatieheffing-uitsluitende bepaling. Wil de vlucht van niet-ondernemers in de BV-vorm werkelijk structureel worden aangepakt, dan is het volgens de VVD nodig, dat de toptarieven van de Vpb en IB dichter naar elkaar worden gebracht, hetgeen een verlaging van de toptarieven in de IB in moet houden.

Tenslotte werd de ondernemingsvrijstelling in de vermogensbelasting (VB) uitgebreid tot: A) het geval, waarin de belastingplichtige een voor zijn rekening gedreven onderneming heeft overgedragen aan een natuurlijk persoon tegen een vordering ten laste van die persoon; en B) de aanmerkelijk-belanghouder. Daarnaast kwam er – mede op hevig aandringen van de VVD bij de Algemene Beschouwingen – verlichting in de effecten van de VB voor kleinere en middelgrote ondernemingen, waarvan de directeur tevens groot-aandeelhouder is.

Er bestaat namelijk een grote discrepantie tussen vennootschappen waarvan de directeur grootaandeelhouder is en die waarvan de directeur dat niet is.

Tevens vormt de VB – bedoeld als persoonlijke draagkrachtheffing – in feite een bedrijfslast, die in de huidige systematiek leidt tot een jaarlijkse uitholling van het ondernemingsvermogen. De VVD vroeg zich af of het ten principale juist is over productief ondernemingsvermogen VB te heffen, aangezien de rechtsgrond voor de VB de bestedingsreserve voor de betrokkene vormt. Productief ondernemingsvermogen ligt echter vaak vast in grond, gebouwen, voorraden, die zonder grote risico's voor het bedrijf veelal niet om te zetten zijn in concrete bestedigingsmogelijkheden.

De VVD gaf aan, dat het huidige niveau van de ondernemingsvrijstelling veel te laag is, omdat ook in situaties waar absoluut geen sprake is van een feitelijke bestedingsreserve, aanzienlijke bedragen aan VB moeten worden betaald. Deze leiden tot een uitholling van de gewenste rentabiliteit en het investeringsvermogen. Bovendien geeft België deze groep ondernemingen een aanzienlijk zonniger fiscaal klimaat, zodat nogal wat ondernemers daar hun heil zoeken. Hoezeer de fractie ook verheugd is over de voorgestelde verhoging van de ondernemingsvrijstelling in de VB (30 mln), zij vraagt zich wel af of structureel gezien de gesignaleerde problematiek is opgelost. Ten principale heeft de VVD grote twijfels over de grondslag van het heffen van VB over productief ondernemingsvermogen. Met deze verruiming is, wat de VVD betreft, het laatste woord over de ondernemingsvrijstelling in de VB nog niet gezegd.

(Voor nadere informatie: mr. F.H.G. de Grave, tel. 070-614911, tst. 2855.)

Overheidsautomatisering

Op 17 februari 1986 werd het rapport van de Algemene Rekenkamer inzake overheidsautomatisering in de Tweede Kamer besproken. Voor de VVD voerde Bouke van der Kooij het woord.

Voor de VVD is automatisering, mits adequaat gerealiseerd, een belangrijk hulpmiddel voor goed bestuur. Zij deelt dan ook de bezorgdheid van de Rekenkamer over de overheidsautomatisering. Hierbij moet men wel bedenken dat de „automatisering" nog jong is. We moeten nog veel ervaring opdoen en dat kan leergeld kosten.

De Rekenkamer ziet de verbetering van coördinatie op vele terreinen als een soort wondermiddel. Alleen zo zou een efficiënte uitwisseling van gegevens en kostenbesparing tot stand kunnen komen. De VVD-fractie wil hier wel bij aantekenen, dat die coördinatie staat of valt met de medewerking van mensen. „Als men niet gecoördineerd wil worden dan helpen stringente coördinatie-structuren ook niet". De Rekenkamer stelt voor een wettelijk kader voor die coördinatie te scheppen met een bijbehorende Superminister. De VVD wijst dit plan af, zij ziet binnen het bestaande kader nog genoeg mogelijkheden om de kwaliteit te verbe-

teren. De afzonderlijke Ministers moeten voor de automatisering van hun eigen departement verantwoordelijk blijven. De coördinerend bewindsman dient een rol te spelen bij het overleg en het afstemmen van de afzonderlijke initiatieven. De VVD deelt de kritiek van de Rekenkamer over het ontbreken van informatie- en automatiseringsplannen. Goede planning in combinatie met goed gecoördineerd interdepartementaal overleg moet kostenbesparend en efficiëntie-verhogend kunnen werken.

Ook stelt de Rekenkamer dat de overheid over te weinig kundig personeel beschikt. Hiervoor moeten betere en meer opleidingen gecreeërd worden.

Op dit moment is er nog steeds meer uitstroom dan instroom van deskundig personeel. De VVD-fractie heeft de bewindsman gevraagd wat zijn voornemens ten aanzien van dit knelpunt zijn. Hiermee raakt men ook het thema 'kostenbesef'. Er gaat zeer veel geld om bij de overheid voor automatisering, maar elk kostenbesef ontbreekt, volgens de Rekenkamer. Geld om deskundig personeel beter te salariëren is er niet, met het gevolg dat de beste mensen naar het bedrijfsleven gaan. Het management zal beter betaald moeten worden wil men kwaliteit krijgen. De nadruk zal moeten liggen op „het beter beleid" maken. De hoofdaanbeveling van de Commissie Panneborgh: „de Overheid moet informatiebeleid maken en geen informatietechniek" is voor de VVD dan ook een belangrijk punt.

De VVD-fractie heeft in de afgelopen jaren al vele malen de „beveiliging" en „privacy" aan de orde gesteld. Het fenomeen „computerinbraken" staat steeds weer in de aandacht. De VVD-fractie heeft in deze UCV nogmaals gewezen op de gevaren ervan. De beveiliging dient al bij het ontwerp van die automatiseringssystemen te worden in gebracht.

De VVD stelde, dat zij het inschakelen van externe expertise bij het realiseren van automatiseringsprojecten belangrijk vindt. Met name op het gebied van programmering en techniek dient zoveel mogelijk aan de marktsector over gelaten te worden. Juist dit soort onderwerpen, die zich goed lenen tot uitbesteding, worden in eigen hand genomen. De VVD-fractie vindt, dat het projectmanagement en de coördinatie een zaak van de overheid zelf moet blijven, maar dat de uitvoering en de realisatie van de programmatuur en implementatie extern moet geschieden.

Tot slot heeft de VVD-fractie de privatisering aan de orde gesteld. De woordvoerder vroeg de bewindsman of er nog meer voornemens tot privatisering zijn, nu het Computer Centrum Limburg (CCL) geprivatiseerd is.

(Voor nadere informatie: drs.ir.ing. B.J.G. van der Kooij, tel. 070-614911, tst. 2393.)

18 934 Totaalweigeraars

De Ministers van Defensie en van Justitie hebben een nota aan de Kamer toegezonden over de totaalweigeraars, zonder daarin tot duidelijke en concrete voorstellen te komen, kennelijk om de reactie van de Kamer uit te lokken. Er werden drie mogelijke oplossingen genoemd:

1. aanvulling van artikel 15 van de Dienstplichtwet door te bepalen dat gedoopte Jehova's Getuigen vrijstelling van dienst als gewoon dienstplichtige wordt verleend;
2. een wijziging van de Wet Gewetensbezwaren Militaire Dienst (WGMD) door te voorzien in een procedure volgens welke degenen ook gewetensbezwaren tegen die militaire dienst zijn erkend, ook onder bepaalde omstandigheden gewetensbezwaren tegen het verlof van vervangende dienst erkend kunnen krijgen, hetgeen dan zou kunnen leiden tot hun vrijstelling daarvan;
3. een wijziging van de Dienstplichtwet en van het Wetboek van Militair Strafrecht, waarbij aan de burgerlijke en aan de militaire strafrechter de bevoegdheid wordt toegekend in geval van voorwaardelijke veroordeling als bijzondere voorwaarde tewerkstelling te gelasten op dezelfde voet als erkende gewetensbezwaren.

De VVD-woordvoerder had, evenals de Raad van State, overwegende bezwaren zulks in de Dienstplichtwet op te nemen, omdat dit formeel en juridisch niet thuishoort in de Dienstplichtwet, waar in artikel 15 de grondslagen worden vermeld voor vrijstelling van dienst als gewoon dienstplichtige.

De Raad van State opteerde veeleer voor een aanpassing van de Wet Gewetensbezwaren Militaire Dienst.

De VVD-woordvoerder stelde dan ook dat artikel 2 van de Wet Gewetensbezwaren Militaire Dienst zich daartegen niet zou verzetten, veeleer daarin zou passen.

Het probleem daarbij werd echter dat artikel 2 zich niet richt op een categorie, doch op een individu en dat het derhalve ook bezwaren zou opleveren wanneer door de Wet Gewetensbezwaren Militaire Dienst vrijstelling aan een categorie zou worden gegeven, los van het feit dat het niet altijd gemakkelijk is om vast te stellen of een bepaald individu, die gewetensbezwaren maakt, tot die categorie kan worden gerekend, omdat dan nauwkeurige omschrijvingen van dergelijke groeperingen zouden moeten worden gegeven, hetgeen een onmogelijke opgave is.

Tegen de voorzichtig geformuleerde mogelijke voorstellen van de bewindslieden – onder meer om vanuit de Wet Gewetensbezwaren Militaire Dienst een tweede toetsingsprocedure te entameren waartoe dan een nieuwe (tweede) toetsingsprocedure zou moeten worden vastgesteld en nieuwe toetsingscriteria – had de VVD-woordvoerder bezwaren, omdat het een onmogelijke opgave is ook toetsingscriteria voor vervangende dienst te formuleren. Denk maar aan het verrichten van vervangende werkzaamheden in de kwartaire sector (ziekenhuizen, verzorgingstehuizen en dergelijke), die bovendien in een te ver verwijderd verband met militaire dienst liggen, kortom daarmee niets van doen hebben.

Een tweede bezwaar lijkt, dat die tweede toetsingsprocedure wellicht een „doublure" zou zijn van de eerste toetsingsprocedure, zoals in de Wet Gewetensbezwaren Militaire Dienst geformuleerd, aanleiding gevende tot velerlei chicanes en onterechte verzoeken.

In casu gaat het bij de dienstweigeraars in totaal op jaarbasis over 150 Jehova Getuigen en 10 totaalweigeraars, waardoor de woordvoerder van de VVD-fractie opteerde om de bestaande praktijk voort te zetten die geen aanstoot blijkt te geven. Temeer omdat het gevaarlijk lijkt een wet te maken, die het probleem niet kan beheersen; integendeel, waarvan de negatieve consequenties niet zijn te overzien, tenzij, zoals de woordvoerder van de VVD stelde, men het Zweedse systeem zou willen volgen. Hetwelk ook zijn bevestiging heeft gevonden in een recente beslissing van de Europese Commissie voor de Rechten van de Mens van 11 oktober 1984, waarin zeer overtuigende overwegingen hebben geleid tot de conclusie, dat het Zweedse systeem ten aanzien van Jehova's Getuigen geen schending betekent van artikel 14 van het Europese Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, welke uitspraak bovendien heel wat overtuigender is geredigeerd dan de uitspraak van de Hoge Raad van 4 december 1979, Nederlandse Jurisprudentie 1980, no. 157.

Conclusie:

De woordvoerder van de VVD stelde, dat zijn fractie vooralsnog koos voor een door de wetgever geregelde vrijstelling van Jehova's Getuigen op basis van de WGMD (het Zweedse systeem) en subsidiair de bestaande praktijk vooralsnog voort te zetten.

In het kader van het vorenstaande is het duidelijk, dat ook een wijziging van het Wetboek voor Militair Strafrecht door de woordvoerder van de VVD vooralsnog werd verworpen, zij het dan dat daarbij dient te worden verwezen naar de Wet Gewetensbezwaren Militaire Dienst, waarin uiteraard reeds strafsancties zijn opgenomen, voorzover gehandeld wordt in strijd met de desbetreffende bepalingen van deze wet.

(Voor nadere informatie: mr. M.J.M. Tripels, tel. 070-614911, tst. 2057.)

Interpellatie Castricum/Veldhoen inzake het verkeer- en vervoerbeleid

Op 12 februari werd Minister Smit-Kroes door de heren Castricum en Veldhoen (beiden PvdA) geïnterpelleerd inzake de automobiliteit. Aanleiding hiertoe was een toespraak van Minister Winsemius voor de Vereniging van Bitumineuze Werken op 22 januari in Utrecht. Volgens Minister Winsemius was een verdere toeneming van de verkeersintensiteit alleen aanvaardbaar als er een drastische afneming van de uitworp van uitlaatgassen tegenover staat. Maatregelen (naast katalysator en ongelode benzine) die de verkeersintensiteit beïnvloeden, zoals bijvoorbeeld variabilisatie van de autokosten, moeten mede in overweging genomen worden.

De heer Castricum meende „licht te zien" tussen de opvatting van Minister Winsemius, wiens woorden hij uitlegde als een oproep tot beperking van de verkeersintensiteit, en minister Smit-Kroes, die de problemen die gepaard gaan met de toenemende automobiliteit op andere manieren wil oplossen. Voorts wees de heer Castricum op de met name genoemde variabilisatie van de autokosten (het verschuiven van de motorrijtuigenbelasting naar brandstofaccijns, waardoor degene die meer kilometers maakt ook meer belasting betaalt) waarvan hij de Minister verweet er niet zoveel in te zien.

De Minister wees van de hand, dat de woorden van Minister Winsemius een oproep tot beperking zouden zijn. In beginsel gaat het kabinet uit van vrije vervoerskeuze. Op de problemen, die de toenemende automobiliteit met zich meebrengt, wordt gestudeerd, onder andere door het adviesbureau McKinsey & Co. Er is sprake van een én-én-beleid en het zou te ongenuanceerd zijn om te zeggen: „het kan alleen maar op deze, of het kan alleen maar op die manier. Dit is ook niet door collega Winsemius gesuggereerd en het is niet door mij gesuggereerd".

Wanneer verkeersstromen problemen opleveren, is het niet noodzakelijk direct beperking als enige oplossing te zien.

Mevrouw Jorritsma, personenvervoerspecialiste van de VVD-fractie en woordvoerster tijdens het debat, was mét Minister Smit-Kroes van mening, dat variabilisatie van de autokosten in principe een goed systeem zou zijn, maar stelde daarbij de voorwaarde dat dit budgettair neutraal zou moeten geschieden; met andere woorden dat het profijtbeginsel hier zou moeten worden toegepast. Tevens was zij het met de Minister eens, dat dit niet anders dan in internationaal verband gestalte zou kunnen krijgen, gezien de prijsverschillen met de ons omringende landen, alleen al vanwege de gevolgen voor het bedrijfsleven.

Zij stelde de Minister voor samen met Minister Winsemius dergelijke voorstellen in te brengen in de Europese Raden van Ministers voor Transport en Milieu, waarop de bewindsvrouwe opmerkte hier ook de Raad voor Ministers van Financiën bij te willen betrekken.

(Voor nadere informatie: mevrouw A. Jorritsma-Lebbink, tel. 070-614911, tst. 2492.)

Overeenkomst inzake Tropisch Hout

In het kader van het geïntegreerde Grondstoffenprogramma van de UNCTAD is tot stand gekomen de derde overeenkomst, die betrekking heeft op het tropisch hout. Overeenkomsten over natuurrubber en jute en juteprodukten kwamen eerder gereed. Internationale grondstoffenovereenkomsten dienen in het algemeen een tweeledig doel:

a. stabilisering van de grondstoffenprijzen, waardoor er niet al te grote schokken ontstaan die in het nadeel werken van producenten en consumenten. Deze stabilisering wordt nagestreefd door het vormen van buffervoorraden.
b. verbetering van de inkomenspositie van de ontwikkelingslanden, die hun inkomen moeten verwerven door export van grondstoffen.

In het algemeen staat de VVD positief tegenover grondstoffenovereenkomsten, mits deze niet al te zeer opereren buiten de omvang van vraag en aanbod op de markt. De recente tincrisis maakt duidelijk, dat grondstoffenovereenkomsten op termijn tot grote problemen kunnen leiden, indien het vormen van buffervoorraden leidt tot overproduktie. Op termijn betekent dat verlies van werkgelegenheid en inkomsten door de ontwikkelingslanden.

Het tropisch hout is een grondstof die zich niet leent voor het vormen van buffervoorraden, zodat in deze overeenkomst het element van de prijsstabilisatie ontbreekt. De overeenkomst kan gekenschetst worden als een handelsovereenkomst, waarbinnen producenten en consumenten zich gezamenlijk toeleggen op een verantwoord gebruik van tropisch hout. Aan de Internationale Organisatie voor Tropisch Hout zijn daartoe drie taken toebedeeld:

a. onderzoek en ontwikkeling
b. verbetering van de marktinformatie
c. bevordering van de lokale verwerking van tropisch hout.

De Organisatie is voorts belast met een vierde, zeer belangrijke taak: het ontwikkelen van een beleid voor rationeel bosbeheer en herbebossing, wat tot stand moet komen mede door coördinatie van activiteiten van FAO, UNDP en UNEP. Het Nederlandse Tropenbosprogramma past daar ook goed in.

Er moet alles aan gedaan worden om het tropisch regenwoud te beschermen. Het kappen van bomen voor de export is niet de belangrijkste oorzaak voor het verdwijnen van het tropisch regenwoud. Veel ingrijpender invloed hebben de volgende ontwikkelingen in de Derde Wereld:

a. toename van de bevolking en uitbreiding van de zwerflandbouw;
b. toename van het gebruik van hout als energiebron;
c. toename van de cash-crops (landbouwgewassen voor de export) in het landbouwbeleid.

De VVD ziet niets in een verbod op de invoer van tropisch hout. Landen zullen het verlies aan inkomsten com-

penseren door een uitbreiding van de verbouwing van exportgewassen, waardoor op termijn veel meer bos verloren gaat dan bij een verantwoord kap- en exportbeleid, dat geflankeerd wordt door goede maatregelen voor rationeel bosbeheer en herbebossing. Dit beleid moet voorts ondersteund worden door programma's van voorlichting over geboorteregeling en energievoorziening.

Veel van de activiteiten van de Internationale Hout Organisatie horen gefinancierd te worden uit de tweede rekening van het Gemeenschappelijk Grondstoffenfonds, dat echter nog niet in werking is getreden. Financiering dient voorlopig dus buiten die overeenkomst plaats te vinden.

De VVD heeft gepleit om de zetel van de Tropisch Hout Organisatie in Amsterdam te vestigen, omdat Nederland veel wetenschappelijke kennis en expertise heeft op bosbouwgebied. Voorts is Amsterdam een belangrijk financieel en handelscentrum. De zetels van de Jute-organisatie en van de Rubber-organisatie zijn in Azië gevestigd, zodat er zeker reden is één zetel in de westelijke wereld te vestigen.

Voorts heeft de VVD er op aangedrongen meer te doen aan overdracht van kennis door aspecten van de bosbouw meer dan voorheen onder te brengen in de projecten van universitaire samenwerking met ontwikkelingslanden.

(Voor nadere informatie: M.J.H. Den Ouden-Dekkers, tel. 070-614911, tst. 2283.)

Uit de Eerste Kamer

De Begroting van Onderwijs en Wetenschappen (18 februari 1986)

Onderwijs

De VVD-fractie liet bij monde van haar woordvoerder, de heer Van Boven, weten dat in haar ogen veel van de onderwijswetgeving, die in deze kabinetsperiode op de rails is gezet, in de volgende periode voltooiïng, consolidatie en soms ook bijstelling en herziening behoeft.

Waardering was er voor het beleid van mevrouw Ginjaar inzake het beroepsonderwijs en steun voor haar suggestie om tot een landelijk overlegorgaan te komen, waar de verschillende vormen van L.B.O. en M.B.O. én het Midden- en Kleinbedrijf elkaar ontmoeten.

Onder meer werd voorts aandacht besteed aan de bekostiging van het onderwijs in de komende jaren, waaraan onder andere efficiënte deregulering een substantiële bijdrage kan leveren. Mits bijvoorbeeld de schooladministraties te zelfder tijd adequaat beter bemand/bevrouwd worden. Bovendien mag de kwaliteitsbewaking nooit uit handen van de centrale overheid genomen worden.

Steun werd betuigd aan het standpunt van Minister Deetman, dat dalende leerlingtallen nooit kunnen leiden tot evenredig dalende onderwijskosten.

Het meest substantiële deel van zijn betoog wijdde de heer Van Boven aan de noodzaak van kwalitatief goed basis- en voortgezet onderwijs als basis van onze welvaart. Hij prees de uitgangspunten van de Lyceumnota van mevrouw Ginjaar en noemde de grondfout van het zich thans ontwikkelende systeem de zogenaamde „kindvriendelijke" benadering. Deze benadering, die leerlingen drempelloos en aselectief doorschuift naar een hard selectiemoment in latere jaren.

Een eerder beginnende en langzaam opgevoerde selectie zag hij als uiteindelijk veel kindvriendelijker. Daarbij zullen duidelijk te formuleren minimale eindtermen ook in het basisonderwijs een rol moeten gaan vervullen. Juist ten bate van minder begaafde leerlingen!

Het VVD-verkiezingsprogramma bepleit dat nu ook, zodat het bij de kabinetsformatie ongetwijfeld een onderhandelingspunt zal worden.

Als ondersteuning voor de VVD-onderwijsversie die „back to basics" bepleit, kon hij een fors aantal conclusies en aanbevelingen citeren uit het één dezer dagen te publiceren rapport over de basisvorming van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid.

De heer Burkens vroeg in een korte interventie de aandacht van de Minister voor de niet geringe problematiek rond de Open Universiteit.

Wetenschapsbeleid

Van de zijde van de VVD-fractie werd in het beleidsdebat door de heer Ginjaar naar voren gebracht, dat het wetenschapsbeleid steeds duidelijker gestalte gaat krijgen. Bij alle kritische geluiden, die daarbij gehoord worden, dient wel bedacht te worden, dat deze oordelen vaak subjectief zijn en gekleurd door persoonlijke opvattingen en overtuigingen.

Tevens werden een aantal kanttekeningen geplaatst met betrekking tot de instrumenten, waarover de coördinerend bewindsman voor het wetenschapsbeleid beschikt. Met name betreft het de toewijzing van de middelen en de prioriteitsstelling in het onderzoek.

Tenslotte werd van de zijde van de VVD gepleit voor een grotere prioriteit van het wetenschapsbeleid in het totale kabinetsbeleid.

(Voor nadere informatie: drs. A. van Boven, tel. 070-246582.)

U neemt toch ook een abonnement op de VVD-EXPRESSE!

Wilt u ook iedere week de VVD-EXPRESSE in de bus en u heeft nog geen abonnement? Vul dan per omgaande de bon in dit nummer in. De VVD-EXPRESSE kost *f* 50,–* per jaar. Daarvoor krijgt u wekelijks met uitzondering van de recesperiode dit blad in uw bus. U kunt ook rapporten van de Teldersstichting, die in VVD-EXPRESSE worden aangekondigd gratis aanvragen.

U kunt de bon, die hieronder staat invullen en opsturen, in een envelop zonder postzegel naar:
VVD-EXPRESSE,
Antwoordnummer 1877, 2500 WB 's-Gravenhage.

Alleen VVD-leden kunnen zich abonneren.

Ondergetekende: Met blokletters invullen s.v.p.

Naam: .....

.....

Adres: .....

.....

Postcode: ..... Woonplaats: .....

○ geeft zich op als abonnee van de VVD-EXPRESSE

* *nog geen geld overmaken. Wij zenden u een acceptgirokaart.*

dubbel
DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE

VVD

Verschijnt wekelijks met uitzondering van de recesperiodes van de Tweede-Kamerfractie.
Uitgave van de Haya van Somerenstichting onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur van de VVD.
De inhoudelijke verantwoordelijkheid berust bij de Tweede-Kamerfractie van de VVD.

28 feb. 1986, **nummer 112**

EXPRESSE

redactie: H.F. Heijmans, drs. L.M.L.H.A. Hermans; **eindredactie:** J.J. Metz;
redactie-adres: Postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage, tel. 070-61 49 11; **organisatie:** J.N.J. van der Broek;
abonnementenadministratie: algemeen secretariaat VVD, postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage; tel. 070-614121;
abonnementsgeld: *f* 50,– per jaar; **vormgeving en druk:** Hofstad Druktechniek bv, Zoetermeer.

Afschaffing negatieve aanslag in de WIR

De VVD stemt in met de afschaffing van de negatieve aanslag in de WIR. De centrale ondernemersorganisaties hebben daar nogal forse kritiek op gehad. De VVD is het met die kritiek echter niet eens. Voor het VVD standpunt gelden de volgende argumenten:
1e: De bestrijding van het oneigenlijk gebruik. Naast het directe oneigenlijk gebruik, bestreden door een vorig jaar aangenomen wetswijziging, bestaat er indirect oneigelijk gebruik. Terwijl ondernemingen hun winst door middel van bepaalde belastingconstructies wegsluizen naar het buitenland (belasting-paradijzen) – het gaat daarbij om een kleine *f* 2 mld. – vangen ze hier wel via de negatieve aanslag de WIR-premie. Dit verloren gaan van gemeenschapsgeld dient uiteraard tegen gegaan te worden;
2e: De gewijzigde opvatting over het subsidiëren van verlieslijdende bedrijven in een zich duidelijk herstellende economie. Het subsidiëren van structurele verliezers is dan water naar de zee dragen en slecht vanuit het oogpunt van structuurbeleid en gezonde concurrentie;
3e: Het afschaffen van de negatieve aanslag – opbrengst *f* 1,4 mld. – geeft financiële ruimte om het bruto-netto traject te verkleinen. Dat is een belangrijk middel om de koopkracht te handhaven (men houdt meer over van de verdiende gulden), terwijl de loonkosten niet extra hoeven te stijgen;
4e: Tegenover het bedrag van *f* 1,4 mld. staat een lastenverlichting van *f* 1,2 mld. zonder kinderbijslagpremie (in verband met stelselwijziging studiefinanciering);
5e: De voorgestelde verrekeningsmethode komt alleszins tegemoet aan de bezwaren. De WIR-premie kan worden verrekend op gelijksoortige wijze als de fiscale verliescompensatie: 3 jaar achterwaarts en 8 jaar voorwaarts. Dus, (het jaar van invoering meegerekend), 12 jaar in totaal. Dit betekent, dat voor ondernemers, die nog niet voldoende winst danwel tijdelijk verlies maken voldoende soulaas wordt geboden. Zij krijgen de WIR-premie wel degelijk, doch met enige vertraging, terwijl voor de gezonde bedrijven met voldoende winst helemaal niets verandert. Voor startende bedrijven geldt een wat langere termijn.
6e: Het voorstel betekent in feite een stap in de richting van terugkeer naar de vroegere VAIA (vervroegde/vrije afschrijving en investeringsaftrek) zoals vastgelegd in het Regeerakkoord en overeenkomstig het VVD-verkiezingsprogramma '86-'90.

Door de kritiek van de ondernemersorganisaties is er bij veel ondernemers ten onrechte het idee ontstaan, dat de WIR helemaal zou worden afgeschaft. Dat is dus beslist niet het geval. Om die reden heeft de VVD de regering met klem gevraagd actieve voorlichting te geven. Dit is de VVD in het debat toegezegd. Het wetsvoorstel gaat later in (1 april '86) dan oorspronkelijk was voorgesteld (1 januari '86). Daardoor zijn een aantal overgangsfricties vanzelf opgelost. Het gevolg is echter een gat van zo'n *f* 0,5 mld. Dit kan volgens de VVD gemakkelijk worden opgevangen door het verschil tussen het structurele ombuigingsbedrag en de hogere kasbedragen in de eerste drie jaar. Er is volgens de VVD en het CDA dus geen enkele reden om vanwege het besparingsverlies als gevolg van de latere ingangsdatum tussentijds de WIR-premie (12½%) te verlagen. Er gaan op dit punt hardnekkige geruchten. De Regering gaf daar zelf enige voeding aan, doordat zij vermeld had, dat zij bij de Voorjaarsnota met nadere voorstellen zou komen. Tijdens het plenaire debat heeft de Minister van Financiën daar terecht afstand van genomen. De WIR-premie blijft in ieder geval in 1986 dus 12½%.

In het debat is van VVD-zijde ruime aandacht besteed aan de bijzondere positie van het Midden- en Kleinbedrijf en de landbouw. De VVD heeft enkele aanpassingen voorgesteld. Of deze gerealiseerd kunnen worden, is afhankelijk van de kosten en met name uitvoeringstechnische mogelijkheden. De VVD pleit immers ook voor eenvoud van regelgeving. Voorts komt er voor het MKB en de landbouw *f* 105 mln. beschikbaar als compensatie. Voor circa de helft zal deze in ieder geval worden besteed aan een verbetering van de liquidatievrijstelling en aan een verhoging van de ondernemers vrijstelling in de vermogens belasting. Waarmee een oude VVD-wens wordt ingelost!

(Voor nadere informatie: mr. G.B. Nijhuis, tel. 070-614911, tst. 2854.)

Handelspolitiek in een veranderende wereld

In de UCV over de nota „Handelspolitiek in een veranderende wereld" prees VVD-woordvoerder Weisglas de Staatssecretaris voor Buitenlandse Handel Bolkestein, dat hij reeds twee maanden nadat daarom in een motie Nijpels was gevraagd met deze doorwrochte nota was gekomen.

In dit tijdperk van steeds groter wordende handelspolitieke spanningen – tijdens het Nederlands EG-voorzitterschap en aan de vooravond van een nieuwe handelsronde in het GATT – is deze nota van groot belang.

De VVD-fractie onderschrijft ten volle het uitgangspunt van de nota, dat Nederland met haar open economie en grote afhankelijkheid van in- en uitvoer zeer groot belang heeft bij een onbelemmerde internationale handel en dat handelspolitieke bescherming (protectionisme) daarom ongewenst is. Elk handelsobstakel werkt prijsverhogend en schuift problemen af op andere landen of op andere sectoren in eigen land en niet in de laatste plaats op de consument. Ook uit het oogpunt van buitenlandse politiek is protectionisme ongewenst: handelsgeschillen tussen landen kunnen makkelijk uitgroeien tot politieke geschillen.

Dit alles wil niet zeggen, dat Nederland en de EG op handelspolitiek gebied met zich moeten laten sollen. Wan-

neer andere landen onredelijke handelsmaatregelen tegen ons nemen, moeten wij ons bezinnen op de juiste reactie. Maar ook dan moet die reaktie terughoudend zijn; maatregelen moeten tijdelijk zijn en niet in strijd met de regels van de Wereldhandelsorganisatie, het GATT. Het is dan ook zorgelijk, dat in de vele handelsconflicten tussen de EG enerzijds en de VS en Japan anderzijds steeds meer gekozen wordt voor bilaterale oplossingen en de multi-laterale weg van het GATT wordt vermeden.

Het beste en meest effectieve antwoord, dat de EG echter kan geven op de concurrentie van de VS en Japan is de voltooiing van de gemeenschappelijke EG-markt en het tot stand brengen van één grote interne markt, één thuismarkt van 320 miljoen mensen. Een dergelijke onbelemmerde markt biedt het Europese bedrijfsleven de mogelijkheid voor het optimaal benutten van de voordelen van produktie en afzet op grote schaal. De VVD-fractie ondersteunt dan ook zeer, dat het huidige Nederlandse EG-voorzitterschap prioriteit geeft aan het verwezenlijken van die interne markt.

De VVD-fractie staat zeer terughoudend ten aanzien van handelspolitieke maatregelen op grond van politieke motieven, zoals economische sancties. De geschiedenis heeft geleerd, dat dergelijke maatregelen in het algemeen niet doelmatig zijn en vaak de verkeerden duperen. Dat geldt voor sancties ten aanzien van bijvoorbeeld Afrika, Nicaragua, en ook Lybië. Het noemen van dat laatste land wil natuurlijk niet zeggen, dat de VVD-fractie vindt, dat Nederland en de EG passief moeten blijven in de strijd tegen het verfoeilijke terrorisme.

Wat betreft het export-bevorderingsbeleid wees Frans Weisglas op het grote belang van specifieke ondersteuning en stimulering van exportactiviteiten van het Midden- en Kleinbedrijf. Staatssecretaris Bolkestein zegde toe, dat ook in de begroting 1987 voldoende middelen voor dat doel zullen worden uitgetrokken.

(Voor nadere informatie: drs. F.W. Weisglas, tel. 070-614911, tst. 2933.)

Amendementen op begroting W.V.C.

Op dinsdag 18 februari 1986 vonden in de Tweede Kamer de stemmingen plaats over de Rijksbegroting 1986, Hoofdstuk XVI, Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur.

De VVD-fractie had hierbij amendementen ingediend, die ertoe zouden leiden dat tekorten op de bejaardenoorden met ongeveer 23,5 miljoen gulden zouden worden verminderd. Het geld hiervoor zou moeten worden weggehaald bij de post, opvang Tamils. Immers, er zijn veel minder Tamils in Nederland dan werd verwacht, zodat hiervoor ook minder geld noodzakelijk is. Verder zou er ook geld weggehaald kunnen worden bij de ondersteuningsstructuur van het onderwijsvoorrangsbeleid en bij het sociaal-cultureel werk, en dan met name bij de subsidie voor woon- en leefmilieu en buurteconomie.

Helaas was de meerderheid van de Kamer een andere mening toegedaan, zodat de VVD-amendementen niet werden aanvaard.

(Voor nadere informatie: mw. drs. M.M.H. Kamp, tel. 070-614911, tst. 2055.)

Wijziging van de Wegenverkeerswet
(Verlenging geldigheidsduur rijbewijzen en decentralisatie afgifte rijbewijzen)

Op woensdag 19 februari is eindelijk het bovenstaande wetsontwerp behandeld. Hieraan is in totaal meer dan 6 jaar, met grote tussenpozen, gewerkt. Eigenlijk bestond het wetsontwerp uit twee delen, die later aan elkaar „geplakt" zijn.

De eerste regeling behelsde het niet meer ongeldig worden van het rijbewijs tot een leeftijd van 60 jaar. Een eenmaal behaald rijbewijs zou dus niet meer verlengd hoeven worden, maar slechts om de 10 jaar moeten worden „opgefrist", dat wil zeggen voorzien van een nieuwe pasfoto en een eventueel nieuw adres. De woordvoerster van de VVD-fractie, mevrouw Jorritsma, vond de leeftijdsgrens van 60 echter te laag en heeft samen met de heer Wolters van het CDA een amendement ingediend om deze te verhogen tot 70 jaar. Hoewel Staatssecretaris Scherpenhuizen moest toegeven, dat het stellen van een leeftijdsgrens eigenlijk arbitrair is, ontraadde hij het amendement sterk en stelde bij aanneming ervan de voorwaarde van een evaluatieperiode van 4 jaar. De nieuwe regeling is klantvriendelijk. De rijbewijshouder hoeft nu niet meer elke 5 jaar de vervelende gang te maken langs provinciale griffie of gemeentelijke secretarie en als de Kamer zijn zin krijgt hoeft men pas na het 70-ste jaar elke 5 jaar een medische verklaring te halen.

Klantvriendelijkheid is, naast decentralisatie, ook het uitgangspunt van de tweede regeling. De gemeenten zullen voortaan de uitgifte van de rijbewijzen gaan verzorgen in plaats van de provincies, behalve bij omwisseling van een buitenlands rijbewijs. Hiervoor moet de betrokkene naar het Ministerie van Verkeer en Waterstaat. De uitkomst van het debat op dit punt was echter meer een aanvaarding van, dan keuze vóór de voorgestelde regeling. Provincies, gemeenten, het Centraal Bureau voor de Rijvaardigheid en zelfs de ANWB hadden allen een eigen regeling voorgesteld. Deze waren echter financieel bijzonder moeilijk te vergelijken en vanwege het feit, dat reeds investeringen gedaan waren en andere voorbereidingen waren getroffen, heeft de Kamer het voorstel van de Regering geaccepteerd. Overigens werd door bijna alle sprekers gewezen op het feit, dat hier eigenlijk geen sprake is van decentralisatie (die gepaard moet gaan met een zekere mate van beleidsvrijheid), maar van „loketverschuiving".

Voor het „opfrissen" van het rijbewijs zal de houder nu met een nieuwe pasfoto in de hand naar het gemeentehuis kunnen gaan, waar het nieuwe rijbewijs wordt klaargemaakt terwijl hij/zij wacht. Ook voor een eerste afgifte zal een „klaar terwijl u wacht"-systeem gaan gelden.

De Staatssecretaris heeft toegezegd, dat de wet per 1 juli 1986 zal ingaan. Verder zei hij geen generaal pardon te kunnen toestaan voor degenen wiens rijbewijs in de afgelopen twee jaar is verlopen. Dit in verband met de daaruit voortvloeiende rechtsongelijkheid. Als laatste belangrijke punt geldt, dat tot het van kracht worden van deze wet het rijden met een verlopen rijbewijs nog steeds een overtreding is, waarvoor de politie kan bekeuren.

(Voor nadere informatie: mevrouw A. Jorritsma-Lebbink, tel. 070-614911, tst. 2492.)

Europees Parlement

Interne markt: het programma-1986

Zo'n 35 documenten heeft een Nederlandse vrachtwagenchauffeur soms nodig om met een lading groenten een aantal grenzen over te steken en zijn produkt af te leveren. Zeven voor hemzelf, tien voor het voertuig, dertien voor de goederen en vijf vergunningen voor het transport. NOB-Wegtransport heeft eens uitgerekend dat er maar liefst 600 administratieve handelingen nodig zijn, voordat een vracht over de weg kan zijn afgeleverd. Het Europa zonder grenzen is nog ver weg.

Toch wordt er hard gewerkt, en met toenemend succes. De Europese Commissie heeft een Witboek uitgebracht, waarin 300 maatregelen worden voorgesteld om de interne markt in 1992 tot stand te brengen. Vorig jaar hadden daaruit 61 voorstellen moeten zijn aangenomen. Het zijn er echter niet meer dan 25 geworden, zodat dit jaar maar liefst 107 richtlijnen moeten worden aanvaard (36 uit 1985, en 71 uit het programma-1986).

Daartoe is een planning gemaakt tussen het Nederlandse voorzitterschap van de EG, het eraan voorafgaande (Luxemburgse), en de twee navolgende (het Britse en het Belgische voorzitterschap). Er is voor 1986 een record aantal Interne Marktraden gepland (9), terwijl ook andere vakraden (bijvoorbeeld Landbouw, Vervoer) hun steentje zullen moeten bijdragen.

Op de Intergouvernementele Conferentie in Luxemburg (december 1985) is bepaald, dat over sommige maatregelen om de interne markt te verwezenlijken voortaan met meerderheid van stemmen moet worden besloten; in plaats van met unanimiteit, zoals tot nu toe het geval was. Het gaat daarbij om wijziging van de rechten van het gemeenschappelijk douanetarief, de toelating tot vrije beroepen, het vrij verrichten van diensten, de coördinatie van het deviezenbeleid, het vervoerbeleid (zeevaart en luchtvaart) en harmonisatie op sommige terreinen van wetgeving. Deze bepalingen zullen formeel in werking treden zodra alle lid-staten de Slotakte van Luxemburg zullen hebben onderschreven. Nederland heeft echter aangekondigd zo nodig al eerder, in de geest van dit accoord, tot stemmingen op de genoemde punten te zullen overgaan.

Op deze terreinen (en enige andere) is de rol van het Europees Parlement versterkt. De Raad behoudt het laatste woord over de voorstellen van de Commissie, maar het wordt hem moeilijker gemaakt van het standpunt van het Parlement af te wijken.

In 1985 zijn al enige belangrijke stappen gezet op weg naar een vrijer zakelijk en personenverkeer. Zo is overeenstemming bereikt over een eenvormig grensdocument, dat in 1988 de huidige veelheid aan papieren moet gaan vervangen. Ook kwam een accoord tot stand over de Europese Groepering tot Samenwerking; een juridische constructie, die samenwerking tussen bedrijven in verschillende lidstaten moet vergemakkelijken. Een andere belangrijke stap was het besluit tot vrije vestiging in de EG-landen van architecten en apothekers.

De Liberale Fractie in het Europees Parlement, die al jaren op een vrijer verkeer van goederen, diensten en kapitaal in Europa aandringt, heeft het Witboek van de Commissie en het Slotaccoord van Luxemburg verwelkomd. Wel waarschuwde de fractiewoordvoerder met betrekking tot de interne markt, Gijs de Vries, tegen de neiging in sommige lid-staten om „à la carte" te willen dineren, en alleen daar vooruitgang te bevorderen waar dat in het nationale korte termijnbelang is. De vrees bestaat dat met name de belastingharmonisatie van die wetgeving het slachtoffer kan worden.

In komende nummers van de VVD-Expresse zal nader worden ingegaan op de diverse hoofdstukken uit het programma-1986 voor de interne markt, uitgaande van een Liberale visie.

(Voor nadere informatie: G. de Vries, postbus 11613, 2502 AP 's-Gravenhage, tel. 070-647447.)

Deregulering binnen de EG

Nationaal is in Europa al in meer of mindere mate een begin gemaakt met deregulering; ook op Europees niveau is het besef doorgedrongen, dat de Europese regelgeving te gedetailleerd en onoverzichtelijk is geworden. Daarom heeft de liberale fractie van het Europees Parlement op 13 februari een hoorzitting gehouden over deregulering, naar aanleiding van een rapport van Florus Wijsenbeek: Deregulering binnen de E.G. De liberalen hadden voor deze hoorzitting twee deskundigen uitgenodigd: Prof.mr. L.A. Geelhoed, buitengewoon hoogleraar Europees economisch recht aan de Erasmus Universiteit te Rotterdam, lid van de W.R.R., voorzitter van de Staatscommissie deregulering; Laurent Cohen Tanugi, werkzaam op de afdeling internationale rechtskundige adviezen van Cleary, Gottlieb, Steen en Hamilton te Parijs, deskundige op het gebied van de Europese wetgeving.

In zijn inleiding hield Florus Wijsenbeek een pleidooi voor deregulering binnen de E.G.:
De overregulering heeft op Europees niveau schrikbarende vormen aangenomen

I.
Op juridisch gebied werkt de overmaat van regelgeving verwarrend en beknellend voor de burger, overzicht over en inzicht in de hem toegekende rechten en plichten heeft hij verloren. Om de wetgeving op Europees niveau doorzichtiger te maken, doet Florus Wijsenbeek in zijn rapport een aantal concrete voorstellen:

A. Wetgeving moet getoetst worden aan een aantal criteria, die ontleend zijn aan de Nederlandse deregulering criteria voor zoals:
   - Achtergrond, aard en omvang van het onderwerp dienen nauwkeurig bestudeerd;
   - Is EG-wetgeving wel het juiste middel voor het onderwerp?;
   - Neven-effecten dienen te worden ingeschat;
   - Doelstellingen moeten volledig weergegeven en nauwkeurig geformuleerd worden;
   - Coördinatie met andere regelgeving is noodzakelijk;
   - Gevolgen voor burgers dienen van te voren onderzocht te worden;
   - Concrete normen in wetgeving moeten aangegeven worden.

B. Het „sunset-principe" – meer termijngebonden wetgeving – wel met bewaking bij verlenging, moet meer worden toegepast.

C. Kaderwetgeving, méér dan regelgeving voor aparte onderwerpen, is belangrijk. Nu al is een oplossing gevonden voor de harmonisatie en normalisatie van industriële produkten: als produkten in eén lid-staat voldoen aan de normen van gezondheid, veiligheid en samenstellingen moeten ze op de markt van andere lidstaten worden toegelaten.

Indien bezwaren ontstaan, brengt een comité van nationale experts advies uit, waarna een beslissing van de Commissie volgt.

II.
Op economisch gebied heeft de EG-wetgeving een marktregulerende in plaats van een ordenende functie gekregen: door de vele tot in details geregelde normen ten aanzien van kwaliteits en technische eisen is er voor de ondernemer geen ruimte voor slagvaardig optreden en vernieuwende ideeën. Het scheppen van kader-wetgeving zou de besluitvorming van ondernemingen bevorderen en de economische bedrijvigheid ten goede komen. De lid-staten en/of bedrijfstakken kunnen dan zelf normerende criteria aangeven.

III.
Ook het Europees Parlement (E.P.) met haar adviesbevoegdheid wordt in het rapport behandeld: het EP is verplicht advies uit te brengen over zeer gedetailleerde wetgeving, 9/10de van de Parlementsleden heeft geen flauwe notie van deze wetgeving; instaphoogte en kantelinrichting van landbouwwerktuigen op wielen, en vochtigheidsgraad van kippebeenderen, om maar eens wat voorbeelden te noemen.

Indien niet meer ieder voorstel plenair zou worden behandeld, maar de afhandeling van de technisch, gedetailleerde zaken zou geschieden in een „grote commissie" of gedelegeerd zou worden aan vakcommissies zou het EP zich veel meer bezig kunnen houden met het lange termijn beleid.

Voorstellen van de Commissie over deelonderwerpen zouden niet meer in behandeling genomen moeten worden, maar in een kaderregeling geaccepteerd. Een voorbeeld is: de behandeling in het EP van het rapport over de wederzijdse erkenning van diploma's. Dus: Eerste debat: over de criteria en het algemene programma, geen behandeling van individuele beroepen. Tweede debat: een evaluatiedebat over voorstellen gedurende een mandaatsperiode gedaan.

IV.
Een ander probleem vormen de **permanente comité's** van advies en beheer samengesteld uit nationale ambtenaren, die alleen al daarom Europese regelingen vertragen en vaak zelfs onmogelijk maken.

Na onderzoek is gebleken dat er 205 comité's werkzaam zijn bij de Raad en de Commissie, bezig met advisering over, voorbereiding en aanpassing van richtlijnen. Veel beter zou het zijn als deze comité's vervangen zouden worden door een geïnstitutionaliseerd overleg van de Commissie of Raad met ambtenaren met desbetreffende beroepsorganisaties, die een eensluidend standpunt naar voren brengen ten opzichte van de Commissie of Raad, zo mogelijk via het Economisch en Sociaal Comité.

(Voor nadere informatie: F. Wijsenbeek, Postbus 11581, 2502 AN 's-Gravenhage; tel. 070-647447.)

Archiefbeleid

Bij de behandeling van de Nota Archiefbeleid zijn door de VVD-fractie de volgende hoofdpunten naar voren gebracht:

1. De Nota kiest vooral als invalshoek de culturele functie van archieven en beperkt zich tot statische archieven. De VVD betreurt deze eenzijdigheid. Zij beveelt aan de functie van bestuursinformatie van archieven met veel meer nadruk erbij te betrekken. Archiefbeleid moet zich dan ook uitstrekken tot dynamische en semi-statistische archieven.
2. Het Kabinet overwoog eventuele verdere wetgeving te plaatsen in het kader van onderzoek naar de wenselijkheid van cultuurwetgeving. De VVD stelt voor dat niet te doen, omdat zij zeer sceptisch over aparte cultuur-wetgeving is. Zij stelt voor met spoed aan herziening van de Archiefwet 1962 te werken. De Minister heeft dat inmiddels toegezegd.
3. In elke provincie bestaat een wettelijk voorgeschreven rijksarchief. Bovendien zijn er provinciale archieven. Samenvoeging daarvan ligt voor de hand. De vraag is of dat gedecentraliseerd moet worden naar de provincies, of dat de gedeconcentreerde Rijksdienst gehandhaafd moet blijven. Het Kabinet kiest voor het laatste om redenen van doeltreffendheid en doelmatigheid. Beoordeling daarvan is pas mogelijk als er inzicht bestaat in het gehele archievenbeleid, (zie punt 1). De VVD vindt, dat besluitvorming daarover pas kan plaatsvinden bij de herziening van de Archiefwet.
4. De ontwikkeling van de automatisering heeft als gevolg, dat de grenzen tussen dynamische, semi-statische en statische archieven wegvallen (zie punt 1).
   Bovendien is aanpassing van de Archiefwet 1962 nodig om de moderne informatiedragers te kunnen gebruiken, ook als substituut voor de oorspronkelijke archiefdragers.
5. Het Kabinet stelt voor de overbrengingstermijn van archieven naar openbare archiefbewaarplaatsen te verkorten van 50 jaar naar 20 jaar (of eerder, als de stukken hun administratieve belang hebben verloren) met een realiseerperiode van 10 jaar. De VVD gaat daarmee accoord.
6. De openbaarheid van archieven is voor de VVD essentieel. Daarom is de aangekondigde afstemming van de Archiefwet 1962 en de Wet Openbaarheid van Bestuur van belang.
   Ook de privacy-wetgeving moet hierbij betrokken worden.
7. In het kader van de openbaarheid gaat de VVD uit van kosteloze raadpleging van archieven. Wel worden bijdragen gevraagd voor bepaalde diensten, zoals kopiëren.
8. 30 – 50% van het personeel in het archiefwezen bestaat uit WSW-ers. De wijziging van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) leidt tot veel hogere kosten voor het archiefwezen. De consequentie zal zijn, dat de WSW-ers terug moeten naar bijvoorbeeld de sociale werkplaatsen. Dit is zeer onwenselijk. Met name uit menselijk oogpunt. De VVD vraagt de Minister van WVC hiervoor een oplossing te vinden in overleg met het Ministerie van Sociale Zaken.
9. Het Kabinet bezint zich op de positie van de Archiefraad in het kader van sanering van de externe adviesorganen. De VVD waarschuwt voor té eenzijdige benadering (zie punt 1). Wellicht moet een bredere Raad voor de Informatieverzorging worden overwogen?
10. Op een aantal onderdelen ontbreekt een behoorlijke financiële uitwerking van de beleidsvoornemens. Het Kabinet stelt, dat beleidsvoornemens met de huidige middelen uitvoerbaar zijn. De VVD betwijfelt dat en vraagt om een nadere uitwerking van de financiële consequenties.

(Voor nadere informatie: H.F. Dijkstal, tel. 070-614911, tst. 2292.)

VVD

Verschijnt wekelijks met uitzondering van de recesperiodes van de Tweede-Kamerfractie.
Uitgave van de Haya van Somerenstichting onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur van de VVD.
De inhoudelijke verantwoordelijkheid berust bij de Tweede-Kamerfractie van de VVD.

7 mrt. 1986, **nummer 113**

EXPRESSE

redactie: H.F. Heijmans, drs. L.M.L.H.A. Hermans; **eindredactie:** J.J. Metz;
redactie-adres: Postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage, tel. 070-61 49 11; **organisatie:** J.N.J. van den Broek;
abonnementenadministratie: algemeen secretariaat VVD, postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage; tel. 070-614121;
abonnementsgeld: ƒ 50,– per jaar; **vormgeving en druk:** Hofstad Druktechniek bv, Zoetermeer.

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Mededeling

In de VVD-Expresse nr. 110, blz. 1, vijfde alinea is na de vierde regel een passage weggevallen. De volledige zin luidt als volgt:

Met name de artsenorganisatie K.N.M.G. heeft erop gewezen dat dit criterium onbruikbaar is; onrecht doet aan bepaalde patiënten die ondraaglijk en duurzaam lijden zonder dat het sterven nabij is en bovendien ten onrechte suggereert dat in de stervensfase, ook zonder ondraaglijk lijden, opzettelijke beëindiging van het leven gerechtvaardigd is.

Euthanasie: poging tot verzoening

Maandag, 3 maart j.l., stond de voortzetting van het debat in de eerste plaats in het teken van het verzoeningsgebaar van Ed Nijpels naar het Kabinet en naar het CDA.

Door uitspraken van de heer Lubbers was gebleken, dat een aannemen van het wetsontwerp van Mevrouw Wessel-Tuinstra tot een politieke crisis zou hebben geleid.

Bovendien zou een wetsontwerp het Staatsblad niet bereiken wegens het weigeren van het contraseign.

Het resultaat van die ontwikkeling zou zijn: wel een kabinetscrisis, maar geen wetgeving.

Als bij de totstandkoming van het volgende Kabinet het CDA betrokken zal zijn, is datgene wat de voorstanders van wetgeving te doen staat, te trachten bij het CDA de blokkering op te heffen of te verzachten. Vanuit D'66 of de PvdA is voor de opstelling van de VVD geen alternatief geboden. De VVD heeft dit wel gedaan om goede wetgeving uiteindelijk te bereiken.

Het voorstel van Ed Nijpels houdt het volgende in:

1. Het Kabinet zendt de „Proeve" naar de Raad van State voor advisering. Hiermee kiest dus ook het Kabinet voor wetgeving.
2. Ook het wetsvoorstel van Mevrouw Wessel-Tuinstra wordt voor nadere advisering naar de Raad van State gezonden.
3. Fracties nemen de adviezen van de Raad van State buitengewoon serieus.
4. Geen blokkades in de toekomst en toekenning van vrijheid van individuele leden om datgene te steunen, wat naar hun oordeel in wetgeving gesteund moet worden.

De VVD heeft de voorstellen van afgelopen donderdag niet gedaan om terug te komen op de inhoudelijke opvattingen. Van verkwanseling van liberale beginselen is dan ook geen sprake. De VVD-fractie kiest voor wetgeving en spreekt daarbij, gezien een belangrijk hoofdpunt, de voorkeur uit voor het initiatiefvoorstel van Mevrouw Wessel-Tuinstra. Op grond van de uitgangspunten en van de overwegingen, die zowel in de schriftelijke voorbereiding als tijdens het debat uiteen zijn gezet.

Met het weigeren van het contraseign of een machtswoord van de Minister-President zou echter vaststaan, dat het door de VVD beoogde doel – dat goede wetgeving ook het Staatsblad dient te bereiken – juist niet wordt bereikt. De Minister-President heeft er tegenover de VVD-fractie geen misverstand over laten bestaan, dat dit het resultaat zal zijn van een aanvaarding van het initiatiefvoorstel en een voorstem van de VVD-fractie voor dat voorstel op dit moment. Nu doorzetten, zou dus een doodlopende weg zijn.

Dat is de feitelijke situatie, waarin de VVD-fractie deze voorstellen van procedurele aard heeft gedaan, die niet strijdig zijn met de inhoudelijke opvattingen van de VVD-fractie over een wettelijke regeling van het vraagstuk van de euthanasie.

De VVD heeft van haar kant een poging gedaan – in het belang van een wettelijke regeling van het vraagstuk van de euthanasie – impasses te doorbreken en een oplossing naderbij te brengen. De VVD stelt vast, dat de lijsttrekker van het CDA, de heer Lubbers, door zijn positieve reacties op de voorstellen van de VVD op zijn beurt daaraan een belangrijke bijdrage levert. Daarvoor is de VVD-fractie hem erkentelijk.

Het vraagstuk van een wettelijke regeling van de euthanasie is daarmee voor de toekomst ontdaan van zijn actuele politieke geladenheid, die thans wel tot een kabinetscrisis, doch niet tot een oplossing van het euthanasievraagstuk zou leiden.

Inmiddels heeft de heer Lubbers positief op het voorstel ingestoken, zoals reeds vermeld.

Ook ten behoeve van de wetgeving is er derhalve politieke winst geboekt. Bij en na de formatie worden geen blokkades opgeworpen en rond dit onderwerp kan in de toekomst geen kabinetscrisis meer ontstaan.

Inhoudelijk gezien heeft de VVD in het debat haar voorkeur voor het wetsontwerp van Mevrouw Wessel-Tuinstra gehandhaafd en nogeens toegelicht.

Het verschil in uitgangspunten is nog niet overbrugd. Maar de poging tot verzoening van de VVD-fractie heeft tenminste het klimaat geschapen voor open overleg. De extra zorgvuldigheidsronde levert bovendien doorwrochte adviezen op van de Raad van State, die bij de komende besluitvorming een voorname rol kunnen spelen.

Het principe, dat wetgeving gewenst is, kan daar alleen maar mee gediend zijn.

(Voor nadere informatie: drs. D.J.D. Dees, telefoon 070-614911, tst. 2191.)

Tien ABP-wetten, ter waarde van ƒ 4,5 milard

Eind vorig jaar stonden 10 min of meer samenhangende ABP-wetten op de agenda. Zeven wetten konden op de valreep voor Kerst nog wel behandeld worden. Een drietal moest helaas afvallen. Deze werden deze week behandeld; de verdediging kon helaas niet meer geschieden door Minister Rietkerk.

Minder pensioenbijdrage

De behandeling van de zeven wetten voor eind 1985 geschiedde bijna onopgemerkt en de belangstelling was nagenoeg nihil. Ten onrechte, want het ging wel om een totaal aan bezuinigingen van ƒ 4 miljard. Het betrof mindere pensioenbijdrage van het Rijk aan het ABP, deels als gevolg van de (structurele doorwerking van de) salariskorting alsmede invaliteitspensioenen en deels vooruitlopend op aanpassingen in de pensioenrechten. De vraag, die tijdens het debat aan de orde kwam was of het ABP een mindere bijdrage kan verdragen. Het antwoord luidt: Ja. Het ABP is blijkens de balanspositie bepaald zeer solvabel.

Minder positieve berichten van de zijde van het ABP-bestuur hebben volstrekt onnodig onrust gezaaid. Onze woordvoerder had reeds eerder hierop kritiek geuit (zie Vrijheid en Democratie 22 oktober 1985). Uitgangspunt is, dat de overheid niet meer hoeft bij te dragen dan strikt noodzakelijk is. Het gaat immers om gemeenschapsgeld. Dit temeer, omdat de overheid tot voor kort jarenlang meer heeft bijgedragen dan waartoe zij verplicht was, omdat het ABP tekort kwam. Momenteel zijn in dit opzicht de rollen omgedraaid. Een deel van deze bezuiniging, namelijk ƒ 165 miljoen komt ten goede aan de ambtenaren, met name aan de midden-inkomens. Hierin kwam het Kabinet de VVD tegemoet. Eerder had de VVD namelijk kritiek op een maatregel, die voor de midden-inkomens bepaald nivellerend uitpakte. Dit wordt nu terecht gecorrigeerd.

Enkele aanpassingen van de pensioenrechten

Enkele onnodig gunstige pensioenaanspraken komen te vervallen. Zo zullen tropenjaren niet meer dubbel tellen en komt er voor de invaliditeitspensioenen een vergelijkbare anticummulatieregeling als in de WAO. Voorts wordt er een minimum toetredingsleeftijd ingevoerd. De VVD is daarmee accoord gegaan, omdat zo'n toetredingsleeftijd ook in de marktsector gebruikelijk is.

Deze wijziging leidt per saldo tot een voordeel van ƒ 550 miljoen, doch tevens tot een premiestijging van 0,5%. De pensioenrechten van deeltijdwerkers worden verbeterd. Momenteel wordt voor deeltijdwerkers uitgegaan van het feitelijk verdiende loon; in het nieuwe systeem zal worden uitgegaan van het evenredigheidsbeginsel ten opzichte van het functieloon, dat verdiend zou worden in geval van een volletijdsbaan. De VVD had voorkeur voor relatie met het feitelijke loon, doch de Kamer was eerder ('82/'83) accoord gegaan met het evenredigheidsprincipe in de premiesfeer.

Invoering franchise systeem

Tot nu toe geldt voor het ABP-pensioen het zogenaamde AOW-inbouwsysteem. In verband met de invoering van de gelijkberechtiging in de AOW en de inkomensafhankelijkheid daarbij (1988) wordt overgegaan op het in de marktsector meest voorkomende systeem, namelijk het gedifferentieerde franchisesysteem (verschil gehuwden en ongehuwden).

Het is echter niet uitgesloten, dat de marktsector in 1988 overgaat op het eveneens voorkomende systeem, de uniforme franchise.

In die zin is de keuze van het Kabinet wat prematuur en gebaseerd op „koffiedik kijken'. De VVD had gevoelsmatig voorkeur voor het uniforme franchisesysteem (geen verschil gehuwd ongehuwd), doch had daarvoor geen harde argumenten. Om die reden heeft de VVD het Kabinet het voordeel van de twijfel gegeven. Overigens gaat het hierbij om een wetstechnisch zeer ingewikkelde materie (het wetsvergelijkend overzicht van 250 pagina's!). Meer in het algemeen heeft de VVD-woordvoerder gewezen op het feit, dat de ABP-pensioenwetgeving zo ingewikkeld wordt dat deze nog slechts toegankelijk is voor de gespecialiseerde insiders. Daarom is van de zijde van de VVD gepleit voor deregulering, hetgeen zou kunnen door een min of meer eenvoudige kaderwet en het overlaten van allerlei uitvoeringstechnische regelingen aan het „ABP-bestuur nieuwe stijl", waarbij de overheid op gepaste afstand dient te blijven.

Flexibele pensionering

Tijdens het debat hebben CDA en PvdA gepleit voor de invoering van flexibele pensionering. Voor de VVD is dat niets nieuws, aangezien de VVD reeds jarenlang een pleidooi daarvoor voert.

Het CDA en PvdA wilden deze zaak nu plotseling door middel van een gezamenlijke (!) motie versnellen en willen nog voor de kabinetsformatie beschikken over onderzoeksresultaten. De VVD vindt dat geen goede zaak – hoewel het streven loffelijk is – omdat het hier gaat om een zeer complex vraagstuk met relaties naar AOW (zonder flexibele AOW kan het niet) en de VUT. Bovendien vindt de VVD, dat flexibele pensionering een zaak is niet alleen van de overheid doch ook van de marktsector. De reeds in de Stichting van de Arbeid begonnen discussie daarover dient aldaar verder gevoerd te worden. De overheid doet er immers niet verstandig aan om flexibele pensionering in te voeren los van de marktsector.

(Voor nadere informatie: mr. G.B. Nijhuis, tel. 070-614911, tst. 2854.)

Kamer steunt Staatssecretaris in discussie over bevoegdheden

VVD, CDA en D'66 steunen Staatssecretaris Koning in de discussie over de vraag of de Staatssecretaris van Financiën bevoegd is in te grijpen in een individuele belastingaanslag. Naar aanleiding van publiciteit rond de bemoeienis van Koning met de belastingaanslag van Tros-directeur Wibo van der Linden betoogde de Vereniging van belastingadviseurs, dat de Staatssecretaris wettelijk niet bevoegd zou zijn zich te bemoeien met individuele aanslagen. In een door de Tweede Kamer georganiseerde hoorzitting met fiscale en staatsrecht-deskundigen bleek echter de grote meerderheid van de gehoorde deskundigen van oordeel, dat de Staatssecretaris terzake wel degelijk bevoegd is. Gezaghebbende deskundigen als Prof. Donner, Prof. Simons, de Regeringscommissaris voor de grondwetsherziening en oud-Staatssecretaris van Financiën, Grapperhaus wezen erop, dat ook belastingambtenaren hiërarchisch ondergeschikt zijn aan de politieke leiding van het Departement van Financiën. Daarenboven is de Staatssecretaris voor het belastingbeleid verantwoording verschuldigd aan het Parlement. Maar staatsrechtelijk kan een bewindsman slechts dan verantwoording verschuldigd zijn aan het Parle-

ment als hij ook de bevoegdheden heeft zo nodig in te kunnen grijpen.

De VVD-fractie wees er in het debat bovendien op, dat juist op fiscaal terrein de overheid verregaande bevoegdheden heeft en dat de burger er dus alle belang bij heeft, dat het Parlement contrôle kan uitoefenen op het beleid van de belastingdienst.

Wel was de Kamer van oordeel, dat de Staatssecretaris meer openheid moet betrachten zodat een betere parlementaire contrôle mogelijk wordt. Tevens kan zodoende worden gerealiseerd, dat alle burgers van een eventueel ingrijpen van de Staatssecretaris kunnen profiteren, en niet alleen die belastingplichtige die zich tot de Staatssecretaris richt. Daardoor wordt de rechtsgelijkheid gewaarborgd. Tot slot wees de VVD-fractie erop, dat de Grondwet het recht van petitie waarborgt, namelijk dat iedere burger zich tot een politiek verantwoordelijke bewindsman kan richten.

(Voor nadere informatie: mr. F.H. de Grave, tel. 070-614911, tst. 2855.)

Jaarlijks huurdebat

Het jaarlijkse huurdebat leverde dit jaar weinig spektakel op. VVD en CDA waren het geheel eens met de regeringsvoorstellen. Amendementen en moties van die zijde bleven achterwege. Het verweer van de oppositie was weinig indrukwekkend. Dat valt ook wel te begrijpen, want de jaarlijkse trendmatige huurverhoging zal per 1 juli slechts 2% bedragen – en dat is het laagste sinds „mensenheugenis". In het licht van 2% bouwkostenstijging (BDB-statistiek) en 3,2% stijging van de exploitatielasten is het een redelijk percentage. Bovendien ligt het onder de verwachte stijging van het nominale beschikbare inkomen van werknemers in de marktsector met een modaal inkomen, te weten 3 à 3,5%. Dat de PvdA niettemin toch met een amendement kwam om helemáál geen huurverhoging toe te passen, moet meer als een propaganda-stunt worden gezien.

Naast de trendmatige huurverhoging speelt ieder jaar ook de huurharmonisatie een rol; dat is de extra huurverhoging, indien de huur van de woning is achtergebleven bij de kwaliteit (of, soms, huurverlaging indien het omgekeerde het geval is). Voor 1986 zal bovenop de 2%-trend nog eens 2% extra worden gevraagd voor woningen, waarvan de huur een beetje, en 4% extra voor woningen waarvan de huur ver beneden de zogenaamd minimaal redelijke huur ligt. In de stadsvernieuwingsgebieden geldt een halvering: dus 1, respectievelijk 2% extra.

Voor de vierde achtereenvolgende maal werden, geheel volgens het Regeeraccoord, de aanvangshuren van nieuw te bouwen woningen met 0,25% van de stichtingskosten verhoogd. Dit past goed in het streven van de VVD om de objectsubsidies geleidelijk af te bouwen.

Op 1 juli aanstaande zal ook het ietwat gewijzigde woningwaarderingsstelsel (het puntensysteem) ingaan. Dit is de basis voor de berekening van de huurharmonisatie. Naar verhouding zal de huurharmonisatie wat meer worden toegepast in de eengezinswoningen buiten de randstad, maar wat minder in de étagewoningen in het Westen. In totaal zullen de huurders echter niet méér gaan betalen, zoals sommige publicaties ons willen doen geloven.

Tenslotte: voor complexen met veel leegstand zal huurverlaging onder bepaalde voorwaarden mogelijk zijn.

(Voor nadere informatie: L.M. de Beer, tel. 070-614911, tst. 2405.)

Uit de Eerste Kamer

De Begroting van Onderwijs (26 februari en 4 maart j.l.)

In het beleidsdebat over Onderwijs in de Eerste Kamer stond in tweede termijn vooral centraal het inmiddels verschenen rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) over „Basisvorming", waaruit de VVD woordvoerder de heer Van Boven reeds in eerste termijn had geciteerd.

Daardoor spitste het debat zich toe op de ook door de WRR bepleitte noodzaak om in het basisonderwijs afsluitend een minimum kennisniveau te eisen en te toetsen.

Dit leidde tot een door woordvoerders van CDA, VVD, SGP, GPV, RPF en PPR ingediende motie, waarin het belang werd benadrukt van Nederlandse taal, rekenen, geschiedenis en aardrijkskunde als kernvakken van het basisonderwijs. Tevens werd in die motie de Regering verzocht duidelijke criteria betreffende die kernvakken te ontwikkelen, waaraan leerlingen bij het verlaten van het basisonderwijs tenminste dienen te voldoen en werd verzocht daarover op korte termijn de Staten-Generaal in te lichten.

Ondanks verzet van de zijde van Minister Deetman en Staatssecretaris Van Lijenhorst werd deze motie op 4 maart j.l. aangenomen met de stemmen van de indienende partijen en D'66 vóór. Terwijl PvdA, CPN en PSP zich tegen verklaarden.

(Voor nadere informatie: drs. A. van Boven, tel. 070-246582.)

Begroting Economische Zaken

Bij de behandeling van de begroting Economische Zaken in de Eerste Kamer constateerde de woordvoerder van de VVD-fractie, Jan W. Verbeek, dat de huidige ontwikkelingsfase van onze economie een spectaculaire verbetering vertoont ten opzichte van die van de jaren 1980/82. Sedert het aantreden van dit Kabinet voltrekt zich in ons land een significante verandering van een zachte naar een meer marktgeoriënteerde samenleving. Dankzij het nieuwe industriële elan en de toegenomen concurrentiekracht heeft ons land goed weten te profiteren van de oplevende wereldhandel. Bij het verdere economische herstelproces en voor het scheppen van werkgelegenheid zullen de investeringen een centrale rol gaan spelen. De rol van het bedrijfsleven is daarbij evident. Daarom past grote behoedzaamheid bij eventuele plannen tot verdere beperking van de investeringsfaciliteiten.

Verbeek noemde het een verworvenheid van deze tijd dat het belang van de technologie thans weer praktisch algemeen wordt erkend, al roept zijns inziens het recente pleidooi van Den Uyl voor een „tegenmacht voor informatietechnologie in de vorm van een kritische toetsing van tempo en toepassing" weer herinneringen op aan diens achterhaald veronderstelde gedachtenwereld, waaraan ideeën ontsproten over een automatiseringsheffing, selectieve toepassing van automatisering en de maakbaarheid van de samenleving. De mogelijkheden, die de technologie biedt, moeten we niet zien als een bedreiging, doch als een ontplooiingsmogelijkheid voor de samenleving, aldus beklemtoonde de spreker.

Aangekomen bij de nota „Handelspolitiek in een veranderde wereld" constateerde Verbeek, dat de vrijhandel, die ons land traditioneel kent en voorstaat, het leidend beginsel blijft van de Nederlandse handelspolitiek. De in de

nota gedane erkenning dat „Alleingang" niet meer mogelijk is, achtte hij juist. De vraag rijst daarbij of de Nederlandse opvatting over vrijhandel in de EG staande kan worden gehouden tegen de achtergrond van een eventuele overgang naar een systeem van meerderheidsbeslissingen, waarbij een overheersende invloed van landen met sterk protectionistische voorkeuren niet denkbeeldig is.

Ook de handelsrelatie Europa/Japan bleef niet onbesproken. Japan zal daadwerkelijk haar grenzen voor Europese produkten moeten openen. De non-tarifaire belemmeringen, die met name de import vanuit Europa treffen, dienen op korte termijn, zeg twee jaar, te zijn verdwenen. In dit verband deed Verbeek de aanbeveling artikel 23 van de GATT te gaan toepassen. Deze suggestie noemde Staatssecretaris Bolkestein in zijn antwoord het overwegen waard. In het algemeen sprak de VVD-woordvoerder als zijn overtuiging uit, dat het bedrijfsleven op langere termijn niet gebaat is bij bescherming tegen Japanse produkten. Verbeek critiseerde Staatssecretaris Van Zeil's integratiebeleid wegens het ontbreken van een herkenbare inbreng ten behoeve van het Midden- en Kleinbedrijf op onderwijsgebied, over de positie van de zelfstandigen bij de voorstellen tot stelselwijziging sociale zekerheid en bij de problematiek van de kleine criminaliteit (winkeldiefstallen, onveiligheid en vandalisme in winkelcentra).

In eerste termijn kon de VVD-woordvoerder nog constateren, dat de daling van de olieprijs tot dat moment redelijk geleidelijk was verlopen en ook beperkt was gebleven tot hetgeen in het belang genoemd kan worden van de Westerse economie in haar geheel. Tussen de eerste en tweede termijn manifesteerde zich een scherpe prijsdaling en lekte de brief uit van Minister-President Lubbers over mogelijk te nemen maatregelen. Namens de fractie noemde Verbeek de bezinning door het Kabinet op de gevolgen van de olieprijsontwikkeling een loffelijke activiteit, doch hij waarschuwde, dat dit niet moest leiden tot het nemen van maatregelen op een inopportuun moment. Eerst moet duidelijk zijn of er sprake is van structurele marktveranderingen. Wachten op de Voorjaarsnota verdient derhalve aanbeveling. Wel vroeg spreker Minister Van Aardenne de mogelijke gevolgen voor 1986 en 1987 met spoed te laten doorrekenen.

Op voorhand keerde Verbeek zich tegen Lubbers' beleidsopties, die grotendeels neerkomen op lastenverzwaring voor burger en bedrijfsleven. Dit type maatregelen is schadelijk voor het economisch herstel en niet consistent met het tot dusver gevoerde succesvolle economische beleid van dit Kabinet. Het bedrijfsleven en het aardgas vormen de twee belangrijkste welvaartsbronnen. Als het aardgas nu minder gaat opbrengen, is het economisch contra-produktief de andere bron extra te gaan belasten. Bij eventuele maatregelen dient de nadruk eerder te liggen op verdere beperking van de collectieve uitgaven. Met andere woorden, op een ombuigingsbeleid waarmee de gewijzigde visie op de rol van de overheid in de samenleving gestalte wordt gegeven, aldus besloot Verbeek zijn bijdrage aan het begrotingsdebat Economische Zaken in de Eerste Kamer.

(Voor nadere informatie: J.W. Verbeek, tel. 010-188609.)

De „Groep Nederland" van de Liberale Internationale

De geschiedenis van de Liberale Internationale gaat terug naar 1947, toen op initiatief van de Spaanse liberale balling Don Salvador de Madariaga liberalen uit de gehele wereld te Oxford bijeenkwamen. Tijdens deze bijeenkomst werd de Liberale Internationale opgericht, toen met uitsluitend individuele leden. In de jaren daarna ontwikkelde deze organisatie zich verder en werd ook contact gezocht met partijen en officiële groeperingen.

Doel van de organisatie is partijen, groeperingen en personen uit landen over de gehele wereld te verenigen, die de liberale beginselen steunen en die de beginselverklaring van de Liberale Internationale, het in 1947 te Oxford aanvaarde Liberaal Manifest, onderschrijven. Verdere doelstellingen zijn de algemene aanvaarding te bewerkstelligen van de liberale beginselen, die naar hun aard internationaal zijn, de groei te bevorderen van een vrije maatschappij, die gebaseerd is op persoonlijke verantwoordelijkheid en sociale rechtvaardigheid en daarbij de middelen te verschaffen tot samenwerking en uitwisseling van informatie tussen de leden van de organisatie en mannen en vrouwen uit alle landen die deze doelstellingen aanvaarden.

Sinds 1963 bestaat in Nederland de „Groep Nederland" van de Liberale Internationale als bundeling van de VVD'ers, die speciaal in de buitenlandse politiek geïnteresseerd zijn. De „Groep Nederland" is een bijzondere groep binnen de VVD ingevolge artikel 78.1 van het huishoudelijk reglement van de VVD. De „Groep" komt regelmatig bijeen (± 1 keer per 2 maanden), waarbij tijdens inleidingen of discussies door prominente sprekers nader ingegaan wordt op een actueel buitenlands onderwerp.

In de zomer wordt bijeengekomen ter voorbereiding van het internationale congres, dat in september of oktober van elk jaar gehouden wordt op een telkens wisselende plaats (1984: Tel Aviv; 1985: Madrid; 1986: Hamburg) en waar elk lid van de Liberale Internationale naar toe kan gaan. Het is en blijft altijd weer boeiend de visies van liberalen uit alle delen van de wereld te vernemen. Een belangrijke internationale doorbraak in 1985 was, dat de Liberale Internationale als „non-governmental organization" door de Verenigde Naties is erkend en als zodanig nu ook deel uitmaakt van de desbetreffende VN-fora.

De jaarlijkse contributie van de Groep Nederland van de Liberale Internationale is *f* 40,– en kan worden overgemaakt op rek.nr. 24.60.26.413 bij Pierson, Heldring & Pierson te 's-Gravenhage (postgiro van de bank 1844). De secretaris is momenteel drs. R.P. van Splunteren, Laan van Meerdervoort 926, 2564 AT 's-Gravenhage (070-688991), tot wie u zich met vragen altijd kunt wenden.

De Liberale Internationale dient nog sterker dan nu de ontmoetingsplaats te worden van alle in de buitenlandse politiek geïnteresseerde VVD'ers.

U kunt lid worden door onderstaande strook ingevuld te zenden aan de Secretaris:
Laan van Meerdervoort 926
2564 AT 's-Gravenhage.

Invulstrook toevoegen s.v.p.

Naam: .....

Adres: .....

Postcode: .....

Woonplaats: .....

geeft zich op als lid van de Groep Nederland van de Liberale Internationale.

VVD

Verschijnt wekelijks met uitzondering van de recesperiodes van de Tweede-Kamerfractie.
Uitgave van de Haya van Somerenstichting onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur van de VVD.
De inhoudelijke verantwoordelijkheid berust bij de Tweede-Kamerfractie van de VVD.

14 mrt. 1986, **nummer 114**

EXPRESSE

redactie: H.F. Heijmans, drs. L.M.L.H.A. Hermans; **eindredactie:** J.J. Metz;
redactie-adres: Postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage, tel. 070-61 49 11; **organisatie:** J.N.J. van den Broek;
abonnementenadministratie: algemeen secretariaat VVD, postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage; tel. 070-614121;
abonnementsgeld: ƒ 50,– per jaar; **vormgeving en druk:** Hofstad Druktechniek bv, Zoetermeer.

CUMENTATIECENTRUM
DERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

De VVD en de subsidiëring van de gebedsruimtes
(persbericht)

Naar aanleiding van krantenberichten en om misverstanden te voorkomen, geven wij hier de letterlijke tekst van een deel van de inleiding van de heer Nijpels op de bijeenkomst van de Turks-Islamitische Culturele Federatie, 2 maart jongstleden te Rotterdam.

Het betreffende deel van de tekst luidt als volgt:

„De VVD hecht grote waarde aan de eigen culturele identiteit van minderheden in de Nederlandse samenleving. Onderwijs in de eigen taal en cultuur kan daaraan bijdragen. De overheid kan soms, zoals in dit geval via het onderwijs, die eigen identiteit helpen vormgeven en bevorderen. Aan de andere kant is het beginsel van de eigen verantwoordelijkheid voor liberalen, zoals ik u reeds mocht vertellen, van fundamenteel belang. Dat brengt met zich mee dat van uzelf de grootste inspanning mag worden verwacht om vorm te blijven geven aan uw eigen identiteit als Turkse minderheid.

Het beginsel van de eigen verantwoordelijkheid en het beginsel van de scheiding van kerk en staat leiden ertoe dat de VVD subsidiëring van gebedsruimtes als zodanig afwijst. De VVD heeft daarover bij monde van onze vertegenwoordigers in de Tweede Kamer, Hermans en Wiebenga, nooit enig misverstand laten bestaan. Bovendien is in de Tweede Kamer een motie van de heer Krajenbrink door een ruime meerderheid, waaronder VVD en PvdA, verworpen. Als katholiek, afkomstig uit Brabant, wijs ik de subsidiëring van katholieke en andere kerken óók af. Ik heb echter begrepen dat uw gebedsruimtes en moskeeën naast een religieuze, ook een sociaal-culturele functie vervullen. Met in achtneming van het beginsel van de scheiding van kerk en staat, moet het mogelijk zijn bij eventuele aanvragen voor subsidiëring rekening te houden met de sociaal-culturele functie van uw gebedsruimtes. In dat opzicht dienen ook hier voor u dezelfde criteria te gelden als voor andere sociaal-culturele activiteiten.

De VVD heeft uiteraard ook geen bezwaar tegen subsidiëring van activiteiten in het kader van het bestaande minderhedenbeleid. Ik wees u reeds op de ruim achthonderd miljoen gulden die het huidige kabinet daarvoor in 1986 uittrekt. Met die ondersteuning van de kant van de overheid en op tal van andere manieren kunt u als minderheid in de Nederlandse samenleving werkelijk vormgeven aan uw eigen identiteit. Een van die mogelijkheden is bijvoorbeeld het stichten van een eigen Islamitische omroep, waarvoor uw vertegenwoordigers zich zoals ik weet bijzonder enthousiast inzetten. Ook in dit opzicht geldt voor de VVD: Gelijke rechten, gelijke plichten. Dat betekent concreet dat indien uw groepering voldoet aan de eisen van de nieuwe Mediawet u recht heeft op een eigen Islamitische omroep."

Ontwikkeling aardgasinkomsten

1. De stormachtige ontwikkeling op de oliemarkt stelt de overheidsfinanciën het komende jaar zwaar op de proef. Door de daling van de aan de olieprijs gekoppelde aardgasprijs worden de inkomsten uit het aardgas gehalveerd. Reeds voorzien was een daling van 6,5 miljard in 1986. Daar hebben de makers van de verkiezingsprogramma's '86-'90 en van de meerjarenraming al mee gerekend. Daar bovenop komt nu een extra terugval van de aardgasopbrengsten van 5 miljard.

2. Internationaal treedt een inkomensverschuiving op van de olieproducerende naar de niet-olieproducerende landen. De combinatie van lagere energieprijzen en een lagere dollar betekent een stimulans voor de produktie en de werkgelegenheid van de olie-importerende landen. Voor Nederland is de energiebalans in evenwicht. Initieel wordt Nederland niet slechter of beter van de dalende olieprijzen. Indirect zullen ook wij profiteren van de voorziene opleving van de economieën van de olie-importerende landen. Daarbij denk ik allereerst aan onze belangrijke handelspartners West-Duitsland en België. Gezien de geografische spreiding en het energie-intensieve karakter moet onze export extra kunnen profiteren.

3. De dalende energierekening van burgers en bedrijven komt geheel ten laste van de schatkist. Profiteert de samenleving als geheel, de overheid zit met een grote financiële strop. Vóór de extra tegenvaller van 5 miljard van de laatste weken was de situatie goed beheersbaar. De endogene daling van de inkomsten van de Staat tussen 1986 en 1990 werden getaxeerd op 13 miljard. De endogene daling van de uitgaven werden eveneens op 13 miljard geschat. Er was alleen sprake van een tempoverschil. Daardoor zou er een inkomenshobbel in 1987 optreden. Die is nu met 5 miljard verscherpt. Bovendien moet er structureel 5 miljard meer worden omgebogen. De ombuigingsbedragen in de verkiezingsprogramma's moeten dus met 5 miljard worden opgehoogd. In het VVD-programma zat een reserve voor tegenvallers van 3 miljard. Dat programma moet dus met 2 miljard worden opgehoogd naar 20 à 22 miljard.

4. Vanaf 1973 hebben de aardgasinkomsten de schatkist rijkelijk gespekt. Bedroegen ze slechts 1,5 miljard in 1973 (0,9% NI). In 1983 waren ze opgelopen tot circa 20 miljard (6% NI). Het werd de oorzaak van de „Dutch desease", onze allesverziekende afhankelijkheid van de gasbel. Die ziekte tast nu de schatkist aan.

In samenhang met de aanzwellende aardgasinkomsten stegen de collectieve uitgaven tussen 1973 en 1983 van

50% van het nationaal inkomen naar ruim 70% NI. Waar trad die fenominale stijging van 20% NI in 10 jaar tijds vooral op? In:
- de overdrachtsuitgaven aan gezinnen (sociale uitgaven en subsidies) stegen van 21% NI naar 33% NI;
- de overdrachtuitgaven aan bedrijven van 1% naar 3% NI;
- de eigen bestedingen van de overheid van 20% NI naar 22% NI;
- de rente op overheidsschuld van 3% naar 7% NI.

5. Kortom, de door de aardgasinkomsten geïnitieerde stijging van de collectieve uitgaven tussen 1973 en 1983 is vrijwel geheel gelocaliseerd bij de expansie van de overdrachten aan gezinnen en de rente op overheidsschuld. Graag citeer ik uit de Miljoenennota 1978, opgesteld door Minister Duisenberg, ongetwijfeld in overleg met de toenmalige Minister-President Den Uyl en de toenmalige Minister van Economische Zaken Lubbers. Wijzend op het stijgingstempo van de collectieve uitgaven (blz. 11 en 12) zegt Duisenberg: „Hierbij dient te worden bedacht dat de forse uitbreiding van de overdrachtsuitgaven mede mogelijk is gemaakt door de sterk stijgende baten uit de aardgasexploitatie. Wanneer deze opbrengsten op wat langere termijn terug gaan lopen, komt het beleid voor de moeilijke opgave te staan de omvang en de samenstelling van de collectieve uitgaven ook aan deze ontwikkeling aan te passen".

6. Van 1983 af is er een aanvang gemaakt met deze door Duisenberg reeds voorziene aanpassing. In 4 jaar tijd is er voor 35 miljard omgebogen op de inganggezette stijging van de collectieve uitgaven. Voor nog geen gulden heeft dit kabinet, deze coalitie daarbij de steun van de PvdA in het Parlement gekregen. Elke ombuigingsmaatregel heeft de PvdA in de kern bestreden. Als er niets gedaan was, zoals de PvdA wilde, waren de collectieve uitgaven inmiddels uitgegroeid naar 77% NI en was het financieringstekort 16% NI, meer dan het dubbele van nu. Het is uitgerekend deze PvdA, die zich nu plotseling als hoeder van de staatsfinanciën voor 1987 opwerpt. Zelden maken we zo'n ongeloofwaardige schijnvertoning mee als hier door de PvdA wordt opgevoerd. En dan te bedenken dat zij geen gulden van de door haar zo zwaar bekritiseerde 35 miljard ombuigingen zal terugdraaien.

7. Nog ongeloofwaardiger wordt de vertoning van de socialisten als we kijken naar de financiële onderbouwing van het PvdA-programma. Los van de nog ongedekte extra aardgastegenvaller van 5 miljard, los van de nog ongedekte nieuwe wensen van het PvdA-congres van 3 à 5 miljard, wil de PvdA 7,5 miljard bezuinigen en de overdrachten respectievelijk belastingfaciliteiten voor bedrijven met 7 miljard verminderen van 1986-1990. Bij die 7 miljard vermindering van overdrachten aan bedrijven zitten bijna alle belastingverzwarende maatregelen van Minister Ruding ter dichting van de extra aardgastegenvaller. Maar de PvdA heeft die al voor haar gewone programma ingezet. Het enige wat overblijft is de benzine-accijnsverhoging. Als de PvdA daar de extra tegenvaller van 5 miljard mee wil dichten moet de benzine- en dieselaccijns met 60 tot 80 cent per liter omhoog. We zien het PvdA-commentaar met grote nieuwsgierigheid tegemoet. Wanneer maakt de PvdA het CPB-commentaar op de financiële onderbouwing van haar verkiezingsprogramma overigens openbaar? Naar verluidt is dat commentaar uiterst kritisch, omdat de PvdA blijft vasthouden aan een 32-urige werkweek voor iedereen in 1990 met behoud van koopkracht en herstel van alle koppelingen. Geen sterveling gelooft daarin, behalve blijkbaar de heer Den Uyl uit socialistisch fabeltjesland.

8. De VVD meent, dat de extra aardgastegenvaller primair door bezuinigingen moet worden opgevangen. Aanvullende maatregelen in de lastensfeer willen we niet geheel uitsluiten. De dalende gasrekeningen voor de burgers en bedrijven zullen in de afweging moeten worden betrokken. Primair de oplossing zoeken in de lastensfeer is echter onlogisch. Toen de aardgasinkomsten rijkelijk begonnen te vloeien gingen de belastingen en premies voor burgers en bedrijven immers niet omlaag. Sterker nog, die bleven stijgen. Extra bezuinigingen zijn het meest logische antwoord op de nu ontstane nieuwe situatie.

9. Het kabinet zit in een lastig pakket. Moet zij over haar graf heen regeren? De VVD vindt in elk geval, dat zo vroegtijdig mogelijk een adequaat bezuinigingspakket 1987 moet worden samengesteld. Bij afwezigheid van een Regeeraccoord 1987-1990 kunnen we het beste het Regeeraccoord 1982-1986 met een jaar verlengen. Dat betekent een pakket van structurele bezuinigingen ter vermindering van het overheidstekort van 7 miljard. Verhoogd met enige maatregelen in de lastensfeer kan dan voorkomen worden, dat het financieringstekort stijgt. Voor de VVD behoeft het financieringstekort in 1987 niet persé te dalen. Dat moet wel het geval zijn in de jaren daarna. De VVD blijft nadrukkelijk streven naar een structurele verlaging van het financieringstekort van de gehele overheid naar 5% NI in 1990.

10. De VVD handhaaft ook nadrukkelijk haar streven de collectieve lastenverlichting als percentage van het nationale inkomen verder te doen dalen. Bij dat streven past het niet in 1987 een scherpe stijging van allerlei belastingen voor burgers en bedrijven te programmeren. Voor de VVD komen maatregelen in de lastensfeer ter dekking van de wegvallende aardgasinkomsten dus op de tweede plaats. Eerst moet er een adequaat bezuinigingspakket vastgesteld worden. Verantwoord bezuinigen is aanzienlijk lastiger dan het simpel doorschuiven van de aardgasrekening naar burgers en bedrijven. Wat het moeilijkst is moet het eerst gebeuren.

11. De voorlopige realisatie van het financieringstekort 1985 is 7,3% NI (zie de „februari-nota"). Exclusief vervroegde aflossing woningwetleningen is dat 7,7%. In feite is het streefcijfer van het Regeeraccoord al in 1985 gehaald. Als ik goed geïnformeerd ben dan zal het cijfer voor 1986 daar nauwelijks vanaf wijken, ondanks de ook al in 1986 zichtbare terugval van aardgasinkomsten op kasbasis. Dat sterkt de VVD in de mening, dat extra bezuinigings- en lastenmaatregelen niet nog op stel en sprong doorgevoerd moeten worden in verband met het jaar 1986. Maatregelen, die nog vóór 1 juli aanstaande ingaan, zijn niet door het verloop van het financieringstekort 1986 te motiveren.

12. Wel is het verstandig indien het Kabinet de al veel eerder geformuleerde EEG-voorstellen, gericht op harmonisatie van de accijns op minerale olieën, in stelling brengt. Juist nu Nederland het voorzitterschap bekleedt, geeft de olieprijsdaling aanleiding dit dossier met de grootst mogelijk spoed ter hand te nemen. Eenzijdige verhoging van de accijns op benzine zal de spanning in de grensregio's met betrekking tot de benzineverkopen immers verder vergroten.

13. Tot de mogelijke maatregelen kan ook een temporiseren van de verlaging van het kleinverbruikerstarief (KVT) voor aardgas behoren. In het verleden is de stijging van de prijs van huisbrandolie (HBO) immers steeds met vertraging gevolgd. Dat heeft de schatkist vele miljarden in het verleden gekost. Nu we de weg terug afleggen kan diezelfde aanpak gevolgd worden. Enige temporisering respectievelijk demping van de in de ramingen opgenomen verlaging tot circa 40 cent op 1 januari 1987 zou te overwegen zijn. Desalniettemin vindt de VVD, dat een zekere verlaging per 1 juli op z'n plaats is. Niets doen per 1 juli zou bij de burgers en bedrijven als merkwaardig overkomen.

(Voor nadere informatie: dr. R.W. de Korte, tel. 070-614911, tst. 2650.)

UCV Energie 10 maart 1986

In het overleg met Minister Van Aardenne over energiebeleid is door de woordvoerder van de VVD-fractie met nadruk gewezen op de noodzaak het energiebesparingsprogramma te continueren, ondanks het feit dat met de huidige lage prijs van olie de kosten van de besparing zich niet snel zullen terugverdienen. Het energiebeleid is echter een beleid op lange termijn en mag niet te zeer afhankelijk worden van grote schommelingen op de oliemarkt. De verwachting is immers, dat na enige tijd de olieprijs weer zal stijgen en dat tegen 2000 schaarste kan optreden. De grote reserves aan olie, die nog beschikbaar zijn liggen in het Midden-Oosten en zullen de Arabische landen in staat stellen te zijner tijd hun monopoliepositie weer te benutten om hun prijzen vast te stellen. De Minister zegde toe in de begroting voor 1987 aan te zullen geven hoe in de komende jaren op een doelmatige wijze energiebesparing en toepassing van warmte-kracht kunnen worden gecontinueerd. Aandacht werd voorts gevraagd voor de maximale inschakeling van de Nederlandse industrie bij de bouw van kerncentrales. Op een vraag over de mogelijke aanschaf van reactoren van het Canadese zwaarwatertype antwoordde de Minister, dat daar nader op zal worden teruggekomen bij de discussie over de vestigingsplaatsen die in april in de Kamer zal worden gehouden.

Op een desbetreffende vraag gaf de Minister een korte toelichting op de procedure, die zal worden gevolgd bij het verlenen van toestemming voor de opsporing van gas en olie bij de thans lopende zogenaamde opsporingsronde.

Tenslotte werd door de VVD-woordvoerder nog eens de nadruk gelegd op het toerekenen van de werkelijke kosten bij de levering van elektriciteit, met name tijdens de uren van hoge belasting van het net, de zogenaamde piekuren.

Verwacht wordt, dat door een dergelijke toerekening een verschuiving in het gebruik kan optreden naar de goedkopere daluren, waardoor uiteindelijk de kosten van elektriciteits-produktie zullen kunnen dalen.

(Voor nadere informatie: dr. R. Braams, tel. 070-614911, tst. 2016.)

Uit het Europees Parlement

Werkprogramma Europese Commissie

VVD-woordvoerster Jessica Larive bespreekt tijdens de februari zitting van het Europees Parlement namens de Europese Liberale fractie het nieuwe werkprogramma van de Europese Commissie voor 1986.

Zij beoordeelde het programma positief. De plannen om voor 1992 de interne Europese markt te realiseren, door onder andere aanname van 300 Europese richtlijnen, dienen volgens tijdsplan nauwkeurig te worden uitgevoerd. De interne markt is immers het beste banenplan.

De afscherming van de nationale markten, de masochistische hokjesgeest kost de Europese belastingbetaler vandaag meer dan de Europese begroting, namelijk ongeveer 90 miljard gulden per jaar.

Zij drong aan op een bijzonder Europees werkgelegenheidsprogramma gericht op inpassing in het normale werk en zonder het economisch herstel in gevaar te brengen.

De volgende prioriteiten bracht Jessica Larive daarbij naar voren:

1. geïntegreerde jeugdprogramma's die onderwijs, opleiding en werkervaring combineren gericht op nieuwe technologieën. Uitbreiding van het leerlingwezen, praktijkleerplaatsen, altenerende opleiding, stages en beroepsopleidingen binnen de bedrijven. Ook scholing in de dienstensector kan in de nabije toekomst arbeidsplaatsen opleveren;
2. bevordering van de geografische beroepsmobiliteit door Europese centra en studieprogramma's, uitwisseling, erkenning van diploma's en studietijd in het buitenland;
3. instelling van een Europees arbeidsbureau, dat in nauw overleg met de nationale arbeidsbureau's de Europese dimensie van de arbeidsmarkt eindelijk benut door actieve marktgerichte arbeidsbemiddeling, gegevensverzameling over kwalitatieve en kwantitatieve ontwikkelingen op de Europese arbeidsmarkt, afstemming van de nationale programma's voor om-, her- en bijscholing op vraag en aanbodverhoudingen in E.G.-verband.

Een resolutie, die zij in die zin namens de Liberale fractie had ingediend werd door het Europees Parlement met ruime meerderheid aanvaard.

(Voor nadere informatie: mevr. J.A. Larive, tel. 09-352-43002400.)

Europese Raad

Nadat Nederland met ingang van 1 januari 1986 het voorzitterschap van de Raad van de E.G. had overgenomen, kwam Minister Van den Broek in de januari-zitting van het Europese Parlement de voornemens uiteenzetten, die het Nederlandse voorzitterschap tijdens de komende zes maanden zullen bezielen.

Hoog op de prioriteitenlijst staat de verwezenlijking van de „grenzenloze" interne markt, die in 1992 voltooid moet zijn en die een voorwaarde is voor hernieuwde economische groei en sociale vooruitgang in Europa. Daarbij moeten ook de twee nieuw toegetreden landen – Portugal en Spanje – op harmonieuze wijze in het grotere geheel worden geïntegreerd. Dit alles kan echter slechts indien de Instellingen van de E.G. sterk genoeg zijn om de vele – en soms pijnlijke – besluiten die nodig zullen zijn, ook daadwerkelijk te nemen.

Uitvoerig stond de Raadsvoorzitter dan ook stil bij de resultaten van de Europese Raad van Luxemburg in december en de aldaar overeengekomen verdragswijzigingen. Hij gaf toe, dat het resultaat mager was en verklaarde, dat Nederland bereid was geweest verder te gaan. Meer was echter niet haalbaar gebleken en de Minister hoopte, dat het Parlement zich goedkeurend over de resultaten zou uitlaten.

Dit is niet gebeurd. Het Parlement bevestigde zijn in december uitgesproken voorlopig oordeel, dat de resultaten duidelijk beneden het minimaal noodzakelijk waren gebleven om de voortgang naar een geïntegreerde Europese industriële basis te waarborgen en een betere en meer democratische besluitvorming tot stand te brengen. Het wilde echter niet zover gaan, een beroep op de nationale Regeringen en Parlementen te doen om het bereikte resultaat te verwerpen. Het besloot, de strijd voort te zetten en daarbij ook de bescheiden nieuwe wapens te gebruiken, die het pakket van Luxemburg bevat.

Intussen is de ondertekening daarvan nog niet zeker. De Italiaanse Regering heeft een reserve gemaakt, omdat het pakket niet ver genoeg gaat, en de Deense Regering zit met een meerderheidsvotum van het nationale parlement, het Folketing, dat het pakket als te vergaand beschouwt. Het conservatief-liberale minderheidskabinet zal eind februari een referendum onder de Deense bevolking uitschrijven – het tweede dat in Denemarken over de relatie met de E.G. wordt gehouden! Zodoende kon de door het Nederlandse voorzitterschap beoogde ondertekening op 27 januari niet plaatsvinden. Nederland vindt nu, dat zij die wèl willen tekenen dat vanaf 17 februari moeten kunnen doen, opdat de Denen aan de vooravond van hun referendum duidelijk beseffen hoezeer zij geïsoleerd dreigen te geraken.

De liberaal-democratische fractie, die sinds 1 januari 11 nieuwe leden telt, waarvan 9 Portugezen en 2 uit Spanje, was eensgezind in haar oordeel over de in Luxemburg bereikte magere resultaten. In meerderheid was zij het tevens eens met de te volgen taktiek, zoals hierboven aangegeven. Een minderheid, waaronder met name de Italiaanse leden, hadden verder willen gaan en wilden het Luxemburgse pakket zonder meer naar de prullemand verwijzen. Nadat echter een daartoe strekkend voorstel was verworpen, stemden zij met de rest van de fractie mee.

In Denemarken brandt nu de strijd in alle hevigheid los. Vooral van socialistische zijde spelen daarbij ook binnenlands-politieke overwegingen een rol, die met Europa weinig te maken hebben. Onze Europese fractie besloot unaniem, onze Deense liberale vrienden, die hun land in de Gemeenschap willen houden en ook aan de verdere ontwikkeling daarvan willen meedoen, krachtig te ondersteunen.

(Voor nadere informatie: mr. H.R. Nord, Ondervoorzitter Europees Parlement; 97-113 Belliardstraat, 1040 Brussel, tel. 0032-2-2342734.)

Goedkeuring van de derde overeenkomst van Lomé

Deze overeenkomst is het resultaat van langdurige onderhandelingen tussen (toen nog) tien EG-landen en vijf en zestig ontwikkelingslanden in Afrika, het Caraïbisch gebied en de Stille Oceaan. De VVD-fractie stemt in met de strekking en de doelstellingen van de overeenkomst. Dit samenwerkingsverband tussen de EG en vijf en zestig ontwikkelingslanden is van groot belang, vanuit ontwikkelingsoogpunt, maar ook vanuit politiek en wederzijds economisch belang. Het is goed, dat in deze nieuwe Lomé-conventie sprake is van verbreding van de samenwerking; bijvoorbeeld op het gebied van mensenrechten en van culturele en sociale samenwerking.

Terecht wordt prioriteit gegeven aan plattelandsontwikkeling en voedselproduktie, want daar zijn, vooral in Afrika, de grootste noden. VVD-woordvoerder Frans Weisglas ondersteunt ook het nieuwe Europese plan ter bestrijding van woestijnvorming in de Afrikaanse landen. Herstel van het natuurlijk milieu is van groot belang.

Het is ook een goede zaak, dat in deze nieuwe overeenkomst voor het eerst wordt gesproken over de mensenrechten. De EG-landen hebben duidelijk gemaakt te zullen besluiten de hulpverlening op te schorten wanneer in één van de ontwikkelingslanden sprake is van ernstige en voortdurende schending van de mensenrechten. (denk bijvoorbeeld aan het Oeganda van Amin). Aldus kan in ieder geval worden voorkomen, dat de EG-hulp bijdraagt aan deze schending van mensenrechten. De VVD-woordvoerder prees de liberale bewindslieden Schoo en Van Eekelen voor hun inzet inzake de mensenrechten tijdens de onderhandelingen.

Een ander pluspunt in de nieuwe overeenkomst is, dat de bepalingen ten aanzien van bescherming en bevordering van particuliere investeringen in ontwikkelingslanden zijn verbeterd. Ook de ontwikkelingslanden hebben daarmee aangetoond, dat zij dergelijke investeringen positief vinden voor de ontwikkeling van hun economie.

Tenslotte ondersteunde Frans Weisglas het streven naar een groter Nederlands aandeel in de aanschaffingen van goederen en diensten in het kader van de EG-hulp. Nederlandse bedrijven dienen maximaal in de gelegenheid te worden gesteld om deel te nemen aan projectopdrachten. Zij moeten daarvoor zelf inspanningen leveren, maar de Regering moet hen tijdig van de nodige informatie voorzien en bijstaan in hun activiteiten op het gebied van de EG-ontwikkelingshulp.

(Voor nadere informatie: drs. F.W. Weisglas, tel. 070-614911, tst. 2933.)

U neemt toch ook een abonnement op de VVD-EXPRESSE!

Wilt u ook iedere week de VVD-EXPRESSE in de bus en u heeft nog geen abonnement? Vul dan per omgaande de bon in dit nummer in. De VVD-EXPRESSE kost *f* 50,–* per jaar. Daarvoor krijgt u wekelijks met uitzondering van de recesperiode dit blad in uw bus. U kunt ook rapporten van de Teldersstichting, die in VVD-EXPRESSE worden aangekondigd gratis aanvragen.

U kunt de bon, die hieronder staat invullen en opsturen, in een envelop zonder postzegel naar:
VVD-EXPRESSE,
Antwoordnummer 1877, 2500 WB 's-Gravenhage.

Alleen VVD-leden kunnen zich abonneren.

Ondergetekende: Met blokletters invullen s.v.p.

Naam: .....

.....

Adres: .....

.....

Postcode: ..... Woonplaats: .....

○ geeft zich op als abonnee van de VVD-EXPRESSE

* *nog geen geld overmaken. Wij zenden u een acceptgirokaart.*

VVD

Verschijnt wekelijks met uitzondering van de recesperiodes van de Tweede-Kamerfractie.
Uitgave van de Haya van Somerenstichting onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur van de VVD.
De inhoudelijke verantwoordelijkheid berust bij de Tweede-Kamerfractie van de VVD.

21 mrt. 1986, **nummer 115**

EXPRESSE

redactie: H.F. Heijmans, drs. L.M.L.H.A. Hermans; **eindredactie:** J.J. Metz;
redactie-adres: Postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage, tel. 070-61 49 11; **organisatie:** J.N.J. van den Broek;
abonnementenadministratie: algemeen secretariaat VVD, postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage; tel. 070-614121;
abonnementsgeld: ƒ 50,– per jaar; **vormgeving en druk:** Hofstad Druktechniek bv, Zoetermeer.

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

UCV energie 10 maart 1986
Reorganisatie elektriciteitsproduktie

De woordvoerder van de VVD, Len Rempt, benadrukte dat besluitvorming in de SEP lang niet altijd spoort met de standpunten, die de Tweede Kamer in januari 1984 had ingenomen.

Zo leidt het compromis over kostenpooling weliswaar tot onder andere de pooling van brandstofkosten, maar niet tot de gewenste scheiding van produktie- en distributie bedrijven.

De vrijheid van distributiebedrijven om tot decentraal opwekken van elektriciteit (een van de belangrijke doelstellingen) over te gaan zal zodoende schone theorie blijven.

Evenmin kon de wijze waarop produktiebedrijven worden geconcentreerd de bewondering van de VVD wegdragen.

Een cluster, de EPON, heeft bijvoorbeeld een eigen vermogen van ƒ 1 miljoen meegekregen; is slechts levensvatbaar als nieuwe kern- en/of kolencentrales kunnen worden gebouwd. Het benodigde geld wordt dan van de in de EPON deelnemende bedrijven geleend tegen marktwaarde.

De VVD vindt, dat centrales op de meest optimale vestigingsplaats moeten worden gebouwd en niet om een blok bestaande centrales in leven te houden; het eigen vermogen is niet door consumenten bij elkaar gebracht om tegen marktwaarde aan „jezelf" uit te lenen. De kans dat elektriciteitsprijzen zodoende te hoog worden, is groot. Ook de dirigerende taak van de SEP wordt uitgehold. Het is daarom jammer dat het voorstel voor een elektriciteitswet de Kamer nog niet heeft bereikt.

De VVD drong er op aan, dat de daling van energieprijzen via elektriciteitsprijzen met name aan de kleinverbruiker wordt doorgegeven. De elektriciteits bedrijven zijn daar meestal te traag mee.

Horizontale integratie van energiedistributiebedrijven
(elektriciteit, gas, warmte en eventueel water)

De VVD steunt de Minister op dit punt in zijn streven.

De VVD zette echter al eerder een vraagteken achter de vereiste van 75.000 tot 100.000 aansluitingen als minimum omvang. De bedrijfssectoren mochten van de Minister zelf met plannen komen.

Het resultaat, het rapport Brandsma, mondde slechts uit in wat aanbevelingen. Eén aanbeveling neemt de Minister met instemming van de VVD over: hij varieert de minimum omvang naar gelang van de omstandigheden.

Uit het rapport blijkt enthousiasme over horizontale integratie bij bedrijven, die al zover zijn. Van de overigen hoeft het allemaal niet zo nodig. De tevredenheid met de eigen situatie wordt daarbij evenmin onderbouwd als de aanvankelijke eis van de Minister.

Gezien het feit dat de natuurlijke horizontale integratie al heeft plaats gevonden en de weerstanden bij de rest groot is, deelt de meerderheid van de Kamer niet het vertrouwen van de Minister, dat de sectoren vóór oktober 1987 met een afgerond plan voor de dag kunnen komen.

Vandaar dat via enkele moties wordt aangegeven, dat:

- een en ander rond 1990 zijn beslag moet hebben gekregen;
- provincies onder stringente voorwaarden samen met betrokken sectoren en gemeenten voor de uitvoering van het beleid moeten zorgdragen.

De Minister legt deze moties zo uit, dat sectoren alsnog tot oktober 1987 de tijd krijgen zelf de hand aan de ploeg te slaan, doch dat wetgeving gereed moet liggen opdat provincies in het geval van een mislukking de leiding kunnen nemen. De indieners, VVD, PvdA en D'66 gaan hiermede accoord. Zij zien de moties als een forse stok achter de deur om tot resultaten te komen.

De wens van de VVD om instelling van consumenten adviesraden aan te bevelen, vond gehoor bij de Minister.

(Voor nadere informatie: mevr. drs. N. Rempt-Halmmans de Jongh, tel. 070-614911, tst. 2653.)

Mededeling
Aan de abonnees,

De Tweede Kamer gaat van 21 maart tot en met 7 april met Paasreces en van 29 april tot 21 mei met verkiezingsreces.

De redactie wil in de periode voorafgaand aan de verkiezingen voor de Tweede Kamer u op de hoogte houden van actuele ontwikkelingen en campagne-items.

Voor zover mogelijk zal de nieuwsbrief ook de komende weken bij u in de brievenbus vallen.

De redactie

Wet Heffingen Luchtverontreiniging benzine

De VVD-fractie heeft ingestemd met het voorstel van Minister Winsemius om gelode benzine uit de handel te nemen en te doen vervangen door ongelode normale benzine.

Hierdoor wordt het mogelijk, dat ook in Nederland auto's kunnen rijden die met een katalysator zijn toegerust. Een katalysator neemt de milieugevaarlijke stoffen uit de verbrandingsgassen van een benzinemotor weg, zodat de uitlaatgassen schoner worden. Omdat een katalysator snel wordt vergiftigd door lood moet ongelode benzine worden voorgeschreven.

Gestreefd wordt de vervanging van gelode normale benzine te doen aanvangen per 1 april 1986 of per 1 mei 1986.

Door een aanpassing van de heffing op gelode benzine wordt de prijs van ongelode benzine zodanig voordelig, dat verwacht mag worden dat de ongelode benzine de loodhoudende normale benzine van de markt zal verdringen. De Kamer drong er met algemene stemmen op aan, dat aan het eind van 1986 ongelode benzine van superkwaliteit, de zogenaamde Eurosuper, aan de pompen beschikbaar zal komen.

Soortgelijke maatregelen zullen ook in Duitsland (BRD) worden genomen.

(Voor nadere informatie: drs. R. Braams, tel. 070-614911, tst. 2016.)

Ongelode benzine

Op 12 en 13 maart jl. werd in de Tweede Kamer het wetsvoorstel „Tijdelijke fiscale maatregelen ter bevordering van het gebruik van ongelode benzine en de aankoop van schone personenauto's" behandeld. Staatssecretaris Koning (Financiën) en Minister Winsemius (Milieubeheer) hadden dit voorstel ingediend om de luchtverontreinigingsheffing voor loodvrije benzine af te schaffen. De maatregelen houden een prijsverlaging voor loodvrije benzine in, bij gelijktijdige verhoging van de prijs van loodhoudende benzine. Voor auto's, die zijn uitgerust met een zogeheten katalysator waarmee de uitlaatgassen worden gezuiverd, komt er een verlaging van de bijzondere verbruikersbelasting.

Omdat het Rijk het schoner rijden niet uit de schatkist wil financieren, worden de maatregelen betaald uit een verhoging van de bijzondere verbruiksbelasting op alle auto's.

De VVD-fractie is het met de Regering eens, dat de voorgestelde maatregelen budgettair neutraal moeten zijn. Het is onaanvaardbaar als de maatregelen op het financieringstekort zouden drukken.

Wat zijn de gevolgen van het wetsvoorstel voor de consument? Consumenten, die een auto met ingebouwde katalysator aanschaffen, kunnen op een tegemoetkoming rekenen van *f* 1.700,– (voor auto's met een cilinderinhoud van meer dan 1400 cc) of *f* 850,– (voor auto's met minder dan 1400 cc). Hier gaat dan weer de verhoging van de bijzondere verbruikersbelasting vanaf.

De VVD kan zich in het algemeen zeer wel vinden in dit voorstel van wet. Echter, op één punt verschilde de VVD van mening met de Regering. Dit was aanleiding voor de VVD-fractie om samen met het CDA een amendement in te dienen.

Het ging hierbij om het al dan niet tegemoetkomen aan de bezwaren van Volvo Car B.V. tegen de strengere milieu-eisen per 1 april aanstaande. Volvo kan op korte termijn geen auto's met een motor van 1400 cc leveren, die aan de strengere emissienormen voor koolwaterstoffen en stikstofoxyden kunnen voldoen. Het bedrijf vreest ons inziens terecht, dat potentiële kopers naar andere merken uitwijken. Volvo Car kan wel voldoen aan de normen, die in de Bondsrepubliek gelden.

Vandaar ons amendement, dat de strekking heeft tot 1 april 1987 de „beperkt schone" auto's een tegemoetkoming te geven. Deze tegemoetkoming bedraagt *f* 400,– en is dus lager dan die voor hen die een „echt schonere' auto kopen, maar voldoende om er voor te zorgen, dat de klanten niet massaal bij Volvo weglopen.

De termijn van 1 april 1987 hangt samen met de invoering op grote schaal van loodvrije benzine met een octaangehalte van 95 (zogenaamd Eurosuper), waarop Volvo's zonder technische problemen kunnen rijden.

In een Kamerbrede motie werd Minister Winsemius gevraagd ervoor te zorgen, dat de Eurosuper per 1 oktober aanstaande in het gehele land verkrijgbaar is. Afhankelijk van de behandeling door de Eerste Kamer zullen de maatregelen al op 1 april aanstaande of pas op 1 mei kunnen ingaan. Samenvattend concludeert de VVD, dat in het wetsvoorstel een evenwichtige afweging heeft plaatsgevonden tussen het milieubelang en de economische belangen. Voor de VVD was verder van groot belang, dat het voorstel budget neutraal was.

(Voor nadere informatie: J.F.B. van Rey, tel. 070-614911, tst. 2549.)

Tamil-asielzoekers

Stand van zaken

Momenteel zijn er nog circa 1400 Tamil-asielzoekers in Nederland (was circa 3400). Er is praktisch geen instroom meer: het Berliner Loch is dicht sedert medio-1985. De beslissing op de asielverzoeken in eerste aanleg is bijna afgerond; toegelaten: circa 100 Tamils; afgewezen: circa 1000 Tamils. De verwachting is, dat de herziening (tweede instantie) en het beroep bij de Raad van State nog vele jaren zullen duren. Op basis van de Regeling Verzorgd Verblijf Tamils verblijven circa 1000 Tamils in 12 opvangcentra van doorgaans 80 à 100 personen.

Welzijn

Namens de VVD-fractie stelde woordvoerder Jan Kees Wiebenga vast, dat er enige problemen zijn met de opvangregeling voor de Tamils. Dat de Regering enkele leemten in het voorzieningenpakket wil aanvullen is redelijk, nu het verblijf langer gaat duren.

Met de Regering onderkent de VVD-fractie de moeilijke situatie voor de asielzoekers, die zich uit in verveling en spanningen. Die zijn blijkens onderzoekingen echter niet alleen te wijten aan hun huisvesting. De opvangcentra voldoen bijna allemaal aan de gemeentelijke voorschriften. De spanningen zijn vaak inherent aan de onzekere situatie waarin asielzoekers zich bevinden (weg uit het land van herkomst, nog niet toegelaten tot het land van verblijf = wachtkamersituatie).

De VVD stemt in met de gedachte van een extra uitkering voor sociaal-culturele activiteiten. Deze moet echter niet via de gemeenten worden gesluisd, maar via een budgetteringssysteem rechtstreeks naar de opvangcentra gaan. Herleving van de bijstandsverlening vindt de VVD hoogst onwenselijk. Ook de gemeenten pleiten daar niet voor. De opvang van asielzoekers in deze aantallen moet een rijksverantwoordelijkheid zijn.

De vraag rijst daarbij wel of in een aantal centra niet te veel asielzoekers zijn gehuisvest.

Justitie

Deze notitie behandelt alleen de Tamilproblematiek, terwijl er veel verband met het algemene vluchtelingenbeleid bestaat. Daarover zijn aangenomen twee moties, namelijk: a) motie-Van der Spek (stuk 19 200-VI, nr. 25): Verhoging van het quotum uit te nodigen vluchtelingen; b) Motie-Wiebenga (stuk 19 200-VI, nr. 17): geen ingrijpende wijzigingen van het vluchtelingenbeleid dan na het aanbieden van een nota, die alle aspecten van dit beleid in samenhang aan

de orde stelt (opvangsysteem, quotum, financiën, ontwikkelingshulo en dergelijke).

Komt de gevraagde nota nog of worden er al stilzwijgend beleidswijzigingen doorgevoerd, zo vroeg de woordvoerder.

De lengte van deze procedure (tot 6 jaar toe) is onmenselijk. Bij aantallen als van de Tamils loopt het systeem volkomen vast. Dit was te voorzien. Het is buitengewoon triest, dat de Regering eerst nu enkele maatregelen tot versnelling van de afhandeling neemt. De voorgestelde maatregelen zijn evenwel niet voldoende. Ondanks het aanstellen op tijdelijke basis van circa 30 extra medewerkers zal de verkorte (!) procedure in totaal nog circa 4 jaar duren. Andere asielzoekers moeten hierdoor echter nog langer wachten.

Kortom: **dit betekent het failliet van ons vluchtelingenbeleid.**

Dit is nog meer betreurenswaardig, omdat er al jaren moties liggen die op een spoedige herziening van de Vreemdelingenwet aandringen. De Staatssecretaris is in haar ambtsperiode sinds 1982 niet verder gekomen dan het uitbrengen van een concept-nota Herziening Vreemdelingenwet. Een nota, laat staan een concreet wetsvoorstel, heeft de Kamer niet bereikt. In de kabinetsformatie zal dit punt dan maar geregeld moeten worden, zo stelde de VVD-woordvoerder.

Voor de korte termijn stelt de VVD-fractie voor om:

a) te bepalen dat de 30 man extra structureel worden;
b) daarenboven nog 30 man extra aan te stellen (kosten circa 2 miljoen);
c) procedure-afspraken te maken met de afdeling rechtspraak van de Raad van State over een snellere afhandeling van de beroepszaken.

De vraag rijst of in het algemeen het geldende opvangsysteem van asielzoekers bij de huidige aantallen niet aan herziening toe is (in 1985: 5600 asielverzoeken). Momenteel hebben asielzoekers – behalve de Tamils – recht op een bijstandsuitkering. Het is nauwelijks reëel de gemeenten voor een deel van de kosten (namelijk 10% bijstandskosten) te laten opdraaien. In wezen gaat het hier ook principiëel om een rijksverantwoordelijkheid, zolang asielzoekers nog niet definitief in ons land zijn toegelaten. Een meer centraal gereguleerde opvang is gewenst.

Financiën

De woordvoerder betreurde het, dat er geen duidelijk financiëel overzicht van alle kosten is. De kosten van de opvang bedragen op basis van circa 1100 Tamils in 1986 circa 22 miljoen. Is de 2 miljoen extra personeelskosten van Justitie daarbij inbegrepen?

De VVD-woordvoerder wees erop, dat aanvankelijk circa 40 miljoen was geraamd voor 1986 (op basis van opvang van circa 3000 Tamils). Wat gaat er gebeuren met de circa 20 miljoen die overblijft?

De VVD wil 2 miljoen daarvan besteden aan een verdere versnelling van de asielprocedures. Hoe zit het met de ontwikkelingsgelden bestemd voor Sri Lanka?

Tenslotte drong de woordvoerder aan op intensivering van het zoeken naar oplossingen in internationaal verband.

(Voor nadere informatie: mr. J.G.C. Wiebenga, tel. 070-614911, tst. 2092.)

Wetsontwerp Machtiging van Deelneming in de N.V. KLM

(Kamerstuk 19421)

Op donderdag 20 maart is in de Tweede Kamer gesproken over het Wetsontwerp tot uitbreiding van de deelneming in de N.V. KLM. Woordvoerder voor de VVD was Bouke van der Kooij.

Aanleiding voor de spoedige behandeling van dit wetsontwerp is het verzoek van de Minister om dit wetsontwerp nog vóór het paasreces te behandelen.

De KLM heeft het voornemen om nieuwe aandelen uit te geven. Deze emissie zal de grootste worden in de historie van de luchtvaart. De emissie, groot 240 miljoen gulden nominaal, zal worden gebruikt om de geplande vlootvernieuwing te kunnen realiseren. De kosten van deze vlootvernieuwing zijn geschat op 1,8 miljard. Ook zal het geld gebruikt worden om vernieuwingen te plegen ten aanzien van gebouwen en uitrusting van de KLM (300 miljoen). De reden hiervoor is duidelijk.

De Regering staat bij deze voorgenomen emissie voor de keuze of zij deze aandelen wil verwerven (als zij een aandeel van meer dan 50% wil behouden) of deze aandelen niet te verwerven en dan genoegen te nemen met een aandeel van minder dan 50% in de N.V. KLM. Gekozen is voor de laatste mogelijkheid met daarbij een vangnetconstructie, die gebaseerd is op luchtvaartpolitieke gronden. Deze vangnetconstructie maakt het mogelijk om, indien dat in een bepaalde situatie noodzakelijk is, het staatsaandeel in de N.V. KLM terstond op 51% te brengen. Deze optie heeft een omvang van 360 miljoen preferente aandelen. Tegelijkertijd heeft de Staat het voornemen 10% van haar aandelenbezit te verkopen, waardoor haar aandeel in de N.V. KLM op 37% zal uitkomen.

De VVD-fractie heeft tijdens de plenaire behandeling van dit wetsontwerp haar instemming betuigd met de keuze, die de Regering heeft gemaakt tussen afstoten of verwerven van aandelen. Privatiseren en in dit geval het afstoten van Staatsdeelnemingen is een onderwerp dat hoog in het vaandel van de VVD staat. Het wordt ook wel één van de grote operaties genoemd. Het verminderen van het staatsaandeel in de N.V. KLmM valt zodoende binnen het beleidskader van de VVD, aldus Bouke van der Kooij. De andere optie, namelijk het verwerven van meer staatsaandelen wijst de VVD-fractie dan ook met klem af. Bovendien zou dit een vergroting van het financieringstekort met zich mee kunnen brengen.

Nogmaals heeft de VVD-fractie, bij monde van Bouke van der Kooij er met klem opgewezen, dat de „vangnetconstructie" van dusdanige aard dient te zijn, dat deze tijdig en adequaat zal kunnen functioneren. Zij heeft er echter alle vertrouwen in, dat dit inderdaad het geval zal zijn. Door de keuze van een optie kan de Staat immers onverwijld een meerderheid verkrijgen. Dit zou nodig kunnen zijn op luchtvaartpolitieke gronden of als er bijvoorbeeld ongewenste machtsposities ontstaan.

Conclusie van de woordvoerder was, dat de VVD-fractie van harte in kan stemmen met het wetsvoorstel zoals het er ligt.

(Voor nadere informatie: drs.ir.ing. B.J.G. van der Kooij, tel. 070-614911, tst. 2393.)

Uit de Eerste Kamer

Begroting WVC

Voor het onderdeel cultuur voerde Mevrouw Vonhoff-Luyendijk het woord. Zij wees er in haar bijdrage op, dat Minister Brinkman wel zeer prikkelend op het culturele vlak bezig is en dat hij in het algemeen soms weerstanden wekt die een produktieve besluitvorming niet ten goede komen. In dit verband wees zij op de interessante gedachtengang in een rapport van de Wiardi Beckmanstichting over een commercieel derde T.V. net. Het zou, zei zij, de Minister en de collega's Eerste Kamerleden van de PvdA te denken moeten geven, dat Vara voorzitter Marcel van Dam dit rapport fel aanviel op de T.V. onmiddellijk na een uiterst commercieel aandoende show van de Vara. Voorts besteedde zij aandacht aan de orkesten in de regio en aan het dansbestel.

Zij sprak haar zorg uit, dat door het ingebruik nemen van de Stopera en de verhoging van de kosten, die daaruit voortvloeien voor het Nationaal Ballet, de andere dansgezelschappen en met name het Nederlands Danstheater in het gedrang zouden komen. Zij meende, dat de Minister er verstandig aan zou doen om eerst het advies van de Commissie Dansbestel van de Raad voor de Kunst af te wachten voordat conclusies ten aanzien van het rapport Batenburg worden getrokken.

In ieder geval moet voorkomen worden, dat zich tussen de dansgezelschappen een scheiding der geesten voltrekt, wat zeker zal gebeuren als de op rechtspositioneel gebied nu al bestaande uitzonderingspositie van het Nationaal Ballet nog verder zal worden versterkt.

Mevrouw Vonhoff constateerde, dat de belangstelling voor allerlei aspecten van het cultuurbeleid toeneemt, wat onder andere blijkt uit het feit dat de lijst-aanvoerders van de drie grote partijen met elkaar in debat zullen gaan over het cultuurbeleid. Zij wekte de Minister op om voor het einde van zijn zittingsperiode in dit Kabinet de impasse ten aanzien van de P.C. Hooftprijs te doorbreken.

Ten aanzien van het nog te verwachten advies van het S.C.P. ten aanzien van wetgeving op het terrein van cultuur stelde Mevrouw Vonhoff, dat zij er niet van uitgaat dat wetgeving noodzakelijk is om voor het cultuurbeleid als zodanig politieke aandacht te verkrijgen.

Actief optreden van een bewindsman of -vrouw, alert reageren van het Parlement, enthousiasme bij lokale en regionale bestuurders, maar bovenal de werkelijke interesse in de samenleving zijn daarvoor veel belangrijker.

(Voor nadere informatie: L. Vonhoff-Luyendijk, tel. 050-133000.)

Wijziging Arbeidswet

De wijziging van de Arbeidswet 1919, houdende maatregelen in verband met de opheffing van het verbod van nachtarbeid voor vrouwen in fabrieken en werkplaatsen, werd op 4 september 1981 bij de Tweede Kamer ingediend.

Op 18 juni 1985 bereikte de Eerste Kamer een nader gewijzigd voorstel van wet na uitvoerige behandeling in de Tweede Kamer. Woordvoerster van de VVD-fractie was mevrouw Vonhoff-Luyendijk, die bij de voorbereiding van haar bijdrage aan het debat constateerde, dat er in het veld nogal verschillende uitleg werd gegeven aan het door de Tweede Kamer aanvaarde wetsvoorstel.

Oorzaak van de vaagheid was de onduidelijkheid of over 3 jaar de wetswijziging weer ongedaan gemaakt kon worden, indien de Regering naliet de wijziging te verlengen of met een nieuw wetsontwerp te komen.

De onduidelijkheid werd duidelijk toen bleek, dat artikel 59 van het Werktijdenbesluit voor fabrieken en werkplaatsen ongewijzigd was gebleven. In artikel 59 van het Werktijdenbesluit blijft als bepaling gehandhaafd, dat vrouwen niet langer dan 2 nachten achter elkaar mogen werken, het oude lid 2 van artikel 30. De Staatssecretaris erkende, dat bij de behandeling van de wijziging van de Arbeidswet het Werktijdenbesluit over het hoofd was gezien en deed de toezegging, dat zij meteen na aanname van de wijziging van de Arbeidswet in de Eerste Kamer stappen zou ondernemen om ook het Werktijdenbesluit voor fabrieken en werkplaatsen aan te passen en aan het Parlement voor te leggen, zodat men over 3 jaar niet voor onaangename verrassingen zou komen te staan.

Na deze toezegging van de Staatssecretaris ging de VVD-fractie accoord met de wijziging van de Arbeidswet.

(Voor nadere informatie: L. Vonhoff-Luyendijk, tel. 050-133000.)

Begroting Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Tijdens de behandeling van de begroting voor dit departement heeft de liberale woordvoerder, de heer Heijmans, aandacht gevraagd voor de gevolgen van de zogenaamde „flexibilisering" van de arbeidsmarkt. Hij meende – en minister De Koning bleek het daarmee eens te zijn – dat dit verschijnsel positief moet worden benaderd. Het neemt niet weg, dat het een zaak voor de overheid zal zijn om ook voor deze ontwikkeling kaders te scheppen. De arbeidsmarkt mag immers geen jungle-achtig karakter krijgen. Speciale aandacht vroeg Heijmans voor de „onderkant" van de arbeidsmarkt, bestaande uit mannen en vrouwen, die nu eenmaal niet kunnen leren en die de dupe worden van de ontwikkeling waarin ongeschoolde arbeid wordt weg-geautomatiseerd. Van werkgeverszijde is meermalen betoogd, dat deze groep moeilijk of niet in het arbeidsproces zal kunnen worden opgenomen. Uit de discussie bleek, dat niemand een duidelijke oplossing voor dit probleem weet. Aan Staatssecretaris De Graaf liet Heijmans nog eens duidelijk weten, dat hij zijn bezwaren blijft houden tegen inkomensafhankelijke regelingen, die privacy schennend en fraudegevoelig zijn en ook onrechtvaardig kunnen uitwerken. De liberale woordvoerder prees de Staatssecretaris voor zijn positieve instelling tegenover een privatisering – althans tegenover een aanzet daartoe – van de werknemersverzekeringen met als begin hiervan de Ziektewet. De Graaf gaf hem toe, dat het vastleggen van de publiekrechtelijk collectieve geldstroom naar de privaatrechtelijke in het kader van de Ziektewet een ombuiging van de publiekrechtelijke collectieve middelen inhoudt, die veel groter is dan binnen afzienbare tijd met de stelselherziening kan worden bereikt (zo'n 7 miljard gulden).

(Voor nadere informatie: H.F. Heijmans, tel. 074-915988.)

VVD

Verschijnt wekelijks met uitzondering van de recesperiodes van de Tweede-Kamerfractie.
Uitgave van de Haya van Somerenstichting onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur van de VVD.
De inhoudelijke verantwoordelijkheid berust bij de Tweede-Kamerfractie van de VVD.

28 mrt. 1986, **nummer 116**

EXPRESSE

redactie: H.F. Heijmans, drs. L.M.L.H.A. Hermans; **eindredactie:** J.J. Metz;
redactie-adres: Postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage, tel. 070-61 49 11; **organisatie:** J.N.J. van den Broek;
abonnementenadministratie: algemeen secretariaat VVD, postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage; tel. 070-614121;
abonnementsgeld: ƒ 50,– per jaar; **vormgeving en druk:** Hofstad Druktechniek bv, Zoetermeer.

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Mediawet

Uitgangspunt van de VVD bij de beoordeling van deze mediawet is of deze wet voldoet aan de uitdaging die op nationaal en internationaal terrein op mediagebied in ontwikkeling is. Vanuit de principes, dat in een democratie de verscheidenheid aan meningen en opvattingen via de media uitgedragen moet kunnen worden èn dat de vrije keuze van de kijkers en luisteraars gewaarborgd moet zijn, behoort de wet een structuur te bieden.

1. De financieringsbasis

In het Nederlandse mediabestel (omroep, pers en kabel) bestaat de financiering uit drie componenten, te weten: de omroepbijdrage, de reclame-inkomsten en de abonnementsgelden.

Met name de reclame-inkomsten dreigen weg te vloeien naar het buitenland. De redenen hiervoor zijn:

a. Het groeiend aanbod van internationale commerciële satellietzenders.
b. De opkomst, respectievelijk de ontwikkeling van commerciële omroepen in de ons omringende landen. Zo zal op korte termijn ook in België commerciële televisie ontstaan, waarvan de invloeden op Nederland vanwege het gelijktalige karakter groot zal zijn.
c. De tot nu toe gehanteerde beschermende maatregel voor het Nederlandse mediabestel, zoals verbod op doorgifte van programma's met specifiek op Nederland gerichte reclame en het zogenaamde ondertitelingsverbod, blijken juridisch onhoudbaar. De VVD heeft dat vanaf het begin van die regelingen gesteld.
d. De toenemende concurrentie binnen het Hilversumse bestel dat onvoldoende ontplooiingsmogelijkheden heeft om daadwerkelijk de concurrentie met het buitenland aan te gaan.

2. Commercieel georiënteerd net

Dat is de reden dat de VVD reeds jaren pleit voor de invoering van een commercieel net, dat de concurrentie qua programmabeleid en verwerving van reclame-inkomsten gestalte kan geven. Het is daarbij van belang dat uitgeversmaatschappijen tesamen met omroepverenigingen die dat willen dat commerciële net zullen gaan exploiteren. Daartoe dient de VVD een amendement in.

Uitgangspunt van een duaal bestel zal zijn een opzet te creëren, vergelijkbaar met het Engelse systeem.

De inkomsten van een commercieel georiënteerd net kunnen in principe uit drie componenten zijn samengesteld.

1e. verbetering reclame;
2e. sponsoring van programma's;
3e. verkoop van programma's.

De aanwezigheid van een commercieel georiënteerd net betekent voor het niet commerciële deel van de omroep, dat de omroepbijdragen niet behoeven te worden verhoogd. Wellicht ontstaat er zelfs ruimte voor een verlaging.

3. Het Nederlandse cultuurprodukt

Om het Nederlandse cultuurprodukt een geëigende plaats in het internationale veld te laten houden, kiest de VVD – in tegenstelling tot het wetsontwerp – niet voor de naar onze mening doodlopende weg van de gebods- en verbodsbepalingen, maar voor stimulering van Nederlandse produkties op de Nederlandse televisie.

Bij de behandeling van de mediawet zal de VVD voorstellen (ook via amendering) een fonds te creëren dat omroeporganisaties gaat ondersteunen, die Nederlandse produkties van culturele aard op het scherm willen brengen. De voeding van dat fonds zal naar onze mening het best kunnen geschieden uit revenuen van het commerciële net (te denken valt aan het jaarlijkse bedrag dat een concessionaris voor commerciële televisie op tafel zal moeten leggen).

4. De overheid op afstand

In het ontwerp mediawet wordt naar analogie van de voorstellen uit de eigen VVD medianota, voorgesteld te komen tot de instelling van een commissariaat voor de media. Dat zal een onafhankelijk bestuursorgaan voor de media in ons land moeten zijn met bij wet geregelde taken en bevoegdheden. In het voorliggende wetsontwerp is die onafhankelijkheid niet op alle punten even duidelijk en consequent doorgevoerd. De VVD zal daartoe een aantal amenderingen moeten verrichten.

5. Het Nederlandse omroepproduktiebedrijf

Tot op dit moment zijn de zendgemachtigden verplicht hun facilitaire voorzieningen via het facilitair bedrijf van de NOS te betrekken. In het wetsontwerp wordt het facilitair bedrijf verzelfstandigd. Daarbij geldt ook de bepaling, dat de omroepverenigingen 25% van hun facilitaire voorzieningen buiten het nieuwe omroepproduktiebedrijf, dus op de vrije markt, mogen besteden. Het eigendom van het NOB blijft bij de staat, met op termijn een verdere verzelfstandiging en privatisering.

Aan de abonnees,

In de eerste week van het Paasreces ontvangt u de laatste informatie over de onderwerpen die in de week voorafgaand aan het Paasreces behandeld werden in (commissie-)vergaderingen van de Tweede Kamer.

Tevens treft u hierbij informatie aan van onze vertegenwoordigers in het Europese Parlement.

De eerstvolgende VVD-Expresse verschijnt op 10 april a.s.

De redactie

6. De programmastichting

Deze stichting is het sluitstuk van de driedeling van de huidige NOS. In de programmastichting zullen de zendgemachtigden de meerderheid van het bestuur uitmaken. Op die wijze verwacht de VVD dat beter inhoud zal worden gegeven aan de VVD-wens dat programmering van de NOS niet zelf opiniërend van aard moet zijn en aanvullend van karakter in vergelijking met de programma's van de overige zendgemachtigden.

7. De kabel

De regelingen met betrekking tot het gebruik van de kabel zijn in dit wetsontwerp nog veel te beperkend. Via amendering zal de VVD proberen het kabelgebruik vrijer te maken. Immers, op die wijze heeft de Nederlandse kijker en luisteraar een grotere mate van vrijheid om zelf te kunnen kiezen naar welk programma gekeken of geluisterd wordt.

8. De pers

a. De persvrijheid vindt haar oorsprong en behoud in de economische onafhankelijkheid van de pers ten opzichte van de overheid. Ogenschijnlijk lijkt het weer wat beter te gaan met de pers want vorig jaar is sinds 1982 voor het eerst de totale oplage iets gestegen. De werkelijkheid is dat die stijging komt van de zijde van de landelijke dagbladen. De regionale bladen liepen, zoals al jaren, ook het vorige jaar in oplage verder terug.

b. Het bedrijfsfonds voor de Pers krijgt nu in het wetsvoorstel een wettelijke basis. Dit fonds doet uitkeringen aan de pers:

1. in de vorm van credieten na het inleveren van plannen die leiden tot betere exploitatie.
2. in de vorm van subsidies aan bladen, die een exploitatieverlies hebben, teneinde toch de verscheidenheid binnen de pers in stand te houden.

Tegen dit laatste heeft de VVD grote bezwaren daar het er naar uit zal zien dat binnen een paar jaar de gehele regionale pers financieel afhankelijk zal zijn van de Staat. Tevens heeft de VVD bezwaren tegen het feit dat de Minister wel het totale subsidiebedrag bekend maakt en de ontvangende bladen, maar niet het bedrag dat elk blad krijgt.

Gezondmaking van de pers kan alleen door de pers gebruik te laten maken van nieuwe mogelijkheden zoals kabelkrant, lokale en regionale omroep. Voor dit laatste komt de VVD met een amendement.

c. Het wetsvoorstel wil jaarlijks Provinciale Staten het bedrag van de opslag boven de omroepbijdragen laten vaststellen. Hieruit moet de provinciale omroep gefinancierd worden. De VVD zal met een amendement komen om dit eens in de vijf jaar vast te stellen.

Conclusies:

Zoals de wet nu voorligt heeft de VVD nogal wat punten van kritiek. Kernpunt daarbij is, dat de wet onvoldoende inspeelt op de nieuwe ontwikkelingen. Met name de financieringsbasis van het totale Nederlandse media-aanbod loopt gevaar. Middels een aantal concrete wijzigingsvoorstellen wil de VVD trachten het wetsontwerp schokvaster te maken op toekomstige ontwikkelingen en daarbij tevens de liberale beginselen van verscheidenheid en vrije keus van de kijker en luisteraar te garanderen.

Aan het einde van de eerste termijn van de Kamer heeft de VVD minister Brinkman opgeroepen de twee weken van het Paasreces te benutten voor nader overleg.

Met name nu zeer recentelijk Nederlandse uitgevers zich positief hebben uitgelaten over eventuele realisering van commercieel georiënteerde t.v., lijkt het nodig, dat het antwoord van Minister Brinkman daaraan aangepast zal zijn.

(Voor nadere informatie: drs. L.M.L.H.A. Hermans en G.W. Keja, tel. 070-614911, tst. resp. 2654 en 2138.)

Formatieregeling basisonderwijs

Op 4 maart j.l. heeft Staatssecretaris Van Leijenhorst de Kamer meegedeeld, dat het aantal extra leerkrachten, dat op grond van de formatieregeling voor het basisonderwijs toegekend moet worden voor de bestrijding van onderwijsachterstanden, de ramingen ver overschrijdt (1260 in 1985/1986 oplopend tot 2300 in 1986/1987 en daarna weer dalend tot structureel 1400 na 1990). Daarmee is een gat van *f* 100 miljoen ontstaan.

De VVD heeft hier bij herhaling voor gewaarschuwd:

1. De regeling is gebaseerd op een systeem, dat onderwijsachterstanden afleidt uit kenmerken van **de ouders** (opleiding, beroep, etnisch-culturele herkomst etc.). De VVD heeft bij motie-Dijkstra gepleit voor een ander systeem, dat uitgaat van **feitelijke onderwijsachterstanden van kinderen,** die gekwantificeerd en gekwalificeerd kunnen worden. Daar wordt nu onderzoek naar gedaan. Helaas kost dat veel tijd.
2. Om de gegevens van de ouders te krijgen heeft Van Leijenhorst vorig jaar enquête-formulieren ontworpen, die de ouders moesten invullen. De VVD heeft daar ernstig bezwaar tegen gemaakt vanwege aantasting van de privacy en oncontroleerbaarheid.
3. In voorjaar 1985 heeft de VVD al voor deze overschrijding gewaarschuwd. De regeling gold namelijk voor alle scholen, terwijl de raming gebaseerd was op gegevens van de vroegere stimuleringsscholen.
4. Na de teldatum van 16 september 1985 heeft de VVD herhaaldelijk om de cijfers gevraagd. De Staatssecretaris heeft die gegevens lange tijd achtergehouden.
5. De VVD heeft herhaaldelijk bij moties en anderszins gevraagd om behoorlijke financiële gegevens over de invoering van de basisschool. De Kamer heeft die nooit gekregen.

De VVD beoordeelt deze zaak als **een bestuurlijke misser van de eerste orde**

Maatregelen

De VVD heeft vooralsnog grote bezwaren tegen de nu voorgestelde maatregelen.

Met name betreft dat:

- het stopzetten van de aanvullende formatie voor groeischolen,
- de algemene korting op faciliteiten voor scholen met onderwijsachterstanden (scholen met grote onderwijsachterstanden zouden uitgezonderd moeten worden),
- het tijdstip van invoering van de voorgestelde maatregelen, waardoor behoorlijk overleg niet heeft plaatsgevonden.

Inmiddels heeft deze week overleg plaatsgevonden met de besturen-organisaties en de vakorganisaties. Met name de besturenorganisaties hebben zich bereid verklaard constructief mee te werken aan het vinden van een oplossing, mits daarover op een redelijke wijze overleg kan worden gevoerd. De VVD vindt, dat de Staatssecretaris die ruimte moet bieden en wacht de resultaten van nader overleg met de besturenorganisaties én de vakorganisaties af.

(Voor nadere informatie: H.F. Dijkstal, tel. 070-614911, tst. 2292.)

Uit het Europese Parlement

Europees Sociaal Fonds

Het Europees Sociaal Fonds moet een sleutelrol spelen binnen het Europese beleid ter bestrijding van de werkloosheid door scholing en het scheppen van arbeidsplaatsen in economisch zwakke gebieden. Vorig jaar beschikte het Fonds over iets meer dan 5 miljard gulden. De woordvoerder van de Liberale Fractie, Jessica Larive, uitte tijdens het debat over het Europees Sociaal Fonds tijdens de maartzitting van het Europees Parlement, ernstige kritiek op het functioneren van dit Fonds. „Het Fonds is gedegenereerd tot een instituut dat op kortzichtige en boekhoudkundige wijze de nationale bijdragen van de lidstaten naar hen terugsluist. Bovendien zijn de criteria onduidelijk, de procedures omslachtig en ingewikkeld. De wachttermijnen zijn veel te lang. Dit leidt tot groter onzekerheid bij de projectindieners en vertraagde financiering. Met name de kleine indieners zijn de dupe.

Jessica Larive vroeg de Europese Commissie dringend om bij het opstellen van de nieuwe richtsnoeren voor 1986-1988 de procedure bij te stellen en in elk geval met de volgende wensen rekening te houden:
a) toespitsing draagwijdte en betekenis van het aan de nieuwe technologieën gekoppelde criterium. Projectindieners weten langzamerhand dat „nieuwe technologieën het toverwoord is waarmee de subsidiekraan kan worden opengedraaid. Maar wat is dat nieuwe technologieën?
B) Grotere selectiviteit en concentratie van de middelen; duidelijkere prioriteiten moeten worden gesteld wat betreft de groepen die voor subsidie in aanmerking komen. Het zijn er langzamerhand veel te veel geworden. De wortel die de Europese burger wordt voorgehouden wordt zodoende zo miezerig dat zelfs een baby er honger aan over zou houden.
C) Prioriteit voor financiering van echt communautaire maatregelen, waarbij verscheidene lidstaten zijn betrokken en grensoverschrijdende doeleinden worden nagestreefd.
Jessica Larive wees er op dat de handleiding voor het indienen van projecten die het Nederlandse Ministerie van Sociale Zaken opstelt op veel groter schaal dient worden te verspreid. En dat Sociale Zaken, zoals veel andere lidstaten dat reeds met succes doen, beter contact met Brussel dient te onderhouden. Gezien het feit dat Nederland vorig jaar slechts 2,07% uit het fonds kreeg – alleen Luxemburg liet het achter zich – is het dringend noodzakelijk dat een intensieve begeleiding van de projecten plaatsvindt.

(Voor nadere inlichtingen: mr. Jessica Larive, Liberale Fractie, Europees Parlement, L2929 Luxemburg, tel. 09-352-43002400.)

Europa zonder grenzen: normalisatie

Voordat goederen in de Europese Gemeenschap vrij de grens over kunnen, moeten tal van belemmeringen worden weggenomen. Veel van die belemmeringen vloeien voort uit de verschillende technische normen, die de lidstaten hanteren. Die normen hebben niet alleen betrekking op het produkt zelf (te denken valt aan de verschillende nationale normen met betrekking tot stopcontacten en stekkers), maar ook op keuringsmethoden, laboratoriumproeven, kwaliteitssystemen in bedrijven, etiketteringsvoorschriften, enzovoorts.

Het stellen van normen wordt regelmatig gebruikt als protectionistisch hulpmiddel. Berucht is het besluit van het Franse normalisatie-instituut Afnor, dat in 1978 van de ene dag op de andere de normen veranderde voor de bedieningsautomatiek van vorkheftrucks, waardoor buitenlandse vorkheftrucks in Frankrijk niet meer gebruikt mochten worden.

Om dergelijke handelsbelemmeringen weg te nemen heeft men tot nu toe getracht de nationale wetgeving ter zake te harmoniseren. Op industrieel gebied kwamen zo 177 richtlijnen tot stand (aangepast door nog eens 55 richtlijnen). Hiermee was echter dikwijls te veel tijd gemoeid. De Raad van Ministers stelde bijvoorbeeld op 17 september 1984 een 15-tal harmonisatierichtlijnen vast, die gemiddeld 9½ jaar tevoren door de Commissie waren ingediend (de oudste 12 jaar tevoren). De techniek ontwikkelt zich te snel om op deze weg door te gaan.

In 1985 zijn daarom twee belangrijke stappen gezet om de overblijvende technische handelsbelemmeringen op te ruimen. In de eerste plaats besloot de Commissie tot een nieuwe aanpak, in plaats van de tot dan toe geldende procedure. In de tweede plaats besloten de lidstaten voortaan minder van hun recht van veto gebruik te maken.

1. De „nieuwe aanpak" kent vier onderdelen:
- harmonisatie van wetgeving (o.g.v. artikel 100 EEG-Verdrag) zal worden beperkt tot de vaststelling van fundamentele veiligheidseisen;
- de normalisatie-instituten (CEN, CENELEC, KEATC, RILEM, CEPT) wordt gevraagd de technische specificaties op te stellen van de produkten die aan de basiseisen voldoen;
- deze technische specificaties hebben geen verplicht karakter, maar behouden hun status van vrijwillige normen;
- de overheden worden verplicht aan de conform de geharmoniseerde normen (of voorlopig conform nationale normen, op grond van het Cassis de Dijon-arrest) gemaakte produkten een vermoeden van overeenstemming met de basiseisen die in de richtlijn zijn vastgesteld, toe te kennen. Dit betekent dat een producent de mogelijkheid behoudt om niet volgens de normen te produceren, maar in dat geval rust op hem de bewijslast om aan te tonen, dat het produkt aan de eisen voldoet.

Deze aanpak zal allereeerst worden gevolgd in de sectoren informatietechnologie, elektrotechnische en elektromedische apparatuur- en bouwmaterialen. Het grote voordeel ervan is, dat kan worden volstaan met minder en eenvoudiger wetgeving. Volgens Gijs de Vries, woordvoerder met betrekking tot de interne markt van de ELD-fractie, zou de Commissie bovendien een groot aantal ontwerprichtlijnen kunnen intrekken, die zij vóór het besluit over de nieuwe aanpak had ingediend. Hij heeft er bij de Commissie op aangedrongen schoon schip te maken onder deze harmonisatierichtlijnen – oude stijl, en zo bij te dragen tot deregulering.

2. Snellere besluitvorming

De Intergoevernementele Conferentie, die in december 1985 in Luxemburg plaatsvond, besloot tot een belangrijke vereenvoudiging van de besluitvorming over harmonisatierichtlijnen. De mogelijkheid werd geopend over dergelijke wetgeving niet langer met eenstemmigheid te beslissen, maar met gekwalificeerde meerderheid van stemmen. De Raad zal daarbij uitgaan van „een hoog beschermingsniveau". Lidstaten mogen afwijken van de harmonisatiemaatregel, maar de Commissie krijgt tot taak na te gaan, dat geen willekeurige discriminatie of verkapte handelsbelemmering ontstaat. Hoe dan ook: vóór 31 december 1992 moet de

interne markt tot stand zijn gebracht. Dat wil zeggen: „een ruimte zonder binnengrenzen waarin het vrije verkeer van goederen, personen, diensten en kapitaal volgens de bepalingen van het Verdrag is gewaarborgd".

Omdat niet alleen veiligheidsnormen, maar ook gezondheidsbepalingen van lidstaat tot lidstaat verschillen, stelt de Commissie in haar Witboek inzake de voltooiïng van de interne markt voor, dat de Raad bij veterinaire en fytosanitaire normen niet langer gebruik maakt van artikel 100, dat unanimiteit vereist, maar van artikel 43, dat besluitvorming met gekwalificeerde meerderheid toestaat. De tijd zal leren of de Raad op deze zinvolle oproep ingaat.

(Voor nadere informatie: drs. G.M. de Vries, postbus 11613, 2502 AP Den Haag, tel. 070-647447.)

Uit de Eerste Kamer

Begroting Sociale Zaken en Werkgelegenheid onderdeel: Emancipatie

De woordvoerster van de VVD-fractie in de Eerste Kamer, mevrouw L. Vonhoff-Luyendijk, vroeg bij de behandeling van het onderdeel Emancipatie van de begroting Sociale Zaken en Werkgelegenheid de aandacht van de Staatssecretaris voor de opmerkingen van Minister Ruding over het probleem van de toename van het aantal gescheiden vrouwen, dat een beroep doet op de Bijstandswet.

De benadering van de Minister leek haar niet evenwichtig in vergelijking tot andere groepen, die een beroep op deze wet doen, waardoor deze groep wel erg wordt gestigmatiseerd.

Mevrouw Vonhoff, terugkomend op haar pleidooi van vorig jaar, om deze groep vrouwen tot voorwerp van een voorkeursbehandeling te maken – een term uit de beleidsnota Emancipatie – wees erop dat uit studies is gebleken, dat deze vrouwen het moederschap vaak zeer centraal stellen en zich zo sterk veantwoordelijk voor hun kinderen voelen dat zij zichzelf geheel wegcijferen.

Nadat de kinderen zijn opgegroeid is de herintreding in het arbeidsproces voor deze vrouwen met een vaak lagere opleiding buitengewoon moeilijk.

In dit verband vroeg zij naar de activiteiten van de Commissie Emancipatievoorlichting.

Wat zou de Staatssecretaris vinden van de gedachte om een voorlichtingsprogramma te richten op mannen, die later geconfronteerd kunnen worden met de gevolgen van het gebrek aan zelfredzaamheid van hun echtgenotes als het ooit tot een echtscheiding zou komen. Zolang dat het geval is, blijven alimentatieverplichtingen een redelijke consequentie.

Er is een gemeenschappelijk belang voor mannen en vrouwen om de voortgaande emancipatie in het beroepsleven en de daarmede beoogde zelfstandigheid van vrouwen in onze samenleving te bevorderen en niet tegen te werken.

In dit verband zou zij ook graag zien dat het onderzoek, dat gestart zal worden naar de mogelijkheden en oriëntaties voor éénoudergezinnen op de arbeidsmarkt toegespitst zou worden op die éénoudergezinnen, die economisch niet in staat zijn om in het eigen levensonderhoud te voorzien.

Tot slot complimenteerde mevrouw Vonhoff de Staatssecretaris voor haar inzet in de afgelopen Kabinetsperiode, wat ondermeer resulteerde in belangrijke nota's zoals de Emancipatienota, de voortgangsrapportage Bestrijding Sexueel Geweld tegen Vrouwen en Meisjes en recent de nota Ouderschapsverlof Betaalde Arbeid.

(Voor nadere informatie: L. Vonhoff-Luyendijk, tel. 050-133000.)

Melchior contract Nederlandse Antillen

De VVD-fractie heeft met grote teleurstelling kennis genomen van het resultaat van de opdracht aan de tot Belg genaturaliseerde zakenman Melchior om à raison van 1 miljoen dollar een studie te verrichten, gericht op het tot stand brengen van concrete investeringen op Aruba.

De VVD-fractie had zich reeds eind vorig jaar afkeurend uitgelaten over de handelswijze van de Minister van Antilliaanse Zaken, Jan de Koning, die bereid was met Nederlands ontwikkelingsgeld een dergelijke opdracht te financieren, hoewel hij tegenover de 1 miljoen dollar niets meer dan een vage „inspanningsverplichting" van Melchior stelde. De VVD-fractie had zich toen reeds verbaasd afgevraagd waarom in het contract niet een soort no cure-no pay passage was opgenomen. Deze vraag werd met klem nogmaals gesteld bij de behandeling van het (overigens te laat) verschenen rapport, dat voornamelijk te karakteriseren is als een inventarisatie van hoofdpunten uit reeds bestaande rapporten. „Ook een bibliothecaris van de Kamer had een dergelijke samenvatting kunnen maken", aldus woordvoerster Erica Terpstra, die er aan toevoegde dat het enige nieuwe bestond uit het aanbod van Melchior tot het verstrekken van een vervolgopdracht. Aan Melchior. Wederom à raison van 1 miljoen dollar.

De VVD drukte de Minister op het hart niet mee te werken aan het creëren van een monopolie-positie van Melchior voor het aantrekken van nieuwe investeerders en zeker niet wederom over te gaan tot het besteden van bijna *f* 3 miljoen ontwikkelingsgeld aan de heer Melchior. „Indien de heer Melchior werkelijk gelooft in zijn eigen rapport, moet het voldoende aantrekkelijk voor hem zijn op basis van een provisie voor daadwerkelijk door hem aangebrachte nieuwe investeerders op Aruba verder aan het werk te gaan. Dat zou de proef op de som zijn voor het niet onderbouwde optimisme, dat Melchior ten toon spreidt". De conclusie luidt kort en krachtig: „De heer Melchior kan, wat de VVD betreft, een vervolgopdracht wel vergeten".

(Voor nadere informatie: E. Terpstra, tel. 070-614911, tst. 2118.)

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

VVD

Verschijnt wekelijks met uitzondering van de recesperiodes van de Tweede-Kamerfractie.
Uitgave van de Haya van Somerenstichting onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur van de VVD.
De inhoudelijke verantwoordelijkheid berust bij de Tweede-Kamerfractie van de VVD.

11 apr. 1986, **nummer 117**

EXPRESSE

redactie: H.F. Heijmans, drs. L.M.L.H.A. Hermans; **eindredactie:** J.J. Metz;
redactie-adres: Postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage, tel. 070-61 49 11; **organisatie:** J.N.J. van den Broek;
abonnementenadministratie: algemeen secretariaat VVD, postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage; tel. 070-614121;
abonnementsgeld: ƒ 50,– per jaar; **vormgeving en druk:** Hofstad Druktechniek bv, Zoetermeer

Paspoortproblematiek

Bij het recente Kamerdebat over de paspoortproblematiek stelde VVD-woordvoerder Jan Kees Wiebenga vast, dat hierbij de volgende elementen een rol spelen:
- er moet vóór 1988 een *Paspoortwet* komen ter vervanging van het Souverein Besluit van 1813;
- het Nederlands paspoort moet per 1985 worden uitgegeven naar *Europees model;*
- er is dringend behoefte aan een zeer *fraudebestendig* paspoort op grond van sterk toenemend misbruik voor vervalsing;
- er moet rekening worden gehouden met een redelijke *dienstverlening* aan de burger bij de afgifte van paspoorten.

Stand van zaken

De woordvoerder schetste de stand van zaken aldus: Al circa 15 jaar is men bezig aan het ontwerpen van een paspoortwet ter vervanging van bovengenoemd Souverein Besluit en een aantal lagere regelingen. De Grondwet van 1983 schrijft voor dat zo'n wet er binnen vijf jaar moet komen (artikel 2 lid 4). Over de opzet van een nieuw systeem van paspoortuitgifte is een langdurige *stammenoorlog* gaande tussen de ministeries van Buitenlandse en van Binnenlandse Zaken. Geschilpunten daarbij zijn vooral: centrale of decentrale produktie van paspoorten door de overheid of privatiseren; hoofdaccent op maximale fraudebestendigheid of minimale kostprijs c.q. maximale dienstverlening aan de burgers; centrale of decentrale paspoortadministratie; centrale of decentrale legesheffing.

De jarenlange loopgravenoorlog kon eerst in een volgende fase worden gebracht na aandrang uit de Tweede Kamer (motie Van Iersel/De Visser/Wiebenga en Kamervragen Wiebenga/Van Iersel/De Visser, beide 1985), en na interventie door de minister-president. Dit laatste leidde tot inschakeling van het Instituut voor Onderzoek van Overheidsuitgaven (I.O.O.), hetwelk rapport uitbracht over de financiële aspecten van het Buza- respectievelijk het Biza-model.

Besluitvorming kabinet

Op grond van een en ander kwam het kabinet in januari 1986 tot de volgende interim-besluitvorming:
- het ontwerp-Paspoortwet zal binnenkort het vereiste vooroverleg en adviescircuit ingaan;
- decentrale afgifte van paspoorten door de burgemeesters in verband met het decentralisatiebeleid;
- centrale beveiligde productie in verband met de eis van grote fraudebestendigheid;
- deze productie door een joint venture van enerzijds het consortium Kodak/Elba/Philips (KEP) en anderzijds de staatsuitgeverij (SDUB) in verband met privatisering.

Hierbij zijn enige *randvoorwaarden* gesteld, te weten: de kostprijs mag niet al te veel hoger zijn dan bij een andere produktie-opzet; de dienstverlening aan het publiek mag niet al te veel slechter zijn dan bij een andere organisatie-opzet: deze opzet moet zo mogelijk vóór 1988 operationeel zijn.

De woordvoerder sprak er zijn teleurstelling over uit, dat het zo lang heeft moeten duren voordat het kabinet tot besluitvorming kon komen. Bovendien is er nog een aantal openstaande problemen:
- er is nog niet beslist over een centrale opzet van de paspoortadministratie dan wel een decentrale opzet door middel van opneming in het project Gemeentelijke Bevolkingsadministratie (G.B.A.);
- evenmin is beslist over uniforme legesheffing door het rijk dan wel legesheffing door de gemeenten;
- hoe zit het met de verplichting pasfoto's ten gemeentehuize te laten maken?
- hoe zit het met de fraudebestendigheid van noodpaspoorten?

Standpunt VVD

Op grond van bovenstaande deelde de woordvoerder mee, dat de VVD-fractie de volgende positie in neemt:
a) eerst moet het ontwerp-Paspoortwet worden ingediend; pas in dat stadium geschiedt definitieve besluitvorming door de wetgever. De regering moet de wetgever niet voor faits accomplis stellen.
b) in beginsel accoord met centrale produktie; decentrale produktie leidt tot een geringere fraudebestendigheid, welke onwenselijk is in verband met de internationale criminaliteit en terrorisme.
c) de produktie liefst geheel privatiseren; een joint-venture van een consortium dat al uit drie ondernemingen bestaat en een staatsonderneming heeft niet de voorkeur; uiteraard kan de overheid als opdrachtgeefster voorwaarden stellen.
d) in beginsel accoord met decentrale uitgifte, dat wil zeggen alle gemeenten worden hierbij betrokken, de provincies niet meer. De financiële en personele gevolgen voor de provincies moeten goed worden bekeken.
e) accoord met de bovenweergegeven randvoorwaarden.
f) voorkeur voor opneming in het G.B.A.-project; tegen een centrale paspoortadministratie waarin de gegevens van 12 miljoen Nederlanders worden opgeslagen bestaat bezwaar: de VVD was ook tegen de C.P.A.
g) voorkeur voor legesheffing door de gemeenten.

(Voor nadere informatie: mr. J.G.C. Wiebenga, tel. 070-614911, tst. 2092 of dr.ir. J.J.C. Voorhoeve, tel. 070-614911, tst. 2854.)

Ziektekostenverzekeringen

Op 1 april j.l. is de stelselwijziging in de ziektekostenverzekeringen ingegaan.

Voor de verzekerden uit het vroegere vrijwillige ziekenfonds en de bejaardenverzekering van het zieken-

fonds, betekende dit het afsluiten van een nieuwe verzekering, ofwel in het ziekenfonds, of bij een particuliere maatschappij.

Ook een aantal mensen dat particulier verzekerd was, heeft een andere verzekering moeten afsluiten, dat wil zeggen in het verplichte ziekenfonds.

De afgelopen maanden heeft bij de VVD-fractie de telefoon niet stilgestaan. Vele vragen zijn beantwoord.

Ook bij het Ministerie van WVC kwamen op de ene voorlichtingsdag honderden telefoontjes binnen, terwijl de organen die uitvoering geven aan de nieuwe wetgeving, de vraag naar informatie nauwelijks aankonden.

In de eerste plaats moet geconstateerd worden, dat de overheidsvoorlichting op dit gebied gebrekkig is geweest. Aan de andere kant heeft de felle campagne van de ziekenfondsen en de PvdA tegen de opheffing van het vrijwillig ziekenfonds en de tweeslachtige houding van CDA-woordvoerder Lansink op dit punt de publieke aandacht afgeleid van een groot aantal andere reële problemen die zich voordoen en die nu bij de uitvoering aan de oppervlakte komen.

Vele van deze problemen zijn door de VVD-fractie wel aan de orde gesteld, maar doordat het debat zich – ons inziens ten onrechte – concentreerde rond de „afweging" die de heer Lansink (CDA) er uiteindelijk toe bracht zijn afwijkend standpunt op te geven, kwam de uiteindelijke problematiek van vele individuele verzekerden, die een andere verzekering moesten afsluiten te weinig aan bod.

Gelukkig heeft de Eerste Kamer, door middel van een motie van mevrouw Veder-Smit (VVD), dat voor een aantal mensen (namelijk ABP-invaliditeitsgepensioneerden) nog rechtgezet.

1. Herschikking verzekerdenbestanden

Mensen die vroeger particulier of in het vrijwillig ziekenfonds waren, gaan naar het verplichte ziekenfonds, indien zij minder inkomen hebben dan *f* 48.500,– (ziekenfondsgrens) en tevens aan één van de volgende voorwaarden voldoen:

- AAW-gerechtigden met een arbeidsongeschiktheid van tenminste 45 procent.
- Mensen die een bijstandsuitkering (ABW) hebben, en nog geen 65 jaar oud zijn.
- AWW-gerechtigden.
- Zelfstandigen die een uitkering ontvangen krachtens het Besluit Hoofdlijnen Bedrijfsbeëindigingshulp ontvangen.

Daarnaast gaan ook mensen van 65 jaar en ouder die in het vrijwillig ziekenfonds premiereductie hadden, naar het verplichte ziekenfonds.

De grootste verschuiving van het verzekerdenbestand doet zich echter voor vanuit het vrijwillig ziekenfonds naar de particuliere markt (± 800.000 verzekerden).

Deze ex-vrijwillig verzekerden zijn vrij om iedere verzekeringsvorm te kiezen, maar de maatschappijen zijn sowieso verplicht hen een standaardpakket aan te bieden voor *f* 135,– per persoon per maand (de premie in het vrijwillig ziekenfonds was ± *f* 170,–).

Het verzekeringspakket komt vrijwel overeen met het ziekenfondspakket.

2. Waarom deze verschuivingen?

De financiële positie van de bejaardenverzekering en de vrijwillige ziekenfondsen werd steeds benauwder.

De onevenwichtige (risicovolle) samenstelling van hun bestand verzekerden was daarvoor verantwoordelijk.

Zonder ingrijpen zouden de premies van het vrijwillig fonds drastisch omhoog hebben gemoeten.

En zonder die premie-aanpassingen zouden de rijksbedragen aan deze verzekeringsvormen niet langer op te brengen zijn (het vrijwillig ziekenfonds en de bejaardenfondsen waren ook al aangewezen op bijdragen van de gewone ziekenfondsen en de particuliere maatschappijen).

Het alternatief voor een dergelijke premie-explosie was een spreiding van het verzekerdenbestand over de andere verzekeringsvormen, de vele particuliere maatschappijen en de gewone ziekenfondsen.

Zoals gezegd, ± 800.000 mensen gaan naar de particuliere maatschappijen, die daarmee een deel van de sociale functie van de vroegere vrijwillige ziekenfondsen op zich (moeten) nemen.

Men zou deze verschuiving van het verzekerdenbestand naar de particuliere markt een zeer omvangrijke privatisering kunnen noemen.

Wegens het wegvallen van het vrijwillig ziekenfonds, is het noodzakelijk het gewone (verplichte) ziekenfonds open te stellen voor bovengenoemde categorieën, waaronder AAW-, AWW-, ABW-gerechtigden. Vanuit VVD-standpunt is dat niet plezierig.

Het openstellen van het ziekenfonds betekent immers meteen, dat deze mensen verplicht worden zich te verzekeren in het ziekenfonds. Dat is dezelfde verplichting, die bijvoorbeeld een jonge werknemer krijgt opgelegd, die minder dan *f* 48.500,– verdient.

Ook al zou hij zich in theorie veel goedkoper op de particuliere markt kunnen verzekeren, hij moet toch in het ziekenfonds.

De VVD acht een aantal mensen uit bovengenoemde groep benadeeld.

Dat zijn vooral AAW- en AWW-gerechtigden, die nu een goede particuliere verzekering hadden, maar toch verplicht zijn geworden om in het ziekenfonds te gaan.

De VVD is geenszins gecharmeerd van de vergaande verplichtingen en beperkingen, die de nieuwe ziekenfondswet aan verzekerden oplegt.

Meer gedifferentieerde premiestelling en keuzevrijheid bij het samenstellen van het verzekerde pakket zou meer een VVD-richting zijn.

Nu echter een onschuldige motie van de heer Nijhuis over het verrichten van een studie naar de mogelijkheden van een lagere premiestelling voor alleenstaanden in het ziekenfonds al door CDA en PvdA werd afgewezen, is duidelijk, dat de tijd daarvoor nog niet rijp is.

3. ABP-invaliditeits-gepensioneerden

Tot de groep van mensen die zich vanuit de particuliere sector naar de ziekenfondsen moesten begeven, behoorden volgens het wetsvoorstel ook ABP-invaliteits-gepensioneerden met een arbeidsongeschiktheid van minimaal 45 procent.

Mede op initiatief van mevrouw Veder-Smit (VVD) heeft de Eerste Kamer daar nog een stokje voorgestoken.

Zij was eerste ondertekenaar van een motie, die de regering verzocht om leden van deze groep, ook als zij een totaal inkomen beneden de loongrens hebben, te vrijwaren van de verplichting tot ziekenfondsverzekering.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid Van der Reyden (CDA) zegde toe de motie te zullen uitvoeren.

Eén van de overwegingen, die de motie noemde, was het feit, dat niet kan worden ingezien dat, wanneer ambtenaren met een inkomen beneden de ziekenfondsgrens in de publiekrechtelijke verzekering moeten blijven, gewezen ambtenaren met hetzelfde inkomen die een eigen particuliere verzekering hebben gesloten, daarin niet mogen blijven.

4. Inkomenseffecten

Alleen voor mensen die vroeger een premiereductie hadden, of voor gezinnen met 2 of meer kinderen, kan deze overgang van vrijwillig ziekenfonds naar standaardpakket een (gering) financieel nadeel opleveren.

Door de bescheiden premiestelling van *f* 135,– in het standaardpakket gaan vele ex-vrijwillig verzekerden er echter enigszins op vooruit in vergelijking met hun oude premie in het vrijwillig ziekenfonds (± *f* 170,–).

Zelfstandigen die in het vrijwillig ziekenfonds premiereductie hadden, hebben recht op compensatie van het nadeel.

Daarvoor wordt jaarlijks op de begroting van Economische Zaken een bedrag van 120 miljoen uitgetrokken.

Bejaarden uit de vroegere bejaardenverzekering en uit de vroegere vrijwillige verzekering gaan geen hogere premie betalen.

Zij die in het ziekenfonds komen, gaan er over het algemeen iets op vooruit, zeker als er maar een klein pensioen is. Voor deze groep komt door de premiestelling van 2,9 procent van het AOW-inkomen en 9,6 procent uit het overige pensioen een lastenverlichting tot stand van 370 miljoen in totaal. Zo gaat bijvoorbeeld een gehuwde ex-bejaardenverzekerde met een overig inkomen van *f* 400,– per maand er ruim *f* 100,– per maand netto op vooruit.

Zie ook: VVD-Expresse 107, blz. 2 (24 januari 1986).
Vrijheid en Democratie, 19 november 1985.

(Voor nadere informatie: mr. G.B. Nijhuis, tel. 070-614911, tst. 2854, mevr. mr. E. Veder-Smit, tel. 058-122803.)

Uit de Eerste Kamer

Minderheids-enquêterecht

Op 25 en 26 maart was in de Eerste Kamer het initiatiefontwerp van de Tweede Kamerleden Van der Burg en Stoffelen aan de orde tot invoering van een minderheids-enquêterecht. Een zeer uitzonderlijk initiatief-ontwerp, namelijk één tot wijziging van de Grondwet. Waarom een initiatief-ontwerp?

Omdat de Eerste Kamer een aantal jaren geleden een Regeringsvoorstel met dezelfde strekking in tweede lezing had verworpen en het Kabinet niet de behoefte had die strijd voor een tweede maal aan te gaan. Terecht naar bleek, want alhoewel de indieners naar hun mening een essentieel verschil hadden aangebracht in het Regeringsvoorstel van destijds, namelijk het gegeven dat 1/5 van het aantal leden van de Eerste en Tweede Kamer het recht zou krijgen te besluiten tot een enquête, hadden gewijzigd in 1/3, vermocht ook dit initiatief-ontwerp het in de Eerste Kamer niet te halen. Het CDA, de VVD en klein rechts zorgden voor een duidelijke verwerping. Nu dus al in eerste lezing. Het spreekt vanzelf dat deze verwerping tevens de positie van de Eerste Kamer wederom in het geding bracht. De heer Den Uyl sprak zelfs van een „wanprestatie van formaat". Het is een feit dat de Tweede Kamer zich in totaal nu 4× heeft uitgesproken voor een minderheids-enquêterecht. Mag de Eerste Kamer dan toch „neen" blijven zeggen. VVD-woordvoerder Geertsema heeft tijdens dit debat uiteen gezet, dat dat onder bepaalde omstandigheden inderdaad geoorloofd is. Het is duidelijk, dat in het algemeen de Eerste Kamer zich – zeker als het om politieke zaken gaat – terughoudend moet opstellen. Maar er zijn met name twee onderwerpen – aldus Geertsema – waarbij de Eerste Kamer uiterst alert moet zijn, namelijk mogelijke schending van de Grondwet en eventuele aantasting van de rechten van de burger. En het laatste was nu zijns inziens hier het geval. We weten allemaal hoezeer de persoonlijke levensomstandigheden in de knel kunnen komen door het enquêterecht. Hoe via de verhoren het verschil tussen verdachten, getuigen en deskundigen volstrekt verloren kan gaan. We hebben dat allemaal bij de RSV-enquête kunnen zien. Geertsema wees erop, dat het enquêterecht een groot pakket van bevoegdheden met zich mee brengt, dat een forse inbreuk kan maken op de persoonlijke levensfeer van de burger, zoals daar zijn de verschijnplicht, het horen onder ede, eventueel gijzeling, en dergelijke en alles dan nog onder het genadeloze licht van de TV-lampen.

Geertsema erkende, dat er plannen in voorbereiding zijn om een aantal wijzigingen in de Enquêtewet aan te brengen, om de inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van hen die bij een enquête betrokken worden te verzachten, maar zover is het nog lang niet.

Zijn conclusie was dat de inbreuk op de persoonlijke levenssfeer bij elke enquête zeer ernstig is, maar dat die ernstige aantasting dan op zijn minst moet worden gelegitimeerd door een meerderheid van de desbetreffende Kamer van het Parlement.

Een minderheidsenquête verwierp op één lid na de gehele Eerste Kamer-fractie van de VVD.

Nog even terugkomend op de „wanprestatie van formaat" van de heer Den Uyl, stelt Geertsema dat die zienswijze volledig past in de opvatting van de PvdA dat de Eerste Kamer dient te worden opgeheven. Zolang dat niet het geval is, zal echter altijd de Eerste Kamer zich bij principiële bezwaren kunnen en moeten verzetten tegen een herhaaldelijk uitgesproken verlangen van de Tweede Kamer. Dat is haar taak zolang zij bestaat. En die zal zij blijven uitoefenen.

(Voor nadere informatie: mr. W. J. Geertsema, tel. 01751-77807.)

Wet ziektekostenverzekeringen

Op 25 en 26 maart vond in de Eerste Kamer de behandeling van de drie wetsontwerpen van Staatssecretaris Van der Reijden inzake de wijziging van het stelsel van ziektekostenverzekering plaats.

De wijziging van het stelsel komt in hoofdzaak neer op de splitsing en opheffing van de vrijwillige ziektekostenverzekering en op de overbrenging van de bejaardenverzekering naar de verplichte ziekenfondsverzekering. Daarnaast bevatten de wetsontwerpen onder meer een verscherping van het toezicht op de ziekenfondsen en een systeem van onderlinge lastenverevening voor particuliere ziektekostenverzekeraars. Deze laatste lastenverevening is noodzakelijk geworden omdat de particuliere verzekeraars een plicht tot acceptatie wordt opgelegd van alle verzekerden, die de vrijwillige ziekenfondsverzekering moeten verlaten en die zich voor de zogenaamde standaardpakketpolis van de particuliere verzekering aanmelden. Voor hen mag immers geen vacuüm ontstaan; zij verliezen toch al door deze nieuwe wetgeving een relatief voordelige positie met mogelijkheid tot premiereductie.

De aanpak van de vrijwillige verzekering was noodzakelijk geworden, omdat deze verzekering zich steeds moeilijker kon handhaven en omdat door de hoogte van de premies velen met een „gunstig risico" zich al tot de particuliere verzekering hadden gewend. De opheffing van de bejaardenverzekering was weinig omstreden en had in de Tweede Kamer al een gunstig onthaal gekregen.

De VVD-fractie van de Eerste Kamerfractie kon dan ook haar instemming met de drie wetsvoorstellen betuigen, zij het echter met een aantal kanttekeningen en onder één voorbehoud.

De kanttekeningen waren in grote trekken de volgende:

1. Het gaat hier om een stelselwijziging die een belangrijke ingreep betekent in de positie van honderdduizenden verzekerden. Het gaat hier echter *niet* om een *bezuiniging,* hoogstens om een privatisering, daar waar grote aantallen verzekerden zich tot de particuliere verzekering moeten wenden.
2. De gekozen oplossing, namelijk totale opheffing van de twee onderhavige vormen van ziekenfondsverzekering, had ook anders kunnen zijn, namelijk door wijziging in het systeem van de vrijwillige verzekering, meer in de richting van de publiekrechtelijke ziektekostenverzekering. In dit stadium van behandeling van de wetsontwerpen hebben beschouwingen daarover echter minder zin.
3. Een verdergaande stelselwijziging in de ziektekostenverzekering zal meer keuzevrijheid aan de ziekenfondsverzekerden moeten bieden, hetzij door sommige verstrekkingen facultatief toe te voegen, hetzij door andere uit het pakket te lichten. Er moet een beter evenwicht komen tussen draagkrachtbeginsel en equivalentiebeginsel.
4. De toekomstige bewindslieden, belast met de goedkeuring van de premies van de particuliere verzekering, zullen moeten zorgen dat deze vorm van verzekering rendabel en aantrekkelijk blijft, en met inachtneming van de nodige varianten ook voor de verdere toekomst kan voortbestaan.
5. De beschikbare tijd voor invoering en voorlichting is veel te kort. Na de behandeling in de Eerste Kamer (twee maanden na die in de Tweede Kamer) waren nog slechts twee werkdagen beschikbaar vóór de nieuwe wetgeving op 1 april kon ingaan. Met de beste wil van de wereld kan niet voorkomen worden, dat grote groepen verzekerden niet weten waar zij aan toe zijn en per 1 april in feite onverzekerd zullen zijn. Dat alles is zeer ondoelmatig en tegenover de verzekerden eigenlijk ontoelaatbaar.

Het voorbehoud van de VVD-fractie in de Eerste Kamer betrof het volgende. Een onderdeel van de wetgeving vormde het recht en de plicht van uitkeringsgerechtigden onder andere ingevolge de AWW, de AAW en de Alg. Burgerlijke Pensioenwet om in bepaalde omstandigheden opgenomen te worden in de verplichte ziekenfondsverzekering. Voor een aantal groepen uitkeringsgerechtigden betekenden deze bepalingen *geen voordeel maar een nadeel,* namelijk voorzover zij zich particulier verzekerd hadden op voor hen passende en gunstige voorwaarden. Het meest sprekend was dit nadeel voor hen die Invaliteitspensioen genoten op grond van de ABPwet, de groep die bestaat uit gewezen ambtenaren, onderwijzend personeel en daarmee gelijk te stellen categorieën. Zij mochten indertijd als ambtenaren niet opgenomen zijn in de ziekenfondsverzekering, doch zouden daartoe thans juist worden verplicht onder voor hen veelal ongunstiger voorwaarden.

Namens de VVD-fractie heeft mevr. mr. E. Veder-Smit daarom een motie ingediend, mede ondertekend door CDA en RPF, waarin werd gevraagd aan deze groep uitkeringsgerechtigden de *keuze* te laten of zij al dan niet tot de ziekenfondsverzekering willen toetreden. De uitslag van de stemming over de motie en de vraag of de Staatssecretaris de motie zou uitvoeren was doorslaggevend voor een aantal leden van de fractie.

De motie werd aangenomen en zal worden uitgevoerd. Ook al had de fractie de keuzemogelijkheid liefst aan meer groepen willen zien toegekend, zij beperkte zich tot de haalbaarheid van dit moment en stemde voor de wetsontwerpen. De toekomst zal leren in hoeverre verdere aanpassing daarvan noodzakelijk blijft.

(Voor nadere informatie: mevr. mr. E. Veder-Smit, tel. 058-122803.)

Uit het Europees Parlement

Europa zonder grenzen (III): Fiscaal beleid

Voordat in 1992 personen, goederen, diensten en kapitaal in Europa onbelemmerd de grens zullen kunnen overschrijden moeten talloze belemmeringen worden weggenomen. Daartoe behoort een aantal fiscale belemmeringen.

Op dit gebied is al belangrijke vooruitgang geboekt door de invoering van het BTW-stelsel in alle lid-staten (Griekenland heeft uitstel gekregen tot 1987). Het aantal en het niveau van de tarieven lopen sterk uiteen, niet alleen bij de BTW, maar ook bij de accijnzen. In het Philips-rapport „Europa 1990" wordt gepleit voor het volledig afschaffen van de BTW-grenzen. De Europese Commissie gaat minder ver. Zij stelt voor de BTW-tarieven dichter bij elkaar te brengen, totdat zij bijvoorbeeld niet meer dan 5% verschillen van lidstaat tot lidstaat.

Op het gebied van de BTW moet verder de laatste hand worden gelegd aan de uniforme grondslag. Bovendien moet worden vastgesteld hoeveel tarieven het gemeenschappelijk stelsel moet hebben en moet worden bepaald welke goederen en diensten onder de diverse tarieven zullen vallen. Tenslotte moeten de tarieven nader tot elkaar worden gebracht.

Op het gebied van de accijnzen moet worden overgegaan tot harmonisatie van de werkingssfeer en de structuur van de vijf belangrijkste accijnzen die op communautair niveau zullen worden gehandhaafd (minerale oliën, gedistilleerd, bier, wijn, tabaksfabrikaten), en moeten de tarieven geleidelijk tot elkaar worden gebracht.

Daarnaast moet een aantal belastingmaatregelen worden genomen om het internationaal reizigersverkeer te vergemakkelijken (onder andere diverse vrijstellingen).

De belangrijkste van de meer dan 20 voorstellen op belastinggebied die de Raad in 1986 naar de mening van de Europese liberale fractie zou moeten aannemen, zijn:

1. De gemeenschappelijke fiscale regeling voor moedermaatschappijen en dochterondernemingen. Het Commissievoorstel ter zake stamt uit 1969, en had volgens het tijdschema uit het Witboek over de interne markt vorig jaar „al" moeten zijn aangenomen.
2. De 14e BTW-richtlijn, volgens welke BTW niet langer aan de grens dient te worden voldaan, maar op binnenlandse belastingkantoren. Aanvaarding van deze richtlijn, waarop ook door de Tweede Kamer is aangedrongen, zou een belangrijke stap zijn naar vermindering van de grensbelemmeringen.
3. De „stand-still"-regeling, die beoogt te voorkomen dat het aantal BTW- en accijns-tarieven in de lidstaten wordt vergroot, en dat de verschillen tussen de tarieven nog verder toenemen.

(Voor nadere informatie: G. de Vries, tel. 070-647447.)

VVD

Verschijnt wekelijks met uitzondering van de recesperiodes van de Tweede-Kamerfractie.
Uitgave van de Haya van Somerenstichting onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur van de VVD.
De inhoudelijke verantwoordelijkheid berust bij de Tweede-Kamerfractie van de VVD.

18 apr. 1986, **nummer 118**

EXPRESSE

redactie: H.F. Heijmans, drs. L.M.L.H.A. Hermans; **eindredactie:** J.J. Metz;
redactie-adres: Postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage, tel. 070-61 49 11; **organisatie:** J.N.J. van den Broek;
abonnementenadministratie: algemeen secretariaat VVD, postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage; tel. 070-614121;
abonnementsgeld: ƒ 50,– per jaar; **vormgeving en druk:** Hofstad Druktechniek bv, Zoetermeer.

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Herziening van het stelsel van sociale zekerheid: politieke visie van de VVD op hoofdpunten

Inleiding

De voorgestelde wijzigingen in het stelsel van sociale zekerheid zijn niet alleen ingrijpend van aard, het gaat ook om een omvangrijk pakket aan wetgeving.

Ondanks de omvangrijke en gedegen ambtelijke voorbereiding en de uitvoerige advisering is er de nodige kritiek gekomen. De hoofdlijnen van de kabinetsvoorstellen waren reeds lang bekend en de discussie kon volop gevoerd worden, zowel in de kring van de maatschappelijke organisaties als binnen de politieke partijen. De kritiek dat de voorbereiding van de stelselwijziging sociale zekerheid door de regering en door het parlement overhaastig en niet zorgvuldig zou zijn geschied, is niet in overeenstemming met de feiten. Bovendien is er kritiek geuit op het feit dat deze stelselwijziging wordt behandeld vóór de verkiezingen. In 1982 zijn wij de verkiezingen ingegaan met een urgentieprogramma, waarin duidelijke uitspraken waren opgenomen over de noodzaak van pijnlijke ingrepen in de sfeer van de sociale zekerheid.

Juist om die reden dient naar ons oordeel de discussie over deze stelselwijziging nu gevoerd te worden. Juist nu niet want de kiezers hebben recht op duidelijkheid.

De noodzaak van de stelselwijziging

Een grondige renovatie van het verzekeringsstelsel is nodig, niet alleen van de diverse verzekeringen als zodanig, maar ook van de wetgeving, de wijze van financieren, en de uitvoeringsorganisaties. In de nota van de VVD-fractie (mei 1984) over de sociale zekerheid wordt een aantal argumenten aangedragen waarom wijzigingen in het stelsel van sociale zekerheid naar ons oordeel noodzakelijk zijn.
De belangrijkste zijn:

1e De maatschappelijke ontwikkeling.
2e De noodzaak van vereenvoudiging.
3e Het wegwerken en oplossen van bestaande systeemfouten en definitiekwesties; het tegengaan van oneigenlijk gebruik en meer in het algemeen het herstellen van het natuurlijk evenwicht;
4e De positie van bepaalde groepen, zoals oudere werklozen, de (ex) zelfstandigen en het overheidspersoneel;
5e De ontwikkeling van het aantal uitkeringsgerechtigden en de financierbaarheid van de sociale zekerheid.

Wat betreft de maatschappelijke ontwikkeling gaat het ondermeer om gelijke behandeling van mannen en vrouwen, de individualisering, en de vergrijzing. Het inspelen op deze ontwikkelingen gaat gepaard met extra uitgaven. Aangezien de financierbaarheid van ons stelsel reeds een zeer groot probleem is, kan de conclusie geen ander zijn dan: het moet uit de lengte of uit de breedte.

De ontwikkeling van de sociale zekerheid en de relatie met de economie

Eén van de belangrijkste redenen voor aanpassingen in de sfeer van de sociale zekerheid is gelegen in de toename van het aantal uitkeringsgerechtigden, de daarmee samenhangende kosten en de relatie met onze economische problematiek. In 1960 kostte de totale sociale zekerheid zo'n 10% van het nationale inkomen; in 1982 was het percentage gestegen tot bijna 35%. Daarmee waren we koploper in de wereld.

De toename van het aantal uitkeringsgerechtigden van 1,3 (1960) tot 3,5 miljoen heeft geleid tot een tweetal spanningsvelden.

1e De veranderde houding tussen actieven en niet-actieven. In 1960 was deze verhouding nog 1 : 3,2; nu is deze nog slechts 1 : 1,3.
2e De versmalling van de draagkracht. In 1960 werd een uitkering nog opgebracht door 60 werkenden, momenteel wordt één uitkering nog maar opgebracht door circa 7 werkenden. Nog geen 10% van wat het was. Juist deze ontwikkeling is buitengewoon zorgelijk. Alleen bij meer economische groei zullen volumevermindering en draagvlakverbetering hand in hand gaan.

Kijken we naar de groei van de collectieve sector en de toename van de collectieve uitgaven, dan blijkt dat de sociale zekerheid verhoudingsgewijs daarin een steeds groter aandeel heeft gekregen. De kosten werden voor een groot deel afgewenteld, waardoor de winsten van de bedrijven aangetast werden. De conclusie is dat het stelsel van sociale zekerheid mede oorzaak is van onze economische problemen en onze werkgelegenheid heeft aangetast. Zekerheid heeft onzekerheid gebracht. Een stap terug was en is noodzakelijk vanwege economisch herstel. Het scheppen van nieuwe en meer banen is immers de beste verzekering tegen werkloosheid.

De kosten van de langdurige werkloosheid worden niet gefinancierd uit premies doch uit de algemene middelen. Door de financiering van het stelsel en het gebrek aan reserves is het stelsel niet crisis-bestendig gebleken. Erger nog, het heeft de crisis versterkt vanwege de oplopende rentelast, welke heeft geleid tot verdringing en extra bezuinigingen.

Alternatieve plannen vakbeweging en PvdA

Voor een substantiële bestrijding van werkloosheid is een economische groei van tenminste 3 à 4% nodig. Kort samengevat willen vakbeweging en oppositie: terug naar 75%, herstel van de koppelingen, 32 uur in 1990 en parallelle inkomensontwikkeling. Deze wensen kosten vele miljarden. De genoemde economische groei is dan volstrekt onhaalbaar. En dus willen FNV, CNV en PvdA blijkbaar berusten in een hoger werkloosheid. De alternatieve voorstellen bevat-

ten dus vier wensen, die op het eerste gezicht en afzonderlijk bezien erg sympathiek lijken. Doch die in combinatie nadelig uitpakken, met name voor de zwaksten in de samenleving. Wij vinden dat onze economie en de werknemers weer een zodanige trekkracht moeten krijgen dat de zwakkeren in de samenleving kunnen worden meegetrokken naar een hoger en beter niveau.

Overigens, toen de regeringsfracties instemden met de verlaging van 80% naar 75% werd dit a-sociaal en afbraakbeleid genoemd. Zowel de vakbeweging als de PvdA hebben dit nu notabene als doelstelling verheven, welke vervolgens weer volledig is afgezwakt door de toevoeging: „als er weer centen voor zijn".

Beoordeling kabinetsvoorstellen op hoofdpunten uitgangspunten van de VVD

Uiteraard heeft de VVD de stelselwijzigingsvoorstellen getoetst aan een aantal liberale uitgangspunten.

1e De VVD kiest nadrukkelijk voor het equivalentieprincipe en individualisering; de verzekeringsgedachte staat bij ons centraal. Juist vanwege dit verzekeringsprincipe heeft de VVD terstond kritiek geuit op de halfjaarlijkse verlagingen van de uitkering. Vanwege het equivalentieprincipe vindt de VVD dat de minimumbehoefte functie niet thuis hoort in de verzekeringssfeer doch in de voorzieningen gebaseerd op solidariteit. Dat minimumdagloonbepalingen vervangen worden door een afzonderlijke toeslagenwet is daarom een goede zaak en qua systematiek beter. De minimumbehoefte functie is een zaak van solidariteit en dient opgebracht te worden door de samenleving als geheel. De Toeslagenwet dient dus gefinancierd te worden uit de algemene middelen en niet uit premies, zoals het Kabinet aanvankelijk had voorgesteld.

2e Er dient verschil in behandeling te zijn tussen werkloosheid en arbeidsongeschiktheid. De gedachte die het Kabinet heeft gelanceerd in de adviesaanvrage namelijk om tot beperkte uitkeringsduur voor arbeidsongeschikten te komen, zoals die geldt bij werkloosheid, hebben wij terstond afgewezen. Het Kabinet heeft deze gedachte nog steeds niet helemaal losgelaten. Onverstandig en onjuist. Wel heeft de VVD als uitgangspunt gekozen dat werkloosheid en dus ook de werkloosheidscomponent in de WAO gelijk behandeld dient te worden en dat om die reden de verdiscontering van werkloosheid in de WAO/AAW geschrapt dient te worden. De VVD heeft daarbij echter nadrukkelijk aangetekend dat de gedeeltelijk arbeidsongeschikten niet mogen afglijden naar de Algemene Bijstandswet.

3e Het arbeidsverleden, dat wil zeggen het aantal jaren dat men premie heeft betaald, dient bepalend te zijn voor de lengte van de werkloosheidsuitkering. Omdat het arbeidsverleden niet is geregistreerd, koos het Kabinet niet voor het arbeidsverleden als uitgangspunt. Op aandrang van de VVD is dit inmiddels gewijzigd in deels leeftijd en deels arbeidsverleden.

4e Gehuwden en zij die ongehuwd samenleven dienen gelijk behandeld te worden.

5e Ambtenaren en niet-ambtenaren behoren in één stelsel van sociale zekerheid ondergebracht te worden.

6e In de nota sociale zekerheid van de VVD-fractie is ruim aandacht besteed aan de positie van de zelfstandigen. De VVD kan er mee instemmen dat het Kabinet de oudere ex-zelfstandige niet heeft willen opnemen in de Inkomensvoorziening voor Oudere Werklozen, de IOW. Het Kabinet heeft echter geen alternatief geboden. Dat dient naar ons oordeel wel te gebeuren. Daarom heeft de VVD samen met het CDA gepleit voor een afzonderlijke regeling die gelijksoortig is aan de IOW.

Financiële en inkomenseffecten

Begrijpelijk dat de financiële effecten van deze stelselwijziging veel belangstelling hebben gekregen. De kritiek van sommige zijden was nogal heftig. Deze stelselwijziging zou slechts ingegeven zijn door bezuinigingen. Bij deze stelselwijziging gaat het om circa 3,5 miljard, dit bedrag wordt echter pas na vele jaren bereikt. Wanneer we dit bedrag afzetten tegenover de hoge totale kosten die nu voor de sociale zekerheid worden uitgegeven, dat wil zeggen beduidend meer dan 100 miljard per jaar, dan is deze ombuiging gerechtvaardigd. Zeker gelet op de doelstelling die we willen bereiken: meer economische groei, meer banen en dus bestrijding van de werkloosheid.

Toekomstvisie

Tijdens deze kabinetsperiode zijn er ingrijpende maatregelen en wijzigingen doorgevoerd in de sfeer van de sociale zekerheid die hun afronding krijgen met deze stelselwijziging. De vraag dringt zich dan op: moeten we daar ook de komende periode mee doorgaan? Er is immers behoefte aan rust. Op het terrein van de uitkeringsniveaus dient de rust er naar ons oordeel de komende jaren te zijn. Maar rust kan geen absolute rust zijn want er is ook de komende jaren werk te doen. Er zullen concrete beslissingen genomen moeten worden over de positie van de ambtenaren in het stelsel: op korte termijn zal er inkomensvoorziening moeten komen voor oudere ex-zelfstandigen: de uitvoering dient spoedig ingrijpend gereorganiseerd en de regelgeving zal verder vereenvoudigd moeten worden.

Rust op het terrein van de sociale zekerheid wil evenmin zeggen dat wij onze liberale wensen met betrekking tot de sociale zekerheid verder zouden laten rusten. Integendeel. Wij zullen blijven streven naar verdere individualisering. Dat kan op meerdere manieren. Het gaat daarbij echter om het stellen van prioriteiten. Er zullen dus keuzes gemaakt moeten worden. Maar daarbij is er een niet gering spanningsveld tussen de wensen enerzijds en de financiële mogelijkheden anderzijds. Verder zullen wij blijven streven naar meer privatisering in de sociale zekerheid. Dit past immers in onze filosofie van minder overheid en meer eigen verantwoordelijkheid van de burger en de werkgevers- en werknemersorganisaties. In de kabinetsvoorstellen wordt daar nauwelijks aandacht aan besteed. Laat staan dat dit Kabinet op dit belangrijke punt een echte visie geeft. Geconstateerd moet worden dat werkgevers en vakbonden door de werking van de Toeslagenwet onvoldoende mogelijkheid krijgen om aanvullende verzekeringen te sluiten boven de door de overheid gegarandeerde basisuitkering.

Bezien wij het stelsel van de sociale zekerheid ook na deze stelselwijziging dan blijft het stelsel hoogst ingewikkeld, zowel qua inhoud als qua uitvoering. Door de inkomensafhankelijkheid, de partnertoets, tal van andere bepalingen, en de uitvoeringsstructuur (zelfs na reorganisatie) blijft het stelsel uitermate complex en bureaucratisch met het niet denkbeeldige risico dat het stelsel op den duur volledig doldraait. De vraag is daarom of we op langere termijn niet toemoeten naar een geheel ander stelsel. Naar ons oordeel zijn daarbij drie trefwoorden van betekenis: namelijk individualisering, vereenvoudiging en privatisering (meer eigen verantwoordelijkheid). Met betrekking tot een langere termijn visie op de sociale zekerheid verschenen een viertal lezenswaardige stukken:

– het rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid

- het rapport van onze Teldersstichting
- het geschrift van de PvdA leden Van Kemenade, Wöltgens en Ritzen „Om een werkbare toekomst"
- het alternatieve plan van het CNV

Deze rapporten vertonen opmerkelijke gelijkenis in basisfilosofie: een sterk vereenvoudigd stelsel op minimumniveau (op basis van een terughoudende overheid) en voor het meerdere een eigen verantwoordelijkheid van de burgers op basis van privéverzekeringen danwel op basis van aanvullingen in CAO verband. Deze gedachte, afkomstig uit verschillende kringen verdient een verdere bestudering en uitdieping. Een concensus op langere termijn is namelijk zeker niet uitgesloten.

Laten we niet de illusie hebben dat met deze stelselwijziging het eindpunt in de discussie over het Nederlandse sociale zekerheidsstelsel is bereikt.

(Voor nadere informatie: G.B. Nijhuis, tel. 070-614911, tst. 2854.)

Stelselwijziging

Nieuwe werkloosheidswet

De VVD-fractie had grote bezwaren op onderdelen tegen de in oktober 1985 ingediende nieuwe werkloosheidswet (N.W.W.).

De twee belangrijkste componenten in dat wetsvoorstel waren:

1. de hoogte van uitkering was gedurende het eerste half jaar 70% van het laatst genoten inkomen en verminderde, in halfjaarlijkse stapjes, na verloop van de uitkeringsduur tot 70% van het wettelijk minimum loon (stapjes variant).
2. De duur van de uitkering was tenminste 6 maanden en vervolgens, als werd voldaan aan een arbeidsverledeneis, afhankelijk van de leeftijd.

Gedurende de schriftelijke voorbereiding heeft de VVD-fractie laten weten de grootst mogelijke bezwaren te hebben tegen de stapjes variant. Op dat punt is het Kabinet (gezien de vele kritiek) met een nota van wijziging gekomen zodat men in het huidige wetsvoorstel gedurende de gehele periode recht geeft op een uitkering ter hoogte van 70% van het laatst genoten loon.

Om deze wijziging niet meer dan 500 miljoen te laten kosten, is besloten over de gehele linie de uitkeringsduur met maximaal 6 maanden te bekorten.

Ten aanzien van de duur van de uitkering is bovendien bij nota van wijziging besloten niet uitsluitend de leeftijd maar ook het (fictief) arbeidsverleden een rol te laten spelen.

Door het op deze twee belangrijke punten tegemoet komen aan de wensen van de VVD-fractie, met de genoemde nota van wijziging waren de hoofdbezwaren van onze fractie tegen het voorstel tot een N.W.W. komen te vervallen.

Naast deze hoofdbezwaren zijn door de VVD-fractie een aantal nadere bezwaren geformuleerd van wetstechnische en politieke aard. De discussie met betrekking tot vele wetstechnische bezwaren is, bij het ter perse gaan van deze notitie, nog volop aan de gang. Het ziet er naar uit dat het Kabinet alle wensen van de VVD-fractie die wij gezamenlijk met het CDA in wijzigingsvoorstellen hebben vastgelegd zal accepteren.

Ook op een aantal politiek relevante onderdelen zijn wijzigingsvoorstellen ingediend door de VVD en CDA.

1. opschortende werking (3 maanden) in geval van ziekte
2. vervolguitkering tot 65 jaar voor mensen die na hun 57½-ste jaar werkloos worden
3. afschaffen van een minimum sanctiebepaling
4. afschaffen van omkering van bewijslast
5. verlengen van de uitkerings(vervolguitkering) duur in geval van verplichte scholing
6. handhaven van loonsuppletie
7. voor mensen die 57½ jaar of ouder zijn een nadere arbeidsverledeneis.

Het ziet er naar uit dat het Kabinet op al deze punten de gezamenlijke VVD/CDA voorstellen zal volgen.

Naar het zich, na de eerste termijn van de Kamer, laat aanzien zullen de oorspronkelijke wetsontwerpen door de coalitiepartners in de Kamer zodanig worden aangepast dat de definitieve N.W.W. de toets der kritiek (ook wetstechnische kritiek) kan doorstaan. Resultaat is een volledig geïndividualiseerde nieuwe werkloosheidswet waar de VVD-fractie al jaren voor heeft gepleit.

Toeslagenwet

Mensen die de financiële verantwoordelijkheid hebben voor anderen, kunnen gedurende hun N.W.W. of WAO-uitkering minder ontvangen dan het voor hen geldende sociaal minimum. In dat geval wordt op basis van de Toeslagenwet een toeslag verleend tot dat voor hen geldende sociaal minimum. Omdat de T.W. een minimum behoefte regeling is, wordt er getoetst aan inkomsten van de betrokkene, of zijn c.q. haar partner, die naast de uitkering worden genoten. Deze nadere inkomsten zijn vrijgelaten tot 30% van die inkomsten met een maximum van 15% van het minimumloon.

Deze vrijlatingsregeling is zeer nadelig voor diegenen die zelf (of hun partner/echtgenoot) geringe aanvullende inkomsten hebben. Indien de WAO/WW-uitkering plus de extra inkomsten gezamenlijk het niveau van het wettelijk minimum loon bereiken is dat zeer nadelig in vergelijking met die mensen die met de totale „gezins" inkomsten net niet het minimumloon bereiken, omdat dan het volledige recht op toeslag wordt verloren (knik-problematiek). Om dit probleem te verhelpen zijn door de VVD-fractie (gezamenlijk met het CDA) twee wijzigingsvoorstellen ingediend:

1. In ieder geval inkomsten tot 5% van het minimumloon vrijlaten.
2. De zogenaamde knik-problematiek oplossen.

Gezien het feit dat voor beide voorstellen een kamermeerderheid aanwezig is, zullen deze verbeteringen worden aangebracht in de Toeslagenwet.

Inkomens-voorziening voor oudere werknemers (I.O.W.)

Voor oudere langdurig werkloze werknemers (boven de 50 jaar) wordt een aparte wet ingevoerd (de I.O.W.) om te voorkomen dat deze mensen, na de volledige duur van de werkloosheidsuitkering te hebben genoten, in de bijstandswet vervallen. De I.O.W. is een uitkering op minimum niveau met een inkomenstoets (plus vrijlatingsregeling conform de toeslagenwet) maar zonder vermogenstoets. Oudere werkloze werknemers zullen derhalve in de toekomst niet meer geconfronteerd worden met het opeten van het eigen huis. De kritiek van de VVD-fractie richtte zich op een aantal onderdelen van dit wetsontwerp.

1. De I.O.W. geldt niet voor zelfstandigen.
2. Mensen die de vrijlatingsregeling (van neveninkomsten) die maximaal twee jaar duurt, al hadden verbruikt tijdens hun N.W.W./T.W. periode, hadden niet langer recht op een vrijlatingsregeling als ze in de I.O.W. kwamen.

Wijzigingsvoorstellen zijn op deze punten door de VVD en CDA-fracties naar voren gebracht.

ad. 1. er is een motie ingediend die uitspreekt dat er een apart „I.O.W." voor (ex)zelfstandigen moet komen.

ad. 2. er is een amendement ingediend om iedereen die in de I.O.W. komt, al dan niet opnieuw, recht te geven op twee jaar de geldende vrijlatingsregeling voor nevenінkomsten.

Beide voorstellen zullen in de Kamer worden aangenomen.

Daarnaast speelde er in de I.O.W. de volgende problematiek: Gedeeltelijk arbeidsongeschikten die als gevolg van de kabinetsvoorstellen na verloop van tijd in de bijstand gingen vallen (voor een deel van hun inkomsten) zullen via een wijzigingsvoorstel van de VVD en CDA-fractie in de I.O.W. worden opgenomen (ongeacht hun leeftijd). Ook dit wijzigingsvoorstel wordt door het Kabinet overgenomen.

Algemene Bijstandswet en Algemene Ouderdomswet

De ABW en AOW zijn niet vervangen door een compleet nieuwe wet maar zijn in die zin aangepast dat huwelijkse- en niet-huwelijkse samenlevingsvormen gelijk worden behandeld. Gelijke behandeling van alle samenlevingsvormen is al jaren een wens van de VVD-fractie, met dat principe gaan we dan ook graag accoord.

De wetstechnische uitwerking in het kabinetsvoorstel heeft evenwel enige bezwaren. Het kabinet stelt voor om met het huwelijk gelijk te stellen (voor de sociale zekerheid) die samenlevingsvormen die voldoen aan drie criteria.

1. het voeren van een gezamenlijke huishouding;
2. het partnerschap moet aanwezig zijn;
3. de relatie moet duurzaam zijn.

Partnerschap

Definiëren wat onder een gezamenlijke huishouding moet worden verstaan en wat onder duurzaamheid moet worden verstaan leidt niet tot problemen.

Een waterdichte omschrijving geven van wat onder „partnerschap" moet worden verstaan bleek gedurende de schriftelijke voorbereiding van de wetsontwerpen onmogelijk. De VVD-fractie (daarin gesteund door het CDA) heeft een wijzigingsvoorstel ingediend om de definitie van een leefvorm, die voor de sociale zekerheid gelijk wordt gesteld aan het huwelijk, slechts te laten bestaan uit *„het duurzaam voeren van een gezamenlijke huishouding"*.

Ook dit wijzigingsvoorstel zal, gegeven de bestaande kamermeerderheid, worden aangenomen.

(Voor nadere informatie: R.L.O. Linschoten, tel. 070-614911, tst. 2658.)

Interpellatie bejaardenoorden

Nogal wat bejaardenoorden verkeren in ernstige moeilijkheden en het is niet voor de eerste keer dat de VVD dringend om oplossingen vraagt. In het interpellatiedebat met Minister Brinkman onderscheidde de VVD-fractie drie hoofdproblemen.

1. Bij de invoering van het nieuwe financieringsstelsel, eind 1984, is de VVD accoord gegaan met de zogenaamde budgetfinanciering op voorwaarde dat de verplichtingen die het Rijk tot nu toe had „budgettair neutraal" overgeheveld worden naar de provincies. Het nieuwe systeem gaat ervan uit dat de financiering van de bejaardenoorden uit twee bronnen komt: de eigen bijdragen van de bewoners zelf, aangevuld met de provinciale uitkering aan het bejaardenoord. Deze uitkering is afkomstig van het door het Rijk vastgestelde totaalbudget, via een verdeelsleutel over de provincies verdeeld.

Probleem hierbij was dat de hoogte van de eigen bijdrage van de bewoners slechts geschat kon worden. Dat is reden waarom is uitgegaan van een geraamde opbrengst van *f* 1,8 miljard, waarbij nadrukkelijk een financiële ruimte werd ingeboekt van *f* 200 miljoen om dit bedrag eventueel bij te stellen indien zou blijken dat de ramingen veel te hoog waren. Juist omdat deze garantie tot eventuele bijstelling gegeven werd is de VVD destijds accoord gegaan. Medio juni 1985 maakte de Minister een afrekening waarbij hij tot de slotsom kwam dat van die *f* 200 miljoen ruimte slechts *f* 35 miljoen zou behoeven te worden benut. Vanaf dat moment heeft de VVD in debatten (september, november, december) en 7 april nog middels schriftelijke vragen met klem gewezen op de problemen die resteerden. Die problemen vloeiden wellicht voort uit „aanloopproblemen" bij de invoering van het nieuwe systeem. Mogelijk was er sprake van fundamenteel een verkeerd geschatte opbrengst eigen bijdragen. De Minister zegt nog steeds niet over voldoende gegevens te beschikken. Daarover heeft de VVD de Minister bekritiseerd, temeer omdat bij structurele systeemfouten er degelijke oplossingen moeten worden gevonden. De Minister zal met spoed de benodigde gegevens proberen te vergaren, waarbij hij heeft beloofd bij acute liquiditeitsproblemen eventueel incidentele oplossingen te bieden.

2. Het tweede probleem is gelegen in het feit dat het gekozen incasso-systeem een tijdsverschil van minimaal twee maanden impliceert tussen vaststelling en inning van de eigen bijdrage door de gemeenten en afdracht aan de betrokken bejaardenoorden. De Minister achtte de door hem inmiddels getroffen voorschotsregeling voldoende, mocht dit niet zo blijken te zijn dan is hij bereid te overleggen over een eventueel aanvullend bevoorschottingssysteem.

3. Het derde probleem is het, als gevolg van de budgetkortingen enerzijds en gestegen en nog stijgende zorgbehoefte van vaak hoogbejaarde bewoners anderzijds, tekort aan adequate, vooral verpleeghuisachtige zorg in het bejaardenoord. Nadat Erica Terpstra in het reces een week had meegewerkt in een bejaardenoord en aan den lijve had ervaren dat zeer zorgbehoevende bewoners soms niet die hulp konden krijgen die ze nodig hadden, heeft de VVD met grote hardnekkigheid een praktische oplossing bepleit middels het zogenaamde AWBZ-pluspakket (uit de AWBZ – conform de verpleeghuis financiering – gefinancierde extra verpleegkundige hulp op individuele indicatie). Na lang aandringen werd de betreffende motie Terpstra over het AWBZ-pluspakket door de meerderheid van de Kamer aangenomen (CDA tegen), maar tot nu toe is die VVD-oplossing door Minister Brinkman nog niet ingevoerd. De VVD heeft daar ernstige kritiek op, omdat de Minister ook geen alternatieve oplossingen aandraagt. „De Minister is gehouden met oplossingen te komen voor alle drie de problemen", aldus de VVD-fractie. „Het kan en mag niet zo zijn dat wij met elkaar wél verantwoordelijk willen zijn voor de noodzakelijke bezuinigingen doch géén verantwoordelijkheid nemen een oplossing te creëren daar waar zorg aan hoogbejaarde bewoners van bejaardenoorden te kort schiet!"

(Voor nadere informatie: mevr. E. Terpstra, tel. 070-614911, tst. 2118.)

VVD

Verschijnt wekelijks met uitzondering van de recesperiodes van de Tweede-Kamerfractie.
Uitgave van de Haya van Somerenstichting onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur van de VVD.
De inhoudelijke verantwoordelijkheid berust bij de Tweede-Kamerfractie van de VVD.

25 apr. 1986, **nummer 119**

EXPRESSE

redactie: H.F. Heijmans, drs. L.M.L.H.A. Hermans; **eindredactie:** J.J. Metz;
redactie-adres: Postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage, tel. 070-61 49 11; **organisatie:** J.N.J. van den Broek;
abonnementenadministratie: algemeen secretariaat VVD, postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage; tel. 070-614121;
abonnementsgeld: ƒ 50,– per jaar; **vormgeving en druk:** Hofstad Druktechniek bv, Zoetermeer.

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Meststoffenwet

Maandag 14 april j.l. is in de Tweede Kamer in een gezamenlijk overleg van de Landbouw- en Milieucommissie met de respectievelijke bewindslieden, de meststoffenproblematiek aan de orde geweest.

De VVD onderkent het belang van wetgeving. Immers, het bufferend vermogen van de grond is in vele gevallen overschreden. Ook de landbouw onderkent dit.

Toch zijn er punten van kritiek op de huidige voorstellen. De uitrijperiode, zoals voorgesteld door het Kabinet moet bijgesteld worden. Daarover is samen met onze coalitiepartner een motie ingediend. Wat de VVD-fractie betreft zal de uitrijperiode zo georganiseerd moeten zijn, dat piekbelastingen, te weten maximaal uitrijden in minimale periodes vlak voor of na uitrijverboden, vermeden worden.

Dat betekent, dat vanuit het milieu-standpunt geredeneerd een jaar rond uitrijden, behoudens bepaalde omstandigheden niet afhankelijk van klimaat, door ons bepleit wordt.

De risico's van veterinaire en fytho-sanitaire aard (ziektes) die men op de bodem kan brengen, middels de aangekochte mest dienen tot een minimum beperkt te worden. De overheid zal zich dan ook zeer actief moeten opstellen om samen met het bedrijfsleven het mogelijk te maken zo spoedig mogelijk tot een hoogwaardige, stabiele, gegarandeerde kwaliteit te komen.

Immers, dan is mest ook een artikel, dat valt binnen het Europese uitgangspunt van vrije handel in- en doorvoer van goederen, kapitaal en diensten en zullen exportmogelijkheden een realistischer vorm krijgen.

Bij de voorbereiding van deze wet heeft de PvdA-fractie gesuggereerd dat wellicht in de toekomst ook kunstmest onder de meststoffenwet gebracht moet worden. De VVD-fractie is daar tegen, vindt dit een oneigenlijke zaak, omdat men dan een in beginsel schaars artikel op eenzelfde norm brengt als organische mest, dat een overschotsartikel is.

De termijn van inwerkingtreding van de wet is verder te kort. Nederland zit met een overschot van 2 miljoen ton organische mest, gelijk aan ongeveer 80.000 tankauto's. Voor iedere tankauto mest is voor afzet een hectare cultuurgrond nodig.

Voor dit enorme overschot is nog geen bestemming gevonden. De VVD acht het van belang dat de wet pas in werking treedt, als die bestemming er is. In een door de VVD-fractie ingediende motie is de bewindslieden gevraagd of zij voor deze overschotten een oplossing hebben.

Voorts is door de VVD bepleit, dat het particulier initiatief ter oplossing van het milieuprobleem meer ruimte krijgt. Er dient een mogelijkheid te komen om door het afsluiten van afzet-/afnamecontracten beneden de vastgestelde milieunorm financieel voordeel te verkrijgen. Het liefst zou de VVD zien, dat er dan geen overschotsheffing betaald hoefde te worden. Bij de wetsbehandeling echter is gebleken, dat hiervoor moeilijk een meerderheid is te krijgen. Niettegenstaande dat gaan wij ervan uit dat het door de VVD-fractie ingediende amendement een meerderheid zal behalen.

Onvoldoende duidelijk is of de samenhang tussen de meststoffenwet en de bestaande wetgeving op het gebied van Ruimtelijke Ordening, Hinderwet, enz. het wel mogelijk maakt om binnen zeer korte termijn investeringen te doen in opslagcapaciteit. De VVD-fractie heeft op coördinatie aangedrongen.

Voorts is er samen met de coalitie partner een motie ingediend, waarin het Kabinet verzocht wordt om vorm te geven aan een Sector Structuur Fonds. Het kan niet zo zijn, dat de veehouderij gedwongen wordt op korte termijn 900 miljoen te investeren en het Kabinet met lege handen blijft staan. Binnen reguliere wetgeving zijn nu reeds mogelijkheden om bepaalde financieringsfaciliteiten te verkrijgen. Hierbij valt te denken aan de WIR, milieutoeslag, kleinschaligheidstoeslag enz. Pleidooi van de VVD-fractie om voor de potentiële investeerders per provincie een coördinatiepunt in te stellen, hierbij valt te denken aan de Provinciale Directie van het Ministerie van Landbouw, is gehonoreerd.

Overigens dient nog opgemerkt te worden dat, hoewel de eerste aanzetten er goed uitzien, om het beleidsvoornemen meer praktijkgericht te maken, de vervolgdiscussies dit vermoeden nog moeten bewijzen.

De VVD-fractie zal zich daarvoor inzetten.

(Voor nadere informatie: P.M. Blauw, tel. 070-614911, tst. 2116.)

Meststoffenwet

Tijdens de Uitgebreide Commissie Vergadering op 14 april jl. bracht de VVD naar voren dat de noodzaak van wettelijke actie voor de aanpak van de mestproblematiek vast staat. De VVD noemde in dat verband de hoeveelheid mest (1984: 97 miljoen ton); de kwaliteit van de mest (onder andere de zware metalen erin); en de nitraatbelasting van het grondwater in drinkwatergebieden, waar soms de klok al op vijf over twaalf staat. Als algemene uitgangspunten bracht de VVD naar voren:

- dat de oplossingen voor het mestprobleem zoveel mogelijk aan de particuliere verantwoordelijkheid en aan het particulier initiatief moeten worden overgelaten;
- dat de oplossingen zo weinig mogelijk bureaucratie en rompslomp moeten opleveren;
- dat de bedrijfstak veehouderij perspectief moet blijven bieden;
- dat de belangen van milieu en landbouw evenwichtig moeten worden afgewogen;

- dat, waar nodig, de excessen snel moeten worden aangepakt;
- dat de dierlijke mest redelijk moet kunnen blijven concurreren met andere vormen van bemesting (omdat anders het probleem echt gigantisch gaat worden).

Vervolgens ging de VVD in op het zeer ingewikkelde stelsel van wetgeving. Naast de Wet Bodembescherming en de Meststoffen, kunnen er namelijk nog zeer veel andere wetten van toepassing zijn op de mestproblematiek, zoals: vele andere milieuwetten, planologische en bouwkundige regelingen, verordeningen van lagere overheden, enz.

Minister Winsemius zegde toe om, via uitgebreide en afdoende voorlichting, de nodige duidelijkheid te gaan scheppen voor alle betrokkenen. De Meststoffenwet is vooral een raamwet. Het echte beleid moet nog worden vastgesteld bij uitvoeringsmaatregelen, zoals Algemene Maatregelen van Bestuur.

Daarom bedong onze woordvoerder dat zowel de Tweede Kamer als álle andere belanghebbenden uit de kringen van natuur/milieu èn landbouw voldoende gelegenheid krijgen om hun mening te kunnen geven over die uitvoeringsmaatregelen.

Immers, die AMvB's kunnen diep gaan ingrijpen op financieel, economisch, sociaal, werkgelegenheids- en milieugebied. De Wet wordt gelukkig op die punten volgens VVD-wens aangepast! Het Kabinet stemde ook in met het VVD-voorstel om voorlopig alleen een voorzichtig begin te maken met de mestbankstructuur; dat wil zeggen de mestbanken krijgen voorshands alleen de taken afname en bemiddeling, en nog geen toezichthoudende en tuchtrechtelijke functie of een aansluitingsplicht voor particulieren. Eerst krijgt dus het particulier initiatief de kans!

De VVD-fractie stemde in met het stelsel van een algemene mestheffing voor elke mestproducent (± *f* 65,– p.p. p.j. voor onderzoek en kwaliteitsbevordering van mest).

Daarentegen diende de VVD een amendement in op het punt van de zogenaamde overschotheffing. Het wetsontwerp bepaalt dat deze heffing verschuldigd is als meer mest wordt geproduceerd dan op „eigen" grond kan worden afgezet binnen de gestelde drie milieunormen voor respectievelijk bouwland, grasland en snijmaisland. Onder „eigen" grond wordt verstaan: eigendom, een ander zakelijk recht, of pacht.

De VVD betoogde dat ook zogenaamde afzetcontracten in aanmerking moeten kunnen komen voor een substantiële reductie op de overschotheffing. Dat wil zeggen als de mest binnen de milieunormen op andere gronden dan „eigen" gronden wordt uitgereden, bijvoorbeeld via een mestafzetcontract, dan behoeft niet de volledige overschotheffing te worden betaald.

De nieuwe mestregels worden aldus acceptabeler in alle delen van het land, ook in de zogenaamde niet-overschotgebieden; en aldus wordt ook de omvang van de mestbanken zo klein mogelijk gehouden.
Samen met het CDA diende de VVD nog een motie in om ook een differentiatie in de overschotheffing mogelijk te maken voor bijvoorbeeld droge pluimveemest. Op het punt van de normen en de gefaseerde invoering daarvan kon de fractie zich in het algemeen vinden in de voorstellen van de Regering. De bewindslieden stemden in met de VVD-nuance voor een soepel en realistisch ontheffingenbeleid voor bouwland; en eveneens gingen de Ministers accoord met het voorstel van onze woordvoerder om de normen voor de tweede en derde fase meer als richtinggevend, als globaal taakstellend te zien dan als een wet van Meden en Perzen.

Ten aanzien van waterwingebieden vroeg de VVD om een reactie van de bewindslieden op de wens van de VEWIN om voor die gebieden aangescherpte normen te stellen in verband met de belangen van de volksgezondheid. De Regerings-reactie volgt nog schriftelijk. De Regering had ook een voorstel gedaan om op korte termijn het uitrijden van mest in bepaalde periodes te verbieden. Daardoor zouden de mestproducenten voor opslagcapaciteit moeten zorgen. Kosten: ± *f* 900 miljoen.

De VVD bracht naar voren dat dit Regeringsvoornemen zeer waarschijnlijk niet haalbaar zou zijn binnen de gestelde termijnen. De VVD wees op de feitelijke en juridische problemen met betrekking tot de vergunningen voor milieu en bouw: deze zullen vaak niet tijdig beschikbaar zijn; en op de organisatorische en financiële problemen: kiezen voor individuele, gezamenlijke, of centrale opslag? De VVD waarschuwde voor investeringen in kapitaalvernietiging en voerde verder nog agrarische bezwaren aan. Samen met het CDA diende de VVD daarom een motie in om het uitrijverbod uit te stellen totdat meer inzicht in de materie bestaat.

De VVD bepleitte zoveel mogelijk landelijke uniformiteit in de mest-regelgeving in Nederland ten behoeve van de duidelijkheid, rechtszekerheid en rechtsgelijkheid in verband met concurrentieverhoudingen. De Regering zal hierop nog schriftelijk reageren.

Op 28 mei aanstaande behandelt de Kamer de ingediende amendementen. De stemming over de Meststoffenwet is gepland op 6 mei aanstaande. Daarna moet de Eerste Kamer de Wet behandelen.

(Voor nadere informatie: Mr. A.J. te Veldhuis, tel. 070-614911, tst. 2288.)

Aanpassing vormgeving Tweede Fase Wetenschappelijk Onderwijs

Voor studenten en instellingen van wetenschappelijk onderwijs en onderzoek wel op een zeer laat tijdstip heeft de Kamer zich uitgesproken voor de invulling van de tweede fase wetenschappelijk onderwijs. Studenten moeten in september 1986 van deze voorzieningen gebruik kunnen maken. In de oorspronkelijke opzet van de Twee fasenwet zouden de universiteiten en hogescholen zelf verantwoordelijk zijn voor de opleidingen in de tweede fase, waarin maximaal 30% van de studenten uit de eerste fase zou kunnen instromen. De overheid zou haar bemoeienis beperken tot het vaststellen van de bekostigingsvoorwaarden. De instroom zou op basis van selectiecriteria plaatsvinden.

De twede fase wordt nu, mede in het licht van de financiële problematiek, op een andere wijze ingevuld.

Op grond van de voorstellen van de Beiaard-nota doet thans de assistent-in-opleiding zijn intrede om in vier jaar tot onderzoeker te worden opgeleid. Hij zal zijn opleiding voltooien met een promotie. Gedurende zijn opleiding krijgt hij een werknemersstatus, mede in verband met de beperkte onderwijstaak die hij heeft. De instelling bepaalt de selectiecriteria.

De tweede fase kent een aantal specifieke beroepsopleidingen, te weten leraar, arts, tandarts, dierenarts en apotheker die door de overheid bekostigd worden en waarbij betrokkenen dus de status van student houden, waardoor zij ook een beroep op studiefinanciering kunnen doen.

Daarnaast wordt een divers pakket van overige beroepsopleidingen ontwikkeld. De invulling daarvan is gericht op de vraag van de arbeidsmarkt. De overheid geeft een startsubsidie en na vijf jaar moet de opleiding zichzelf

bedruipen. De dan vrijkomende gelden worden opnieuw ingezet voor opleidingen die dan nodig blijken te zijn. Belangrijk daarbij is dat ook de overheid als afnemer wordt gezien.

Ten behoeve van specifieke opleidingen voor het bedrijfsleven zijn er ook korte opleidingen aan de technische hogescholen mogelijk geworden. Daarover is een accoord gesloten met de RCO, waardoor ingenieurs in de tweede fase opgeleid kunnen worden tot technologisch ontwerper. Zij krijgen op termijn een beschermd diploma, volgens het antwoord op VVD-vragen. Eveneens blijft het accountantsexamen vooralsnog gehandhaafd in het Academisch Statuut.

De VVD heeft twijfels geuit over de lage bezoldiging van de aio's, waardoor het bedrijfsleven talent uit de universiteiten zal wegzuigen. De VVD heeft aangedrongen op evaluatie na een jaar.

Tijdens de behandeling heeft de Minister gegarandeerd, dat er binnen een maand overeenstemming zal zijn over het uitstel van militaire dienst voor de studies in de tweede fase.

(Voor nadere informatie: M.J.H. Den Ouden-Dekkers, tel. 070-614911, tst. 2283.)

Reorganisatie PTT

Na een lange voorgeschiedenis, die in 1981 begon met de benoeming van de commissie Swarttouw, debatteerde de Tweede Kamer deze week over het definitieve regeringsstandpunt op basis van de later opgerichte commissie Steenbergen. De belangrijkste regeringsvoorstellen zijn:

- De PTT wordt een NV waarvan de aandelen (voorlopig) in handen blijven van de staat.
- Er komen aparte BV's voor de Post en de Telecommunicatie; in de verdere toekomst zal de laatste ook nog weer gesplitst worden in een aparte BV voor het monopoliedeel (het netwerk) en een aparte BV voor de randapparatuur en dienstverleningen (zoals telefoontoestellen, bedrijfsinstallaties, computerterminals en softwareprogramma's).
- Randapparatuur en dienstverleningen zijn geen monopolie meer voor de PTT; zij mogen vrijelijk door het bedrijfsleven worden aangeboden. De PTT zal hier in vrije concurrentie met het bedrijfsleven opereren.
- Huurlijnen mogen voortaan worden onderverhuurd.
- De PTT zal een redelijk rendement op haar vermogen moeten behalen. De verschillende onderdelen van de PTT zullen minstens kostendekkend moeten werken.
- De totale opbrengst voor het Rijk uit dividenden en belastingen zal ongeveer even groot zijn als de huidige opbrengst, te weten circa 1,6 miljard per jaar.
- Het personeel verliest de status van ambtenaar. Vermoedelijk komt er een apart PTT pensioenfonds.
- De belangen van het bedrijfsleven en de consumenten zullen worden behartigd door een Overlegorgaan en een Geschillencommissie.
- De regelgeving zal niet meer door de PTT geschieden, maar door een nieuw op te richten afdeling bij het departement van Verkeer en Waterstaat.
- Over de toekomst van de lokale TV-kabelnetten zal nog advies worden uitgebracht door een aparte commissie.
- De reorganisatie moet op 1 januari 1989 zijn voltooid.

De grote fracties konden zich in het algemeen gesproken vinden in deze voorstellen. Wel wilde de PvdA vastleggen via een motie dat de aandelen van de PTT blijvend in handen van de staat zouden blijven; maar die motie zal geen meerderheid krijgen. De VVD benadrukte daarentegen dat de aandelen in de toekomst (gedeeltelijk) zouden mogen worden afgestoten. Eensgezind waren de grote fracties het eens over het uitgangspunt dat de tarieven van Post en Telecommunicatie, voor de minister (en dus ook de Staten-Generaal) moeten worden goedgekeurd. Ook vanuit liberaal standpunt bezien kan het geen goede zaak zijn om een zo stringent monopolie in handen te stellen van een BV, zonder dat adequate controle op de tarieven en aansluitvoorwaarden mogelijk is. Een CDA-VVD-motie legde dit uitgangspunt vast. Voor het marktdeel is dit uiteraard niet nodig; daar worden de tarieven door de vrije concurrentie bepaald.

Minder gelukkig was de VVD met de beslissing van de Regering om de BV Telecommunicatie voorshands ongesplitst te laten; en dat nog wel zonder aan te geven wanneer de splitsing in een monopoliedeel en een marktdeel wèl een feit zal zijn. Op het monopoliedeel worden grote winsten gemaakt, zo'n 1 miljard gulden per jaar. Het zou de PTT wel erg gemakkelijk worden gemaakt om, leunend op deze comfortabele basis, in de marktsector genoegen te nemen met geringere winstmarges of zelfs met verliezen. Op die manier zou via kruissubsidies oneerlijke concurrentie mogelijk worden ten opzichte van het bedrijfsleven. Eerdere ervaringen, zoals met de snelpost, tonen aan dat dit geen hersenschimmen zijn. Bovendien: wie heeft het eerste contact met de klant? De BV Telecommunicatie, die in een vroegtijdig stadium te weten komt wat voor soort aansluitingen een klant nodig heeft. Wie zal dus als eerste, vóór alle andere leveranciers van randapparatuur en diensten, offertes kunnen maken? Diezelfde BV Telecommunicatie. Splitsen in twee BV's geeft uiteraard geen absolute garantie dat geen concurrentievervalsing zal kunnen optreden, maar maakt dit wel veel moeilijker.

De Regering stelt voor om voor het monopolie- en marktgedeelte van de Telecommunicatie gescheiden boekhoudingen te doen voeren. Het valt echter te betwijfelen of dit een adequaat middel is tegen kruissubsidies en bovendien is dit geen remedie tegen de hierboven vermelde commerciële voorsprong van de PTT. Voor onze opvatting, dat thans reeds vast moet liggen wanneer de splitsing een feit moet zijn, kregen wij geen meerderheid in de Kamer. Onze woordvoerder kondigde echter aan dat de medewerking van de VVD aan de wetgeving op dit punt mede zal afhangen van de vraag hoe deze kwestie straks wordt geregeld.

Alhoewel over de lokale TV-kabelnetten nog een nadere beslissing moet komen nadat de commissie Zegveld daarover heeft geadviseerd, werd van VVD-zijde opnieuw benadrukt dat wat ons betreft die netten niet alleen hun zelfstandigheid moeten behouden, maar ook dat veel méér zou toegestaan moeten worden dan alleen maar de doorgifte van radio- en TV-signalen. Te denken valt aan telebankieren, bewaking, en andere datatransmissie. Het kan voor de consument best aantrekkelijk zijn om straks voor dit soort diensten te kunnen kiezen tussen het PTT-net en het lokale TV-kabelnet.

Tenslotte diende de VVD een motie in waarin werd gevraagd om ook het monopoliedeel van Post en Telecommunicatie BTW-plichtig te maken. Dit, terwille van zuiverder concurrentie-verhoudingen. Door de BTW in het bestaande tarief te bouwen en dus niet daarboven op te zetten brengt het geen tariefsverhoging met zich, maar kunnen de zakelijke abonnees de voorheffing aftrekken – wat natuurlijk aantrekkelijk is.

(Voor nadere informatie: L.M. de Beer, tel. 070-614911, tst. 2405.)

Uit de Eerste Kamer

Beleidsdebat Buitenlandse Zaken

In dit debat werd door de VVD-woordvoerder aandacht besteed aan het voortslepende conflict tussen Irak en Iran. Daarbij werd in het bijzonder de grote zorg verwoord met betrekking tot de wapenleveranties aan de belligerenten in dit conflict door de Europese partners. De terughoudende opstelling van de Amerikaanse regering, die een totaal wapenembargo in deze hanteert, werd tot voorbeeld gesteld. Helaas beschouwen meerdere Europese landen het wapenexportbeleid nog steeds als een exclusieve souvereine aangelegenheid, die weinig bespreekbaar is in E.P.S.-kader. De wenselijkheid van een gezamenlijk Europees standpunt ten aanzien van wapenexport naar oorlogvoerende partijen in het Midden-Oosten werd benadrukt. Naast het grote menselijke leed dat deze uitzichtloze oorlog al heeft veroorzaakt, zijn er ook andere doorslaggevende redenen voor een Europees embargo. Dat is het veelvuldig gebruik van dergelijke wapens tegen de scheepvaart in internationale wateren. Voorts het grote nadeel dat door de leveranties van geavanceerde militaire apparatuur aan deze landen een niet te onderschatten overdracht van technologie plaatsvindt van het Westen naar landen van het Warschaupact. In toenemende mate is de vrees gerechtvaardigd dat de betrokkenheid van West-Europese staten bij het Irak-Iran conflict een bedreiging van de interne veiligheid van eerst die Europese staten en vervolgens van Europa kan gaan vormen. In zijn beantwoording heeft de minister van Buitenlandse Zaken de bestaande vrees in deze niet kunnen wegnemen, wel zegde hij toe waar mogelijk dit onderwerp de nodige aandacht te willen geven in de ontmoetingen met Europese collega's.

Voorts werd aandacht gewijd aan de affaire De Jong, waaromtrent bij herhaling schriftelijke vragen vanuit de Eerste Kamerfractie zijn gesteld. Beantwoording van die Kamervragen werd opgehouden door het overleg tussen de regeringen van Nederland en Zuid-Afrika. Daar de heer De Jonge inmiddels sedert enige weken officieel in staat van beschuldiging is gesteld, werd aangedrongen op spoedige beantwoording.

Grote waardering werd uitgesproken voor de vele mensen in de buitenlandse dienst, die vaak onder moeilijke omstandigheden in grote loyaliteit hun werk verrichten op verafgelegen posten.

Wel wordt gerealiseerd dat ook een organisatie niet sterker kan zijn dan de zwakste schakel. Juist omdat het werk voor het Ministerie van Buitenlandse Zaken hoge eisen stelt aan de beveiligingscriteria verdient het blijvend voldoen aan deze criteria hoge aandacht.

(Voor nadere informatie: A.M. van Bemmelen, tel. 070-244742.)

Begroting WVC

De Eerste Kamerfractie heeft in het beleidsdebat over volksgezondheid duidelijk gemaakt, dat de gezondheidszorg in de komende jaren behoefte heeft aan rust en duidelijkheid, en wel op drie terreinen.

I. Allereerst moet er meer continuïteit in het beleid ten aanzien van de intramurale zorg komen. Vooral op het gebied van de bouw werd het beleid voortdurend gewijzigd, hetgeen blijkt uit de volgende voorbeelden:

- de beoordelingsmaatstaven werden 2 maal gewijzigd;
- de richtlijnen uit 1983 wil men opnieuw herzien;
- de geldende indeling in 26 gezondheidsregio's wordt misschien vervangen door een van 60 subregio's met daarnaast „verantwoordelijkheidsgebieden"; veel extra werk en versnippering zal daarvan het gevolg zijn;
- de staatssecretaris speelt met de gedachte om te komen tot een beddenaantal van 3,7o/oo nog volop in uitvoering is;
- door aanvaarding van de motie-Lansink werd een nieuwe beoordeling van zeer veel bouwaanvragen noodzakelijk.

Bovendien heeft de op vrij korte termijn ingevoerde budgettering veel extra inspanning gevraagd, terwijl nog niet vaststaat of de intramurale zorg op 0, -1, of -2 groei zal komen.

Meer continuïteit in het beleid is nodig, opdat het veld gelegenheid krijgt zich op het beleid in te stellen.

II. De situatie op wetgevend gebied blijft zeer onbevredigend en onoverzichtelijk. Sinds de WVG sinds 1982 vrijwel oningevoerd in het Staatsblad heeft gestaan, is dan nu een voorstel tot herziening ingediend.

Wie schetst echter onze verbazing, als we in de begeleidende brief lezen dat deze ontwerp-WGM nog tussentijds zal worden gewijzigd wanneer de ervaringen in de proefgebieden daartoe aanleiding geven. Dat wordt dan een viertrapsraket: WZV/WVG/WGMI/WGMII!

In het ontwerp van de WGM, zo stelde mevr. mr. E. Veder-Smit, is het merendeel van de uitgebrachte adviezen niet gevolgd. Bij de planvoorbereiding is de inspraak in het veld en van de Provinciale Raden voor de Volksgezondheid aanzienlijk verminderd, de meerjarenplanning is afgeschaft, de omschrijving van de rechten van de patiënt is vervallen, het omstreden „regionaal overleg" is gehandhaafd.

Het merkwaardigste punt is de verschuivingsmogelijkheid tussen de premiebekostigde en de begrotingsmiddelen. In de praktijk komt dit neer op middelen voor gezondheidszorg en voor maatschappelijke dienstverlening. Volgens het wetsontwerp kan dat jaarlijks, na vaststelling van de verschuivingsruimte, geschieden. In theorie kan dat betekenen, dat sommige voorzieningen op de oneven jaren wel mogen functioneren, op de even jaren niet. Hoe is dat te rijmen met doelmatigheid en met planning, en met de rechten van verzekerden die premie hebben betaald voor gezondheidszorg?

Het wordt tijd dat er duidelijkheid komt in de structuurwetgeving, die nu al sinds 1977 in discussie is. Doet men dat niet, dan wordt er teveel aandacht besteed aan de structuren en raakt de patiënt op de achtergrond.

III. Duidelijkheid is ook nodig over de financiële ruimte waarover de volksgezondheid in de komende kabinetsperiode mag beschikken. Er is een stabiele meerjarenkader nodig, bestaande uit richtpercentages ten behoeve van de langere termijn.

Een dergelijk meerjarenbeleid zal zeker geen gemakkelijke opgave voor de gezondheidszorg kunnen inhouden, integendeel, maar planning is in de gecompliceerde gezondheidszorg nu eenmaal een langdurig proces, en speciaal bouwplannen hebben een zeer lange looptijd.

Wil men de medewerking van de gezondheidszorg behouden, dan is houvast en duidelijkheid nodig. Daarin past geen verkapt volumebeleid via het arbeidsvoorwaardenbeleid. Wanneer arbeidsduurverkorting niet mag leiden tot een volledige herbezetting, wordt langs een omweg de bezuinigingstaak verzwaard. Vooral in de verpleging zal zich dat doen voelen.

(Voor nadere informatie: mevr. mr. E. Veder-Smit, tel. 058-122803.)

DE NEDERLANDSE POLITIEKE PARTIJEN

VVD

Verschijnt wekelijks met uitzondering van de recesperiodes van de Tweede-Kamerfractie.
Uitgave van de Haya van Somerenstichting onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur van de VVD.
De inhoudelijke verantwoordelijkheid berust bij de Tweede-Kamerfractie van de VVD.

2 mei 1986, **nummer 120**

EXPRESSE

redactie: H.F. Heijmans, drs. L.M.L.H.A. Hermans; **eindredactie:** J.J. Metz;
redactie-adres: Postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage, tel. 070-61 49 11; **organisatie:** J.N.J. van den Broek;
abonnementenadministratie: algemeen secretariaat VVD, postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage; tel. 070-614121;
abonnementsgeld: ƒ 50,– per jaar; **vormgeving en druk:** Hofstad Druktechniek bv, Zoetermeer.

Spreekbeurtinformatie: Mediabeleid

VVD verwacht *doorbraak* in *mediabeleid* bij deelname aan regering.

De VVD wil een *open mediabestel*. De kijker moet zelf kunnen bepalen, wat hij wil ontvangen en aanbieders van programma's moeten meer mogelijkheden krijgen.

Het Nederlands omroepbeleid stamt uit een tijd van zogenaamde „etherschaarste".

Vroeger was er alleen Nederland 1 en Hilversum 1 en 2. Daar zijn inmiddels Nederland 2, de Duitse, Belgische, Franse en Engelse zenders bijgekomen en de satellieten.

Daarnaast is het aantal te ontvangen radiozenders ontelbaar geworden.

Het Nederlands omroepbeleid is nog steeds gericht op alleen het *behoud* van de bestaande situatie, niet op *vernieuwing*. Voorbeelden van pogingen om vernieuwingen tegen te houden waren in de afgelopen regeerperiode de oorspronkelijke weigering van de *A-status van Veronica* en het *ondertitelingsverbod* voor programma's van Europa-tv.

Deze pogingen om ontwikkelingen te belemmeren zijn echter gelukkig mislukt. Zij waren juridisch ook niet houdbaar.

Het Nederlandse omroepbestel zal op de nieuwe situatie moeten inspelen.

De regels uit de jaren dertig, veertig en vijftig kunnen onmogelijk gehandhaafd blijven.

De VVD bepleit *meer mogelijkheden* zowel voor kijkers als voor programmamakers.

- De VVD is voorstander van een bedrijfsmatig geëxploiteerd net. Kortweg een *commercieel derde net*.

Reclamegelden vloeien nu weg naar het buitenland, omdat daar wèl wettelijke ruimte is.

Een commercieel derde net kan tevens een welkome aanvulling geven op de nieuwsvoorziening door middel van een tweede, dagelijks journaal.

Als we het omroepbestel laten zoals het is, zullen steeds meer kijkers naar buitenlandse zenders uitwijken. En steeds meer Nederlandse reclame-makers ook. Als we Nederlandse reclamegelden niet aanwenden voor een Nederlands derde net, dan is dat een recept voor povere Nederlandse programmering. In dit verband betreurt de VVD. dat binnen de PvdA de discussie over de aanbeveling van het eigen wetenschappelijk bureau ten gunste van een commercieel net door VARA-voorzitter Van Dam is geblokkeerd.

De VVD meent echter, dat ook de PvdA op den duur niet onder een inhoudelijke discussie over dit alternatief uit kan.

- Met vreugde stelde de VVD vast, dat de CDA-bestuurdersvereniging (raadsleden en Statenleden) een amendement op het CDA verkiezingsprogramma had ingediend om *commerciële* financiering van *locale* en regionale *omroepen* mogelijk te maken.

Het amendement haalde geen meerderheid, maar deze ontwikkeling geeft toch hoop te meer daar het juist deze raadsleden en statenleden zijn, die in de praktijk over locale omroepen bestuursbelissingen moeten nemen.

- De VVD concludeert, dat een *liberale* doorbraak in de *mediapolitiek* mogelijk is.

Voorwaarde is wel, dat de VVD aan een nieuwe regering deelneemt.

De VVD in de oppositie, betekent dat de behoudende groepen in PvdA en CDA gezamenlijk de vernieuwing in het omroepbeleid zullen tegenhouden.

- De VVD-spreker wees op de *belangenverstrengeling* tussen *VARA, FNV* en *PvdA*.

De PvdA krijgt overmatig aandacht van de VARA. Het FNV geeft 6 miljoen uit voor een „voorlichtingscampagne" in het kader van de verkiezingen. Met een PvdA'er als VARA-voorzitter en een FNV'er als PvdA-lijstduwer is de rode driehoek gesloten. VARA en FNV hebben een vaste greep gekregen op de politiek.

Tenslotte concludeert de VVD, dat de PvdA ook in het veiligheidsbeleid aan de leiband loopt van een pressiegroep, het IKV.

Het beeld van een partij die haar inhoudelijk beleid vooral door externe pressiegroepen, FNV, IKV en VARA, laat bepalen, wordt op die manier compleet.

(Voor nadere informatie: drs. L.M.L.H.A. Hermans, tel. 070-614911, tst. 2671.)

U.C.V. Reorganisatie Rijksdienst

Op de valreep voor de afsluiting van de huidige parlementaire periode hield de Tweede Kamer nog een debat over de afslanking van de overheid. In de ogen van liberalen een zeer belangrijke taak van het huidige, maar ook voor het komend kabinet. In een terugblik stelde onze woordvoerder, dat dit kabinet het eerste kabinet na de oorlog is dat afslanking van de overheid als doelstelling heeft nagestreefd. Zeker is dat niet alle beoogde resultaten zijn bereikt. Wellicht waren de verwachtingen te hoog gespannen en zijn de weerstanden onderschat. Als algemene conclusie valt te trekken dat zware politieke ondersteuning vereist is voor het welslagen van de grote operaties. De VVD-fractie is van oordeel dat met name op het punt van de coördinatie van deze grote operatie minister-president Lubbers zich te terughoudend heeft opgesteld. In een volgende kabinetsperiode dient dit te verbeteren. Een algemeen positief gevolg van de in gang gezette operaties is de langzame verandering van de ambtelijke cultuur. Het lijkt erop dat men op de departementen meer veranderingsgezind wordt. Toch zijn er ook wel concrete resultaten. De VVD vindt wel dat er

in de komende periode meer moet gebeuren. Daarbij is het recente VNG-rapport, dat aangeeft dat de afslanking bij de lagere overheden beter verloopt dan bij het rijk, een interessant gegeven.

In meer specifieke zin terugblikkend naar de uitvoering van het project, constateerde de woordvoerder, dat er halverwege de looptijd een omslag kwam, waarbij de nadruk werd verlegd van verbetering van de politiek-bestuurlijke organisatie (zoals aangegeven in de rapporten-Vonhoff) naar verbetering van de bedrijfsvoering van de departementen. De VVD is van mening dat de aandacht voor de politiek-bestuurlijke aspecten in de komende kabinetsperiode moet worden vernieuwd, naast de *hoofdlijn* van een verdere *afslanking* van de *overheid*.

In het kader van de *politiek-bestuurlijke organisatie* vindt de VVD het teleurstellend dat het kabinet de gedachte van de commissie-Vonhoff om te komen tot *5 hoofdbeleidsgebieden* met elk een onderraad van de ministerraad niet heeft overgenomen. Een mogelijkheid om de verkokering te verminderen is hiermee ongebruikt.

Het drastisch verminderen van het aantal *coördinerende bewindspersoonschappen* van circa 80 naar circa 10 is positief. Evenzo de na veel trekken en duwen en na aanneming van een VVD-motie genomen beslissing om de bevoegdheden van enkele coördinerende ministers te versterken (bijvoorbeeld op het beleidsterrein decentralisatie, minderhedenbeleid, verkeersveiligheid). Het verdient aanbeveling om na enige tijd te bezien of deze versterking effectief is.

Ook de aanzet tot de *sanering* van het *adviesorganenstelsel* door middel van het verminderen van het aantal adviesraden van circa 350 tot circa 185 is positief. Toch geeft de recente voortgangsrapportage daarover aanleiding tot twijfels. Weliswaar zijn recentelijk een kleine 90 adviesraden daadwerkelijk opgeheven, maar een dertigtal nieuwe is ingesteld. De kosten van de externe advisering bedragen nog altijd meer dan *f* 100 miljoen per jaar. Een nieuwe impuls tot vermindering is hier nodig.

Decentralisatie

De VVD vindt dat er een beter verband moet worden gelegd tussen de deelprojecten van het project Reorganisatie Rijksdienst en een aantal algemene decentralisatiemaatregelen. Door een geïntensiveerde voortzetting van de sanering van de specifieke uitkeringen, een vermindering van het aantal circulaires en planvoorschriften en het naar de provincies overbrengen dan wel privatiseren van gedeconcentreerde rijksdiensten kan de *rijksdienst* verantwoord afgeslankt worden.

Toekomst

Resumerend beschouwt de VVD de in gang gezette *grote operaties* als een stap in de richting van een meer terughoudende overheid. De operaties, hun honderden deelprojecten, waarbij duizenden ambtenaren betrokken zijn, worden echter deels te verbrokkeld uitgevoerd. Hierdoor ontstaan ook wel tegenstrijdigheden. Daarom acht de VVD een hernieuwde impuls op dit terrein nodig, waarbij gestreefd moet worden naar een *kleiner*, efficiënt, goed opgeleid en *goed betaald ambtenarenapparaat*. Voortgezette besluitvorming over het afstoten van overheidstaken, het verminderen van regels en decentralisatie moet daarbij zoveel mogelijk gecoördineerd plaatsvinden. De VVD-fractie vindt het essentieël dat keuzes over de vermindering van overheidstaken en over het numeriek terugbrengen van het ambtelijk apparaat tijdens de kabinetsformatie worden vastgelegd. Krachtige politieke steun gedurende de hele komende regeringsperiode is nodig, speciaal van de nieuwe minister-president. Het uitbrengen van jaarlijkse werkplannen, die vervolgens in het parlement kunnen worden uitgesproken, is een goede gedachte. Om te beginnen moet het nieuwe kabinet zo spoedig mogelijk zijn eerste uitwerking van de in het regeeraccoord over deze materie gemaakte afspraken aan de Kamer voorleggen, zo mogelijk bij de begroting-1987. Het voorstel van de regeringscommissaris om in de volgende periode te komen tot de instelling van een ontwikkelingsinstituut, dat wel tot de overheid hoort, maar onafhankelijk van de staande organisatie functioneert, verdient geen steun. Zo'n opzet lijkt teveel op de voortzetting van het bureau van de regeringscommissaris, en dat was geen onverdeeld succes. Een staatscommissie, zoals prof. Helberstadt voorstelt, brengt ons nog verder van huis. De afslankingsoperatie zal gedragen moeten worden door de bewindspersonen zelf op basis van het regeeraccoord, geholpen door externe adviesbureaus ad hoc.

(Voor nadere informatie: mr. J.G.C. Wiebenga, tel. 070-614911, tst. 2092.)

Uit de Eerste Kamer

Studiefinanciering

Ook de Eerste Kamer heeft zich thans verenigd met het wetsvoorstel op de studiefinanciering (wetsvoorstel 19125; zie VVD-Expresse nrs. 107 en 109 voor de behandeling in de Tweede Kamer), zodat het nieuwe stelsel per 1 oktober aanstaande in werking kan treden. Een informatiefolder, waarin de inhoud van de nieuwe regeling is beschreven, en waar aan een aanmeldingsformulier is bijgevoegd, is reeds enige tijd verkrijgbaar bij de postkantoren.

Van de zijde van de VVD-fractie werd tijdens de mondelinge behandeling onder meer ingegaan op de vraag of het aanvaardbaar kan worden geacht dat deze wet in vergelijking met de bestaande regelingen voor sommigen zeker voordeel en voor anderen zeker nadeel oplevert en een denivellerend effect heeft. Onze fractie vindt dat niet onjuist. In het algemeen gesproken kan nieuwe wetgeving op het punt van individuele voordelen en nadelen niet neutraal zijn en behoeft dat ook niet te zijn, zeker wanneer nieuwe wetgeving op andere uitgangspunten dan de bestaande wetgeving is gebaseerd, zoals hier het geval is (een belangrijke mate van financiële ouder-onafhankelijkheid van de studerende). Tegelijk kan echter gesteld worden, dat nieuwe wetgeving geen exorbitante inkomensmutaties behoort op te leveren, tenzij zulks uitdrukkelijk beoogt mocht zijn. Beginsel van behoorlijke wetgeving behoort te zijn, dat niet-beoogde overgangen in materiële positie geleidelijk zijn, zodat in gedragingen en gedragsverwachtingen geleidelijk kan worden ingespeeld op de gewijzigde randvoorwaarden. In dit licht vroeg de woordvoerder van de VVD-fractie aan Minister Deetman op welke wijze deze voornemens was uitvoering te geven aan de bevoegdheid tot toepassing van de hardheidsclausule.

In zijn antwoord wees de Minister er op, dat toepassing van deze clausule wel beperkt dient te blijven tot individuele gevallen waarin onbillijkheden optreden. Toepassing van de clausule kan niet inhouden, dat aan categorieën van belanghebbenden toezeggingen worden gedaan. Hierop wees de fractie-woordvoerder er op, dat beslissingen ter zake gepubliceerd dienen te worden, zodat burgers die in gelijke omstandigheden verkeren ook een gelijke behandeling kunnen vragen en aldus recht wordt gedaan aan het gelijkheidsbeginsel. De Minister bevestigde dit.

Voorts wees de fractie-woordvoerder op de problematiek van studerenden aan onderwijsinstellingen buiten EG-verband. In bepaalde gevallen betreft dit opleidingen waarvan de kwaliteit onomstreden is (bij voorbeeld sommige Amerikaanse opleidingen); Nederlandse belangen kunnen er mee gemoeid zijn dat dergelijke opleidingen worden gevolgd. Thans vallen deze opleidingen buiten het toepassingsbereik van de wet, al wordt bij wege van overgangsregeling de kinderbijslag gehandhaafd. De Minister zegde toe deze problematiek in studie te zullen nemen.

Tenslotte verkreeg de fractie toezeggingen op het terrein van de afronding van de rechtsbescherming van studerenden: geëvalueerd zal worden of de wenselijkheid bestaat dat de voorzitter van de beroepscommissie de bevoegdheid krijgt tot het treffen van een voorlopige voorziening terwijl voorts overwogen zal worden of niet met verrekening en terugbetaling van eventueel te veel betaalde studiefinanciering gewacht zal moeten worden totdat de hieraan ten grondslag liggende herzieningsbeschikking van de minister onaantastbaar zal zijn geworden.

(Voor nadere informatie: mr. M.C.B. Burkens, tel. 03434-53579.)

Beleidsdebat Ontwikkelingssamenwerking

Een aantal randvoorwaarden die voor alle leven op aarde belangrijk zijn kunnen niet straffeloos verontachtzaamd worden. Steeds zullen wij ons van de ecologische gevolgen van ons handelen bewust moeten zijn. In de ontwikkelingslanden is een grote ecologische druk aanwezig. De sterke bevolkingsgroei en het streven naar verhoging van de levensstandaard gepaard gaande met een toenemend beslag op natuurlijke hulpbronnen spelen hierbij een belangrijke rol.

Het terugdringen van de bevolkingsgroei blijft dringend noodzakelijk. Er moet gestreefd worden naar een nieuw evenwicht tussen geboorte en sterfte. Daarbij moet aan vele factoren gedacht worden zoals het verband tussen zuigelingensterfte en geboorte, de gezondheidstoestand in het algemeen en de voedingstoestand. Een bepaalde mate van economische groei is noodzakelijk om de voorwaarden te scheppen voor de gewenste demografische ontwikkeling. Helaas is het zo dat een sterke bevolkingsgroei een economische groei belemmert.

De gespecialiseerde organen van de VN, zoals UNICEF, UNFPA, WHO en ook UNDP en Wereldbank, die allen een breed draagvlak hebben, moeten een belangrijke rol blijven vervullen bij de benadering van de bovengeschetste problematiek. Het is verheugend te zien dat in de afgelopen jaren deze instellingen op een grote steun van Nederland mochten rekenen.

Bij de druk op het milieu valt vooral te denken aan de aanslagen op de tropische regenwouden en de woestijnvorming, beide gevolgen van menselijk handelen.

Geleidelijk is het beeld van de landen die ontwikkelingshulp ontvangen aan het veranderen. Het spectrum verbreedt. Aan de ene zijde zien we de landen waar handel met meer of minder zachte kredietvoorwaarden het meest in aanmerking komt. Aan de andere zijde zijn er de heel arme landen die bijna geheel op hulp zijn aangewezen.

Om de twee grote doelstellingen van de Nederlandse ontwikkelingssamenwerking, *armoedebestrijding* en *verzelfstandiging* te bereiken wordt thans vooral aandacht besteed aan *plattelandsontwikkeling* en *industrialisering. Hoe zullen daarbij twee problemen die met elkaar interfereren worden opgelost, namelijk de trek naar de steden en voedselprijzen die de boeren een redelijk bestaan kunnen geven?*

Bij de industrialisatie en de Nederlandse hulp daarbij zal vooral gelet moeten worden op de sterke kanten van ons land, waartoe de agro-industrie behoort. Aan de ongunstige bijverschijselen van industrialisatie zoals milieuverontreiniging moet veel aandacht besteed worden.

De ontwikkelingssamenwerking kan niet los gezien worden van de buitenlandse politiek. Ondanks lippendienst aan mensenrechten blijken de bezwaren tegen totalitaire regimes van communistische signatuur op zijn zachtst gezegd te worden weggewoven. Hoe vallen anders de merkwaardige contracten met bijvoorbeeld mevrouw Pastoors te verklaren? Het is wat vreemd dat landen met bovengemelde regimes vaak zoveel steun krijgen en andere met ons meer verwante systemen minder de aandacht trekken. Hier werken selectiemechanismen die onze bewondering niet kunnen wekken.

Bij de evolutie van de ontwikkelingssamenwerking blijkt er langzamerhand een verschuiving op te treden van *donor-* naar *receptorgerichtheid.* Het doet ons genoegen te zien dat zo duidelijk aangegeven wordt dat de te geven hulp moet passen in het sociale en culturele patroon van de ontvangende landen.

Tenslotte werd nog aandacht besteed aan enige onderwerpen op het gebied van volksgezondheid en onderwijs.

(Voor nadere informatie: dr. B. Hofman, tel. 03438-13788.)

Uit het Europese Parlement

Begroting: Kwijting 1984

Met betrekking tot de EG-begroting heeft het Europese Parlement drie belangrijke bevoegdheden: het kan de begroting amenderen (uitsluitend waar het de zogenaamde niet-verplichte uitgaven betreft, dat wil zeggen ruwweg alle niet-landbouwuitgaven); het kan de begroting vaststellen (en dus ook verwerpen), en het kan de Europese Commissie kwijting verlenen voor de wijze waarop zij de begroting van ene vorig jaar heeft uitgevoerd. Het EP kan ook weigeren kwijting te verlenen. De Europese Commissie kan in zo'n geval weinig anders doen dan aftreden. (Het Europees Parlement heeft de kwijting één keer geweigerd, en wel met betrekking tot 1983). Omdat de toenmalige Commissie enkele weken later toch aan het eind van haar vierjarige zittingsperiode was, had aftreden toen geen zin.

In zijn aprilzitting debatteerde het Europese Parlement over de uitvoering van de Begroting 1984 aan de hand van een rapport, opgesteld door het liberale fractielid Christiane Scrivener. Na een uitvoerig debat besloot het parlement uiteindelijk décharge te verlenen, maar niet zonder ernstige kritiek.

Christiane Scrivener had vooral kritiek op de uitholling van de eigen middelen van de Gemeenschap. De EG wordt, zoals bekend, niet betaald door de Lid-Staten; de Gemeenschap heeft eigen inkomsten, die haar rechtens toekomen (1,4% van de BTW-grondslag, douaneheffingen en landbouwheffingen). Omdat deze inkomsten steeds weer te kort schieten omdat de lidstaten weigeren de stijging van de landbouwuitgaven effectief tot staan te brengen, zijn aanvullende nationale bijdragen echter toch nodig geworden.

De invoering van een systeem van een door de lidstaten verstrekte „terug te betalen voorschotten" vormt naar de mening van het Parlement een inbreuk op het EEG-Verdrag,

en met name de artikelen 5 en 199, uit hoofde waarvan de lidstaten verplicht zijn de uitgaven van de Gemeenschap te dekken. Het gevolg hiervan is dat het begrotingsevenwicht in toenemende mate in handen van de lidstaten komt en de financiële autonomie van de Gemeenschap wordt ondergraven.

Hiervoor is echter niet de Commissie verantwoordelijk, maar de Raad van Ministers. Die stelt immers de landbouwverordeningen vast, waaraan de Commissie uitvoering moet geven.

In zijn bijdrage namens de ELD-fractie wees de woordvoerder erop dat de Commissie sommige begrotingsamendementen van het Parlement niet had kunnen uitvoeren. Zo bleven 10 miljoen Ecu uit het Regionaal Fonds onbenut, die het Parlement voor specifieke communautaire maatregelen had bestemd omdat de lidstaten onvoldoende goede projecten indienden. De woordvoerder onderstreepte verder dat er in 1984 nog veel te veel tijd verstreek tussen het besluit om voedselhulp aan ontwikkelingslanden te verstrekken, en de aankomst van die hulp in de haven van bestemming. De vertraging bedroeg gemiddeld 14 weken voor graan, 19 weken voor butteroil en 23 weken voor melkpoeder. De Commissie heeft inmiddels maatregelen genomen om de procedures te versnellen.

De woordvoerder herinnerde aan de oude wens van het Parlement, dat het Europees Ontwikkelingsfonds in de EG-begroting moet worden opgenomen. Communautairbeleid – het ontwikkelingsbeleid vindt zijn grondslag in het Verdrag – moet ook communautair gefinancierd worden. Omdat de financiering nu buiten het Parlement om verloopt, is effectieve democratische controle niet mogelijk. De woordvoerder drong aan op een onderzoek naar de juridische toelaatbaarheid van deze situatie, die zo mogelijk aan het Hof van Justitie zou moeten worden voorgelegd.

(Voor nadere informatie: drs. G.M. de Vries, tel. 070-647447.)

U neemt toch ook een abonnement op de VVD-EXPRESSE!

Wilt u ook iedere week de VVD-EXPRESSE in de bus en u heeft nog geen abonnement? Vul dan per omgaande de bon in dit nummer in. De VVD-EXPRESSE kost *f* 50,–* per jaar. Daarvoor krijgt u wekelijks met uitzondering van de recesperiode dit blad in uw bus. U kunt ook rapporten van de Teldersstichting, die in VVD-EXPRESSE worden aangekondigd gratis aanvragen.

U kunt de bon, die hieronder staat invullen en opsturen, in een envelop zonder postzegel naar:
VVD-EXPRESSE,
Antwoordnummer 1877, 2500 WB 's-Gravenhage.

Alleen VVD-leden kunnen zich abonneren.

Ondergetekende: Met blokletters invullen s.v.p.

Naam: .....

.....

Adres: .....

.....

Postcode: ..... Woonplaats: .....

○ geeft zich op als abonnee van de VVD-EXPRESSE

* *nog geen geld overmaken. Wij zenden u een acceptgirokaart.*

VVD

Verschijnt wekelijks met uitzondering van de recesperiodes van de Tweede-Kamerfractie.
Uitgave van de Haya van Somerenstichting onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur van de VVD.
De inhoudelijke verantwoordelijkheid berust bij de Tweede-Kamerfractie van de VVD.

9 mei 1986, **nummer 121**

EXPRESSE

redactie: H.F. Heijmans, drs. L.M.L.H.A. Hermans; **eindredactie:** J.J. Metz;
redactie-adres: Postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage, tel. 070-61 49 11; **organisatie:** J.N.J. van den Broek;
abonnementenadministratie: algemeen secretariaat VVD, postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage; tel. 070-614121;
abonnementsgeld: *f* 50,– per jaar; **vormgeving en druk:** Hofstad Druktechniek bv, Zoetermeer.

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Tsjernobyl en het westerse energiebeleid

Het is van uitermate groot belang dat door de Westerse industrielanden en Japan, die zijn verenigd in de OESO, een diepgaande studie wordt gemaakt van de oorzaken van het ernstige ongeluk met een Russische kerncentrale bij Tsjernobyl. Als die oorzaken bekend worden en in het westen in volle openheid kunnen worden besproken, kunnen ook kritische vragen worden beantwoord over de doelmatigheid van de veiligheidsvoorzieningen en voorschriften die in de vele landen die nu kernenergie toepassen worden opgelegd.

Uit de schaarse informatie is al wel bekend dat de argumenten die in de OESO-landen worden gehanteerd om kostbare maatregelen voor de beveiliging van kerncentrales op te leggen, niet worden erkend in de USSR. Daar heerste de opvatting dat dat geld beter aan andere zaken kon worden besteed. Nu blijkt dat hier sprake is van misplaatste zuinigheid, waar men zich zelf maar ook vele andere landen, met name de westerse industrielanden, een zeer slechte dienst mee heeft bewezen.

De toepassing van kernenergie voor de produktie van elektriciteit is een zaak die zowel industrielanden als ontwikkelingslanden aangaat. Na de oliecrisis van 1973 en nog eens na de sterke prijsverhogingen van 1979 bleek dat voor de levering van olie de afhankelijkheid van de landen in het Midden-Oosten te groot was. Langs drie sporen is in internationaal verband gewerkt aan het verminderen van die afhankelijkheid.

Allereerst werd overal energiebesparing bevordert, daarnaast werd de ontwikkeling van alternatieven, inclusief kernfusie, gestimuleerd en als derde werd de ontwikkeling en toepassing van kernenergie bevordert. Dat beleid heeft succes gehad. Er wordt zuiniger met energie omgegaan, op wereldschaal is die besparing merkbaar door een afname van de vraag naar olie. Daarnaast wordt door kernenergie elektriciteit geproduceerd op een zodanige schaal dat daarmee tussen de vier en zes miljoen vaten olie per dag (200 tot 300 miljoen ton olie per jaar) wordt uitgespaard. Die hoeveelheid is vergelijkbaar met het overschot aan olie dat thans voor een sterke neerwaartse druk op de olieprijs heeft gezorgd.

Maar veel belangrijker dan wat *nú* plaatsvindt op de energiemarkt is het oplossen van de vraag hoe in de volgende eeuw voorzien kan worden in de behoefte aan elektriciteit. Na 2000 zal de gemakkelijk te winnen olie snel schaars worden. De grote reserves liggen in het Midden-Oosten. Als industrielanden te veel afhankelijk worden van olie voor de opwekking van elektriciteit zullen de Arabische landen, net als in 1973 en in 1979, de prijs kunnen bepalen en zullen het westen, de opkomende ontwikkelingslanden en Japan afhankelijk worden van het Midden-Oosten. Het enige alternatief dat internationaal beschikbaar is, is het toepassen van steenkool. Daarvan zijn voldoende reserves aanwezig voor nog enkele eeuwen.

Maar de milieugevaren die aan het verbranden van steenkool kleven zijn groot. In lichtere mate geldt dat ook voor olie en gas. Niet alleen worden veel verontreinigde en gevaarlijke stoffen uitgestoten, maar op de langere termijn leidt die gigantische uitstoot van koolzuurgas (CO^2) tot onomkeerbare veranderingen van de atmosfeer, het klimaat en het niveau van de zeespiegel. Effecten van het eerder uitgestoten koolzuurgas beginnen nu zichtbaar te worden maar zullen in de volgende eeuw, vooral bij een versnelde grootschalige toepassing van steenkolen of olie, dramatische gevolgen kunnen hebben. De evenwichten in de natuurlijke kringlopen die nu het aanzien van de aarde en het leven daarop bepalen, zullen ingrijpend kunnen veranderen en die veranderingen zullen onomkeerbaar zijn.

De mens is dan machteloos. Het moet volstrekt onaanvaardbaar worden geacht dat voor deze problemen de ogen gesloten blijven. Met kracht moet naar alternatieven worden gezocht zodat in de loop van de volgende eeuw nieuwe methoden voor elektriciteitsproduktie beschikbaar komen en het verbranden van koolstofhoudende brandstoffen tot beheersbare hoeveelheden kan worden beperkt. Ongetwijfeld zullen de industrielanden in hun onderlinge besprekingen grote aandacht hieraan geven.

De kernvraag zal zijn of kernenergie in de volgende eeuw de plaats kan innemen die er aan was toegedacht. Of dat twijfel aan de veiligheid tot grote terughoudendheid zal nopen. Voor het eerste kwart van de volgende eeuw kan ons land nog een beroep doen op zijn aardgasreserves. Maar België, Frankrijk en Duitsland hebben zulke reserves niet. En wat doen wij ná 2025? De problemen die er nu liggen zijn te omvangrijk en wereldwijd om over te gaan tot overhaaste stappen of tot paniekvoetbal. Voor een zorgvuldige en verantwoorde afweging en besluitvorming moet de nodige tijd worden genomen.

Het gaat om beslissingen met een wijde internationale strekking die tientallen jaren zullen doorwerken die niet van de ene dag op de andere kunnen worden teruggedraaid. Voor de Westerse landen staat veel, zo niet alles op het spel. Een grote inspanning is gerechtvaardigd om veilige wegen te vinden en het vertrouwen van de burgers te behouden of te herwinnen.

(Voor nadere informatie: Prof.dr. R. Braams, stralingsdeskundige.)

Enkele punten uit de rede van drs. Ed H.T.M. Nijpels voor de VVD-Limburg in Maastricht op 6 mei

1. Nijpels vreest voor het optreden van het „Biesheuvel-effect".

Als de verkiezingen een verlies van de meerderheid van CDA en VVD zouden opleveren, vreest Nijpels dat minister-president Lubbers „het politieke bos" in gestuurd zal worden. Lubbers heeft immers zelf al laten weten, dat hij een ministerpost in een kabinet PvdA-CDA niet zal kunnen aanvaarden.

Nijpels heeft waardering voor dit standpunt: „Lubbers is niet bereid de resultaten van het kabinetsbeleid op het spel te zetten".

Bij het verlies van de meerderheid zou volgens Nijpels voor Lubbers een situatie optreden vergelijkbaar met die van de confessionele premier Biesheuvel in 1973. „Een christen-democratische premier, met winst bij de verkiezingen, op de top van zijn kunnen werd destijds door enkele geestverwanten, waaronder Aantjes, De Gaay Fortman en Boersma, op een zijspoor gezet.

Omdat CDA-partijen en VVD toen geen meerderheid haalden, moest immers de weg vrij komen voor het eerste kabinet Den Uyl.

Je zal maar Biesheuvel hebben gestemd en eindigen met Aantjes als fractievoorzitter als steunpilaar van het eerste kabinet Den Uyl!"

Nijpels memoreerde, dat alle christen-democratische premiers van de afgelopen twintig jaar voortijdig de politiek hebben moeten verlaten.

„Cals in de nacht van Schmelzer, De Jong mocht niet eens lijsttrekker worden. Het lot van Biesheuvel heb ik u geschetst.

Van Agt was wel tweemaal premier, maar is na zijn vorige lijsttrekkersschap toch niet de ploegleider geworden in Den Haag, maar in Brabant.

De geschiedenis leert dat een CDA-premier een sterke VVD naast zich nodig heeft om een goed en evenwichtig beleid te kunnen voeren. De conclusie voor de kiezer is dus, wilt u een CDA-VVD-kabinet dan kunt u het beste VVD stemmen".

2) Het recente aanbod van Den Uyl aan Lubbers om minister van Buitenlandse Zaken te worden in een kabinet met de PvdA vond Nijpels heel merkwaardig.

In de eerste plaats omdat Lubbers zelf al een ministerspost in een kabinet PvdA-CDA heeft afgewezen.

In de tweede plaats echter, omdat het standpunt van de PvdA inzake de kruisraketten weer een nieuwe vorm aanneemt:

De PvdA heeft achtereenvolgens vier verschillende standpunten ingenomen

1e. Er komen geen kruisraketten in Nederland
2e. De PvdA zal niet meewerken aan de plaatsing van kruisraketten in Nederland
3e. Een nieuwe regering moet afwachten of de VS bereid zijn van plaatsing af te zien. Het gesprek daartoe zal door de Nederlandse regering moeten worden aangeknoopt
4e. De PvdA draagt de realisering van haar „strijdpunt" op aan een CDA-bewindsman, de heer Lubbers.

Spreekbeurt van Albert-Jan Evenhuis, 5 mei

Over de suggestie van Den Uyl, gedaan in een interview met NRC-Handelsblad, d.d. 3 mei 1986.

Lubbers kan Minister van Buitenlandse Zaken worden in een PvdA-CDA kabinet.

1e. Kennelijk wil de PvdA zo redelijk mogelijk overkomen. Maar als redelijkheid ook vergeetachtigheid inhoudt, hebben de potentiële PvdA-kiezers daar weinig aan. In dit geval schijnt Den Uyl over het hoofd te zien, dat Lubbers de man is, die aan de leiding stond van een kabinet, dat het NAVO-dubbelbesluit voor Nederland heeft uitgevoerd.

2e. Den Uyl wil Lubbers op Buitenlandse Zaken. Kennelijk ook om te voorkomen, dat het CDA invloed zal uitoefenen op het sociaal-economisch beleid. Leuk voor het CDA om te weten: Het sociaal-economisch beleid voor een kabinet PvdA-CDA zal PvdA-beleid moeten zijn.

3e. Verwacht Den Uyl werkelijk, dat Lubbers als Minister van Buitenlandse Zaken het plaatsingsbesluit bij de Amerikanen opnieuw ter sprake zal brengen?

5 mei Spreekbeurt van Rudolf de Korte

1. PvdA stoot neus bij vakbeweging

Kabinet en sociale partners zijn overeengekomen te streven naar het terugdringen van de werkloosheid beneden de 500 duizend. Met de hulp van het kabinet heeft de vakbeweging het voor elkaar gekregen dat de werkgevers zich sterk maken voor het scheppen van duizenden arbeidsplaatsen in de marktsector „langs een veelheid van wegen". In de strijd tegen de werkloosheid is dit van verreikende betekenis. Het verwijt van oppositieleider Den Uyl (NRC 3 mei) „dat het sociaal-economisch beleid en het overlegklimaat is doodgevallen..... en dat het kabinet struikelend en strompelend is uitgeregeerd" is daarmee gelogenstraft voordat het verwijt hem aan de haag zijner tanden ontvlood.

De overeenkomst tussen kabinet en sociale partners betekent een genadeslag voor het PvdA-programma. Daarin is immers (in plaats van een veelheid van wegen) sprake van één rigide werkweekverkorting van 4 uur voor iedereen tussen nu en 1990. De vakbeweging heeft hiermee het PvdA-programma 2,5 week voor de verkiezingen laten vallen als een baksteen. En heeft gekozen voor de gedifferentieerde en verantwoorde aanpak van het kabinet.

2. PvdA zal economische groei verkleinen

De algemene werkweekverkorting van de PvdA zal uitermate nadelig zijn voor ons economisch herstel. De doorrekening van het PvdA-programma door het CPB is daarvan een onomstotelijk bewijs. Jarenlang heeft de PvdA het CDA-VVD-kabinet verweten onvoldoende oog te hebben voor de particuliere consumptie. Nu verlaagt de PvdA zelf de particuliere consumptie tussen 1986 en 1990 met 4%. Datzelfde geldt voor de bedrijfsinvesteringen, de export en de produktie van de bedrijven. In plaats van meer economische groei (als belangrijkste motor van nieuwe werkgelegenheid) komt er bij een PvdA-regering minder economische groei. Ook de vakbeweging vindt dit blijkbaar niet in het belang van hun leden.

3. De meeste werknemers gaan er bij een PvdA-regering met 1000 tot 1700 gulden op achteruit

De meeste actieve werknemers in ons land zitten met hun inkomen tussen modaal en 2× modaal. Ze behoren tot de lagere en hogere middengroepen. Met de PvdA in de regering gaan zij er met hun koopkracht 2% jaarlijks op achteruit (3/4% door vermindering van aftrekposten, 1/4% door het algemene PvdA-beleid). Sprekender is om dat uit te drukken in netto-guldens. Meer dan de helft van de actieve werknemers zal er daardoor met netto 1000 tot 1700 gulden in 4 jaar op achteruit gaan. Wie denkt dat hij op die manier in vrijwilligheid een werkweekverkorting van 4 uur kan realiseren (een wettelijke manier zegt de PvdA niet na te streven), loopt met een groot bord voor z'n hoofd.

4. Ook de PvdA vermindert collectieve arbeidsplaatsen

Opmerkelijk mag genoemd worden dat de PvdA in zijn programma het aantal arbeidsplaatsen bij de overheid met circa 35.000 tot 1990 vermindert (circa 20.000 bij de rijksdienst, circa 11.000 in de volksgezondheid en de rest elders). Op zich is het verheugend dat ook de PvdA erkent dat de overheid moet afslanken. Dan is het wel hypocriet het de minister van Binnenlandse Zaken te verwijten, wanneer hij precies daarmee bezig is. In elk geval groeit er dus consensus naar het doel van een kleinere en meer slagvaardige overheid. Dat is tenminste een winstpunt. Arbeidsplaatsen moeten niet bij de overheid maar in de marktsector geschapen worden.

5. Tot slot

Uit alles blijkt dat het stukje bij beetje de goede kant uitgaat met onze economie. Kabinet en sociale partners doen daarbij wat nodig is. Alles stijgt wat moet stijgen. Alles daalt wat moet dalen. Het kabinet en de coalitiepartijen doen het dus goed. Ook de PvdA maakt zich blijkbaar verdienstelijk in haar rol van oppositie. Dat laten de peilingen zien. Laten we er daarom voor zorgdragen dat de PvdA in de oppositie blijft. Dat is zeker voor de werknemers in ons land het allerbeste. Dus kan er maar één conclusie zijn: werknemers en toekomstige werknemers, stemt VVD op 21 mei.

Spreekbeurt van Jan Kamminga 6 mei

De PvdA en de collectieve sector

Als we de PvdA mogen geloven is de oplossing van de werkloosheid dus eenvoudig. Verdeel de schaarse banen over meer mensen en weg zijn de problemen. In vier jaar tijd stijgt door het PvdA-programma de werkgelegenheid met 165.000 arbeidsjaren. Hiervan komt het grootste deel (60% of 3/5) tot stand in de collectieve sector.

Dit zal betekenen meer ambtelijke rompslomp en meer risico's voor de positie van hen die nu reeds werkzaam zijn in de collectieve sector. Indien immers het beleid van de PvdA niet lukt (die garantie geeft de VVD) zal de collectieve sector opnieuw fors in de problemen komen. Dus opnieuw bezuinigen.

Tevens is het niet onwaarschijnlijk, dat een grotere collectieve sector weer banen in de marktsector zal gaan kosten. Dit zal gebeuren zowel bij arbeidsduurverkorting met looninlevering als zonder looninlevering.

Immers, indien werknemers bereid zijn tot het inleveren van netto loon, zullen zij dat ervaren als lastenverzwaring. Zij zullen trachten dit af te wentelen op het bedrijfsleven, waardoor arbeidsplaatsen verloren zullen gaan (jaren zeventig). De mogelijkheden voor afwentelen zullen toenemen als gevolg van knelpunten op de arbeidsmarkt. We zijn dan terug bij af.

Het zal duidelijk zijn, dat indien de werknemers niet bereid zullen zijn tot looninlevering de loonkosten per eenheid omhoog zullen gaan. Hierdoor zal de concurrentiepositie verslechteren, waardoor de uitvoer zal dalen en tevens de werkgelegenheid.

In dit verband is het goed nog eens de ontwikkeling van het aantal werkenden in collectieve- en marktsector te noemen ten tijde van het kabinet Den Uyl.

– Werkenden in de collectieve sector ('73-'77): + 136.000
– Werkenden in de marktsector ('73-'77): – 180.000.

Bron: DNB.

Stelselwijziging sociale zekerheid

In de vorige VVD-Expresse van 18 april (nr. 118) is uitvoerig aandacht besteed aan de stelselwijziging. Door een omissie is helaas geen informatie gegeven over een tweetal onderdelen namelijk de wijziging van de arbeidsongeschiktheidsverzekering en de Invoeringswet.

Wijziging WAO/AAW

Anders dan bij de werkloosheidsverzekering het geval is betreft de wijziging van de WAO/AAW geen echte stelselwijziging doch een correctie op de huidige wetgeving. Dat het om een belangrijke wijziging gaat blijkt uit het feit dat de ombuiging van de stelselwijziging (per saldo circa 3 miljard gulden in 2020) in dit traject worden gerealiseerd en de meerkosten van de nieuwe Werkloosheidswet hieruit gefinancierd worden. Deze wetswijziging heeft betrekking op:

1. aanscherping van het arbeidsongeschiktheidscriterium
2. het schrappen van de verdisconteringsbepaling.

Onze arbeidsongeschiktheidsverzekering is uniek in de wereld: niet de (mate van) handicap is verzekerd doch het werken aan verdienmogelijkheden. Bij het vaststellen van de restcapaciteit wordt bovendien gekeken naar de situatie op de arbeidsmarkt met als gevolg dat 85% in de hoogste arbeidsongeschiktheidsklasse zit, (80-100% a.o.) terwijl onderzoek leert dat 30 tot 50% slechts gedeeltelijk (medisch) arbeidsongeschikt is. Deze verdiscontering van werkloosheid in de WAO/AAW was een van de belangrijkste oorzaken van de aanzuigende (in '67 waren er 160.000 arbeidsongeschikten; nu is dat 800.000) en anti-reva-liderende werking van de WAO/AAW. Het schrappen van de verdiscontering betekent dat de betrokken gedeeltelijk arbeidsongeschikten (nieuwe gevallen en huidige arbeidsongeschikten tot 35 jaar, die herkeurd worden) naast hun gedeeltelijke A.O. uitkering een gedeeltelijke werkloosheidsuitkering ontvangen, welke na een bepaalde periode afloopt. De gedeeltelijk arbeidsongeschikten zouden dan in de bijstand komen. De VVD vindt dat niet aanvaardbaar en heeft met steun van het CDA voorgesteld de afzonderlijke inkomensvoorziening voor oudere werklozen (IOW) ook te laten gelden voor gedeeltelijk arbeidsongeschikten. De regering nam dit VVD/CDA amendement over (IOW werd daardoor IOAW), zodat de betrokkenen niet zullen worden getroffen door de vermogenstoets (opeten eigen huis en dergelijke).

Invoeringswet

Het overgangsrecht behorend bij de Stelselwijziging is geregeld bij de stelselwijziging in één wet. Dit komt de overzichtelijkheid ten goede. Deze invoeringswet is vooral van technische en formele aard. Een niet onbelangrijke materiele wijziging betreft echter de afschaffing van de zogenaamde hoge en midden grondslag in de AAW. In verband met de invoering van de Toeslagenwet.

Dit heeft met name gevolgen voor de arbeidsongeschikte (ex) zelfstandigen. Zij krijgen in het vervolg slechts de lage AAW grondslag (70% van minimumloon). Hebben zij een aanvullende particuliere A.O.-verzekering die recht geeft op een periodieke uitkering dan „verdwijnt" daarvan een niet gering deel in de inkomenstoets van de Toeslagenwet.

Deze vorm van „beboeten" van de eigen verantwoordelijkheid acht de VVD onaanvaardbaar en in strijd met de privatiseringsgedachte. Het kabinet heeft toegezegd onze opvatting nadrukkelijk aan de orde te stellen in het kader van een nadere adviesaanvrage aan de Sociale Verzekeringsraad. In de invoeringswet is tevens de invoeringsdatum geregeld. Vooralsnog is die per 1 oktober aanstaande, doch deze is afhankelijk van de behandeling in de Eerste Kamer, die te kennen heeft gegeven de stelselwijziging niet te behandelen tijdens de demissionaire status van het Kabinet.

(Voor nadere informatie: mr. G.B. Nijhuis, tel. 070-614911, tst. 2854.)

U neemt toch ook een abonnement op de VVD-EXPRESSE!

Wilt u ook iedere week de VVD-EXPRESSE in de bus en u heeft nog geen abonnement? Vul dan per omgaande de bon in dit nummer in. De VVD-EXPRESSE kost *f* 50,–* per jaar. Daarvoor krijgt u wekelijks met uitzondering van de recesperiode dit blad in uw bus. U kunt ook rapporten van de Teldersstichting, die in VVD-EXPRESSE worden aangekondigd gratis aanvragen.

U kunt de bon, die hieronder staat invullen en opsturen, in een envelop zonder postzegel naar:
VVD-EXPRESSE,
Antwoordnummer 1877, 2500 WB 's-Gravenhage.

Alleen VVD-leden kunnen zich abonneren.

Ondergetekende: Met blokletters invullen s.v.p.

Naam: .....

.....

Adres: .....

.....

Postcode: ..... Woonplaats: .....

○ geeft zich op als abonnee van de VVD-EXPRESSE

* *nog geen geld overmaken. Wij zenden u een acceptgirokaart.*

VVD

Verschijnt wekelijks met uitzondering van de recesperiodes van de Tweede-Kamerfractie.
Uitgave van de Haya van Somerenstichting onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur van de VVD.
De inhoudelijke verantwoordelijkheid berust bij de Tweede-Kamerfractie van de VVD.

16 mei 1986, **nummer 122**

EXPRESSE

redactie: H.F. Heijmans, drs. L.M.L.H.A. Hermans; **eindredactie:** J.J. Metz;
redactie-adres: Postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage, tel. 070-61 49 11; **organisatie:** J.N.J. van den Broek;
abonnementenadministratie: algemeen secretariaat VVD, postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage, tel. 070-614411;
abonnementsgeld: ƒ 50,– per jaar; **vormgeving en druk:** Hofstad Druktechniek bv, Zoetermeer.

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Aan de abonnées van de VVD-Expresse

In deze laatste nieuwsbrief voor de verkiezingen van 21 mei aanstaande treft u de laatste campagne-informatie aan. Aan de hand van de reacties van de bewindslieden, kamerleden en de politiek leider kunt u vragen beantwoorden die in deze laatste dagen door politieke opponenten en VVD-leden aan u voorgelegd worden.

Direct na 21 mei ontvangt u wederom een VVD-Expresse. De ontwikkelingen na woensdag zullen vervolgens bepalen op welke data u informatie ontvangt over de ontwikkelingen in de formatietijd.

De Redactie.

Reactie van Ed H.T.M. Nijpels op de ABOP-stakingsactie van 14 mei 1986

Ed Nijpels spreekt zijn afkeuring uit over de stakingsactie van de ABOP, die voor morgen is gepland, een week voor de verkiezingen.

Het debat over de kwestie waar de ABOP nu zo'n stampei over maakt, is op 6 maart gestart en op 16 april afgerond. Als het echt om die formatieregeling gaat, had men toen iets moeten doen.

Waarom, zo vraag ik mij af, staakt de ABOP uitgerekend een week voor de verkiezingen?

Het hoofddoel van die schoolstaking is alleen stemmingmakerij in verband met 21 mei.

Deze FNV-bond stort zich met overgave in de propagandaslag tegen deze regering. Per slot van rekening heeft de FNV in totaal 6 miljoen gereserveerd voor deze campagne en die moeten ze toch ergens aan kwijt.

Het is een pure politieke actie. En ik denk, dat er heel wat onderwijzers zullen zijn, die daar niet aan mee zullen doen.

Formatieregeling

De formatieregeling, waar het zogenaamd over gaat, heeft te maken met het onderwijsachterstandsbeleid.

Het meten van die achterstanden gebeurt op het ogenblik door te letten op het beroep van de ouders en de opleiding van de ouders. Volgens mij is dat fundamenteel fout. Je moet kijken naar de leerlingen zelf, naar hun moeilijkheden en mogelijkheden.

De VVD heeft steeds gezegd, dat deze regeling onderwijskundig niet deugt en bovendien moeilijk is te administreren.

Dat dat gat van Staatssecretaris Van Leijenhorst er nu is, is te wijten aan het feit, dat CDA en PvdA aan de waarschuwingen van de VVD geen gehoor hebben gegeven.

Wij dragen een alternatief aan. Kijk niet naar de ouders, kijk naar de kinderen. Laat de ABOP zich daar maar over uitspreken.

Eindtoetsen

De VVD stelt voor te komen tot eindtermen voor het basisonderwijs, maatstaven voor het niveau van het basisonderwijs. Misschien is het dan een idee om ook een eindtoets in te bouwen. Een eindtoets voor het basisonderwijs.

Dat zal het hele onderwijsveld stimuleren de aandacht te geven niet aan allerlei structuren en experimenten, maar juist aan de leerlingen. Dat maakt, dat alle leerlingen betere kansen krijgen.

Een enkel punt uit de toespraak van Ed Nijpels

Kabinetsbeleid creeërt brede overeenstemming

In feite is het gevolg van het kabinetsbeleid niet een tweedeling in de samenleving, maar juist brede overeenstemming. Dat blijkt onder andere uit het feit, dat werkgevers en werknemers elkaar hebben kunnen vinden in een centraal accoord. Het kabinet is zijn periode met zo'n accoord begonnen, en het heeft daarmee nu ook weer een kroon op het werk gezet.

Het gevolg is, dat de werkgelegenheid in de marktsector sterk toeneemt en wel „langs een veelheid van wegen".

Ik zet daar de politiek van de PvdA tegenover. Het eerste kabinet Den Uyl, wat mij betreft het enige, regeerde bij decreet. Machtigingswet en loonmaatregel.

En dat was niet om aan een noodsituatie het hoofd te bieden, zoals nu in België, maar om de eigen blauwdruk aan de samenleving op te dringen. Dat was niet regeren à la Belgique, maar regeren à la Sovietique.

Ook nu leven die ideeën bij de PvdA nog steeds. Financieel specialist Wöltgens wil bijvoorbeeld een wet om verdere ATV af te dwingen.

En Wöltgens sprak: Er zij een wet...

De PvdA wil een 32-urige werkweek in 1990. Maar tegelijkertijd wil de PvdA een tempo van arbeidsduurverkorting van 2 1/4% per jaar. (In vier jaar ruim 9%).

Welnu: Als je uitgaat van de huidige arbeidsduur van 38 uur per week kom je met een tempo van 2 1/4% vermindering per jaar uit op 34.5 uur in 1990.

Voor het PvdA-ideaal van 32 uur heb je namelijk een hoger tempo nodig: 3 3/4% per jaar. (In vier jaar 15,8%).

De PvdA kan dus niet rekenen: of die 32 uur klopt niet, of die 2 1/4% per jaar klopt niet.

En nu moeten we maar afwachten, wat er in die wet van de heer Wöltgens komt te staan.

Eén ding staat vast: Méér ATV betekent meer loon inleveren. Gedwongen ATV betekent gedwongen loon inleveren. Waarom zegt de Partij van de Arbeid dat er niet bij?

De jongste perikelen hebben ons duidelijk gemaakt, dat er over uniforme ATV tussen werkgevers en werkne-

mers geen consensus bestaat. De VVD vindt dat je alleen door kunt gaan op de weg van overleg. Dat is ook de koers van het kabinet. En die koers vindt steun bij de sociale partners, maar ook onder de bevolking. Er is veel meer steun dan de peilingen met zetelverdelingen suggereren.

Het kabinetsbeleid krijgt van driekwart van de mensen een voldoende. Ontevreden is maar zo'n 17%. Dat is een constant gegeven en dat is ook de reden, waarom ik optimistisch ben over de uiteindelijke uitslag op 21 mei.

Enkele punten uit de toespraak van de heer Wiegel van 14 mei in de Maaspoort te Venlo

Volgende week, op 21 mei, beslissen de kiezers. Of er komt een meerderheid voor CDA en VVD en dan kan het beleid gericht op vooruitgang, welvaart en ontplooiing, worden voortgezet. Of die meerderheid komt er niet, het CDA raakt overgeleverd aan de PvdA en het roer wordt omgegooid, de lasten verzwaard en de nivellering weer van stal gehaald. Een klip en klare keuze dus.

1. President Duisenberg zei het letterlijk zo: „De inflatie is nul. De werkgelegenheid is groeiende. Zelfs in de industrie. We hebben een dijk van een betalingsbalans. Er wordt weer fors geïnvesteerd".
2. Vakbeweging, werkgevers en regering zijn het eens geworden over een gezamenlijke aanpak van de (jeugd-) werkloosheid in de komende jaren. Hulde voor deze zakelijke aanpak van de sociale partners. En een prima opsteker voor het huidige kabinet.

Nu gaat het erom of de in gang gezette koers kan worden doorgetrokken. Of dat de PvdA met haar plannen voor lastenverzwaringen, minder ruimte voor het bedrijfsleven, inkomensnivellering, beperking hypotheekaftrek voor mensen die na jaren sparen een eigen huis hebben kunnen kopen en opgelegde arbeidstijdverkorting – en dat kost inkomen! – aan het roer komt. Het zal er om spannen en de kiezers die zich gematigd noemen die in het midden zitten, die redelijk en zakelijk afwegen, die zullen de doorslag geven. Het gaat om de keuze voor een redelijke zekerheid, dat we verder kunnen in ons land met het beleid gericht op economisch herstel, via versterking van het bedrijfsleven, groot en klein. Of dat we worden gestort in een ongewis avontuur. De PvdA denkt de verkiezingen al gewonnen te hebben. Lubbers mag straks van, bij en onder Den Uyl minister van Buitenlandse Zaken worden. Wat een gunst! De arrogantie van de macht heeft in de PvdA weer toegeslagen. Maar vooral: véél weg, vooral wég van de macht. En het speculeren door de PvdA op de angst van de mensen in ons land vanwege de kernramp in Rusland, is toch wel beneden de maat. Niet alleen omdat notabene het kabinet-Den Uyl jaren geleden (toen we heel wat minder ver dan nu waren met de kennis aan techniek en veiligheid) besloot tot de bouw van 3 nieuwe kerncentrales. In een advertentie durft zij te zeggen dat zij tegen kernenergie „was, is en blijft". Pertinent onwaar dus! Vooral omdat partijpolitiek gebruikmaken van bezorgdheid en angst, niet kan. Ik hoop dat de redelijkheid het zal winnen op 21 mei. Dat de kiezers dan kiezen voor zekerheid. Want: is het zo slecht gegaan de laatste vier jaar??

Een enkel punt uit de toespraak van drs. L. Hermans, VVD-mediaspecialist, in het Oranjehotel te Leeuwarden op 9 mei

NOS-Journaal pion in schaakspel PvdA

„De bewuste desinformatie van het NOS-Journaal van 7 mei jl. over het verloop van het debat over kernenergie heeft opnieuw één van de fouten uit het huidige omroepsysteem blootgelegd: de monopoliepositie van het NOS-Journaal.

De dagelijkse nieuwsvoorziening, waar miljoenen naar kijken, is in handen van een kleine groep mensen.

Natuurlijk is er interne contrôle op objectiviteit en kwaliteit. Maar in verkiezingstijd werkt dat kennelijk allemaal wat minder. Op het ogenblik moeten CDA en VVD de tol betalen van een onevenwichtige samenstelling van de NOS-redactie.

De noodzaak van externe contrôle is woensdagavond aangetoond. Het sleutelwoord is: contrôle door concurrentie. Er dient een tweede dagelijks journaal te komen."

Zenderkleuring

„Tot nu toe had de VVD gedacht aan een journaal op het derde commerciële net, dat wij willen tot stand brengen. Dat lijkt ons nog steeds het beste.

Maar het plan van de omroepen om tot zenderkleuring over te gaan, biedt ook goede perspectieven.

Met vreugde heeft de VVD de mededeling van de Avro, Tros en Veronica begroet, dat zij op een aan hen toe te wijzen net een dagelijks journaal zouden willen verzorgen. Dan zou de contrôle door concurrentie gestalte kunnen krijgen.

Kranten en actualiteitenrubrieken concurreren. Maar rond het NOS-journaal hangt een aureool van onaantastbaarheid. Dat werkt ernstig suggestief.

In deze verkiezingstijd kan men daarvan gebruik maken om zijn voorkeur voor de linkse partijen uit te dragen, terwijl iedereen denkt, dat er objectieve nieuwsvoorziening plaatsvindt."

NOS is gehouden aan objectiviteit

Niet alleen omdat het NOS-journaal nu een monopolie bezit, is het gehouden aan objectiviteit. De andere reden is, dat de NOS de gezamenlijkheid van de omroepen vertegenwoordigt. Dat geeft derhalve de journaal-redactie de verantwoordelijkheid die gezamenlijkheid te vertegenwoordigen.

Die verantwoordelijkheid behoort men des te dringender te nemen, omdat de NOS niet gecontroleerd kan worden door kijkers die lid zijn. De NOS is een zendgemachtigde zonder leden. Dat mag geen vrijbrief zijn voor het uitleven van eigen partijpolitieke voorkeuren. Dat zou eerder een extra aansporing moeten zijn om te proberen onpartijdigheid en objectiviteit te betrachten.

Enkele punten uit de spreekbeurt van Rudolf de Korte (Minister van Binnenlandse Zaken) voor de VVD-afdeling Zevenbergen

1. Het is in geen 7 jaar zo goed gegaan als nu. Zeker in vergelijking tot 1982 (het vroegtijdig einde van het kabinet Van Agt, Den Uyl, Terlouw) gaat het nu bijzonder goed.

2. **Steeg de werkloosheid in 1982 met ruim 15.000 werklozen in de maand, dit jaar daalt de werkloosheid met bijna 15.000 in de maand.** Op 1 januari jl. telden we immers 750.000 werklozen (ongecorrigeerd). Nu – 4 maanden later – zijn het er minder dan 700.000.
3. **Daalde de koopkracht van de sociale minima in 1982 nog met 370 gulden, dit jaar stijgt de koopkracht van de sociale minima met eveneens 370 gulden.** De koopkrachtdaling van 1982 is omgezet in een evengrote stijging van de koopkracht van de sociale minima in 1986.
4. Daalde de koopkracht van de modale vakman in 1982 met circa 500 gulden, dit jaar stijgt de koopkracht van de modale vakman met ruim 800 gulden.
5. Mede dankzij het kabinetsbeleid is 1986 een succes-jaar voor zowel de werkloosheidsbestrijding als de koopkrachtverbetering. Mede door de volstrekte onmacht van het kabinet Van Agt, Den Uyl, Terlouw werd 1982 een rampjaar voor zowel de werkgelegenheid als de koopkracht van de burgers.
6. Na 7 magere jaren is er eindelijk uitzicht op 7 vette jaren. Tenminste als dit kabinetsbeleid op hoofdlijnen wordt voortgezet. Wie nog verder wil vermageren kan het beste bij de PvdA terecht.
7. Op 21 mei biedt onze democratie dan ook voor elk wat wils. Met het oog daarop is het verstandig een laatste blik op de feiten te werpen:

	koopkracht-daling 1982[1])	koopkracht-stijging 1986[2])
sociale minima	– 2,0%	+ 2,0%
modaal	–2,2%	+ 3,3%
2 × modaal	–3,2%	+ 4,0%
4 ×	– 3,2%	+ 3,1%

8. Wie een kabinet wil dat de volgende rit weer volledig uitzit, kieze opnieuw een CDA-VVD-kabinet. Alleen CDA-VVD-kabinetten maakten hun volle periode af: kabinetten De Jong, Van Agt-Wiegel, Lubbers-Van Aardenne.
9. De kabinetten Biesheuvel (CDA, VVD, DS'70), Den Uyl (PvdA, D'66, PPR, Witte rand), en Van Agt, Den Uyl, Terlouw (CDA, PvdA, D'66), gingen tussentijds ter ziele.
10. Dat pleit **in elk geval ook niet voor een kabinet van CDA, VVD en D'66.** Het vroegtijdig einde van het kabinet Biesheuvel (met 3 partijen erin) is een waarschuwing. Kabinetten met de PvdA erin gaan immer vroegtijdig ter ziele. **De PvdA heeft geen zitvlees.**

1) einde kabinet CDA, PvdA, D'66
2) einde kabinet CDA, VVD

Een enkel punt uit de toespraak van de heer G.W. Keja, voor de JOVD Groningen 9 mei 1986

Reacties van de omroepen op het VVD-voorstel van een concurrerend journaal

Naar aanleiding van de foutieve berichtgeving van het NOS-Journaal op 7 mei gaf de heer Keja een terugblik op de reacties van een aantal omroepen op het VVD-voorstel voor een concurrerend dagelijks TV-journaal in oktober vorig jaar.

NCRV

De NCRV heeft overwegend positief gereageerd. „Die omroep voelde tenminste precies aan, waar de schoen wringt". De NCRV-woordvoerder zei, dat de hele discussie rond het concurrerend NOS-journaal niet hoefde te spelen, als het NOS-journaal zich beter aan een zuiver nieuwsaanbod zou houden en zich minder op het terrein van de actualiteiten-rubrieken zou begeven.

„Een betere samenvatting van de door de VVD gesignaleerde problemen is nauwelijks denkbaar", zo stelde de heer Keja. Hij voegde er echter aan toe, dat volgens hem „het getob met het NOS-journaal nu lang genoeg geduurd heeft".

VARA

De VARA stelde destijds als voorwaarde voor de bespreekbaarheid van een alternatief journaal, dat er een zenderkleuring moest komen, met de ideologische omroepen op één net en de publieksomroepen op een ander net.

„Nu de omroepen dat plan van de zenderkleuring hebben onderschreven, zou dus volgens de VARA een belangrijke hinderpaal zijn weggenomen".

KRO

„Een onderdeel van de KRO-redactie was, dat er in Nederland zoveel naar buitenlandse journaals kan worden gekeken, dat van een achterstandssituatie in de nieuwsvoorziening niet kan worden gesproken.

De VVD juicht het natuurlijk toe, dat er zoveel naar buitenlandse omroepen wordt gekeken. Maar die zijn wel in een vreemde taal en gaan niet over de binnenlandse politiek van Nederland. Het KRO-argument kan daarom onmogelijk worden gebruikt tegen het opzetten van een concurrerend journaal".

AVRO, TROS, Veronica

„De VVD verwelkomt het idee van deze omroepen, dat zij een concurrerend journaal willen verzorgen als er voor hen één apart net gereserveerd wordt in het kader van de zenderkleuring".

Patstelling

Omdat de VVD het voorstel voor een alternatief journaal nu al voor de derde maal doet (eerst in de VVD-medianota, daarna in oktober 1985 en nu naar aanleiding van het journaal-incident) vreesde de heer Keja voor een herhaling van zetten.

De heer Keja rondde zijn toespraak af met de hoop uit te spreken, dat nu het CDA en de VVD gezamenlijk de dupe zijn geworden van een verdraaiing van de feiten van het kernenergiedebat op 7 mei, ook het CDA een poging zou willen doen de patstelling met betrekking tot het omroepbestel in Nederland te doorbreken.

„Een alternatief journaal is daarbij nog maar een bescheiden stap".

Oproep aan de heer Den Uyl: Verschaf duidelijkheid vóór de verkiezingen

Een enkel punt uit de toespraken van de heer A.J. Evenhuis, vice-voorzitter van de Tweede Kamerfractie en voorzitter van de Vaste Kamercommissie voor Defensie. 13 mei 1986 in het Noorderdierenpark te Emmen, 20.00 uur en de heer J.J.C. Voorhoeve 13 mei 1986 in het Malieveld paviljoen Den Haag, 20.00 uur.

In de afgelopen regeerperiode is de PvdA op veiligheidsgebied geradicaliseerd in de verkeerde richting.

Men wil bezuinigen op defensie, men zegt „kruisraketten nee" en men wil een kritisch bondgenoot worden. De PvdA is door de knieën gegaan voor klein links. Maar tegelijkertijd praat men in deze verkiezingstijd steeds gematigder. Men schurkt aan tegen de macht, men buigt naar het midden.

Dat doet men vooral door de argumenten voor zijn ultra-linkse standpunten gewoon niet meer naar voren te brengen. Het gevolg is dat het PvdA-veiligheidsstandpunt kant nog wal raakt.

1e. De PvdA wil 5% op defensie bezuinigen: Vraag, hoe wil men dat precies doen zonder de afhankelijkheid van kernwapens juist te vergroten?

Bovendien is het helemaal niet duidelijk, wat de PvdA precies met die 5% bedoeld.

Willen ze van de hoogte van de huidige defensiebegroting 5% afhalen, dan bezuinigen ze per 1990 in feite 17,5% in vergelijking met de afgesproken meerjarenramingen (4×3% groei is cumulatief 12,5%).

De heer Evenhuis vroeg zich af, hoe zich dat verhoudt tot de bijdrage van PvdA-Kamerlid de heer Stemerdink, die in het debat over de defensienota uitging van een 0-groei van de defensie-uitgaven.

Maar als ze van de afgesproken meerjarenramingen 5% af willen halen, betekent dat nog een reeële groei van de defensiebegroting.

De voornemens van de PvdA zijn heel verward.

Ik vraag aan de leiding van de PvdA: Wat is precies het uitgangspunt voor die 5% bezuinigingen op defensie?

2e. De PvdA wil kritisch bondgenoot zijn.

Omdat Nederland zo strategisch ligt, zullen de bondgenoten ons niet in de steek laten, zegt Den Uyl, ook al zijn wij een beetje kritisch. Als je zo praat, dan kan West-Duitsland wel zeggen, dat de bondgenoten dat land nooit in de steek zullen laten, omdat dat als het ware een „frontlijnstaat" is in Centraal Europa. En Engeland kan zich natuurlijk wel het een en ander veroorloven, omdat zonder Engeland het Noordelijk deel van de Atlantische Oceaan niet meer te verdedigen is. Zo is er voor ieder NAVO-land wel een reden te denken, waarom het zich zelf wat minder zou hoeven inspannen. Op den duur hou je dan alleen geen bondgenootschap meer over.

De VVD stelt daar tegenover: Samenwerking en solidariteit. Dat is het hart van het bondgenootschap.

3e. De concrete vraag van Ed Nijpels in de Volkskrant van zaterdag 9 mei aan Den Uyl over de bouw in Woensdrecht werd gewoon niet beantwoord.

We moeten in ieder geval de conclusie trekken, dat dat kennelijk voor de PvdA geen hard punt meer is. **Haakt de PvdA in een komende formatie met het CDA af, als het CDA in het regeeraccoord wil opnemen dat de bouw in Woensdrecht door moet gaan.?**

4e. De uitvoering van het plaatsingsverdrag met de VS zelf is voor de PvdA kennelijk bespreekbaar geworden.

Een regering met de PvdA erin zou dat met de VS moeten gaan bespreken. En dan rekent Den Uyl erop, dat de VS zo democratisch zullen zijn, dat ze er zelf van afzien. Maar zo simpel ligt het niet.

Dan heb je ook het CDA nog als coalitiepartner van de PvdA. En de keuze van de VS om ervan af te zien, zou dan een keuze betekenen in een binnenlands partijpolitiek conflict, tegen het CDA en voor de PvdA. Ik geloof niet dat de VS daar de handen aan willen branden. Te meer niet omdat de VS van de PvdA verder alleen maar kritiek te verwachten hebben. Maar verder is het ook heel democratisch om een verdrag gewoon na te komen. Dat is tussen vrije landen gebruik.

Hoe de PvdA daar iets aan zou willen doen is mij een raadsel.

Haakt de PvdA af tijdens de komende formatie, als het CDA bij onderhandelingen over een regeeraccoord vasthoudt aan plaatsing in 1988 (afhankelijk van eventuele resultaten in Genève).

Met alleen maar te roepen, dat de PvdA er niet aan meewerkt, komt Den Uyl er natuurlijk niet.

Het wordt tijd, dat hij de kiezers laat weten, hoe hij te werk wil gaan na 21 mei. Ik zou zeggen, dat de PvdA dat wel verplicht is aan al die mensen, die gedemonstreerd hebben en die op aanraden van de PvdA dat petitionement hebben getekend.

Vragen van de leden Nijpels, Evenhuis en Voorhoeve, allen leden van de VVD-Tweede Kamerfractie,

aan de minister-president, de minister van Buitenlandse Zaken en de minister van Justitie

1. Is de Regering bekend met het recente rapport van het International Institute of Strategic Studies, waarin naar voren wordt gebracht, dat de USSR via directe en indirecte weg terroristische activiteiten buiten haar grenzen bevordert?
2. kan de Regering uit eigen bronnen of bronnen uit het NAVO-bondgenootschap bevestigen dat de USSR bij dit soort activiteiten betrokken is?
3. Is de Regering bereid haar scherpe afkeuring over deze betrokkenheid aan de leiding van de Sovjet-Unie over te brengen?
4. Is de Regering bereid als voorzitter van de Europese Gemeenschap deze zaak aan de orde te stellen in:
   a. de Europese Politieke Samenwerking,
   b. de Europese werkgroep inzake terrorismebestrijding, alsmede in:
   c. het zogenaamde Trevi-overleg van de Europese ministers van Justitie inzake bestrijding van het terrorisme?

VVD

Verschijnt wekelijks met uitzondering van de recesperiodes van de Tweede-Kamerfractie.
Uitgave van de Haya van Somerenstichting onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur van de VVD.
De inhoudelijke verantwoordelijkheid berust bij de Tweede-Kamerfractie van de VVD.

6 juni 1986, **nummer 123**

EXPRESSE

redactie: H.F. Heijmans, drs. L.M.L.H.A. Hermans; **eindredactie:** J.J. Metz;
redactie-adres: Postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage, tel. 070-61 49 11; **organisatie:** J.N.J. van den Broek;
abonnementenadministratie: algemeen secretariaat VVD, postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage; tel. 070-614121;
abonnementsgeld: ƒ 50,– per jaar; **vormgeving en druk:** Hofstad Druktechniek bv, Zoetermeer.

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

VVD-Expresse

Het programma van de Tweede Kamer wordt op dit moment bepaald door onderwerpen, die door geen van de politieke partijen als „controversieel" is betiteld.

Dat betekent, dat uitsluitend onomstreden zaken aan de orde kunnen komen.

Hoewel wij niet willen beweren, dat hetgeen tot nu toe in de VVD-Expresse heeft gestaan uitsluitend hoog controversieel was, is de redactie van oordeel, dat de VVD-Expresse voor de duur van de Kabinetsformatie in eerste instantie daarover inlichtingen zou moeten geven.

Om begrijpelijke redenen wordt echter tijdens de duur van de formatie grote terughoudendheid betracht met publiciteit. De handelwijze van de fracties is vóór alles gericht op het behalen van een goed eindresultaat.

Indien gegevens omtrent de formatie kunnen worden gepubliceerd, zal een VVD-Expresse verschijnen.

Voor het zomerreces zal derhalve de VVD-Expresse niet meer verschijnen, tenzij bijzondere gebeurtenissen in de Kamer daartoe aanleiding geven.

In tegenstelling tot de gewoonte is het echter mogelijk, dat u tijdens het reces een extra nummer ontvangt.

De Redactie

Formatie

De heer Nijpels heeft namens de VVD-fractie het volgende advies aan de Koningin uitgebracht.

„Aan Hare Majesteit de Koningin

Majesteit,

Reeds voor de verkiezingen heb ik namens mijn partij aangegeven dat ons inziens het landsbelang het meest gediend met voortzetting van het beleid dat de afgelopen jaren door het kabinet Lubbers-Van Aardenne is gevoerd, zij het dat dat op een ontspannen en behoedzame wijze zou kunnen geschieden.

Nu de verkiezingsuitslag de meerderheid van de huidige CDA-VVD-coalitie heeft herbevestigd, ligt de vorming van een parlementair meerderheidskabinet van CDA en VVD voor de hand.

Mijn fractie acht het daarbij van groot belang dat over de koers van een dergelijk kabinet helderheid en zekerheid bestaat middels een duidelijk regeeraccoord.

De voorbereiding voor de komst van een dergelijk kabinet zou zowel kunnen plaatsvinden door een informateursduo van CDA/VVD-huize, als door een informateur van CDA-zijde. De ervaring die mijn fractie gedurende de laatste formatie heeft opgedaan met werkgroepen is ons daarbij goed bevallen.

In de hoop Uwe Majesteit met dit advies van dienst te zijn geweest,

Uw dienstwillige,
drs. E.H.T.M. Nijpels"

Ook de fractie van het CDA geeft, gevolg gevend aan de voor de verkiezingen uitgesproken voorkeur, geadviseerd in eerste instantie de mogelijkheid van de vorming van een kabinet steunend op de fracties van CDA en VVD te onderzoeken.

Inmiddels is de heer De Koning met die informatietaak belast. Dagelijks vinden gesprekken plaats. In eerste instantie zijn die gesprekken gericht op een eerste inventarisatie van punten die in aanmerking komen voor nader overleg. Daarbij wordt een methode gevolgd, die enigszins afwijkt van hetgeen gebruikelijk was. Tussen fractiespecialisten van VVD en CDA worden de geïnventariseerde punten nader besproken. Op die wijze wordt tegelijkertijd ten aanzien van allerlei verschillende beleidsterreinen gewerkt aan overeenstemming. Met name de snelheid van het formeren kan daarmee gediend zijn. De typisch Nederlandse traditie van maandenlang slepende formaties kan daarmee wellicht worden doorbroken.

De coördinatie van de besprekingen aan VVD-zijde wordt gevoerd door een formatieteam, waarvan – naast Ed Nijpels – deel uitmaken: F. Bolkestein, J. Franssen, R. de Korte en J. Voorhoeve.

Toetreding van Theo Joekes tot VVD-Tweede Kamerfractie

Op 27 mei heeft mevrouw Rempt, nr. 27 op de landelijke VVD-kandidatenlijst de haar toekomende plaats in rijkskieskring Assen afgestaan aan de heer De Korte.

Deze is op zijn beurt bereid in de rijkskieskringen Haarlem/Den Helder plaats te maken voor de heer Korthals, zodat de door de partij vastgestelde volgorde op de landelijke lijst kan worden gehandhaafd.

Dit is belangrijk nu de heer Joekes met voorkeurstemmen in de Tweede Kamer is gekozen.

Door de loyale medewerking van alle betrokkenen is hiermee de partijvoorkeur gevolgd, namelijk de volgorde van de landelijke lijst. De overweging van mevrouw Rempt hierbij is geweest dat collega Korthals nog weinig kans zou hebben in de Tweede Kamer terug te komen. Zelfs als de VVD in het kabinet zou komen.

Uit het Europees Parlement

Erasmus actie-programma

Het Erasmus actieprogramma zoals voorgesteld door de Commissie van de Europese Gemeenschap, heeft tot doel te bereiken dat in 1992 tenminste 10% van de 6 miljoen Europese studenten een deel van hun studie in een andere lidstaat zullen volgen. In de mei-zitting van het Europees Parlement in Straatsburg werd door het Europees Parlement een positief advies uitgebracht over dit uitwisselingsprogramma. Jessica Larive, woordvoerder van de Europese Liberale Fractie, benadrukte het belang van een snelle goedkeuring van het Erasmusprogramma door de Raad van Sociale Zaken in juni onder Nederlands voorzitterschap! Dit is ook van groot belang omdat er in de praktijk nog steeds hindernissen voor de mobiliteit van studenten blijven bestaan. In België bijvoorbeeld worden nog steeds grote aantallen (met name Nederlandse) studenten uitgesloten van inschrijving aan een universiteit, in strijd met de uitspraken van de Europese Raad en het Hof van Justitie. Verder blijven de lidstaten dwarsliggen bij de goedkeuring van ontwerpwetgeving inzake een verblijfsrecht in de lidstaat van hun keus voor economisch niet-actieve EG-burgers, waaronder studenten.

Het Erasmusprogramma, in de voetsporen van de Nederlandse wijsgeer Erasmus voorziet in twee soorten communautaire beurzen:

- gedeeltelijke beurzen voor reiskosten en taalkundige voorbereiding;
- volledige beurzen die op basis van een jaarlijks vergelijkend onderzoek zullen worden toegekend voor een geïntegreerde studieperiode in een andere lidstaat.

Verder beoogt het Erasmusprogramma de instelling van een Europees Universitair netwerk van uitwisselingsprogramma's voor studenten; alsook praktische maatregelen zoals de invoering van een voor de hele Gemeenschap geldend Europees stelsel van puntenoverdracht, die de erkenning op academisch niveau moeten bevorderen van de diploma's en de studietijdvakken.

Begeleidende maatregelen zullen ook worden genomen om de contacten tussen de leerkrachten te bevorderen. Tenslotte wil de Commissie een voorlichting, gericht op uitwisselingsprogramma's en studiebezoeken van docenten en universitair personeel realiseren, en tevens een „Erasmusprijs" voor het meest „Europese" uitwisselingsprogramma instellen.

Jessica Larive stipte een aantal mogelijke problemen met het programma van de Commissie aan:

1. **Wederkerigheid:** Nederlanders en Denen gaan graag in het buitenland studeren maar hoeveel buitenlanders zijn in staat in onze talen colleges te volgen; dit betekent de noodzaak van taalcursussen.
2. Erasmus fondsen zullen voor nieuwe programma's moeten worden gebruikt en niet ter financiering van al bestaande (bijvoorbeeld bilaterale) uitwisselingsprogramma's.
3. Er zijn in de EG 6 miljoen studenten aan 3600 universiteiten met 11 verschillende academische stelsels. Dat wil zeggen dat overdreven toename van bureaucratie tussen universiteiten alleen kan worden voorkomen als het Erasmusprogramma gepaard gaat met een geleidelijke harmonisering van studieopbouw, erkenning van diploma's en het gemeenschappelijk „creditpoint" systeem.

(Voor nadere informatie: mr. Jessica Larive, tel. 09-352-43002400.)

De liberalisatie van de Europese Vervoersmarkt

Waar de Raad van Ministers in het eerste semester van 1986 onder het Nederlandse voorzitterschap vele zaken ter Europese regulering van de vervoersmarkt op de agenda had staan, zijn er tot op heden nog maar weinig besluiten genomen. Toch dringt de tijd, want in het arrest van het Europese Hof van Justitie werd de Raad slechts een redelijke termijn gelaten om alsnog de vrijheid van dienstverlening in het interne vervoer over land en de binnenwateren te regelen.

In het arrest d.d. 22 mei 1986 werden uitdrukkelijk de vervoerstakken over zee en in de lucht uitgezonderd, omdat die in tegenstelling tot de twee bovengenoemde niet in het Verdrag als binnen een bepaalde termijn te liberaliseren vermeld staan. Toch heeft de Europese Commissie al geruime tijd geleden gemeend ook dienaangaande voorstellen voor een Gemeenschappelijke marktregeling te moeten indienen, in de vorm van memoranda, beide vergezeld van een aantal Verordeningen en Richtlijnen.

Het Europees Parlement heeft bij verslag van de Duitse socialist Jan Klinkenborg zijn advies over het Tweede Luchtvaartmemorandum gegeven in september 1985, zie VVD-Expresse no. 90/91, blz. 4.

Inmiddels heeft het Europees Hof van Justitie een belangrijke stap gezet op de weg naar een geïntegreerde vervoersmarkt, in het arrest Nouvelles Frontières, (zaak 209-213/84, d.d. 30 april 1986), waarin de Commissie opgedragen wordt de artikel 85 e.v. van het Verdrag inzake de concurrentie ook toe te passen op de burgerluchtvaart. Nu heerst er in die sector een wirwar van bilaterale verdragen, die prijzen en capaciteiten vaststellen. Het zou wel eens kunnen zijn, dat de deregulering, die Minister Smit tussen Nederland en Groot-Brittannië heeft geïnitieerd, ook in andere lidstaten toegepast zal moeten gaan worden.

Het Parlement is thans midden in het adviseringsproces over het Tweede zeevaartmemorandum, bij rapportering van de Britse Socialist Ken Stewart. De voornaamste onderdelen van dit memorandum betreffen de concurrentie, de cabotage, de gemeenschappelijke opstelling ten opzichte van derde landen, vrije toegang tot de lading en dumpingpraktijken. Rapporteur Stewart had vooral in zijn toelichting zich op een dusdanig regulerend en ideologisch onaanvaardbaar standpunt gesteld, dat er in de parlementaire vervoerscommissie 150 amendementen op werden ingediend, waarvan 25 door ondergetekende. Er werden er zoveel van aangenomen, dat de rapporteur weigerde zijn rapport zelf voor de plenaire vergadering te verdedigen.

Voor ons Liberalen is het van het grootste belang, evenals overigens voor de nog overlevende Nederlandse rederij, dat er op de kortst mogelijke termijn maatregelen genomen worden tegen de prijsdumping vanuit de Oostblok-landen en tegen de ladingsreserveringen vanuit de Verenigde Staten en steeds meer Derde Wereldlanden. Nu het Parlement nog voor de zomer zijn advies over het gehele pakket voorstellen van de Commissie zal rapporteren, is het nu aan de Raad om de voorstellen in het publikatieblad te krijgen, dat wil zeggen besluiten te nemen.

(Voor nadere informatie: Florus Wijsenbeek, tel. 070-647447.)

Uit de Eerste Kamer

De Onderwijsvoorrangswet

In de VVD-Expresse, nr. 88 van 13 september 1985, heeft de Tweede Kamer-fractie bij monde van de heer Dijkstal duidelijk uiteengezet welke grote bezwaren er kleven aan het sterk regulerende Onderwijsvoorrangs-wetsvoorstel, daarbij het grote belang dat de VVD aan onderwijsvoorrangsbeleid hecht, vooropstellend. Bij de behandeling van het voorstel had hij dan ook spijtig geconstateerd dat een Kamermeerderheid deze wet wilde en zich vervolgens beijverd voor een versterking van de rol van de gemeenten in het voorgestelde systeem. Dit leidde tot aanneming van het wetsvoorstel met de aarzelende steun van de VVD-fractie in de Tweede Kamer.

In de Eerste Kamer echter tekende zich bij de behandeling een duidelijke meerderheid tégen het voorstel af. CDA, VVD en de kleine christelijke partijen lieten weten weinig in het onderhavige voorstel te zien. VVD-woordvoerder Van Boven herhaalde de vele bezwaren die in VVD-kring tegen het voorstel leven.

- de onvoldoende – en dan vaak negatieve – evaluatie van het tot dusver gevoerde onderwijsvoorrangsbeleid
- de gebrekkige criteria om vast te stellen wie eronder moeten vallen
- het ten onrechte op één hoop gooien van stimulerings- en anderstaligenbeleid
- het gevaar van verdringing van het noodzakelijke zorgverbredingsbeleid in de basisscholen
- de twijfel aan de rechtvaardigheid van het gebiedenbeleid waarin met name het platteland uit de boot zal vallen
- de vrees dat veel te veel tijd, geld en energie gestoken zal worden in het overlegcircuit als gevolg van de anderssoortige traditie en werkwijze van onderwijs en welzijn
- de bureaucratie-bevorderende overregulering.

Ervan uitgaande dat het wetsvoorstel door de Eerste Kamer verworpen zal worden, verzoeken VVD en CDA (gesteund door SGP, RPF en GPV) in de ingediende motie Van Boven – Grol-Overling de regering „te bevorderen dat via begrotingswijzigingen de middelen, die in het voorstel voor gebiedenbeleid bestemd zijn, rechtstreeks ter beschikking komen aan het budget van de scholen naar rato van het aantal leerlingen in achterstandsituaties, opdat scholen zelfstandig kunnen beslissen op welke wijze zij de achterstanden van hun leerlingen het beste kunnen aanpakken en de Staten Generaal daarover op korte termijn in te lichten".

Ten principale verzette de woordvoerder van de VVD-fractie zich tegen het argument dat de in het onderwijsveld gewekte verwachtingen nu gehonoreerd moeten worden. Hij nam stelling tegen de gewoonte van het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen, om in circulaires reeds geruime tijd tevoren een voorschot te nemen op een succesvolle parlementaire behandeling en met premature voorbereidende beleidsmaatregelen het parlement onder onaanvaardbare druk te zetten.

Staatssecretaris Van Leyenhorst en Minister Brinkman vroegen aan het einde van het debat schorsing van de beraadslagingen voor kabinetsberaad.

(Voor nadere informatie: drs. A. van Boven, tel. 070-246582.)

Verhaal van bijstand op de onderhoudsplichtige

In de Eerste Kamer is op 20 mei j.l. wetsvoorstel 18.813, wijziging van de Algemene Bijstandswet met betrekking tot verhaal, verworpen. Dit geschiedde met medewerking van een meerderheid van de VVD-fractie.

Dit voorstel bevatte drie hoofdelementen:

- het reeds eerder aangenomen beginsel dat een gemeente niet kan worden verhinderd om betaalde bijstand op een onderhoudsplichtige te verhalen doordat deze met de onderhoudsgerechtigde had afgesproken dat geen alimentatie behoefde te worden betaald, werd uitgebreid tot het geval waarin het niet bij een afspraak was gebleven doch een alimentatievonnis was uitgelokt dat een te lage alimentatie oplegde, en wel door aan de rechter onvolledige informatie te verschaffen.
- aan gemeenten werd de plicht opgelegd om in gevallen waar verhaal mogelijk was, dat verhaal ook te doen.
- voor het verhaal werden procedureregels gegeven.

De beide eerste elementen ondervonden geen bestrijding; het eerste was de consequentie van het anderhalf jaar geleden aangenomen wetsontwerp inzake het „nihilbeding", het tweede bevordert de rechtsgelijkheid in het land. Het is ongewenst dat – zoals thans – de ene gemeente wel verhaalt en de andere niet. De minderheid van de fractie heeft deze overwegingen zo zwaar laten wegen dat zij daarom het ontwerp heeft gesteund.
De meerderheid heeft, met erkenning van deze goede bedoelingen, zich laten leiden door de ernstige juridische bezwaren tegen de procedure die in het voorstel voor een en ander was voorgeschreven. Deze bezwaren betroffen drie hoofdpunten:

- de rechtsbescherming van degene op wie verhaal werd genomen, dan wel van wie aan betrokkene zelf verleende bijstand werd teruggevorderd, was onvoldoende omdat de gemeente zou mogen executeren hangende beroep op de rechter;
- het beginsel dat de burgerrechtelijke onderhoudsplicht de grens van de verhaalsmogelijkheid zou bepalen werd door de staatssecretaris De Graaf wel beleden, doch de consequenties daaruit werden in het wetsvoorstel niet getrokken nu daarin los van die civielrechtelijke onderhoudsplicht bij AMvB normen zouden worden gesteld voor het door de gemeente te verhalen bedrag. Het bestaan van deze afzonderlijke AMvB is op zichzelf al onjuist, welk bezwaar alleen nog maar versterkt wordt doordat in de overgelegde concept-AMvB de normen die de burgerlijke rechter pleegt te hanteren bij de alimentatievaststelling, slechts gebrekkig worden weerspiegeld;
- de beoordeling van het verhaal ingeval de betrokkenen zich daarmee niet kan verenigen werd gegeven aan de kantonrechter, terwijl in de nieuwe situatie veelal de bepaling van de hoogte van de alimentatie het wezenlijke geschilpunt zal zijn; dit hoort bij de rechtbank thuis.
Daarbij werd tevens overwogen dat een correcte regeling zeer wel mogelijk is, zodat het bereiken van de met dit wetsvoorstel beoogde doelen het geenszins nodig maakt de vermelde bezwaren te accepteren; een dergelijk wel acceptabel voorstel zal ook de van dit voorstel te verwachten budgettaire resultaten – waarvan het bedrag overigens werd betwist – voortbrengen.

(Voor nadere informatie: mr.ir. H. Heijne Makkreel, tel. 023-243517.)

Ondernemingsrecht – misbruik-ontwerpen

In de Eerste Kamer zijn de beide wetsvoorstellen tot wijziging van het vennootschapsrecht, in de wandeling bekend als het tweede en derde misbruikontwerp, aanvaard met medewerking van de VVD-fractie.

Voor wat betreft het zogenaamde derde misbruikontwerp, dat aan de curator in een faillissement de mogelijkheid geeft om bestuurders en anderen die het beleid van de vennootschap bepaald hebben persoonlijk aan te spreken wanneer er sprake is geweest van wanbeheer, bestond daarover weinig verschil van mening. Enkele vragen die gerezen waren naar aanleiding van een door de Tweede Kamer bij amendement ingevoerde regeling voor de overdracht van aandelen, waren door de minister bevredigend beantwoord.

Voor wat betreft het zogenaamde tweede misbruikontwerp, dat voor bestuurders van vennootschappen een meldingsplicht invoert wanneer zij niet in staat zijn tijdig de verschuldigde belasting en premies te betalen, bij gebreke van elke melding zij eveneens persoonlijk aangesproken kunnen worden, bestonden aanvankelijk bij de VVD-fractie – evenals bij de VVD-fractie in de Tweede Kamer – ernstige bezwaren, gegrond op de vrees dat hiervan naast het derde ontwerp weinig winst te verwachten was, doch wel een aanmerkelijke kans op onnodige faillissementen. De verdediging door de beide VVD-bewindslieden, minister Korthals Altes en staatssecretaris Koning, stelde met goede argumenten dat de kans op faillissementen als gevolg van deze regeling die niet in een later stadium toch zouden zijn gevolgd zeer gering is, terwijl het eerder volgen van een toch onvermijdelijk faillissement slechts toe te juichen is. Voorts wezen zij er met klem op dat de voorgestelde regeling van groot belang is om de specifiek op de fiscus en bedrijfsvereniging gerichte fraude tegen te gaan, en dat een gezond bedrijf de melding niet zal behoeven te doen omdat de bank dan bereid zal zijn de betrokken betalingen te financieren, terwijl het een bedrijf niet behoeft te worden toegestaan om het krediet dat het van de bank niet kan krijgen ongevraagd te nemen van de fiscus c.s. Door deze verdediging heeft de VVD-fractie in de Eerste Kamer zich laten overtuigen.

(Voor nadere informatie: mr.ir. H. Heijne Makkreel, tel. 023-243517.)

VVD

Verschijnt wekelijks met uitzondering van de recesperiodes van de Tweede-Kamerfractie.
Uitgave van de Haya van Somerenstichting onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur van de VVD.
De inhoudelijke verantwoordelijkheid berust bij de Tweede-Kamerfractie van de VVD.

8 aug. 1986, **nummer 124**

EXPRESSE

redactie: H.F. Heijmans, drs. L.M.L.H.A. Hermans; **eindredactie:** J.J. Metz;
redactie-adres: Postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage, tel. 070-61 49 11; **organisatie:** J.N.J. van den Broek;
abonnementenadministratie: algemeen secretariaat VVD, postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage; tel. 070-614121;
abonnementsgeld: ƒ 50,– per jaar; **vormgeving en druk:** Hofstad Druktechniek bv, Zoetermeer.

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Debat over de regeringsverklaring

Formatie

De VVD-fractievoorzitter **de heer Voorhoeve** gaf de reden aan voor de deelname van de VVD aan dit kabinet:

„In de politieke en maatschappelijke ontwikkeling die zich vanaf het begin van de jaren tachtig mede door het beleid van deze coalitie heeft herkennen wij duidelijk een liberale trend.

Dat alleen is de uiteindelijke rechtvaardiging voor onze steun aan deze coalitie. Wij zetten kleine stappen op weg naar een betere rechtsbescherming en naar een grotere mate van zelfbeschikking van de individuele mens".

Daarna ging hij in op de kritiek van linkerzijde: „Het afgesloten regeeraccoord vervolgt de weg die in 1982 werd ingeslagen naar een beperkte rol van de staat en meer ruimte voor de burger. Het accoord is een hulpmiddel bij het bevorderen van consistentie, stabiliteit en duidelijkheid van het overheidsbeleid in die richting. Het is gesloten tussen fracties, die de coalitie het vertrouwen geven. Als zodanig is de meerderheid van de Tweede Kamer ten nauwste betrokken bij de vaststelling ervan, evenals in 1982. Een regeeraccoord is een politieke overeenkomst geen ijzeren dwangbuis. (....)

Mijn fractie is niet van mening dat het regeeraccoord de positie van het parlement verzwakt. Integendeel, het zijn de fractieleden van CDA en VVD geweest, die het accoord hebben geschreven en gesloten. Dat is niet strijdig met het dualisme tussen regering en parlement.

Het kabinet legt vandaag derhalve voor de op het regeeraccoord gebaseerde regeringsverklaring, tevens verantwoording af voor de achterliggende formatie en de samenstelling van het kabinet. De VVD stemt met de portefeuilleverdeling in, als een redelijk compromis tussen beide partners".

Over de wijze waarop het kabinet tot stand is gekomen is uitgebreid gedebatteerd.

Met name de voorzitters van de twee grootste oppositiefracties sneden dit onderwerp aan.

De kritiek van **de heer Kok (pvdA)** kan als volgt worden samengevat.

Afspraken op het gebied van media, onderwijs, en euthanasie vervulden de heer Kok met zorg.

„Alle drie afspraken die ik hier memoreer weerspiegelen een opvatting over de rol en de positie van het parlement waartegen wij bezwaar maken. Vooruitlopend op het overleg tussen regering en Kamer zijn afspraken gemaakt die fracties bij voorbaat verplichten op concrete punten hun stemgedrag te laten bepalen door de politieke opportuniteit".

Naar onze mening gaat de heer Kok er op deze wijze aan voorbij, dat op alle drie de door hem genoemde punten de tussen VVD en CDA afgesproken handelwijze wel degelijk ook door de inhoud van de onderhavige materie wordt bepaald. Men kan zo'n inhoudelijke overeenstemming toch niet slechts op overwegingen van „politieke opportuniteit" grondvesten.

De heer Van Mierlo, D'66, legde in zijn bijdrage sterk de nadruk op de „staatkundige aspecten" van de formatie. Deze hadden volgens hem tot gevolg dat „ons hele staatkundige bestel eigenlijk alleen nog maar bestaat uit fictie: de fictie van het dualisme, de fictie van de onafhankelijkheid van het parlement en de fictie van het parlementaire stelsel".

Het tweede bezwaar was in zijn ogen, dat niet „op een fatsoenlijke" manier tegemoet kan worden gekomen aan de „natuurlijke behoefte" van de kiezers om hun regering te kiezen. In feite was men aan die behoefte wel tegemoet gekomen, zo kan uit de woorden van de heer Van Mierlo worden afgeleid, maar het onfatsoenlijke was erin gelegen, dat dit ten koste is gegaan van de positie van het parlement.

Onzerzijds hierbij de volgende kanttekening:
In feite komt deze kritiek erop neer, dat het parlementaire systeem zoals wij dat in Nederland kennen zou moeten worden vervangen door een systeem waarbij zowel de volksvertegenwoordiging als de regering (of het hoofd daarvan) beide rechtstreeks door de kiezers zouden worden gekozen.

Voorstellen in die richting worden in de Nederlandse situatie doorgaans als onwerkbaar van de hand gewezen.

Destijds propageerde D'66 de gekozen formateur. Tezamen met PvdA en PPR diende men in 1970 een initiatief wetsontwerp in, met het doel de formateur door de kiezers te laten aanwijzen. Dat ontwerp strandde.

In 1971 beoogde de motie Kolfschoten (KVP) de formateur door de Tweede Kamer aan de Koningin te doen voordragen. Deze motie werd aangenomen, maar de Tweede Kamer heeft deze aanbeveling aan zichzelf nooit in daden kunnen omzetten.

Opnieuw te komen met een betoog over de zogenaamde staatkundige onzuiverheid van het Nederlands systeem van kabinetsformatie is derhalve teleurstellend. Kennelijk heeft de heer Van Mierlo de noodzaak nog niet ingezien van een analyse van de redenen waarom zijn staatkundige voorstellen in Nederland geen ingang hebben gevonden. (Afgelopen herfst tenslotte werd een motie over de door het parlement aan te wijzen formateur verworpen, met alleen de linkse oppositie vóór.)

De heer Van Mierlo kritiseerde ook de benoeming van een informateur in plaats van de directe aanwijzing van een formateur. Daarbij zou deze zich tevens niet aan zijn opdracht hebben gehouden, hem vanwege het staatshoofd verstrekt.

„Het besluit van de Koningin werd een opdracht aan een informateur niet om een kabinet te maken, maar om knelpunten daarvoor weg te nemen. Vergeeft u mij als ik vaststel, dat het omgekeerde is gebeurd. De informateur

heeft een kabinet gemaakt: program en eigenlijk ook bezetting, maar de knelpunten zijn gebleven".

De Minister-President beantwoordde de kritiek. In de eerste plaats over de wat indirecte procedure (in ons land overigens zeer gebruikelijk, red.) van de benoeming van een informateur voorafgaand aan die van een formateur.

De heer Lubbers erkende, dat in principe best onmiddellijk een formateur had kunnen worden benoemd.

Dat is in die zin ook verkieselijker, omdat dan ten opzichte van de formateur/premier achteraf de verantwoordingsplicht beter zou kunnen functioneren „en er geen minister-president zou staan, die ook formeel nog de verantwoordelijkheid heeft voor allerlei eerstbegane wegen. Met deze rechtlijnigheid hing het verlangen naar een zekere snelheid samen".

Om deze redenen, zo stelde de heer Lubbers, luidt zijn opvatting: „Formateur, tenzij.....".

De reden, dat van deze voorkeur is afgeweken, was gelegen in de toch niet te verwaarlozen programmatische verschillen tussen CDA en VVD. De heer Lubbers sprak van „zorgelijke punten, met name op het immateriële vlak".

Het is bekend, dat het de wens van de VVD was de formatieperiode te beginnen met te informeren. De heer Lubbers: „Dat was de wens van de kandidaat-coalitiepartner en dat was niet geheel onbegrijpelijk. Ik kan me namelijk voorstellen dat deze zich, als het te snel tot kabinetsvorming komt, afvraagt of hij niet wordt „weggedrukt"."

De premier ontkende dat de informateur zich niet aan de opdracht van de Koningin gehouden zou hebben. „De opdracht luidt namelijk „de problemen te onderzoeken welke een voortzetting van de coalitie tussen CDA en VVD in de weg zouden kunnen staan". De heer De Koning kon dus pas zijn rapport uitbrengen op het moment dat hij klip en klaar kon antwoorden of hij daarin zou slagen. Zijn taxatie was dat het op basis van dit regeeraccoord zou lukken. Daar gaat het uiteraard om. Als hij was teruggegaan met de boodschap „ik heb vastgelegd dat er problemen zijn", zou hij aan het eerste deel van zijn opdracht hebben voldaan, maar niet aan het tweede deel: „en langs welke weg deze problemen kunnen worden opgelost". Die weg tekende zich heel helder af, namelijk een compleet accoord maken"!

Over de functie van het regeeraccoord zei de heer Lubbers, dat het een misverstand is, dat het als het ware een regeringsbesluit is voor vier jaren, waarmee twee fracties vervolgens hebben ingestemd en waarmee het politieke werk gedaan is. Het regeeraccoord is voor de heer Lubbers het „fundament dat sturing geeft en dat de kans heeft voor politieke beoordeling. Vandaar uit begint het politieke proces". En ook: „Het is in zekere zin de vrijheid van de fracties om te zeggen: deze eerste afwijking die u zich permitteert, vinden wij zo ingrijpend, dat wij u alsnog niet het vertrouwen geven, want zo kunt u niet omgaan met hetgeen wij belangrijk vinden".

Het debat op dit punt overziende, moet worden geconstateerd, dat de staatsrechtelijke, staatkundige kritiek op de gang van zaken in de formatie weinig indruk heeft kunnen maken.

Een formatie waarin een informateur en formateur rechtstreeks respectievelijk een regeeraccoord maakt en een kabinet formeert, zonder breuken, lijmpogingen, inbraken en ommezwaaien, is in Nederland helaas een vrij zeldzame gebeurtenis. Het is zeker in procedureel opzicht een regelmatige formatie geweest.

De heer Voorhoeve concludeerde uit de gevoerde discussie op dit punt het volgende: „De heren Kok en Van Mierlo hebben zich verontrust getoond over de positie van de kamer. Dat siert hen, want wij dienen ervoor te blijven waken dat het parlement voldoende bevoegdheden heeft en houdt om zijn diverse functies te kunnen waarmaken. De heer Kok heeft bezwaren tegen de aard van bepaalde afspraken die zijn gemaakt. Hij denkt dat de inhoudelijke discussie in de Kamer geen zin meer zal hebben door die afspraken. Dat is geenszins het geval. Goede argumenten zijn onder alle omstandigheden welkom, maar dat heeft niets te maken met de vrijheid van fracties in dit Huis om met elkaar politieke afspraken te maken, gericht op een stabiel, duidelijk en consistent beleid. Daaraan heeft ons land, met zijn politieke verscheidenheid, altijd behoefte. (.....)

Dat alles heeft natuurlijk niets te maken met de overheersing door een minderheid. Bij het tot uitvoering brengen van gemaakte politieke keuzes, die voor iedereen zichtbaar zijn neergelegd in het regeeraccoord, zal er steeds discussie in het parlement zijn. Het regeeraccoord is een politieke overeenkomst; geen dwangbuis die het gemeen overleg tussen regering en parlement overbodig maakt. De heren Kok en Van Mierlo zullen wel moeten aanvaarden dat hun politieke keuze minder in dat beleid zal doorklinken dan die van de coalitiepartners.

Vanuit die optiek is hun formeel-procedurele kritiek wel begrijpelijk, maar bij nadere beschouwing toch niet zo substantieel!"

Van Eekelen

In zijn speech haalde de nieuwe fractieleider van de PvdA **de heer Kok,** ongemeen fel uit naar de Minister van Defensie, de heer Van Eekelen. De benoeming van de heer Van Eekelen op Defensie is „bedenkelijk", en hij noemde twee redenen waarom de heer Van Eekelen niet de aangewezen persoon was minister van Defensie te worden:

1. Hij zou verantwoordelijk zijn voor de bestelling van twee onderzeeboten zonder dat daar een deugdelijke financiële basis voor was (Walrus-affaire);
2. Het departement van Defensie ontwikkelde zich onder zijn leiding tot belangrijke financier van het RSV-concern en zet daarbij uiteindelijk bijna 500 miljoen gulden op het spel.

De heer Voorhoeve reageerde meteen – in zijn eerste termijn – op deze aanval:

„Ik heb met grote belangstelling geluisterd naar de maidenspeech van de heer Kok. Zijn inhoudelijke kritiek kan ik wel waarderen; het is zijn rol die te leveren, ook al is ze niet altijd gerechtvaardigd. Waar ik wat minder waardering voor heb, is dat hij in zijn eerste optreden gekomen is met een niet terechte persoonlijke aanval op een integer bewindsman. Dat was onder de maat. Inzake de Walrus treft de heer Van Eekelen geen enkele blaam. In de RSV-kwestie lagen de risico's die Defensie inzake twee fregatten had genomen mede aan de fout op het ministerie van Financiën, dat tot twee maal toe niet reageerde op de verzoeken van de heer Van Eekelen om een oordeel. Het geeft volgens ons geen pas de heer Van Eekelen daarop nu wederom aan te vallen, zoals de heer Kok ook al in zijn eerste TV-optreden naar aanleiding van de formatie deed."

Minister-President Lubbers ging ook in op de opmerkingen die door de heer Kok ten aanzien van de benoeming van de heer Van Eekelen gemaakt waren. Hij stelde dat beide onderwerpen, Walrus en RSV, uitvoerig aan de orde geweest waren. „Ook is de rol die velen daarbij gespeeld hebben aan de orde geweest. Naar mijn oordeel moeten wij op deze zaak niet terugkomen, niet alleen om

formele redenen, maar ook om inhoudelijke redenen:

Deze hebben deels betrekking op een correcte situering van de problematiek en de verantwoordelijkheden die de bewindslieden van Defensie, maar ook die van Economische Zaken en Financiën hadden. Het gaat niet aan om die zaak zodanig te versmallen tot één persoon.

Ik ben ervan overtuigd, dat ik in mijn carrière van politicus en bewindsman – uit het RSV-dossier is ook het nodige bekend over het werk van het departement van Economische Zaken in de periode 1973-1977 – ernstige fouten heb gemaakt. Ik ben er ook van overtuigd dat voorgaande minister-presidenten en deze minister-president in dat soort zaken ook ernstige fouten hebben gemaakt. Het gaat niet aan om in deze zaak, die door de enquêtecommissie grondig is uitgezocht, nadat verbeteringen in de procedures zijn aangebracht, nadat wij andermaal ervaring hebben met de heer Van Eekelen als een man met goede en voortreffelijke capaciteiten in de publieke dienst, nu te zeggen: ja, maar toen was er dat punt en daarom kan de man niet functioneren als minister van Defensie. Ik ben het er dus voluit niet mee eens."

De heer Kok dacht daar duidelijk anders over en kwam nogmaals met dezelfde aantijgingen. Hierop antwoordde **Minister-president Lubbers** dat men gemaakte fouten in de rede moet vergelijken met andere situaties; niet omdat de ene fout de andere opheft, maar omdat men consistent moet zijn bij trekken van consequenties daaruit. Hij noemde een voorbeeld waarvoor hij zelf de verantwoordelijkheid droeg: „De Koebergzaak". De beleidsfout die hierbij is gemaakt, is veel groter dan de beleidsfout die Van Eekelen heeft gemaakt.

Daarna sprak de minister-president nogmaals het volle vertrouwen in de heer Van Eekelen uit.

In zijn tweede termijn voegde de heer Kok geen nieuwe elementen toe. Wel zei hij dat zijn fractie door de woorden van de minister-president niet overtuigd was.

Desalniettemin kan vastgesteld worden dat als men geen vertrouwen in deze bewindsman had gehad, men een uitspraak van de Kamer had moeten vragen. En dat is niet gebeurd!

Uit het feit dat hij namens zijn fractie wèl gezegd heeft: „Wij wachten nu de daden van de nieuwe Van Eekelen af" kan worden afgeleid dat de PvdA-fractie, ondanks de geuite bezwaren vertrouwen heeft in deze bewindsman en deze op zijn daden zal beoordelen.

Economisch herstel en Werkgelegenheid

Hoofddoel van het beleid is het bestrijden van de werkloosheid **(Regeeraccoord).** De werkloosheid moet worden teruggedrongen tot onder de 500.000 in 1990. Dit vraagt om een voortzetting van het beleid gericht op economisch herstel, terugdringing van het financieringstekort, en tenminste een stabilisatie van de collectieve lastendruk.

Het financieringstekort zal worden teruggebracht tot ten hoogste 5,25% van het nationale inkomen in 1990. Een geleidelijke verkleining van de afstand tussen bruto en netto inkomens is van groot belang; daarvoor zijn in beginsel beschikbaar: verlaging van de loon- en inkomstenbelasting en lager sociale premies.

In de regeringsverklaring **stelde de Minister-president** dat we door moeten gaan met een versobering in het uitgavenbeleid. „Daar de forse daling van de aardgasbaten op kasbasis is geconcentreerd in 1987 is het onvermijdelijk dat het financieringstekort in dat jaar iets stijgt. Deze stijging zal echter zodanig worden beperkt dat het niveau van 8% niet zal worden overschreden. In de jaren daarna zal de weg terug naar ten hoogste 7%, 6% en ten slotte 5,25% van ons nationaal inkomen in 1990 worden afgelegd! Dit zal een strak financieel beleid vergen. In overeenstemming daarmee zullen ombuigingen en beleidsintensiveringen zoals die zijn aangegeven in het regeeraccoord over de jaren worden gespreid. Wat dit precies voor 1987 betekent, wordt u op Prinsjesdag voorgelegd."

„Hoewel de marges nu nog smal zijn, zal bezien moeten worden in hoeverre het tot **verlaging van belastingen** en premies kan komen. Hier zijn samenhangen met de mate waarin het op groei en werkgelegenheid gerichte beleid slaagt. Naarmate dat succesvoller is, neemt immers het draagvlak van belastingen en premies toe.

Een tweede samenhang betreft die met de te realiseren vereenvoudiging van de belasting- en premieheffing. Tenslotte is er een samenhang met het beleid ter zake van misbruik en fraude. In de mate waarin ruimte ontstaat voor een positieve **koopkrachtontwikkeling,** zal het beter mogelijk zijn eenmalige uitkeringen en inkomensgebonden subsidies te verminderen.

In zijn eerste termijn ging **de heer Voorhoeve** in op het (hoofd-)doel van het beleid. „Groei en werkgelegenheid kunnen door het economisch-politieke recept van het regeeraccoord worden bereikt."

1. Economisch herstel.

Hierbij ging hij in op het handhaven van de WIR, het totstandbrengen van het Technologie-Instituut, de extra 50 miljoen voor de lagere overheden ten behoeve van rente en aflossingen op leningen voor investeringsprojecten, het arbeidsvoorwaardenbeleid, de extra 300 miljoen voor het beroepsonderwijs en het jeugdwerkgarantieplan.

2. Collectieve lastendruk.

„Gegeven de noodzaak de overheidsfinanciën verder te saneren, en de forse daling van de aardgasinkomsten op te vangen, blijkt het helaas niet goed mogelijk om de collectieve lastendruk te verlichten", zo stelde de heer Voorhoeve. „Het valt bovendien op dat de belastingdruk oploopt met ongeveer 1,5% van het nationaal inkomen. Verlaging van de belastingdruk is van groot belang voor het herstel van de groei en dus van de werkgelegenheid.

De norm van stabilisatie van de collectieve lastendruk is voor de VVD-fractie de ondergrens! Voor ons is die norm even belangrijk als de norm van het financieringstekort. Dat betekent dat onze beoordeling van dit kabinet niet alleen zal zijn gebaseerd op de verdere sanering van de overheidsfinanciën, maar ook op de ontwikkeling van de collectieve lastendruk."

Koopkrachtontwikkeling en werkgelegenheid

Het uitgangspunt van de regering is in eerste instantie het behouden van koopkracht. Dit houdt – afgezien van uitzonderlijke situaties zoals bijvoorbeeld de noodzaak van differentiatie in de ambtelijke sector – een zekere matiging in. Deze matiging is met name noodzakelijk ten behoeve van het herstel van de werkgelegenheid, maar ook, volgens **de heer Lubbers,** in verband met de vergrijzingsproblematiek. Lubbers: „Simpelweg dit: het zou niet goed zijn als de inkomens eerst omhoog zouden gaan om daarna bij een groter wordende vergrijzingsproblematiek weer bepaalde zekerheden van de koopkracht te moeten loslaten."

De heer Lubbers weigerde een koopkrachtgarantie „voor iedereen" te geven. Op een vraag van de heer Kok naar de manier waarop de regering zal omgaan met inko-

mensafhankelijke regeling, antwoordde de heer Lubbers als volgt:

„Als door een bepaalde aanpassing in een regeling een zeer beperkt aantal burgers uit een voorsprongpositie geraken die wij geleidelijk aan niet meer terecht vinden, vind ik dat deze ontwikkeling bespreekbaar moet zijn. Als het echter om een methode gaat die voor grote groepen de koopkracht aantast, sluiten wij die bij deze uit door de koopkrachtgarantie. Dan functioneert dat artikel uit het regeeraccoord."

Open overleg

Nadat ook in verband met de koopkrachtontwikkeling was gesproken over de werkgelegenheid, werd dit punt nader uitgewerkt aan de hand van de discussie over arbeidsduurverkorting, zowel in de marktsector als in de collectieve sector.

Hieruit bleek, dat de regering streeft naar open overleg met de sociale partners met het doel tot afspraken te komen over de bestrijding van de werkloosheid. Op een vraag van dè heer Kok, of de in het regeeraccoord aangeduide 0,75% arbeidsduurverkorting een „absoluut geldende bovengrens" was, antwoordde de premier dat dat niet het geval was: „Onze centrale doelstelling is namelijk, de afspraak die wij hebben gemaakt, de effectieve vermindering van 200.000, zo realistisch mogelijk in te vullen.

Indien in dat gesprek blijkt – de mensen die daar aan tafel zitten, horen natuurlijk wat hier gezegd wordt – dat wij er echt alleen maar komen als we iets op een bepaald punt doen of dat iets te optimistisch is, moeten wij natuurlijk de bereidheid hebben dat bespreekbaar te maken. Ik zal een ander voorbeeld noemen, om het helder en eerlijk te houden. De geachte afgevaardigde de heer Schutte heeft gevraagd hoe wij denken te bereiken dat er 50.000 extra deeltijdbanen komen. Dat is ook zo'n punt. Ik zeg niet bij voorbaat dat dat het heilige aantal is. De mensen die het regeeraccoord hebben opgesteld – het kabinet is het daarmee eens – vinden de nu gekozen mix van maatregelen, leidend tot vermindering van 200.000, de meest haalbare. Indien wij het met elkaar eens worden dat het op een andere manier echter beter en geloofwaardiger kan, moet die bereidheid er zijn."

Ook **de heer De Vries** had zich in eerste termijn bezorgd betoont over de arbeidsduurverkorting. Met name in de collectieve sector zouden de vakbonden wel eens af kunnen zien van de eis tot verdere arbeidsduurverkorting en daarvoor in de plaats de nadruk leggen op een betere beloning.

Naast de zorg van de heer Kok, dat de overheid te weinig ruimte zou bieden aan de bonden om ADV te realiseren, is dit dus een heel andere bezorgdheid. Om die zorg weg te nemen zou de overheid aan de (ambtenaren-)bonden dus als het ware minimaal die 0,75% ADV moeten opleggen. **De heer Lubbers** reageerde alsvolgt: „De geachte afgevaardigde de heer De Vries was gisteren bang voor het omgekeerde. Hij zei waarschuwend: als dadelijk de organisaties, in overleg met de heer Van Dijk, (de Minister van Binnenlandse Zaken, red.) zeggen dat het allemaal heel buitengewoon boeiend is, maar dat zij niet zo zijn geïnteresseerd in de verdeling van het werk en vragen of zij het geld dat daarvoor staat niet mogen besteden voor andere prioriteiten, moet u daar niet op ingaan. Wij moeten het dus als een ondergrens zien. Men kan wel hoger uitkomen, maar men mag niet lager uitkomen. Daar blijkt het al een beetje uit. Ik geef toe dat het een beetje arbitrair is waar die ondergrens precies wordt gelegd. Hier is de ondergrens gelegd op een niveau waarop nog enige ruimte is voor allerlei specifieke aanpassingen. De ruimte is dus niet helemaal opgemaakt aan algemene arbeidstijdverkorting."

Het arbeidsvoorwaardenbeleid in de collectieve sector dient zich volgens de VVD, te kenmerken door openheid.

In zijn tweede termijn schetste **de heer Voorhoeve** de visie van de VVD op dit punt:

„Er komt een ruimtemodel. In dit model onderhandelt de overheid als werkgever met de centrales van overheidspersoneel over verbeteringen in de arbeidsvoorwaarden en over arbeidstijdverkorting en herbezetting, in onderlinge samenhang.

Die ruimte wordt jaarlijks vastgesteld binnen een meerjarig kader. Het kabinet stelt, uitgaande van ten minste koopkrachthandhaving, deze ruimte vast na overleg met de centrales van overheidspersoneel op basis van de ontwikkelingen in de marktsector, de budgettaire ruimte en de gewenste verbetering in de arbeidsvoorwaarden, zoals een gedifferentieerde uitvoering van de pakketvergelijking en van arbeidsduurverkorting en herbezetting. In dat overleg is de overheid onderhandelende partij, met als inzet wat in het regeeraccoord en in de regeringsverklaring is genoemd. De VVD-fractie is van mening, dat dit overleg de komende jaren open en reëel moet zijn. Er moet over de aan de orde zijnde zaken daadwerkelijk kunnen worden onderhandeld. Dat kan alleen als de inzet van de minister van Binnenlandse Zaken geen dictaat zou zijn. Dat geldt ook voor de gewenste verbetering in arbeidsvoorwaarden, zoals een gedifferentieerde uitvoering van de pakketvergelijking en van de arbeidsduurverkorting en herbezetting. Het is aan de bonden om zelf te bepalen of zij die 3/4% wensen en welke bestemming de rest van de ruimte dient te krijgen. Onderdelen van die inzet nu al vastspijkeren in de zin van boven- en ondergrenzen beperkt de mogelijkheden van de overlegpartners, inclusief de bonden. Dan zou open en reëel overleg over deze zaken niet meer mogelijk zijn."

Financieringstekort

Over de terugdringing van het financieringstekort merkte **de heer De Vries (CDA)** in eerste termijn op, dat dit streven, evenals het economisch herstelbeleid zou staan „in het teken" van de bestrijding van de werkloosheid. Daarmee suggereerde hij een zekere onderschikking van de doelstelling met betrekking tot het financieringstekort aan die van werkloosheidsbestrijding. „Dat geeft naar ons oordeel zin en inhoud aan de afspraak, dat de meest effectieve onderlinge afstemming van de drie sporen in het licht van de actuele ontwikkelingen elk jaar opnieuw moet worden aangebracht. Onder dat beslag staat naar ons oordeel ook de nadere afspraak, die in de regeringsverklaring is vermeld over het tijdpad van de terugdringing van het financieringstekort."

In zijn antwoord erkende **de heer Lubbers** dat in de bestrijding van de werkloosheid het hoofddoel van beleid was.

Vervolgens lichtte hij de regeringsvoornemens toe aan de hand van een passage uit het regeeraccoord: „Hoofddoel van het beleid is het bestrijden van de werkloosheid. Dit vraagt om een voortzetten van het beleid gericht op economisch herstel, terugdringing van het financieringstekort en tenminste een stabilisatie van de collectieve lastendruk. Er is een nauwe onderlinge samenhang tussen deze drie sporen; het ene spoor is niet te realiseren wanneer tegelijkertijd een ander wordt verwaarloosd. Elk jaar opnieuw zal het kabinet de meest effectieve onderlinge afstemming moeten aanbrengen onder invloed van actuele ontwikkelingen!"

Dit staat in het regeeraccoord. Datzelfde regeeraccoord vraagt aan het kabinet, een tijdpad vast te stellen voor het financieringstekort. Dat hebben wij inmiddels gedaan en dat hebben wij hier meegedeeld: 8%, 7%, 6% en 5,25%. Wij hebben dat „bestens" ingevuld en daarmee een verplichting op ons genomen, die niet minder hard is dan verplichtingen op andere terreinen, zoals verlaging van de werkloosheid en voorkoming van verzwaring van de lastendruk en andere verplichtingen die in het regeeraccoord zijn te vinden. De afspraak ten aanzien van het financieringstekort ook al is het de laatste in de reeks van afspraken is dat wij daar ook echt de hand aan moeten houden. (...)"

Euthanasie

Met betrekking tot het vraagstuk van een wettelijke regeling van de euthanasie heeft het debat weinig toegevoegd aan de situatie die is ontstaan na het sluiten van het regeeraccoord en het bekend worden van het advies van de Raad van State. Het regeeraccoord bevat deels inhoudelijke afspraken met betrekking tot toekomstige wetgevende arbeid, deels procedurele afspraken over hoe te handelen met het advies van de Raad van State en het wetsontwerp van D'66.

De regeringsverklaring van **de heer Lubbers** bevatte hierover de volgende passage: „Vrijwel gelijktijdig met de totstandkoming van het kabiet, doch na afronding van het regeeraccoord is advies van de Raad van State inzake euthannasie ontvangen. De regering zal dit advies mede in het licht van de voorgeschiedenis en het belang van wat in geding is uiteraard buitengewoon ernstig nemen. De regering heeft echter nog geen standpunt bepaald. Het zal de verdere reactie uit de samenleving bij haar oordeelsvorming betrekken en intussen langs de lijnen van het regeeraccoord bepalen welke voorzieningen moeten worden getroffen."

De heer Voorhoeve voegde daar aan toe, dat de VVD waar mogelijk met de coalitiepartner zorgvuldig naar een oplossing van de meningsverschillen terzake zal zoeken: „Vanzelfsprekend houden wij ons aan de afspraken van het regeeraccoord. Nu de Raad van State een genuanceerd en doorwrocht advies heeft uitgebracht, is het kabinet aan zet om voor te stellen welke wettelijke en bestuurlijke voorzieningen moeten worden getroffen om de rechtsonzekerheid te verminderen die thans nog rond het vraagstuk van de barmhartige dood bestaat."

De D'66-fractie was echter „onthutst" over de passage in het regeeraccoord betreffende euthanasie: „Het feit dat de regeringspartijen er nu uit gekomen zijn is natuurlijk teleurstellend, maar dat is begrijpelijker en acceptabeler dan de manier waarop ze er zogenaamd wel zijn uitgekomen. Waarom is de euthanasie het enige vraagstuk dat wordt omgeven door een zee van procedure-afspraken voor eventueel toekomstige oplossingen? Wat is de logica daarvan? Ik kan mij nog wel de procedure-afspraak voorstellen, dat nadat het advies van de Raad van State is verschenen, men elkaar nog een redelijke kans wil geven om tot elkaar te komen. Maar als dan opnieuw moet worden vastgesteld dat men op het kernpunt geen meter tot elkaar kan komen, ligt het dan niet voor de hand dat de normale procedures gelden ingeval van een conflict tussen Kamer en regering (...) dan is het toch gewoon aan de Kamer om te beoordelen of dat een reden is om het kabinet naar huis te sturen of niet?"

Vanuit zijn positie in de oppositiebanken is dat voor de heer Van Mierlo natuurlijk een gemakkelijke „observatie". De vraag is nu juist of het niet politiek verstandig en inhoudelijk verantwoord is om op een punt, waarop de crisisdreiging zich in het recente verleden al eens heeft voorgedaan, zodanige afspraken te maken, dat de kans op een crisis wordt verkleind. Daarbij moet ook worden overwogen, dat de sfeer van crisis over het algemeen de totstandkoming van wetgeving niet bevordert.

Een tweede kritiekpunt van de kant van D'66 betrof de advisering door de Raad van State: „Zouden de betrokken partijen eens de rechtvaardiging willen geven voor het beslissende gewicht dat zij ongezien hechten aan het advies van de Raad van State over de onderscheiden procedure-afspraken? Zijn de betrokkenen nooit bang geweest dat zij zich door zich vooraf reeds op die procedure-afspraken vast te leggen, de politieke lading van het advies weleens dusdanig zouden kunnen vergroten dat het remmend zou kunnen werken op de advisering zelf? Ik vind dat de Raad van State danig in het nauw is gebracht."

De heer Van Mierlo achtte echter het advies van de Raad van State niet van dien aard dat daardoor het standpunt van zijn fractie beslissend kon worden beïnvloed.

Aangezien in het regeeraccoord een termijn van 6 maanden is overeengekomen voor nader overleg tussen de regeringsfracties en de bepaling van een regeringsstandpunt, kwam de heer Van Mierlo tot de volgende slotsom: „De realiteit van het regeeraccoord dwingt ons tot de erkenning dat ook wij op termijn zijn gezet, dat wij de eerstkomende 6 maanden niets kunnen doen."

In zijn antwoord vatte echter **de heer Lubbers** de stand van zaken alsvolgt samen: „Ik wil het regeeraccoord toch zo verstaan dat de kern is dat men eerst het advies van de Raad van State wil afwachten – en dat is niet onredelijk – en dat nu het kabinet wordt gevraagd om binnen een redelijke termijn met een definitiever standpunt te komen (...). De kern in de procedure vind ik geen onjuiste. Ik meen niet dat daarmee de Raad van State overmatig belast zou zijn. (...) Wij hebben onze verantwoordelijkheid behouden als wetgeving zoals ook de Kamer haar eigen verantwoordelijkheid behoudt. Wij willen echter het advies van de Raad van State voluit ernstig nemen."

Daarna maakte de heer Lubbers een opmerking over de mededeling van D'66, dat men het eigen wetsontwerp nu ook 6 maanden op termijn stelt, in afwachting van het regeringsstandpunt. Dit is namelijk inderdaad zeer merkwaardig, juist omdat de heer Van Mierlo meedeelde dat zijn fractie in het rapport van de Raad van State geen aanleiding zag zijn standpunt te herzien. Waarom neemt D'66 dan ook die termijn in acht? De heer Lubbers: „Ik begrijp ook niet helemaal dat de geachte afgevaardigde zegt met het initiatief voorstel van D'66 6 maanden op termijn te zijn gesteld. Ik stel het natuurlijk op prijs dat ook hij, net als wij, de tijd neemt voor het nadenken over en het rekening houden met het advies maar naar mijn oordeel zou (...) welk initiatief en welk wetsontwerp dan ook nu hier in behandeling kunnen worden genomen. Als er mee zou worden ingestemd zouden daarmee natuurlijk de democratische procedures verder gevolgd worden, ook door het kabinet.

De heer Van Mierlo: „Maar dat mag toch niet meer van een van de regeringspartijen? Die heeft zich toch verbonden omdat de eerste 6 maanden niets te doen?"

De heer Lubbers: „Ja, en u schikt zich daarin!!"

De heer Van Mierlo: „U schikt zich erin, zo zeg je tegen iemand die voor het vuurpeleton staat!!"

De heer Lubbers: „Nou, nou! Nee, als u een voortdurend beroep doet op de meerderheid van de Kamer kan het toch niet zo zijn dat u zegt, dat u voor het vuurpeleton wordt gezet als die meerderheid van de Kamer iets anders wil in de procedure.

Slot

De eerste dag van het debat maakte een enigszins

matte indruk. De monoloog van de minister-president was niet altijd even boeiend en behalve de uithaal naar minister Van Eekelen moet ook het betoog van de heer Kok in eerste termijn als weinig verrassend worden gezien. Op 31 juli noemde de NRC het debat „politiek gemakkelijk voorspelbaar" en het Utrechts Nieuwsblad vond dat de besprekingen saai voortkabbelden.

Alleen de gretigheid waarmee de heer Van Mierlo zich als beste stuurman opwierp, werd in de pers nogal gewaardeerd.

De manier waarop de heer Voorhoeve dit in zijn tweede termijn van commentaar voorzag, door de heer Van Mierlo op zijn eigen terrein, namelijk Shakespeare-interpretaties, tegemoet te treden, kon derhalve ook op een ruime publiciteit rekenen.

Al met al kenmerkte het debat ons inziens door een grotere openheid en onbevangenheid dan in het recente verleden wel eens het geval was. Illustratief daarvoor is ook, dat een aantal moties van de oppositie, die met een beetje goede wil konden worden beschouwd als ondersteuning van de regeringsvoornemen, door de coalitie-fracties werden gesteund. Dit als het ware over het hek kijken is wellicht een voorbode van een interessante parlementaire periode.

VVD

Verschijnt wekelijks met uitzondering van de recesperiodes van de Tweede-Kamerfractie.
Uitgave van de Haya van Somerenstichting onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur van de VVD.
De inhoudelijke verantwoordelijkheid berust bij de Tweede-Kamerfractie van de VVD.

12 sept. 1986,
nummer 125

EXPRESSE

redactie: H.F. Heijmans, drs. L.M.L.H.A. Hermans;
redactie-adres: Postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage, tel. 070-61 49 11; **organisatie:** J.N.J. van den Broek;
abonnementenadministratie: algemeen secretariaat VVD, postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage; tel. 070-614121;
abonnementsgeld: ƒ 50,– per jaar; **vormgeving en druk:** Hofstad Druktechniek bv, Zoetermeer.

CUMENTATIECENTRUM
EDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

„Boter lekker? Maar wat doen we met de boterberg?"

VVD-voorstel om de impasse, welke is ontstaan rond de overschotsproblematiek in de EG weg te werken

Bij de totstandkoming van de EG in 1957 is ook een interventiesysteem in werking getreden.

Dit systeem had ten doel om incidentele overproduktie uit de markt te nemen om daarna het in een tekortsituatie weer te verkopen. De daardoor verkregen grotere stabiliteit in prijzen had ook zijn positieve uitwerking naar de kosten van het levensonderhoud.

Dit principe heeft goed gefunctioneerd, echter nu er in toenemende mate sprake is van structurele overproduktie (in plaats van de veronderstelde incidentele overproduktie) dient dit systeem aangepast te worden. Voor boter is dit nu aan de orde.

Ondanks de produktiebeheersing door middel van de superheffing groeit de botervoorraad. Dit heeft twee redenen:

a. In andere delen van de wereld, dus buiten de EG, ontwikkelt de veehouderij zich spontaan, en groeit derhalve de zuivelproduktie;
b. De vraag is stabiel tot neerwaarts. Dit in verband met daling van de koopkracht op een aantal potentiële groeimarkten.

De huidige situatie is in toenemende mate een bedreiging voor de verdere ontwikkeling van de EG in het algemeen en voor het gemeenschappelijk landbouwbeleid in het bijzonder. De botervoorraden nemen onaanvaardbare vormen aan.

Op dit moment is er ongeveer 1,3 miljoen ton in opslag. Naast een gewenste strategische voorraad is er nog minstens een miljoen ton over. Dat betekent dat de voorraad meer dan 5 miljard pakjes boter beslaat.
Dat is voor iedere wereldburger méér dan een pakje!

Deze ontwikkeling kost de Gemeenschap zowel aan inkoop als aan opslag zoveel, dat ander beleid hiervoor niet meer of nauwelijks aan bod kan komen.

De motivatie voor verdere samenwerking in Europa komt daardoor onder zware druk.

Wat zijn nu de kosten van deze boteropslag:
Er vanuit gaande, dat naast de strategische voorraad wij spreken over een overschot van een miljoen ton met een gemiddelde opslagperiode van ongeveer een jaar, dan betekent dit een beslag op de financiële middelen van 10 miljard gulden.

Uit de vorming van deze voorraad blijkt al dat de huidige verkoopwaarde minimaal is. Indien de EG via de huidige beleidsinstrumenten dus tot afzet zal overgaan betekent dit een aanzienlijk verlies, terwijl financiële middelen ter compensatie van dat verlies amper of niet aanwezig zijn. Het is mede om deze reden, dat besluitvorming omtrent de afzet op zich laat wachten, het probleem wordt vooruitgeschoven.

Anderzijds gaat er een bedreiging vanuit die ook naar de veehouderij zorgwekkende vormen aanneemt. Immers, bij een groei van overschotten zal de produktie nog verder onder druk komen te staan en gloort een verdere *kneveling* via uitbreiding van de superheffing aan de horizon.

5 tot 10% extra daling van de heffingvrije hoeveelheid melkproduktie is dan aan de orde.

Het zij nogmaals gezegd: in andere delen, zoals Canada, de Verenigde Staten, Nieuw Zeeland en Australië ontwikkelt de veehouderij zich in een normaal tempo.

Dit zijn de kwade zaken voor de boer!
Doch de waarheid van de markt valt niet te ontkennen, hoogstens te beïnvloeden.

Het is als het ware vijf voor twaalf, er zullen keuzes gemaakt moeten worden.

In dit spanningsveld moet het VVD-plan gezien worden. De basis van dit plan komt neer op de volgende uitgangspunten:

A. Zo spoedig mogelijk een miljoen ton boter afstoten. Dit kan door middel van:
1. Schenking aan de wereldvoedselorganisatie (FAO)
2. Schenking aan de Sociale Instellingen in de EG
3. Industriële verwerking ten gunste van menselijke consumptie (Braderije/suikerverwerkende industrie)
4. Industriële verwerking ten gunste van dierlijke consumptie.

Hoewel het in de agrarische sector een geaccepteerd systeem is om overproduktie te vernietigen (tomaten, aardappelen, enz.) geldt, zeker emotioneel, voor boter vooralsnog een andere norm.

B. De financiering van het verlies kan geschieden door leningen op de kapitaalmarkt en medefinanciering van de producenten. (melkveehouders)
Door gebruik te maken van de huidige lage rentestand met wellicht nog een verder dalende tendens is hier een voordeel te behalen.

C. de hieruit voortvloeiende besparingen op termijn ten opzichte van het ongewijzigde beleid dienen aangewend te worden om nieuw beleid te financieren (Groenboek)
Hierbij valt te denken aan:
- Het uit produktie nemen van weidegrond;
- Een snelle afvloeiing van oudere werkers in de veehouderij;
- Opkoopregeling van produktierechten.

De hierdoor bereikte structurele aanzet tot een *marktconforme produktie* kan ertoe leiden dat de huidige superheffing conform eerder gemaakte afspraken na 5 jaar afgebouwd kan worden.

Conclusie:

Dit VVD-voorstel is slechts dan aanvaardbaar, indien het perspectief biedt voor de toekomst. Het kan alleen als de structurele besparing, welke uit dit model voortvloeit, aangewend wordt voor verlaging van de totale produktie in de EG, om daarmee naar een gezonde marktconforme verhouding te groeien.

Wellicht zullen daarna nog enige overschotten zich kunnen vormen. Ook dan zal medefinanciering ter leniging van dit probleem de voorkeur verdienen ten opzichte van een anders absoluut noodzakelijke verdere kneveling door middel van een uitbreiding van de superheffing.

Indien het systeem van de superheffing verder wordt uitgebreid hetzij in tijd, hetzij in kortingspercentages manoeuvreert de EG zich in het algemeen en Nederland in het bijzonder voor de veehouderij van de voorste in het peloton richting bezemwagen.

De VVD spant zich in om deze bedreigende ontwikkeling te voorkomen. Middels het presenteren van dit voorstel hopen wij een discussie op gang te brengen die nieuwe ontwikkelingen kan bevorderen. Reacties hieromtrent zien wij met belangstelling tegemoet.

(Voor nadere informatie: P.M. Blauw, tel. 070-614911, tst. 2116.)

Overheid en religie

Bij het recente Kamerdebat over Overheid en Religie werd aandacht geschonken aan de verhouding tussen Kerk en Staat in het algemeen en daarnaast meer in het bijzonder aan de plaats van een aantal secten in ons land.

De VVD-woordvoerder stelde dat Kerk en Staat in beginsel niet verweven moeten zijn. Theocratie kan tot ellende leiden (Iran). Na 1775, toen de scheiding van Kerk en Staat in ons land werd ingevoerd, zijn echter de financiële banden van de overheid met enkele oude kerkgenootschappen niet gestaakt. Dat is eerst recent gebeurd door middel van een afkoopsom. De discussie over voorgaande financiële steun aan kerken is nog altijd niet verstomd. Nog in 1969 verscheen daarover de nota-Witteveen, die een principiële scheidslijn trok tussen de verzorging van het godsdienstig leven zelf en maatschappelijke c.q. culturele voorzieningen, uitgaande van (kerk-)genootschappen.

Deze laatste activiteiten kunnen van overheidswege worden gesubsidieerd op gelijke basis als algemene voorzieningen. Permanente subsidieëring van de verzorging van het godsdienstig leven zelf moet niet geschieden: de kerken worden zo afhankelijk van de overheid: de overheid moet zelfs niet de schijn wekken om invloed te willen of kunnen uitoefenen in dit soort aangelegenheden. Dit is ook het standpunt van de VVD-fractie.

Mede op grond hiervan is de VVD-fractie van mening dat er geen aparte subsidieregeling voor gebedsruimten van minderheden moet worden ingevoerd. Ook niet met het motief, dat moskeeën tevens fungeren als sociaal-culturele instellingen. De door Minister Brinkman voorgestelde regeling sluit ten onrechte genootschappen op levensbeschouwelijke grondslag uit, alsmede de overige kerkgenootschappen, waarvan ook een deel in de financiële problemen zit (bijvoorbeeld de Joodse kerkgenootschappen). Indien een dergelijke regeling al wenselijk is, dan hoort zij principieël in een formele wet te worden neergelegd en niet via een achterdeur te worden binnengehaald.

Soms noopt de vrijheid van levensovertuiging tot een actief beleid, namelijk ten opzichte van mensen die zich bevinden in een afhankelijke positie van de overheid (zoals bijvoorbeeld in het gevangeniswezen en in de krijgsmacht). De VVD vindt, dat niet-kerkelijke genootschappen op levensbeschouwelijke grondslag daarbij op gelijke voet ondersteund moeten worden als de kerken.

In tegenstelling tot berichten daarover heeft de VVD-fractie geen concreet voorstel gedaan tot het verwijderen van het randschrift op de munten. De fractie voelt daar niets voor. Dit randschrift werd echter gebruikt als een voorbeeld om te illustreren, dat overheid en religie nog niet helemaal los van elkaar staan.

De recente instelling door de regering van een nieuwe commissie van advies inzake steunverlening aan (kerk-)genootschappen noemde de VVD-woordvoerder verbazingwekkend, temeer daar het voornemen hiertoe niet aan de Tweede Kamer is voorgelegd. Er is niet zo zeer een behoefte aan een zoveelste advies, maar aan het realiseren van besluitvorming op basis van de hierboven weergegeven punten. De VVD-fractie verzocht de regering om in het vervolg alle eventueel op advies van de nieuwe commissie te nemen maatregelen voor te leggen aan de Kamer.

Beleidsterreinen

Het rapport van de Bijzondere Kamercommissie Sekten komt tot de conclusie dat:

- de psychische problemen bij uittreding uit sekten meestal niet ernstig zijn
- deze problemen binnen bestaande medische kaders kunnen worden behandeld.

Dit houdt in, dat er geen behoefte is aan overheidsvoorlichting over de gevaren van sekten noch aan het inrichten van nieuwe categorale opvangfaciliteiten met overheidssubsidie. Gedwongen deprogrammeren (tegen de wil van het betrokken sektelid) is niet effectief en bovendien verwerpelijk als zijnde in strijd met de godsdienstvrijheid en de strafwet.

Met het toelaten van buitenlandse sekteleden of –aanvoerders kan de VVD zich in beginsel wel verenigen.

Het is terecht, dat deze toelating op dezelfde gronden worden beoordeeld als de toelating van vreemdelingen in Nederland in het algemeen. Er moet dus sprake zijn van een wezenlijk Nederlands belang dan wel klemmende redenen van humanitaire aard. Tevens mogen er geen bezwaren zijn tegen het verblijf uit een oogpunt van openbare rust en nationale veiligheid. Er is geen reden dit beleid te wijzigen.

De VVD-fractie kan zich verenigen met de afschaffing van het inlichtingenrecht van de kerkgenootschappen terzake van de inkomstenbelasting. Dit vormt een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de burgers. De in het aanhangige wetsontwerp voorgestelde overgangstermijn van tien jaar komt de VVD wel rijkelijk lang voor.

Evenzeer is het goed dat het inlichtingenrecht van de kerken inzake de bevolkingsregisters binnenkort zal worden beëindigd. In dit verband stelde de VVD vraagtekens bij de recentelijk gesloten overeenkomst tussen de regering en de kerken op grond waarvan het Rijk 15,5 miljoen gulden heeft toegezegd om hun ledenadministratie aan te passen.

(Voor nadere informatie: mr. J.G.C. Wiebenga, tel. 070-614911, 2368.)

ƒ 125 Miljoen bezuinigingen op het sociaal-cultureel werk

De aankondiging van Minister Brinkman, dat hij voornemens is ƒ 125 miljoen te bezuinigen op de rijksbijdrage-

regeling sociaal-cultureel werk heeft veel reacties opgeroepen, met name van VVD-raadsleden. De fractie heeft hierover nog geen definitief standpunt ingenomen. Zij zal dat doen als de begroting 1987 van WVC in de Kamer behandeld wordt. Dan zullen ook al details bekend zijn.

Vanzelfsprekend acht de fractie zich wel gebonden aan het regeeraccoord. Van het totale bedrag aan noodzakelijke ombuigingen van *f* 18,5 miljard zal WVC *f* 1,5 miljard moeten bijdragen, waarvan *f* 1,2 miljard in de volksgezondheid. Voor Welzijn en Cultuur rest derhalve een bedrag van *f* 300 miljoen, waarbij voorzieningen voor ouderen zullen worden ontzien. De fractie deelt het standpunt van de regering, dat een substantieel deel daarvan gezocht moet worden in het sociaal-culturele werk.

In het kader van de beleidsvrijheid van gemeenten en provincies is van belang hoe het met de Welzijnswet zal lopen. Als de Welzijnswet door het parlement wordt aangenomen, zullen de gemeenten en de provincies de bezuinigingen kunnen zoeken binnen de beleidssectoren, die onder de brede doeluitkering van de Welzijnswet vallen, waardoor de bezuiniging niet alleen slaat op het sociaal-culturele werk.

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten heeft erop aangedrongen van de Welzijnswet af te zien met het argument, dat er na de bezuiniging nog slechts een relatief klein bedrag resteert. Zij opteert voor overheveling van de resterende middelen per 1 januari 1987 naar het Gemeente- respectievelijk het Provinciefonds. Dit standpunt sluit aan bij het eerdere, door de VVD ingenomen standpunt. Het voordeel zou zijn, dat de korting van *f* 125 miljoen dan via de fondsen loopt, waarbij de gemeenten en provincies een grotere vrijheid hebben om zelf prioriteiten te stellen. Het overleg over de Welzijnswet zal in de komende maanden in de Kamer plaatsvinden.

(Voor nadere informatie: Hans Dijkstal, tel. 070-614911, tst. 3032 en Margreet Kamp, tel. 070-614911, tst. 3117.)

Bodemsanering

De VVD bracht daarin het volgende naar voren:

1) **Meer duidelijkheid over financiën en saneringsvarianten nodig.**
De VVD vroeg Minister Nijpels om duidelijkheid over de werkelijke eind-kosten van de bodemsanering en de sanering van vervuilde onderwaterbodems. Noodzakelijk is ook een duidelijk beleid ten aanzien van de verschillende bodemsaneringsvarianten (van „isoleren" tot „afgraven en schoonmaken"); met name was de vraag: in hoeverre zijn deze varianten (mede) afhankelijk van de beschikbaar te stellen financiën? De Minister raamde het eindbedrag op *f* 3 miljard, en deelde mede dat alleen saneringsvarianten worden toegepast die milieuhygiënisch en uit een oogpunt van volksgezondheid aanvaardbaar zijn.

2) **Acht financiële verbeteringssuggesties**
De VVD deed verder acht suggesties voor verbetering van de financiële efficiëncy en voor volledige benutting van de financiële mogelijkheden. Zoals:
a) Meer en betere preventie, door bijvoorbeeld betere vergunningverlening en -controle;
b) Efficiëntere en effectievere financiële armslag voor de uitvoerende provincies, door meerjarige budgetten;
c) Meer en betere mogelijkheden voor verhaal van kosten op (historische) vervuilers, door verlenging van de verjaringstermijn voor rechtsvorderingen, door een hogere overheidspreferentie in faillissements-gevallen, en door meer verhaalsacties;
d) Meer moreel beroep op het bedrijfsleven voor vrijwillige saneringen;
e) De introductie van een verplichte provinciale bijdrage in saneringskosten;
f) Meer directe betrokkenheid van burgers bij het zoeken van oplossingen;
g) Meer en betere voor-financieringsmogelijkheden door gemeenten.

Minister Nijpels reageerde positief op de meeste suggesties, en zegde verdere uitwerking of beraad toe. Een verlenging van de verjaringstermijn (punt c) achtte hij niet haalbaar.

3) **Vijf suggesties voor aanvullende hulp voor probleemgevallen**
De VVD-fractie stemde in met de juridische argumentatie van de Minister ten aanzien van de vraag welke schade voor vergoeding door de overheid ingevolge de Interimwet Bodemsanering in aanmerking komt: zogenaamde saneringsschade wél, zogenaamde verontreinigingsschade niet. In beginsel moeten benadeelde bewoners dan ook zelf, via de burgerlijke rechter, proberen om voor verontreinigingsschade financieel verhaal op de veroorzakers van verontreiniging te verkrijgen. Toch blijven er probleemgevallen over. De VVD deed daarom een vijftal suggesties om voor die gevallen (aanvullende) hulp te zoeken, te weten:
a) Het activeren en stimuleren van deelname door benadeelde burgers in verhaals-processen, die de overheid tegen vervuilers aanspant;
b) Het afzonderen van een landelijk contingent gesubsidieerde huurwoningen van bijvoorbeeld 250 per jaar voor het omzetten van koopwoningen – op vervuilde, maar niet af te graven grond – in huurwoningen, zodat bewoners van eigen woningen niet levenslang gekluisterd zitten aan de koopwoning vanwege onverkoopbaarheid en dergelijke. Dus: een mobiliteitsregeling. Hiertoe werd een motie ingediend.
c) Betere en objectieve voorlichting via de basisgezondheidsdiensten en huisartsen;
d) Waar nodig: een ruimere verhuiskostenvergoeding voor huurders.
e) Onderzoek naar de instelling van een schadefonds, vergelijkbaar met het schadefonds geweldsmisdrijven.

De Minister haakte positief in op de suggesties onder a, b en c, maar toonde twijfels ten aanzien van de suggesties d en e. Minister Nijpels zegde verder toe om, in overleg met het Interprovinciaal Overleg Milieu en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en met het bedrijfsleven, te zullen

streven naar het vinden van oplossingen voor praktijkproblemen bij de uitvoering van de Interimwet Bodemsanering (IBS).

Voorjaar 1987 zal een en ander opnieuw in de Kamer aan de orde komen bij het voorstel van wet om de materie van de IBS te incorporeren in de Wet Bodembescherming. Hopelijk kunnen dan veel van bovenstaande suggesties worden gerealiseerd.

Overigens oogstte Minister Nijpels bij alle partijen, ook de oppositie, waardering voor zijn eerste officiële optreden als Milieu-Minister.

(Voor nadere informatie: mr. A.J. te Veldhuis, tel. 070-614911, tst. 2288.)

Geschrift Teldersstichting
Het Proces van Wetgeving

Onlangs is verschenen geschrift no. 58 van de Prof.mr. B.M. Teldersstichting: „Het proces van wetgeving tussen politieke wens en juridische techniek".

Vier liberale juristen (Prof.mr. M.C.B. Burkens, Prof.mr. R. Cleton, Mr. J.M. Polak en Mr. J.G.C. Wiebenga) analyseren, ieder vanuit zijn eigen praktijkervaring, de wijze waarop wetten in ons land tot stand komen.

Hoewel zij de huidige gang van zaken betrekkelijk positief beoordelen, constateren zij toch een aantal onvolkomenheden. Zo constateren zij met name dat de behandeling in de Tweede Kamer als gevolg van tijdnood en een overmaat van wetsvoorstellen nogal eens onder druk komt te staan, hetgeen weer zijn weerslag kan hebben op de behandeling in de Eerste Kamer. Ook hebben zij de indruk dat de meer juridisch-technische aspecten uit de adviezen van de Raad van State niet altijd gehoor vinden in de Tweede Kamer en op de departementen.

Dit geschrift wordt u gratis toegezonden, indien u onderstaande bon vóór 26 september 1986 ingevuld retourneert aan:

postbus 19027, 2500 CA 's-Gravenhage

(svp in blokletters invullen)

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Postcode: .....

○ wil geschrift no. **58** ontvangen.

VVD

Verschijnt wekelijks met uitzondering van de recesperiodes van de Tweede-Kamerfractie.
Uitgave van de Haya van Somerenstichting onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur van de VVD.
De inhoudelijke verantwoordelijkheid berust bij de Tweede-Kamerfractie van de VVD.

22 sept. 1986,
nummer 126

EXPRESSE

redactie: H.F. Heijmans, drs. L.M.L.H.A. Hermans;
redactie-adres: Postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage, tel. 070-61 49 11; **organisatie:** J.N.J. van den Broek;
abonnementenadministratie: algemeen secretariaat VVD, postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage; tel. 070-614121;
abonnementsgeld: ƒ 50,– per jaar; **vormgeving en druk:** Hofstad Druktechniek bv, Zoetermeer.

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEK
PART. IISG

Enkele punten uit de toespraak van de heer Voorhoeve tot de Partijraad

In zijn eerste toespraak tot de partijraad heeft de nieuwe fractievoorzitter van de VVD in de Tweede Kamer dr.ir. J.J.C. Voorhoeve enkele voorstellen uit de begrotingen voor volgend jaar van kanttekeningen voorzien.

Voorop staat dat de VVD de doelstellingen van het regeeraccoord wenst te realiseren. Dat neemt niet weg, dat met name over de wijze waarop de noodzakelijke ombuigingen worden ingevuld open overleg moet zijn.

Een voorbeeld vormt het ombuigingspakket op het departement van Onderwijs.

De doelstelling is dat het uitgave-niveau in 1990 1 miljard lager komt te liggen dan bij ongewijzigd beleid het geval geweest zou zijn. Met ruim 28 miljard per jaar is Onderwijs een geweldig groot departement. Het is in de visie van de VVD verantwoord, dat dit departement een redelijk deel van de ombuigingstaakstelling voor zijn rekening neemt.

Eén van de gebieden waarop volgens de voorstellen van Minister Deetman moet worden ingeleverd is het basisonderwijs. Op zichzelf hoeft die sector niet buiten de bezuinigingen te blijven. Hij heeft echter de bezuinigingen voor het basisonderwijs geconcentreerd op de zogenaamde 4-jarigen maatregel. Dit stuit bij de VVD op aanzienlijke aarzelingen. Wij hebben twijfels over de verdeling, namelijk 216 miljoen structureel te vinden in alleen het onderwijs aan 4-jarigen. Dat bedrag wordt gevonden door te bepalen dat kleuters pas naar school mogen met ingang van het eerste schooljaar nadat ze 4 jaar geworden zijn. Nu kunnen ze al op hun vierde verjaardag naar school.

Om meerdere redenen is het volgens de VVD geen goed idee om de voorziening van onderwijs aan 4-jarigen voor een groot deel van de kleuters geheel op te heffen.

De last wordt op die manier wel erg bij één bepaalde groep neergelegd. Er was immers afgesproken de verworvenheden van het kleuteronderwijs zoveel mogelijk veilig te stellen. Het ligt voor de hand om voor een dergelijk groot bedrag binnen het basisonderwijs naar alternatieven te zoeken. De VVD wil dat in goed overleg doen.

De kwaliteit van het onderwijs moet worden gewaarborgd en voorzieningen die door de gehele bevolking op prijs worden gesteld moeten indien mogelijk worden ontzien. Aangezien van de 4-jarigen op dit moment zo'n 97% aan het basisonderwijs deelneemt, was het volgens de heer Voorhoeve duidelijk, dat dit door de bevolking op zeer hoge prijs werd gesteld.

Hij riep de heer Deetman derhalve op om „iets beters te bedenken".

VVD wil Pas 65⁺ handhaven

Tevens gaf de heer Voorhoeve de VVD-reactie op de suggestie van Minister Brinkman om in 1988 de Pas 65⁺ af te schaffen om op die manier een kleine 60 miljoen te besparen.

De VVD wijst dit af. Vele ouderen hebben voordeel bij kortingen op stads- en streekvervoer, musea en dergelijke door deze pas. Afschaffing zou vooral de mensen met alleen AOW treffen. De opbrengst van zo'n maatregel weegt, volgens de heer Voorhoeve, hier niet tegen op.

Reactie VVD-fractie op de uitspraak van het Gerechtshof Den Haag (11/9/1986) inzake euthanasie

In deze uitspraak wordt de lijn van eerdere jurisprudentie bevestigd en doorgetrokken, waarin het criterium van lichamelijk en/of geestelijk lijden is gehanteerd. In het kader van een zorgvuldige uitvoering van het regeer-accoord, acht de VVD het van belang de wetenschappelijke discussie in medische en juridische kring welke ongetwijfeld zal gaan plaatsvinden omtrent deze uitspraak een kans te geven. Dat kan wellicht een bijdrage leveren bij de nadere standpuntbepaling van het kabinet.

Mediawet

In het debat over de mediawet, dat verleden week met stemmingen is afgerond stonden voor de VVD enkele grote vraagstukken centraal.

In de eerste plaats is de VVD voorstander van een open bestel, dat niet afhankelijk is van afscherming van de buitenwereld. Met het oog hierop is het een gunstige ontwikkeling, dat niet iedere (Nederlandse) beperkende maatregel op dit gebied de toetsing aan met name het Europese recht doorstaat.

We zagen in het recente verleden dat het Europese recht een breekijzer kan zijn in de bestaande Nederlandse verhoudingen. Ook eventuele Europese media-richtlijnen kunnen de integratie op economisch, cultureel en politiek gebied stimuleren en de audio-visuele sector versterken!

Een tweede vlak, waarop afscherming van Nederland in de nabije toekomst onmogelijk zal blijken, is dat van de toenemende activiteit van omroepsatelieten.

De VVD is van mening, dat daarvoor ook de kabel moet worden opengesteld. In de ogen van de VVD zou een stimulering van kabeltechnieken door het toelaten van buitenlandse programma's de beste politiek zijn. Deze kwestie is echter een van de zaken, waarop de VVD om het kader van het regeeraccoord niet geheel heeft verwezenlijkt gezien, wat gewenst werd.

Als een doorbraak wordt wel de mogelijkheid van commerciële televisie beschouwd. Als tweede bestanddeel van een toekomstig duaal bestel. Dit is om principiële redenen vroeger door het CDA altijd afgewezen, maar de mogelijkheid is nu geopend.

Helaas is het voor de regionale en locale omroep nog niet zo ver. In de totale afweging is echter de invoering van reclame op locale en regionale omroep van een andere soort.

De mogelijke invoering van commerciële televisie is voor het behoud van reclamegelden in ons land, voor de ontwikkeling van Nederlandse cultuurprodukties en voor de versterking van de positie van het Nederlandse cultuurprodukt op de Nederlandse televisie naar onze mening uiteindelijk van groter belang dan datgene wat nu op het gebied van lokale en regionale reclame zou kunnen worden gerealiseerd. De VVD merkt ten aanzien van de invulling van dat punt van het regeeraccoord nog het volgende op. In punt 5 van het regeeraccoord staat dat er, wanneer drie A-omroepen daartoe de wens te kennen geven, commerciële omroep in ons land zal komen. In punt 6 staat dat, wanneer er slechts twee A-omroepen zijn, er onderzoek zal worden verricht, met inachtneming van de belangen van het niet commerciële deel.

De geest van het regeeraccoord is de nadrukkelijke erkenning dat er commerciële omroep in ons land mogelijk is. Bij de wens van drie A-omroepen geschiedt dit automatisch en bij twee A-omroepen is het onderzoek, naar de mening van de VVD-fractie gericht op realisatie van commerciële televisie in ons land. De VVD zal zich niet alleen aan de letter, maar ook aan de geest van het regeeraccoord houden. Eén ding is duidelijk. In Hilversum bestaat thans deze keuze: men blijft binnen het publieke bestel, met de Mediawet als kader waarbinnen dat kan, of men kiest op grond van het regeeraccoord voor een ander regime en stapt over naar commerciële televisie. Het gaat niet meer om discussies die wij de afgelopen tien jaar hier gevoerd hebben over een half/half-commercieel bestel; liggend in het bad van de omroepbijdrage, proberen commercieel wat bij te schnabbelen. De keuze is nadrukkelijk in het regeeraccoord op tafel gelegd.

Positief beoordeelt de VVD ook de mogelijkheid van zenderkleuring, overigens door de omroepen zelf aangedragen. De netindeling geeft, zij het naar onze mening heel voorlopig, een antwoord op de buitenlandse uitdagingen ten aanzien van commerciële televisie en het aanbod dat zich ook via allerlei satellieten op ons scherm manifesteert. Er wordt helaas opnieuw alleen maar gesproken over reclameuitbreidingen, over zwevende reclameblokken en over iets meer reclame. Dit alles conform de door de Kamer aangenomen motie over het niet schoksgewijs uitbreiden van de reclame. De kracht van het omroepbestel zal echter uiteindelijk gevonden moeten worden in vormen van duaal bestel, met aan de ene kant een niet-commercieel net en aan de andere kant een wel commercieel net.

Vooral dat commerciële net zal niet alleen moeten zijn een verwerven van reclame-inkomsten. Dat commerciële net kan uit veel meer bronnen geld putten. Het kan op veel meer manieren concurreren met het buitenland. Dat net zal vooral via sponsoring, verkoop van zendtijd, reclamemogelijkheden en het uitbaten van programma's die men in het buitenland heeft gemaakt, kunnen zorgen voor extra inkomsten voor het Nederlandse omroepbestel.

De VVD wil het Nederlandse omroepprodukt stimuleren. De gedachte van de VVD bij het opzetten van een commercieel televisienet in ons land, werd ingegeven vanuit een driedelige optiek. Wij wilden de diversiteit in opvattingen tot haar recht laten komen. De VVD wil de vrije keuze voor de consumenten mogelijk maken, maar tevens het Nederlandse cultuuraanbod op radio en televisie stimuleren.

(Voor nadere informatie: drs. L.M.L.H.A. Hermans, tel. 070-614911, tst. 2367.)

Wijziging Financiële Verhoudingswet

Met ingang van 1986 zal bij de uitkeringen uit het Gemeentefonds naast het aantal woningen rekening worden gehouden met het aantal wooneenheden per gemeente. De indeling van de vier grootste gemeenten wordt veranderd. Bij de verfijningsuitkering sociale structuur zullen kleinere gemeenten eerder voor een uitkering in aanmerking komen. Dit zijn de belangrijkste punten uit een wetsvoorstel tot wijziging van de Financiële-Verhoudingswet 1984 (FVW). Met de invoering van de FVW-1984 zou het aantal woningen, inclusief wooneenheden (bijvoorbeeld bepaalde bejaardenflats), in de verdeelsleutel van de algemene uitkering uit het Gemeente-fonds worden betrokken.

Er wordt van de gelegenheid gebruik gemaakt om tevens woonschepen en woonwagens in de verdeelsleutel te betrekken.

Rotterdam, Den Haag en Utrecht zijn nu nog samen in één woninggroep ondergebracht. Net als Amsterdam worden deze gemeenten op zichzelf een aparte „groep". Het financiële voordeel dat de vier grote gemeenten door de invoering van de FVW-1984 ontvingen, wordt door de huidige voorstellen voor ieder van deze gemeenten op een gelijk percentage van de algemene uitkering gebracht (+ 3,65%).

Juist de indeling van de 4 grootste gemeenten in 4 aparte groepen leverde politiek gezien de meeste problemen op.

Rotterdam gaf via berekeningen aan dat deze gemeente beter vergelijkbaar is met Amsterdam dan met Den Haag en Utrecht.

De VVD-fractie heeft er bij de regering op aangedrongen nader aan te geven waarop het verschil in uitkering tussen Rotterdam en Amsterdam gebaseerd is. Het antwoord daarop bleef wat in het vage. Een en ander resulteerde in een kamerbrede motie, waarin het kabinet gevraagd wordt zo spoedig mogelijk met gegevens naar de Kamer te komen, omtrent de financiële positie van de 4 grote gemeenten.

Het is, zo betoogde de VVD, van het grootste belang voor *alle* gemeenten in Nederland, dat de financiële positie van de 4 grote steden gezond is.

Dat vereist zowel van het Rijk als zeker ook van de betreffende gemeente besturen een adequaat en zorgvuldig financieel beheer. Wellicht, zo stelde de VVD is het noodzakelijk om tot een apart financieel statuut van de 4 grote gemeenten te komen.

Sociale structuur

De verfijning sociale structuur wordt vooral op twee punten gewijzigd. Het aantal uitkeringsgerechtigden wordt niet langer gekoppeld aan het aantal inwoners, maar aan het aantal woonruimten (woningen, wooneenheden, woonschepen en woonwagens).

De tweede verandering betreft het landelijk percentage uitkeringsgerechtigden, waarmee het gemeentelijk percentage wordt vergeleken. Door het relatief hoge aantal uitkeringsgerechtigden in grote gemeenten wordt het landelijk percentage opgestuwd.

Kleinere gemeenten komen nu vaak niet boven het landelijk percentage uit en vallen daardoor buiten de verfijning sociale structuur. Er wordt nu voorgesteld het landelijk percentage te laten oplopen met de omvang van een gemeente. Kleinere gemeenten komen dan eerder in aanmerking voor een uitkering in het kader van deze verfijning.

Herverdelingseffecten

De voorgestelde maatregelen zullen voor de meeste gemeenten geringe herverdelingseffecten hebben op de uitkeringen. Gemeenten met relatief veel wooneenheden, woonschepen of woonwagens genieten een voordeel. Dit

geldt ook voor kleinere gemeenten met een zwakke sociale structuur.

(Voor nadere informatie: drs. L.M.L.H.A. Hermans, tel. 070-614911, tst. 2367.)

Unus Iudex

Het wetsvoorstel om eenvoudige zaken, die in eerste aanleg door de kantonrechter zijn behandeld, in hoger beroep door de unus iudex (de enkelvoudige kamer van de rechtbank) te laten afdoen evenals de hogere beroepszaken inzake artikel 26 Wegenverkeerswet (rijden onder invloed), die door de enkelvoudige kamer van het gerechtshof worden afgedaan, heeft de instemming van de VVD gekregen.

De VVD volgt de gedachte van de regering, dat als een unus-rechter competent wordt geacht voor zaken in eerste aanleg, niet valt in te zien waarom ook hoger beroepszaken niet door een unus kunnen worden behandeld. De unus-rechtspraak als zodanig is volledig geaccepteerd. De vraag is of het principieel genoemd kan worden dat hoger beroepszaken alleen door collegiale rechtspraak afgedaan kan worden. De VVD heeft die vraag ontkennend beantwoord. Wel acht zij de waarborgen tegen een verslechtering van de positie van de verdachte essentieel. Het wetsvoorstel beperkt zich tot zaken van eenvoudige aard, ook ten aanzien van het bewijs. Bovendien moet er in eerste aanleg een straf of maatregel zijn opgelegd. De enkelvoudige kamer is voorts niet bevoegd een onvoorwaardelijk straf of maatregel op te leggen, die vrijheidsbeneming van langere duur met zich meebrengt dan in eerste aanleg is opgelegd. In dit geval wordt de zaak verwezen naar de meervoudige kamer. Naast deze waarborgen, zijn er nog een aantal anderen, die bij elkaar de VVD tot de conclusie hebben gebracht, dat er voldoende zorgvuldigheid is ingebouwd. Het wetsvoorstel heeft tot doel capaciteit vrij te maken, die gebruikt kan worden om de achterstand in te halen en aldus tot snellere afhandeling van hoger beroepszaken te komen. Omdat goede rechtspleging ook tijdige rechtspleging inhoudt, was dit voor de VVD een belangrijk argument. Ten aanzien van hoger beroep in ingewikkelde zaken en zeker ten aanzien van misdrijven, gaat de VVD nog steeds van collegiale rechtspraak uit. Het voorschot, dat de regering nam op mogelijke uitbreiding van de unus-rechtspraak in hoger beroep, heeft de VVD van de hand gewezen. Zij is slechts bereid mogelijke andere voorstellen in de toekomst op hun eigen mérites te bezien.

(Voor nadere informatie: Hans Dijkstal, tel. 070-614911, tst. 3032.)

Wet Personenvervoer (WPV)

Op woensdag 10 en donderdag 11 september j.l. is in de Tweede Kamer de Wet Personenvervoer behandeld.

De „Regeling van het openbaar vervoer, het besloten busvervoer en het taxivervoer" zoals de wet officieel heet, beoogt een geheel nieuwe regeling te geven voor de bestuurlijke en financiële verhoudingen in het personenvervoer. Dat was hard nodig. De voorloper van deze wet, de Wet Autovervoer Personen (WAP) is al 40 jaar geleden vastgesteld en, ondanks de vele aanpassingen, hopeloos verouderd en te beperkt van reikwijdte. Zo werd bijvoorbeeld de grondslag van het beleid ten aanzien van de financiering van het openbaar vervoer eigenlijk al sinds de zestiger jaren niet in de wet geregeld. De VVD betoogde ook niet de illusie te hebben dat deze nieuwe wet ook na het jaar 2000 nog toegesneden zal zijn op de praktijk. Dit vooral omdat de ontwikkelingen op het gebied van mobiliteit, demografie, technologie, bestuur enzovoort de laatste tijd in een stroomversnelling zijn geraakt. Er is geen reden om aan te nemen dat daar verandering in zal komen.

De wet regelt de financiële en bestuurlijke verhoudingen in het beroepspersonenvervoer, maar ook niet meer dan dat. Door nogal wat organisaties is bepleit ook de structuur en de planning te regelen. De VVD heeft echter geen behoefte aan een zware planningswet omdat dat verstarrend kan werken. De samenhang in het beleid en de sturingsmogelijkheden kunnen ook zonder wet worden verzekerd door overleg tussen Regering en Parlement over het Structuurschema Verkeer en Vervoer (SVV) en het Meerjaren Plan Personenvervoer (MPP). Hierdoor wordt recht gedaan aan de dynamiek van ons verkeer- en vervoerssysteem.

Wat wordt er nu in de praktijk geregeld?

Openbaar Vervoer

Een groot deel van de wet is gewijd aan het openbaar vervoer. Gezien het belang hiervan en de financiën die hiermee gemoeid zijn (een jaarlijkse rijksbijdrage van meer dan 3 miljard) is dat niet verwonderlijk.

De grote en grotere steden met eigen stadsvervoer krijgen nu over dat eigen vervoer de zeggenschap, maar ook de eindverantwoordelijkheid voor hun beleid, inclusief de financiële. Gemeenten kunnen ook een gemeenschappelijke regeling treffen, waarin zowel de bevoegdheden ten aanzien van lokale vervoer als het zogenaamde agglomeratievervoer worden ondergebracht. De Minister kan dan zijn bevoegdheden hieraan delegeren. In het streekvervoer blijft de provincie een adviserende rol spelen, zij het dat die adviestaak aanmerkelijk zwaarder zal zijn dan nu het geval is. Volledige decentralisatie naar de provincies, voorgesteld in een amendement van de PvdA, zou volgens de VVD nu nog niet wijs zijn. Dat komt met name door het feit dat de vervoergebieden van de streekvervoerbedrijven soms wel delen van 4 provincies bestrijken en dit de verdeling van bijvoorbeeld de financiën veel te ingewikkeld zou maken. Op termijn valt hieraan wel te denken met name wanneer er een goed verdelingsinstrument is en als provincies via hun adviestaak aan openbaar vervoerbeleid gewend zijn. Tot nu toe is dat slechts in een enkele provincie het geval.

De bestuurlijke verhoudingen ten aanzien van de Nederlandse Spoorwegen zullen ten principale niet wijzigen. Gezien het feit dat het om een landelijk netwerk gaat, was de VVD het hier van harte mee eens, waarbij opgemerkt dat inmiddels via een overeenkomst de afstand departement-NS wat groter is gemaakt.

Besloten Busvervoer

De in de wet gebruikte term „besloten busvervoer" houdt groeps- en toervervoer in. Gezien het feit dat dit zich, evenals het taxivervoer, op de vrije markt afspeelt, is de wet op dit gebied zeer terughoudend met regelgeving. Bij vergunningverlening voor dit vervoer beperkt de Minister zich dan ook tot eisen van betrouwbaarheid, kredietwaardigheid en vakbekwaamheid. De VVD vindt het een goede zaak, dat de bedrijfstak bezig is met interne regelgeving. Omdat blijkt dat daarvoor contrôle op naleving van de CAO vereenvoudigd moet worden is door de VVD een amendement van die strekking, mede-ondertekend door de PvdA, ingediend.

Taxi

De taxibedrijfstak functioneert al een aantal jaren slecht. Enkele suggesties van de commissie-Brautigam, die verbetering van het taxivervoer heeft onderzocht, worden via deze wet gerealiseerd.

Het vergroten van de vervoergebieden was zo'n be-

langrijke suggestie. De vergunningverlening komt nu in handen van de provincie in plaats van de gemeente, maar wanneer gemeenten overgaan tot het sluiten van een gemeenschappelijke regeling kan de provincie haar bevoegdheden daaraan overdragen. In het wetsontwerp was zelfs sprake van een verplichting tot overdragen maar een VVD-amendement, dat zeer waarschijnlijk zal worden aangenomen zal deze verplichting omzetten in een bevoegdheid.

Bezwaar en beroep

De bezwaar- en beroepsprocedure zoals voorgesteld in het wetsontwerp zijn volgens de VVD niet zwaar genoeg. De mogelijkheid een bepaalde beslissing niet alleen op rechtmatigheid maar ook op doelmatigheid te toetsen ontbreekt. Daarom is een amendement ingediend dat een beroepsmogelijkheid op de Kroon opent in plaats van het College van Beroep voor het bedrijfsleven. Het verdient volgens de VVD namelijk de voorkeur de beslissing over de verantwoordelijkheid van het beleid, waarbij alleen overheidsorganen betrokken zijn, op te dragen aan een hoger bestuursorgaan, in dit geval de Kroon.

AMvB's

Aangezien de voorgestelde wet een raamwet is, waarvan de invulling via het Besluit Personenvervoer geschiedt kan bij Algemene Maatregelen van Bestuur het Besluit snel gewijzigd worden. In het Besluit worden echter een behoorlijk aantal politiek gevoelige zaken geregeld, waarvan de VVD vindt dat er bij wijziging discussie met de Kamer moet plaatsvinden, alvorens deze gewijzigde besluiten in werking treden. Ook de Commissie Wetgevingsvraagstukken komt in haar eindrapport tot die conclusie voor belangrijke AMvB's. Ook hierover is door de VVD een amendement ingediend dat erop neerkomt dat een AMvB pas twee maanden na plaatsing in het Staatsblad in werking treedt en aan de Kamer „onverwijld" wordt toegezonden zodat hierover gesproken kan worden. De Commissie Wetgevingsvraagstukken noemt dit met een mooi woord „gecontroleerde delegatie".

De stemmingen over het wetsontwerp en de ingediende amendementen zullen plaatsvinden op 23 september.

(Voor nadere informatie: Mevrouw A. Jorritsma-Lebbink, tel. 070-614911, tst. 2492.)

Geschrift Teldersstichting
Het Proces van Wetgeving

Onlangs is verschenen geschrift no. 58 van de Prof.mr. B.M. Teldersstichting: „Het proces van wetgeving tussen politieke wens en juridische techniek".

Vier liberale juristen (Prof.mr. M.C.B. Burkens, Prof.mr. R. Cleton, Mr. J.M. Polak en Mr. J.G.C. Wiebenga) analyseren, ieder vanuit zijn eigen praktijkervaring, de wijze waarop wetten in ons land tot stand komen.

Hoewel zij de huidige gang van zaken betrekkelijk positief beoordelen, constateren zij toch een aantal onvolkomenheden. Zo constateren zij met name dat de behandeling in de Tweede Kamer als gevolg van tijdnood en een overmaat van wetsvoorstellen nogal eens onder druk komt te staan, hetgeen weer zijn weerslag kan hebben op de behandeling in de Eerste Kamer. Ook hebben zij de indruk dat de meer juridisch-technische aspecten uit de adviezen van de Raad van State niet altijd gehoor vinden in de Tweede Kamer en op de departementen.

Dit geschrift wordt u gratis toegezonden, indien u onderstaande bon vóór 26 september 1986 ingevuld retourneert aan:

postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage

(svp in blokletters invullen)

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Postcode: .....

○ wil geschrift no. **58** ontvangen.

Uit de Eerste Kamer
Gehandicapte Werknemers

De Eerste-Kamerfractie van de VVD heeft staatssecretaris De Graaf van Sociale Zaken en Werkgelegenheid het voordeel van de twijfel gegeven voor zijn wetsontwerp Arbeid Gehandicapte Werknemers (WAGW). Woordvoerder Heijmans betwijfelde of dit wetsontwerp een effectief middel is om de gehandicapten weer aan het werk te helpen. Het ontwerp van wet stamt uit de nadagen van dr. Den Uyl als minister van Sociale Zaken. Deze wilde dat – in afwijking van bepalingen in een eerdere wet – bedrijfsleven en overheid 5% gehandicapten in dienst nemen. Dat percentage is tot nu toe 2. Na het aantreden van het kabinet Lubbers is het ontwerp voorgelegd aan de Commissie Deregulering. Dat had tot gevolg, dat het percentage van 5 werd vervangen door een percentage van 3 tot 7, met als gemiddelde 5. De minister zou, als het doel niet werd bereikt, een verplicht percentage kunnen opleggen en boetes – maar ook beloningen voor, zoals Heijmans dat noemde „zoete" werkgevers – kunnen uitdelen. De liberale woordvoerder vroeg de staatssecretaris met nadruk, waarom hij alsnog die „kan" door een „moet" bepaling heeft vervangen. Ondanks het streven naar deregulering wijkt het uiteindelijke wetsontwerp zijns inziens dan niet veel meer af van dat, wat Den Uyl destijds indiende. In verband met de mogelijkheid om uit het AAW-fonds tegemoetkomingen te geven aan de „zoete" werkgevers die meer dan 7% gehandicapten in dienst nemen wees Heijmans nogmaals op het gevaar, dat premie-opbrengsten „oneigenlijk" gebruikt gaan worden. Ze zijn immers bestemd om uitkeringen te financieren. Hij betreurde dan ook de aanneming van het amendement op de nieuwe Werkloosheidswet in de Tweede Kamer, waarin de hoogte van de werkloosheidspremie afhankelijk kan worden van de in een bedrijf toegepaste arbeidsduurverkorting. Staatssecretaris De Graaf zei, dat hij zich tegen dit amendement had verzet. Heijmans maakte ook bezwaar tegen het uitblijven van criteria, waaraan te zijner tijd zal worden getoetst of men aan zijn quotum verplichting heeft voldaan. Hij vreest een „enterprisers-dilemma" in die zin, dat een werkgever wel eens op een te laag percentage zou gaan mikken in de verwachting dat zijn collega of concurrent een hoger aanhoudt. Al met al betwijfelt de VVD-fractie of het zo noodzakelijke doel van reïntegratie van gehandicapten met de door de staatssecretaris voor ogen staande instrumenten kan worden bereikt.

(Voor nadere informatie: H.F. Heijmans, tel. 074-915988.)

VVD

Verschijnt wekelijks met uitzondering van de recesperiodes van de Tweede-Kamerfractie.
Uitgave van de Haya van Somerenstichting onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur van de VVD.
De inhoudelijke verantwoordelijkheid berust bij de Tweede-Kamerfractie van de VVD.

26 sept. 1986,
nummer 127

EXPRESSE

redactie: H.F. Heijmans, drs. L.M.L.H.A. Hermans;
redactie-adres: Postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage, tel. 070-61 49 11; **organisatie:** J.N.J. van den Broek;
abonnementenadministratie: algemeen secretariaat VVD, postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage, tel. 070-614121;
abonnementsgeld: ƒ 50,– per jaar; **vormgeving en druk:** Hofstad Druktechniek bv, Zoetermeer.

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Verboden rechtspersonen

Bij het recente Kamerdebat over het wetsvoorstel inzake het verbieden en ontbinden van rechtspersonen (verenigingen, waaronder politieke partijen, vennootschappen en dergelijke) deelde woordvoerder Jan Kees Wiebenga mee, dat de VVD geheel gelukkig was met de gekozen opzet.

Door de problematiek van de bestrijding van fraude-rende rechtspersonen en die van het verbieden van politieke partijen in één regeling te vatten zijn problemen denkbaar. Fraudebestrijding moet voortvarend geschieden; het verbieden van een politieke partij daarentegen zeer terughoudend. Daarbij zijn immers democratische grondrechten in het geding. Dat de rechter bij beide verschijnselen het begrip „strijd met de openbare orde" moet hanteren geeft te denken.

De VVD stelde bij de inbreng voorop, dat de bestrijding van (rassen)discriminatie urgent blijft. De VVD-fractie vroeg hoe het staat met de regeringsvoorstellen tot aanpassing van het Wetboek van Strafrecht op dit punt.

Ten aanzien van het verbieden van politieke partijen zijn er twee stromingen, volgens de VVD. Te weten:

a) de democratie mag niet misbruikt worden om te streven naar een ondemocratische staat. Zulke partijen moeten verboden worden. Bij dit concept van de „streitbare Demokratie" hoort een flink aantal verbodsgronden (in Duitsland is destijds de communistische partij verboden);
b) in een democratie mogen politieke partijen in beginsel alleen door de kiezers worden uitgeschakeld: democratie is niet voor bange mensen; geen verbod op grond van inhoudelijke standpunten. De VVD vindt een partijverbod een uiterst middel. Discriminatie moet primair bestreden worden met beleid en argumenten. Een partijverbod is symptoombestrijding en bovendien niet effectief.

In dit licht gezien is het criterium „strijd met de openbare orde" op grond waarvan de rechter onder meer een politieke partij verboden kan verklaren en ontbinden wel zeer ruim. Wie garandeert dat de rechter het terughoudend zal toepassen, met name als de druk van de publieke opinie zeer groot wordt? De VVD geeft voorshands de voorkeur aan een precisering van de omstreden verbodsgrond „openbare orde" boven een volledige afwijzing van het wetsvoorstel. Het ingediende amendement formuleert een beperkt aantal gronden, op basis waarvan de rechter politieke partijen zou kunnen verbieden, te weten: geweld, aantasting van de vrijheid van anderen en verboden discriminatie.
De stemmingen volgen later.

(Voor nadere informatie: mr. J.G.C. Wiebenga, tel. 070-614911, tst. 2368.)

Jeugdspaarwet

Op 24 september jl. werd in de Tweede Kamer een wijziging van de Jeugdspaarwet behandeld. De VVD-fractie hecht grote waarde aan het bevorderen van de spaarzin bij de jeugd en vond het voorstel van het kabinet om de jeugdspaarregeling (de Zilvervloot-spaarregeling) in te perken derhalve een verkeerd voorstel. De VVD droeg als alternatief aan om de noodzakelijke bezuiniging te zoeken in een andere spaarregeling, het Bezitsvormingsfonds. Geheel in overeenstemming hiermee deed de minister een nieuw voorstel, namelijk:
- Alle bestaande spaarregelingen evalueren en daarover advies vragen aan de Stichting van de Arbeid.
- Daarna besluitvorming over eventuele aanpassingen.
- Voorlopig blijven putten uit het Bezitvormingsfonds.
- De Jeugdspaarregeling beperkt wijzigen, namelijk het schrappen van de premie over het rentebestanddeel.

Thans wordt de evaluatie afgewacht.

(Voor nadere informatie: mr. G.B. Nijhuis, tel. 070-614911, tst. 2091.)

Wijziging interimwet op het speciaal onderwijs

In dit wetsontwerp wordt een wettelijke basis gegeven aan de ambulante begeleiding van kinderen die geplaatst of overgeplaatst zijn in het reguliere (gewone) basisonderwijs of voortgezet onderwijs en die zonder deze voorzieningen aangewezen zouden zijn op het speciaal onderwijs.

De VVD-fractie kan van harte instemmen met dit wetsontwerp, temeer daar dankzij deze regeling wellicht meer kinderen met een handicap in het gewone onderwijs kunnen blijven of daar weer naar terug kunnen gaan.

De VVD-fractie heeft een motie, die door het CDA was ingediend, ondersteund, waarin gevraagd wordt de vergoedingsregeling voor de toelatingscommissie aan te passen.

Deze commissie bepaalt ook of een kind in aanmerking komt voor ambulante begeleiding en krijgt nu slechts „tijd" (en dus geld) voor kinderen die wel in het speciaal onderwijs geplaatst worden, en niet voor kinderen die in het regulier onderwijs blijven.

MOTIE

De Kamer,

gehoord de beraadslaging over het wetsvoorstel met betrekking tot de ambulante begeleiding,

overwegende dat ambulante begeleiding gestimuleerd dient te worden om plaatsing in het regulier onderwijs te bevorderen,

overwegende dat rechtstreekse plaatsing in het regulier onderwijs met ondersteuning van ambulante begeleiding vanuit het speciaal onderwijs nog grotere voorkeur verdient,

constaterende dat deze overwegingen passen in het regeringsbeleid, dat de groei van het speciaal onderwijs wil beperken,

nodigt de regering uit ook voor leerlingen die rechtstreeks geplaatst worden in het regulier onderwijs faciliteiten ter beschikking te stellen voor de werkzaamheden, die de commissie als gedacht in artikel 33 van de Interimwet op het Speciaal Onderwijs en het Voortgezet Speciaal Onderwijs voor de verwijzing naar het regulier onderwijs dient te verrichten, conform de criteria bij de toewijzing van de faciliteiten voor de verwijzing naar het Speciaal Onderwijs,

en gaat over tot de orde van de dag.

(Voor nadere informatie: A. Jorritsma-Lebbink, tel. 070-614911, tst. 2492.)

Uit het Europees Parlement

De vrijheid van dienstverlening en het Europees Vervoer

Jongstleden 11 september werd in de plenaire vergadering van het Europees Parlement een aantal regelingen ter zake van vervoerskwesties behandeld. Het betrof: de liberalisatie en harmonisatie als uitgevoerd door de Commissie na het arrest van het Hof van Justitie over de nalatigheid van de Raad om uitvoering te geven aan een Europese vervoerspolitiek, het vervoer over de weg en de binnenwateren door niet ingezetenen van een bepaalde lid-staat en het vervoer over zee. Eén zaak hadden al deze voorstellen met elkaar gemeen, namelijk het wegnemen van discriminaties tussen onderdanen van de eigen en van andere lidstaten van de Gemeenschap. De uitkomst van de stemmingen was ook dezelfde, te weten: bescherming van eigen vervoerders tegen concurrentie uit andere landen. Waar men zou zeggen dat een grotere liberalisatie als voorgeschreven door het Verdrag van Rome en bevestigd door het Hof, omdat het Parlement daarom gevraagd heeft, toch op zijn minst door het Parlement in overgrote meerderheid gesteund zou moeten worden, bleek in de praktijk zowel bij links als bij een groot deel van de Christen-Democraten, nationale belangenvertegenwoordiging voorop te staan. Vooral de komende Duitse verkiezingen bleken hun schaduw vooruit te werpen, hetgeen in een direct gekozen **Europees** Parlement toch op zijn minst als teleurstellend mag worden ervaren. Wie echter denkt dat Nederland met zijn grote belang in een vrijer Europees vervoer als lid-staat in nationale wetgeving helemaal zuiver op de graat is, vergist zich, ook wij hebben bijvoorbeeld door het vergunningenstelsel in de binnenvaart een voor buitenlanders ontoegankelijke vervoerstak.

Net als dat in de recent veel in het nieuws besproken luchtvaart het geval is, wensen in het bijzonder de grote lidstaten op het continent, Duitsland, Frankrijk, Italië en in zekere zin ook Spanje, hun interne vervoersmarkt niet open te stellen voor anderen, terwijl voor de kleinere landen juist de interne markt van minder betekenis is. Men beroept zich daarbij op de totnutoe zeer verschillende fiscale en technische verschillen. In het rapport van voorzitter van de parlementaire vervoerscommissie Anastasopoulos wordt er dan ook op gewezen dat harmonisatie samen met liberalisatie zal moeten geschieden, maar dat betekent dat ook de ministers van financiën op zijn minst een deel van de nationale fiscale soevereiniteit zullen moeten opgeven en daar lopen de Stoltenbergs en Rudings van deze wereld niet warm voor.

Met een meerderheid en tegen de zin van de Duitsers in bleef tenminste het voorstel van de Europese Commissie behouden dat bij het internationaal vervoer één aansluitend binnenlands-vervoer op de terugreis zal mogen plaatsvinden, hetgeen het grote aantal leegritten zal verminderen en dat is zowel om bedrijfsmatige als milieubeschermende redenen een stapje in de goede richting.

Evenzeer is er ook in de zeescheepvaart geen echte interne liberalisatie door het Parlement gekomen maar wel, en dat is voor de concurrentiekracht van de Europese reders belangrijk, de mogelijkheid beschermende maatregelen te treffen tegen dumping en oneerlijke concurrentie hetgeen vooral door de Oost-Europese staatsrederijen gedaan wordt.

Dat een meerderheid opgetreden wilde zien tegen het varen van Europese reders met goedkope vlaggen en met niet-Europese bemanningen heeft ook weer met fiscale regimes en loonkostenpeil te maken.

Concluderend kan men met de woordvoerder namens de liberale fractie voor vervoerskwesties Florus Wijsenbeek stellen dat er door Europese Commissie en Raad nog heel wat zal moeten worden gedaan, voordat er een vrij Europees vervoer zal zijn, zonder hetwelk een echte interne markt, die in 1992 tot stand moet zijn gekomen, niet mogelijk is.

(Voor nadere informatie: drs. F.A. Wijsenbeek, tel. 070-647447.)

Mededelingen

Vanuit het hoofdbestuur

Het hoofdbestuur van de VVD heeft op 23 september 1986 te 's-Gravenhage de volgende kandidaten gesteld, voor functies die binnenkort in het dagelijks bestuur open zullen vallen.

Mr. I.W. Opstelten te Delfzijl als ondervoorzitter
Drs. P. Ressenaar te 's-Gravenhage als penningmeester
R. Wigboldus te Groningen als secretaris voor de internationale betrekkingen.

Voorts was reeds op 15 september 1986 drs. B.J.M. Verwaayen te Wateringen wederom gesteld in de functie van secretaris voor de voorlichting.

W.J.A. van den Berg,
algemeen secretaris.

VVD

Verschijnt wekelijks met uitzondering van de recesperiodes van de Tweede-Kamerfractie.
Uitgave van de Haya van Somerenstichting onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur van de VVD.
De inhoudelijke verantwoordelijkheid berust bij de Tweede-Kamerfractie van de VVD.

13 okt. 1986,
nummer 128

EXPRESSE

redactie: H.F. Heijmans, drs. L.M.L.H.A. Hermans;
redactie-adres: Postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage, tel. 070-61 49 11; **organisatie:** J.N.J. van den Broek;
abonnementenadministratie: algemeen secretariaat VVD, postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage, tel. 070-614121;
abonnementsgeld: ƒ 50,– per jaar; **vormgeving en druk:** Hofstad Druktechniek bv, Zoetermeer

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Algemene Beschouwingen

De eerste algemene beschouwingen van het tweede kabinet Lubbers liggen achter ons. Na verkiezingen en formatie wordt de gebruikelijke politieke gang van zaken hervat.

Opmerkelijk is, dat in dit debat, ondanks felle discussies, de voornemens van de regering vrijwel ongeschonden zijn gebleven. Dat is in de eerste plaats te danken aan de redelijke discipline van de regeringspartijen, die ondanks hun bezwaren tegen bepaalde ombuigingsvoorstellen toch de totale grootte van het ombuigingspakket steunden.

Daardoor ontbrak het de oppositie aan ruimte om gaten te schieten. Hieronder een overzicht van het debat op enkele belangrijke onderdelen.

Werkgelegenheid en financieringstekort

In de eerste plaats was opvallend, dat met betrekking tot de onduidelijkheid over het reële werkloosheidscijfer, waarover met name in verkiezingstijd discussie is ontstaan, nu ook van de kant van de PvdA duidelijkheid werd gevraagd. De zogenaamde „opschoning" van de bestanden van de arbeidsbureau's had de volle instemming van de heer **Kok.**

De werkloosheid daalde volgens hem in 1987 onvoldoende. Een van de redenen was de stagnering van de herverdeling van arbeid, waarbij hij de regering verweet de doelstelling van ¾% arbeidsduurverkorting (ADV) per jaar niet te halen. De heer **Kok** signaleerde een „tanende animo" voor ADV, juist in het bedrijfsleven zelf en hij riep de overheid op om het proces nieuw leven in te blazen.

„Mijn voorstel zou zijn om de premieverlaging die voor 1987 in het vooruitzicht is gesteld – 0,4% voor werknemers en 0,85% voor ondernemers – afhankelijk te maken van afspraken met en tussen sociale partners om in te zetten op voortgaande verdeling van arbeid.

Gemiddeld zo'n 2,5% arbeidsduurverkorting in de jaren 1987 en 1988 samen moet mogelijk zijn, in de marktsector en in de collectieve sector.

De heer **B. de Vries** (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Mag ik de heer Kok hierover een vraag stellen? Als ik hem goed beluisterde, sprak hij van 2,5% arbeidsduurverkorting in 1987 en 1988 samen. Dit betekent 1,25% arbeidsduurverkorting per jaar.

De heer **Kok** (PvdA): U rekent aardig.

De heer **B. de Vries** (CDA): Dank U. Dan stel ik vast dat de Partij van de Arbeid haar ambities op het punt van de arbeidsduurverkorting kennelijk nogal gematigd heeft."

De heer **De Vries** doelde hier op de doelstelling van het PvdA-verkiezingsprogramma, dat mikte op een 32 urige werkweek in 1990. Een arbeidstijdverkorting van 1,25% per jaar zoals **Kok** nu voorrekende, betekent al ongeveer een halvering van die doelstelling.

Overigens had ook **De Vries** harde woorden voor het kabinet en dan met name voor Minister Rudmg. Hij constateerde dat er een zekere tegenstrijdigheid zou bestaan tussen de doelstelling van werkloosheidsbestrijding en het terugdringen van het financieringstekort. Hij pleitte niet rechtstreeks voor het loslaten van de doelstelling van sanering van het overheidstekort, maar wees toch op de merites van een „expansief begrotingstekort".

De Vries:

„Het succes of het falen van dit kabinetsbeleid zal immers uiteindelijk in de eerste plaats worden afgemeten aan de vraag of het lukte voor 450.000 mensen, 200.000 werklozen en 250.000 nieuwkomers op de arbeidsmarkt, een baan te vinden. Als dat hoofddoel in gevaar komt, omdat er strak wordt vastgehouden aan de financieringstekortdoelstelling, dan – en alleen dan – moet er bereidheid zijn om ook dat tijdpad ter discussie te stellen. Dat is de filosofie van het regeerakkoord en ik hecht eraan die zuiver te houden, ook naar onze coalitiepartner toe.

Niet omdat er van ons voorstellen te verwachten zijn voor globaal expansief beleid. Wel, om als de nood aan de man komt, iets extra's te kunnen vragen voor gericht werkgelegenheidsbeleid".

In dit licht moet ook een motie van **De Vries** worden gezien, die erop aandrong, dat de 500 miljoen die per jaar extra voor werkgelegenheid is beschikbaar gesteld krachtens het regeerakkoord, ook werkelijk wordt uitgegeven, te beginnen met 1987.

Deze motie leidde tot kritiek van de kant van de oppositie, omdat niet duidelijk was of er nu wel of niet extra geld werd gevraagd voor werkgelegenheidsbeleid. De heer **Lubbers** concludeerde, dat de motie slechts een ondersteuning was van het kabinetsbeleid: „Misschien is het overbodig. Dat is de visie van de heren De Koning en Ruding, die het zo keurig met plannen uiteengezet hebben. Mochten zij iets over het hoofd hebben gezien – dus dat toch iets meer nodig is – dan kan ik mij beroepen op de steun, die ik mag geven aan de motie van de heer De Vries. Ik zit dus aan alle kanten goed".

De heer Wöltgens (PvdA) noemde dit een „volstrekte mystificatie". Deze meende namelijk, dat de 500 miljoen bedoeld waren voor een beleidsintensivering: „Een beleidsintensivering is iets doen wat je anders niet gedaan zou hebben, heb ik begrepen, al zal bij Financiën ongetwijfeld een ingewikkelder formule gehanteerd worden. Ik krijg zelfs instemming van de Minister van Financiën, althans als ik het liplezen goed beheers. Dus gaat het om iets doen voor 500 miljoen wat je anders niet gedaan zou hebben. Het blijkt echter dat in 1987, het eerste jaar waarin voor 500 miljoen iets gedaan wordt wat men anders niet gedaan zou hebben, slechts voor 250 miljoen iets gedaan wordt. Er is nog een overloop van 390 miljoen (van vroeger werkgelegenheidsbeleid) maar dat heeft natuurlijk niet het karakter van een beleidsintensivering. Dus dreigt de heer De Vries met iets genoegen te nemen – dat vreesde ik dinsdag toen wij het erover hadden al – wat absoluut niet overeenstemt met de

wens die hij in eerste instantie op tafel heeft gelegd".

De heer **De Vries** antwoordde: „Bij het bestuderen van de Miljoenennota kreeg ik de indruk dat voor die voortzetting en intensivering geen 500 miljoen beschikbaar werd gesteld, maar slechts 250 miljoen. De heer Wöltgens moet het niet zo voorstellen alsof ik gezegd zou hebben: het ging alleen om intensivering bij die 500 miljoen. Het betrof voortzetten en intensiveren. Het kabinet zegt dat de heer De Vries dit rustig mag vragen, omdat voor die voortzetting en die intensivering 500 miljoen beschikbaar is. Wij zullen er bij de behandeling van de begroting van Sociale Zaken en Werkgelegenheid op terugkomen en de heer Wöltgens zal dat ook doen. Wij zullen het allemaal precies uitvlooien. Als die centen er zijn, is er niets aan de hand, want dan is de afspraak, neergelegd in het regeerakkoord, nagekomen. Als zij er niet zijn, zullen zij er alsnog komen, hebben wij het verzekerd gekregen".

Met de motivering, dat de motie een „handvol lucht" was, stemde de PvdA-fractie tegen.

De heer **Voorhoeve** legde er in zijn bijdrage de nadruk op, dat de omvang van de collectieve sector één van de grote belemmeringen is op weg naar herstel van gezonde economische en maatschappelijke verhoudingen.

„Nederland heeft de grootste collectieve sector van de EG, een collectieve sector die groter is dan die in alle andere niet-communistische, ontwikkelde landen, behalve Zweden. Door de sterke groei van de collectieve uitgaven in de laatste twintig jaar zijn de druk van belastingen en premies en het financieringstekort veel te groot geworden. Dat tekort is het volgende jaar 29 miljard, dat is bijna 8% van het nationaal inkomen of 17,5% van de overheidsuitgaven. Ruim een zesde van die uitgaven is dus niet door inkomsten maar door leningen gedekt.

De druk van de collectieve lasten op de belastingbetaler was in 1985 al *f* 22.500. De belastingbetaler werkte de eerste 22 weken van dat jaar niet voor zichzelf en zijn gezin of partner, maar voor de overheid.

De staatsschuld per belastingplichtige is al opgelopen tot *f* 26.000 en de rentelasten jaarlijks tot *f* 2.400. Toch zijn er nog steeds politici die vinden dat minder bezuinigd moet worden en meer belasting moet worden geheven. Zij weigeren te zien dat de collectieve sector in ons land langzaam een gedrocht is geworden dat andere levende wezens in zijn omgeving platdrukt. Wie de collectieve sector verder uitbreidt, voert ons land steeds verder naar een collectivistische maatschappij, waarin ieder uiteindelijk in overheidsdienst is."

Ambtenaren

Opnieuw werd van VVD-zijde gepleit voor het doorbreken van starre verhoudingen. Bijvoorbeeld ook in het overheidsapparaat zelf. De VVD bepleit een kleinere, maar beter betaalde overheidsdienst. Dat moet inzet zijn van de besprekingen met ambtenarenbonden: „Omdat het overleg nog moet beginnen vinden wij het niet juist, ons verder uit te laten over de besteding van de beschikbare financiele ruimte. Daarbij gaat het om 2 mld. in de periode 1987-1990. Binnen die ruimte moet onderhandelingsvrijheid bestaan, zowel voor de Minister als voor de bonden. Wel staat voor ons vast dat de ruimte niet mag worden verkleind, ook niet als onderhandelingen tot wat minder arbeidsduurverkorting zouden leiden. Als de inzet van 1,4 mld. daarvoor (d.w.z. ADV - red.) in de onderhandelingen niet zou worden gehaald, mogen de ambtenaren volgens de VVD niet worden gestraft door verdere bezuinigingen op hun loon. Dan zou de afstand tussen ambtenaren en de marktsector nog groter worden. Het bedrag van 600 mln. dat onderdeel is van die vrije, onderhandelbare ruimte, kan volgens de VVD in de onderhandelingen beter niet worden ingezet voor andere dingen dan verbetering van de beloningsstructuur. Die ruimte kan wel worden gebruikt om schaars specialistisch personeel voor de overheid te behouden. De VVD vraagt de regering dan ook, de afspraak uit het regeerakkoord, dat automatische periodieken worden omgezet in individueel gerichte beloningen, binnenkort uit te gaan voeren.

De overheid moet meer loon naar prestatie en marktwaarde geven en geen starre loonschaal op grond van werkjaren toepassen".

Werkgelegenheid

De VVD toonde zich geïnteresseerd in de mogelijkheden van het terugploegen van uitkeringsgelden in de gezinsverzorging en het bejaardenwerk.

Voorhoeve: „Het doel van het project moet zijn mensen uit hun isolement te halen. Het zijn mensen die langdurig werkloos zijn en bij een dergelijk project kunnen worden ingeschakeld om hun herintreden op de arbeidsmarkt te bevorderen. Wij krijgen nog van het kabinet een nadere visie op de opvang van de vergrijzing en de maatregelen die daarvoor nodig zijn. Ik denk dat bij de opvang van de vergrijzingsproblematiek voor een deel van deze mensen daar een kans ligt. Ik pleit er niet voor dat de mensen die op deze manier worden ingeschakeld, permanent op de begroting van WVC komen te drukken".

De effectiviteit van arbeidstijdverkorting als bestrijdingsmiddel van de werkloosheid werd door de heer **Voorhoeve** betwijfeld. Daarmee nam hij afstand van kritiek van de heer Kok op het regeringsbeleid:

„Alleen deeltijdwerk levert echt veel banen op. Het aantal deeltijdswerkers is in de afgelopen vier jaar met 25% gestegen. Het aantal volle tijdwerkers is met 5% gedaald. De loontechnische dienst heeft arbeidsduurverkorting onderzocht en kwam tot de conclusie dat daarmee in 4/5 van de bedrijven het aantal banen niet is gegroeid. Dat was maar in 15% van de bedrijven het geval. In de meeste landen waarmee wij concurreren, is het aantal gewerkte uren langer en dus de benutting van bedrijfskapitaal beter. Wij moeten aan hun concurrentie het hoofd bieden. Arbeidsduurverkorting is goed, als de produktiekosten per eenheid constant zijn of dalen, zoals door ploegendienst en bedrijfstijdverlenging gebeurt.

Dit is echter niet van bovenaf te regelen. Dat moeten werknemers en werkgevers zelf per bedrijfstak of bedrijf met elkaar zien af te spreken. Het moet dus op maat worden gemaakt".

„Het is misschien niet toevallig dat juist in die landen waar de werkloosheid het meest effectief wordt bestreden, de arbeidsduurverkorting, althans uitgaande van voltijd, nauwelijks als middel is gebruikt, maar wel de groei, de investering in de marktsector en de deeltijd".

Voor wat betreft de belastingdruk maande de heer **Voorhoeve** de PvdA tot rechtlijnigheid.

Het beleid dat die partij als alternatief wordt geschetst, is ondeugdelijk: „De Partij van de Arbeid pleit samen met een deel van de vakbeweging voor extra belastingen, teneinde ombuigingen te vermijden en meer werkgelegenheid te creëren. Dat is het weghalen van koopkracht bij de mensen, om ze die in de vorm van collectieve voorzieningen of extra werk terug te geven. Dat is, lijkt ons, alleen gerechtvaardigd als de overheid wijzer is dan die mensen zelf en als dus de besteding van die belastingen beter is dan wanneer de mensen daarover zelf zonder tusssenkomst van de politiek niet in onderhandelingen een beslissing zouden nemen.

De PvdA-econoom professor Ritzen stelde onlangs dat de belastingen moeten worden verlaagd. De heer Wöltgens

(PvdA) zei vier weken geleden in dit huis nog: wij kunnen niet vaak genoeg horen – ook niet uit de mond van de VVD – dat de belastingen omlaag moeten. Ik ben blij dat hij zo graag naar ons luistert! In het plan „Werk maken" van de Partij van de Arbeid stond onder andere een pleidooi voor verbetering van de concurrentiepositie. Ook heel verstandig! In het blad „Socialisme en democratie" staan soms zeer behartigenswaardige analyses. Ik stond dus gisteravond al gereed om de heer Kok vandaag de liberale Vonk uit te reiken als erkenning van verbeterde uitzichten. Maar, tot onze teleurstelling komt de PvdA vandaag met een plan om bovenop de eigenlijk al te zware lastendruk nog een extra bedrag te leggen. De logica daarvan ontgaat ons, mede omdat de PvdA enkele weken geleden stemde tegen het dekkingsplan voor een BTW-verhoging.

De *f* 2 miljard die dat oplevert, mis ik in de berekeningen die vanochtend door de PvdA zijn geopenbaard voor een alternatieve aanpak. Blijkbaar is de PvdA niet thuis als de impopulaire maatregel moet worden voorgesteld, maar neemt zij wel gauw het geld mee voor alternatieve vormen van overheidsbeleid, aangezien zij dit gat van *f* 2 miljard in haar plannen niet dekt.

De heer **Wöltgens** (PvdA): Wat is nu het bezwaar van de heer Voorhoeve? Dat wij tegen belastingen zijn of dat wij voor belastingverhoging zijn?

De heer **Voorhoeve** (VVD): Het bezwaar is dat u niet consequent bent. U stemt tegen een noodzakelijke kabinetsplan, maar u accepteert vervolgens wel het geld. U bent dus wel thuis als dat geld kan worden uitgegeven!"

Antwoord Lubbers

In zijn antwoord gaf **de premier** een analyse van de werkgelegenheidsproblematiek.

Vergeleken met ongeveer drie jaar geleden is de groep werklozen veranderd van samenstelling. De werkloosheid onder mannen is met enkele tientallen procenten gedaald, terwijl het aantal werkloze vrouwen vrijwel gelijk is gebleven. Dit laatste hangt vooral samen met de sterke groei van het aantal vrouwen, die zelf betaald werk willen verrichten. Gezien het feit, dat het aantal werkloze vrouwen in absolute zin gelijk is gebleven, kan dus worden vastgesteld, dat ook voor deze groep de totale werkgelegenheid is toegenomen.

Verhoudingsgewijs zijn er nu ook meer langdurig werklozen dan vroeger: „Men moet echter niet denken dat een langdurige werkloze, iemand die één of twee jaar zonder werk is, geen werk meer zal kunnen krijgen. Dat is zeker niet het geval. Afhankelijk van de periode dat men werkloos is – ik spreek nu in statistische termen – zijn er steeds enkele tientallen procenten die in een bepaald jaar weer een baan vinden. Desalniettemin ziet de werkloosheid er nu duidelijk anders uit: er zijn veel meer langdurig werklozen".

Voorts wees de heer Lubbers op de hoge werkloosheid onder de etnische minderheidsgroepen, onder jongeren die hun opleiding niet hebben voltooid en tenslotte vestigde hij de aandacht op het verschijnsel, dat in sommige bedrijfstakken de werkloosheid veel hoger ligt dan in andere.

Met de componenten, die aldus de groep werklozen samenstellen moet bij het bepalen van het beleid terdege rekening worden gehouden.

Een aantal instrumenten ter bestrijding van de werkloosheid staat de samenleving en de regering ter beschikking.

De arbeidsduurverkorting (ADV) kan een effect van 55.000 banen sorteren, terwijl deeltijdarbeid rond de 50.000 mensen aan het werk kan helpen.

Daarnaast is er het jeugdwerkgarantieplan, dat 50.000 personen omvat. Voorts wordt gewerkt aan een sterke verbetering van de bemiddeling via arbeidsbureau's.

Het is niet zo, dat dit alles via overheidsbeleid moet worden tot stand gebracht. De sociale partners hebben een taak bij het terugdringen van de werkloosheid met 200.000. Het stichtingsaccoord van 2 mei bevat de erkenning van die taak.

De belangrijkste factor die echter het succes van werkloosheidsbestrijding bepaalt is economische groei.

Met name door de matiging van arbeidskosten levert economische groei nu meer werkgelegenheid op dan vroeger.

Lubbers: „*In dit verband is het goed, erop te wijzen* dat in de groeijaren, de jaren zestig, de produktie in de bedrijven met 5% à 5% groeide, dus veel meer dan nu, maar de werkgelegenheid met slechts 1%. In de periode van 1985 tot 1987 zitten wij met een (economische - red.) groei van 2,5% per jaar, maar toch ook met 1% groei in het aantal mensen dat aan de slag is. Dit leert dat wij in totaal andere verhoudingen terechtgekomen zijn". Deze matiging van loonkosten moet dus worden voortgezet, aldus de premier.

Onderwijs

Een belangrijk deel van het debat concentreerde zich op de bezuinigingen in het onderwijs en op het sociaal-cultureel werk.

Van de zijde van de oppositie werd betoogd, dat deze maatschappelijk onaanvaardbaar of onderwijskundige onverantwoord waren. Daarbij trok de heer **Kok** fel van leer: „Toen de Minister-President in die bewuste Brandpunt-uitzending voor de verkiezingen weigerde, een bezuinigingsmunt bij onderwijs te leggen; heeft hij toen de bevolking wel eerlijk voorgelicht? Konden de mensen die hem de ruimte gaven om zijn karwei af te maken, wel weten dat er zo diep in wezenlijke onderwijsvoorzieningen zou worden gesneden.

Hij herinnerde eraan, dat geen van de nu aangekondigde maatregelen is terug te vinden in de verkiezingsprogramma's van CDA en VVD.

Hoewel dit op zich juist is, moet toch voor wat betreft de VVD gezegd worden, dat de financiële onderbouwing daarvan wel degelijk een ombuiging op onderwijs liet zien van 1½ miljard. De heer **Kok** nodigde de regeringspartijen uit om in de eerste plaats de totale omvang van de bezuinigingen los te laten, omdat dat ene miljard op onderwijs niet verantwoord in te vullen zou zijn. In de tweede plaats riep hij hen op om de concrete voorgestelde maatregelen te verwerpen.

De regeringspartijen gingen op het eerste niet in. Gezien de omvang van de onderwijsbegroting is een uitgavenniveau van 1 miljard minder in 1990 niet onverantwoord. De heer **Voorhoeve** rekende uit, dat het totaal aan ombuigingen op de geplande onderwijsgelden niet meer dan ruim 3% bedraagt tot 1990. Hij hield overeind, dat daar wel degelijk onderwijskundig verantwoorde maatregelen bij zijn te bedenken.

Het bezwaar van de VVD-fractie tegen de 4-jarigen maatregel van Minister Deetman werd in het debat door de CDA-fractie overgenomen, terwijl die zich ook akkoord verklaarde met het door de VVD aangedragen alternatief.

Minister Deetman wilde kleuters nog maar op één datum (1 augustus) de gelegenheid geven met het basisonderwijs te beginnen. Nu mogen kleuters vanaf het moment, dat ze 4 jaar worden naar school. De VVD stelde voor om niet, zoals Minister Deetman wil, vele kleuters tot 1 augustus te laten wachten op volledige deelname aan het basisonder-

wijs, maar alle kleuters zodra ze 4 jaar zijn naar school te laten gaan, maar dan voor een kleiner aantal uren per week. Het is mogelijk daarmee eventueel dezelfde besparing te bereiken (niet door minder kleuters, maar door minder uren). De bezwaren tegen de uren-maatregel zijn veel geringer dan tegen de kleuter-maatregel, omdat voor de kleuters op een leer-gierige leeftijd de toegang tot de school behouden blijft. De praktijk leerde al, dat vele jonge kleuters niet de volle week naar school gingen, zodat het VVD-voorstel aansluit bij een wijd verbreid gebruik.

Het CDA bleek tijdens het debat deze redenering te ondersteunen. Door een andere minder bezwaarlijke maatregel te treffen wordt dus hetzelfde effect in de ombuigingssfeer bereikt.

Voor het speciaal onderwijs, aan b.v. moeilijk lerende kinderen werd in een CDA-VVD motie gevraagd om nadere studie, zodat het afnemen van de expansie van dat onderwijs op verantwoorde wijze kan geschieden.

Sociaal-cultureel werk

Met betrekking tot de bezuiniging op het sociaal-cultureel werk (125 miljoen) was de stellingname van de heer **Kok** wel duidelijk, maar voor discussie vatbaar.

De regering heeft getracht om met name de zorgsector bij de bezuinigingen op de begroting van welzijn te ontzien, terwijl er ook een politieke consensus heerst over de wenselijkheid van het ontzien van de sector cultuur.

Op die manier is de sector sociaal-cultureel werk welhaast de enige die nog in aanmerking komt voor een ombuigingsbijdrage. De VVD onderschrijft deze redenering. De heer **Kok** echter niet".

„Onze bezwaren betreffen ook de aanpak van Minister Brinkman. Hij creeërt een wel zeer oneigenlijke tegenstelling tussen een aantal beleidsgebieden van zijn departement – oorlogsslachtoffers, kunst, bejaarden – om zijn grove kortingen op het sociaal-cultureel werk te legitimeren".

Dit kan toch moeilijk anders gelezen worden dan als een pleidooi van het verminderen van de bezuinigingen op het sociaal-cultureel werk en het ter compensatie bezuinigen op de door hem genoemde beleidscategorieën. Later echter zonderde hij de bejaardensector weer uit, doch sprak wel met zoveel woorden over mogelijkheden in de sfeer van de oorlogsslachtoffers.

De VVD werd onaangenaam getroffen door een uitspraak van CDA-fractievoorzitter **De Vries,** dat hij de omvang van het bezuinigingsbedrag op het Sociaal-Cultureel werk niet accepteert en naar alternatieven op de WVC begroting zoekt. Dit is in principe niet de VVD lijn, maar de heer **De Vries** meldde dan ook, dat zelfs in zijn eigen partij „de interne discussie" nog niet was afgerond.

Als enige randvoorwaarde noemde hij, dat het „echte bejaardenbeleid" niet getroffen mocht worden door een spreiding van bezuinigingen.

Het is niet helemaal duidelijk wat de heer **De Vries** onder „echt bejaardenbeleid" verstaat.

Diversen

Van de grote beleggers en de daar aanwezige vermogens bestond een opmerkelijke belangstelling. De heer **Kok** pleitte voor instelling van een Staatscommissie die moet bestuderen, hoe die vermogens meer ten nutte van het Nederlands economisch herstel kunnen worden aangewend.

De Minister-President voelde meer voor een advies van de Sociaal-Economische Raad.

De heer **Voorhoeve** nam een genuanceerd standpunt in:

„Met de oproep van de heer Kok om nieuwe creatieve vormen van samenwerking tussen overheid en beleggers te zoeken, ben ik het gedeeltelijk eens. Een staatscommissie lijkt mij niet nodig, maar bij het debat over de regeringsverklaring heeft de VVD-fractie ook al de aandacht gevraagd voor nieuwe vormen, zoals co-financiering van grote projecten of zogenaamde public private partnerships. Ik zou een concreet voorstel willen doen. Is het niet mogelijk om grote projecten, zoals bouw van nieuwe oeververbindingen in de IJmond en in de Rijnmond, met particulier kapitaal te financieren en als overheid de jaarlijkse lasten daarvan – rente en aflossing – over te nemen? Deze lasten zouden bij voorbeeld uit het Rijkswegenfonds kunnen worden betaald. Zo krijgt rijksgeld een vermeningsvuldigingseffect door inschakeling van grote particuliere beleggers. Dat is tevens een stimulans voor de werkgelegenheid in de bouw. Ik verzoek het kabinet die financieringsvorm op korte termijn te onderzoeken."

Tenslotte bleek met name de VVD er de aandacht op te willen vestigen, dat het gebruik van drugs een ernstige bedreiging vormt.

Met name vestigde de heer **Voorhoeve** de nadruk op de noodzaak te voorkomen dat nieuwe soorten drugs in ons land worden geïntroduceerd, zoals het nieuwe middel „crack", waardoor velen, zoals hij zei, „vernietigd" worden: „Met welke maatregelen denkt de regering een golf van crack- gebruik voor te kunnen zijn? De VVD-fractie hecht aan gedegen politieel en justitieel optreden, medische en sociale hulp-verlening en ook preventie: goede voorlichting is meer dan ooit nodig. Ik stel daarom voor een deel van de extra gelden die aan de WVC-begroting zijn toegevoegd ten behoeve van voorlichting, te gebruiken om ouders en jeugdigen ernstig daarvoor te waarschuwen.

Vorig jaar is in deze Kamer een motie-Van der Vlies aanvaard die onderzoek vroeg naar behandeling met elementen van verplichting op basis van een contract met de verslaafde of op een rechterlijke uitspraak. De ervaring in het buitenland met dwangbehandeling is slecht, maar over een aanpak die op aandrang en op contract berust, is nog minder bekend. Wil de regering daarom toezeggen die motie binnenkort uit te voeren?

Het succes van een behandeling berust overigens uiteindelijk op de sociale omgeving waar de ex-verslaafde in terecht komt. Die moet motiveren tot een minder destructieve levenswijze".

Mededelingen

Persbericht

Het volgende persbericht werd op 2 oktober 1986 namens de VVD-delegatie op het congres van de LI door de voorzitter van de VVD uitgebracht:

„Tijdens het Congres van de Liberale Internationale in Hamburg, is de kwestie rond het lidmaatschap van de Oostenrijkse F.P.Ö. uitvoerig besproken.

Nadat de VVD reeds 1½ jaar geleden bezwaar had gemaakt tegen het lidmaatschap, werd slechts besloten het Congres 1986 niet in Wenen maar in Hamburg te houden. Mede door recente ontwikkelingen in Oostenrijk meent de Liberale Internationale, dat, indien de gegevens zoals die zijn verschenen in de internationale pers, juist zijn, er geen plaats meer is voor de F.P.Ö. in de Liberale Internationale.

Er is een onderzoekscommissie gevormd, die in de bestuursvergadering van december 1986, te houden in Parijs, zal rapporteren. De commissie zal Oostenrijk bezoeken en ook de F.P.Ö. horen. De VVD heeft een plaats in de commissie verworven. Verwacht wordt, dat in december de schorsings-, c.q. royementsprocedure wordt gestart".

VVD

Verschijnt wekelijks met uitzondering van de recesperiodes van de Tweede-Kamerfractie.
Uitgave van de Haya van Somerenstichting onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur van de VVD.
De inhoudelijke verantwoordelijkheid berust bij de Tweede-Kamerfractie van de VVD.

17 okt. 1986,
nummer 129

EXPRESSE

redactie: H.F. Heijmans, drs. L.M.L.H.A. Hermans;
redactie-adres: Postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage, tel. 070-61 49 11; **organisatie:** J.N.J. van den Broek;
abonnementenadministratie: algemeen secretariaat VVD, postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage, tel. 070-614121;
abonnementsgeld: ƒ 50,– per jaar; **vormgeving en druk:** Hofstad Druktechniek bv, Zoetermeer.

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

VVD-standpunt over top Reagan-Gorbatsjov in Reykjavik

In het week-end van 11 en 12 oktober vond er in Reykjavik een topconferentie plaats tussen de leiders van Oost en West. De wereld keek hoopvol uit naar de resultaten van dat overleg. Toen de leiders zonder een accoord te sluiten uiteengingen, werd gedacht dat de top totaal was mislukt. Maar dat is een verkeerde conclusie.

Tijdens de Algemene beschouwingen had de VVD al gewaarschuwd voor te hoog gespannen verwachtingen. De problemen tussen Oost en West kunnen niet in één week-end worden opgelost.

We moeten niet onderschatten wat er wel is bereikt, waarmee we verder kunnen in het wapenoverleg in Genève. Er is in principe overeenstemming bereikt over wereldwijde beperking van middellange afstandwapens, inclusief verificatie met inspectie ter plaatse. Ten tweede is er een principe-overeenstemming voor een reductie met 50% van de strategische nucleaire wapens tot stand gekomen. Hiermee is men het doel van de eerdere START-bespreking zeer dicht genaderd. Ten derde is er sprake van een duidelijke toenadering op het punt van een algeheel verbod op kernproeven.

Wel betreurt de VVD dat de Sovjet-eis het Amerikaanse onderzoek naar verdedigingsmiddelen tegen kernwapens (SDI) te stoppen uiteindelijk totale overeenstemming heeft verhinderd. De Sovjet-Unie heeft echter op dat terrein misschien te veel gevraagd. Daarbij komt dat de Sovjet-Unie in vergaande mate een met SDI vergelijkbaar systeem aan het ontwikkelen is en daarmee doorgaat. Niet de Verenigde Staten, maar de Sovjet-Unie heeft een werkend anti-raket stelsel (ABM), al is het beperkt tot Moskou.

Ook zijn er sterke aanwijzingen dat de USSR eerdere wapenverminderingsverdragen schendt. Ook bij SDI is een **twee**zijdige vermindering van wapens van belang; dat is de sleutel tot succes.

Ondanks het feit, dat de top geen eclatant succes is geworden, meent de VVD dat in Reykjavik toch een bijdrage aan tweezijdige evenwichtige ontwapening is geleverd. We moeten verder en blijven vertrouwen in die tweezijdige benadering. Die benadering moet ook praktisch zijn en gericht zijn op een stapsgewijze vermindering via deelaccoorden, zonder dwarsverbanden die deelaccoorden lam leggen. VVD-fractievoorzitter Voorhoeve wees „linkage" af (dat wil zeggen het stellen van de voorwaarde dat vermindering van de ene wapensoort pas wordt afgesproken als die in andere soorten ook zijn bereikt).

De Sovjet-politiek om pas accoord te gaan met verwijdering van middellange afstandswapens als de VS het SDI program stopt, heeft tot gevolg dat er geen deelaccoorden worden bereikt. Premier Lubbers zei toe, tijdens het bezoek aan Moskou zulke dwarsverbanden af te zullen wijzen.

Welzijnswet

Bij het begin van het debat over de Welzijnswet was de onduidelijkheid over het bestuurlijk regime waarin deze gemeenschapsvoorzieningen zullen worden gevat nog niet weggenomen.

De inzet van de VVD-fractie is echter al lange tijd bekend: de VVD wil in principe zo spoedig en zo volledig mogelijk decentralisatie bewerkstelligen naar het niveau van provincie en gemeente. Een en ander kan worden bewerkstelligd door een aantal rijksbijdrageregelingen op te heffen en de daarmee gemoeide bedragen te storten in het Provincie- c.q. Gemeentefonds.

PvdA en CDA hebben echter bij motie destijds de regering verzocht aan de voorzieningen in de welzijnssfeer een wettelijke basis ten grondslag te leggen.

De regering heeft aan dat verzoek voldaan.

Inmiddels is een politieke strijd ontstaan over de invloed van de wet. Daarbij is met name aan de orde in hoeverre de wet nog aan de Rijksoverheid mogelijkheden biedt voor het stellen van eisen aan de lagere overheden bij het vervullen van hun taak. De VVD wijst deze centraliserende bepalingen van de hand. Voorts is de vraag welke voorzieningen precies onder de wet moeten vallen. Het spreekt voor zich dat naarmate de wet minder centraliserende bepalingen bevat, de bezwaren van de VVD-fractie tegen verbreding van de wet afnemen. Het belangrijkste uitgangspunt van de welzijnswet is immers dat gelden die nu door middel van diverse rijksbijdrageregelingen en dergelijke worden verdeeld inderdaad in het Provincie- en Gemeentefonds zullen komen na een overgangstermijn van 4 jaar waarin deze gelden worden gebundeld in een brede welzijnsuitkering.

Dat betekent dus dat de Rijksoverheid zich inderdaad op termijn terugtrekt, mits de centraliseer-artikelen worden aangepakt.

Belangrijke werksoorten die in het regeringsvoorstel zijn gevat, zijn de bibliotheken, het vormings- en opbouwwerk, club- en buurthuiswerk, kinderdagverblijven en peuterspeelzalen, emancipatiewerk, maar deze lijst is niet uitputtend.

De geschiedenis van de wetgeving op het welzijnsterrein is niet zo gelukkig, getuige onder andere het stranden van de Kaderwet Specifiek Welzijn. In de jaren zeventig was de geldende ideologie te veel dat ook het welzijn van de mensen in de eerste plaats door middel van overheidsvoorzieningen moest worden tot standgebracht.

Uiteindelijk bleek deze aanpak in meerdere opzichten fout. Het bleek blijvend onbetaalbaar, over de wettelijke regelingen werd geen eindbesluit genomen en de opgezette welzijnsvoorzieningen leverden een onvoldoende rendement. De basisfout is naar de mening van de VVD gelegen

in de poging de verantwoordelijkheid uit handen van de burgers te nemen en bij de Rijksoverheid te leggen. Die verantwoordelijkheid en verantwoordelijkheid van bestuurders van welzijnsinstellingen en van de lokale en provinciale overheid dient ten volle te worden gerespecteerd.

Uit de experimenten met gedecentraliseerd welzijnsbeleid is gebleken, dat gemeenten de hen opgedragen taken over het algemeen prima vervullen. Dat maakt een welzijnswet met centrale sturing overbodig.

Opgemerkt moet worden dat het voor de VVD wel een bijzonder aandachtspunt is dat die decentralisatie ook gepaard dient te gaan met het substantieel verminderen van het ambtenarenbestand bij WVC.

Bezuinigingen

Bij de discussie moeten de voorgenomen bezuinigingen op het sociaal-cultureel werk betrokken worden.

De rijksbijdrageregeling die, als de welzijnswet zal worden aangenomen in de brede welzijnsuitkering zal worden opgenomen, wordt met 45%, dat wil zeggen 125 miljoen, verminderd. (Zie ook de vorige VVD-Expresse over de Algemene Beschouwingen.)

Het is ongelukkig, dat het decentralisatie-proces nu zijn toeslag lijkt te zullen krijgen onder gelijktijdige teruggang van het Rijksbudget.

Het is echter zo, dat deze bezuinigingen op de gehele sector van de rijksgelden, die onder de welzijnswet vallen een veel minder percentage bedragen.

Bovendien leggen de gemeenten zelf nog eens naast iedere gulden rijksgeld er zelf autonoom grofweg anderhalve gulden bij; de gemeentelijke gelden bedragen circa 1,2 miljard. De indruk die men in de sociaal-culturele sector wekt, dat hen de nek zou worden omgedraaid, moet dus worden weersproken. Bij een decentralisatie ingevolge een Welzijnswet zonder centrale sturing kan echter het belang van de sector van het sociaal-culturele werk worden afgewogen tegen het belang van de andere werksoorten en wel op locaal niveau, door de gemeentebesturen. Daar is het de VVD om te doen.

Bij het ter perse gaan van deze Expresse was de eerste termijn van de besprekingen in de Kamer nog in volle gang. Met name inzake de problematiek van de decentralisatie en de reikwijdte is nog niet duidelijk welk definitief standpunt CDA en PvdA innemen. Het vervolg van het debat zal dat duidelijk moeten maken. Wij houden u op de hoogte.

(Voor nadere informatie: H.F. Dijkstal en M.M.H. Kamp, tel. 070-614911, resp. tst. 2080, 2563.)

Wet Gemeentelijke Regelingen Leerlingenvervoer

Ouders kunnen op dit moment een beroep doen op een tegemoetkoming in de kosten van het vervoer van hun kinderen van en naar school, wanneer de afstand school/huis erg groot is, als het kind een bepaalde handicap heeft etc. De vergoeding wordt toegekend door het College van B&W, dat elk verzoek individueel toetst en daarbij centraal vastgestelde regels uitvoert. De gemeentelijke uitgaven worden voor 80% door het Rijk op declaratiebasis vergoed.

Toen in de begroting 1983 vanwege de sterke uitgavengroei een bezuiniging van *f* 30 miljoen werd voorgesteld, bleek overduidelijk dat de centralistische regelgeving een bezuiniging van *f* 30 miljoen heel moeilijk uitvoerbaar maakte, wanneer de gemeenten tegelijkertijd niet de mogelijkheden zouden krijgen **zelf** het leerlingenvervoer te organiseren en financieren.

Daarom diende de VVD een motie in (de motie Franssen) waarin de Regering werd uitgenodigd te onderzoeken op welke wijze het leerlingenvervoer zo goed mogelijk zou kunnen worden gedecentraliseerd.

Oud Staatssecretaris Van Leyenhorst heeft daartoe een werkgroep ingesteld. Het rapport van die werkgroep vormde basis voor het nu door de Tweede Kamer aanvaarde wetsvoorstel. In de regeling krijgt de gemeente een grote beleidsvrijheid om zelf het vervoer te regelen. Men dient daarbij de keuze van de richting van de school door de ouders te respecteren. Bovendien moet de wijze van het vervoer voor de leerling passend zijn, rekening houdend met zijn/haar omstandigheden.

Belangrijkste knelpunt bij de behandeling vormde de vraag of en in hoeverre de gemeente in de op te stellen verordening een regeling zou mogen opnemen waarbij de hoogte van de toe te kennen vergoeding inkomensafhankelijk zou mogen zijn.

Immers, de nu bestaande regeling die een individuele toetsing veronderstelt maakt plaats voor een algemeen, voor iedereen, geldende wettelijke regeling. De VVD voelt niets voor inkomensafhankelijke regelingen bij lagere overheden. Wel wilde de VVD de gemeente vrijlaten een eigen bijdrage te vragen om de financiën te kunnen beheersen. Omdat CDA en PvdA wel voor inkomensafhankelijke regelingen waren, heeft de VVD hard gevochten voor een compromis. Dit ziet er als volgt uit:

Iedere ouder met een inkomen boven de *f* 27.000,–, vast te stellen analoog aan de regeling in de Wet Studiefinanciering, betaalt voor ieder kind waarvoor aanspraak wordt gemaakt op de vervoerskostenvergoeding een vaste eigen bijdrage van *f* 200,– per jaar, ongeacht de afstand school/huis. Pas wanneer de afstand school/huis meer dan 20 km bedraagt, *kan* de gemeente van de ouders een inkomensafhankelijke eigen bijdrage vragen, bovenop de *f* 200,– vaste eigen bijdrage. Die inkomensafhankelijke eigen bijdrage zal echter nooit meer mogen bedragen dan de werkelijk gemaakte kosten.

Per saldo houdt de regeling in dat de gemeente de vaste eigen bijdrage *moet* vragen en de inkomensafhankelijke bijdrage *mag* vorderen.

Al met al vond de VVD dit compromis het verdedigen waard, temeer daar het hier om de eerste wetgeving gaat op onderwijsterrein die werkelijke decentralisatie mogelijk maakt. Bovendien zal de regeling na een aantal jaren worden geëvalueerd op effecten voor de gemeenten.

(Voor nadere informatie: J. Franssen, tel. 070-614911, tst. 2053.)

UCV Stimuleringsprogramma Gezondheidsonderzoek

Op 6 oktober werd door de vaste Kamercommissies voor het Wetenschapsbeleid en de Volksgezondheid een UCV gehouden over het Stimuleringsprogramma Gezondheidsonderzoek (SGO). Woordvoerdervoor de VVD-fractie was Margreet Kamp.

Zij betoogde dat de fractie zich in grote lijnen kon vinden in de twee aspecten van het SGO, namelijk enerzijds de versterking en de bescherming van de infrastructuur van

een aantal universitaire topinstituten en anderzijds het stimuleren en vernieuwen van en heroriënteren op bepaalde onderzoeksgebieden, mede met het oog op opleiding en het stelsel van gezondheidsvoorzieningen.

Toch maakte de VVD-woordvoerder ook een aantal kritische kanttekeningen. Zo miste zij in het SGO een totaalbeeld van onderzoekingen die in deze sector worden uitgevoerd. Ten opzichte van het patiëntgebonden onderzoek staat de VVD positief. Wel vroeg Margreet Kamp zich af of het niet de kant op zal gaan dat vrijwel elk onderzoek moet worden ingesteld door een bepaalde discipline in de gezondheidszorg, die ervoor vecht het zelfstandig te doen.

Tenslotte betreurde de VVD woordvoerder het dat in het SGO niets was te vinden over het onderzoek met betrekking tot de ouder wordende mens. Dit zeker gezien in het licht van het probleem van de vergrijzing en de consequenties daarvan op allerlei terreinen.

(Voor nadere informatie: mw. drs. M.M.H. Kamp, tel. 070- 614911- tst. 2563.)

Uit de Eerste Kamer:

Regeling voor langdurig werklozen (initiatief voorstel Vermeend/Moor)

Teneinde de langer dan drie jaar werklozen/werkzoekenden met weinig opleiding een betere kans op de arbeidsmarkt te bieden hebben de PvdA-Tweede Kamerleden Vermeend en Moor een initiatief-wetsvoorstel ingediend.

Kern van dit voorstel is, dat werkgevers die langdurig werklozen minimaal 15 uur per week, gedurende een periode van tenminste twee jaar en ten hoogste vier jaar, in dienst nemen, onder bepaalde voorwaarden vrijstelling kunnen krijgen van het betalen van een gedeelte van de werkgeverspremies.

Dit initiatief heeft in de Eerste Kamer brede ondersteuning gekregen, ook de VVD-fractie heeft daarvoor gestemd.

De ernst van het probleem van de langdurig werklozen is door deze fractie onderkend. Desondanks plaatste de woordvoerster, mevrouw Vonhoff, enkele kritische kanttekeningen.

In de eerste plaats schatten de indieners dat niet meer dan 20 tot 40.000 werkzoekenden van deze regeling zullen profiteren.

De gehele groep omvat echter meer dan 250.000 personen. Zo ontstaan verwachtingen die waarschijnlijk niet waar gemaakt kunnen worden. Enige terughoudendheid is dus geboden.

In de tweede plaats is het niet duidelijk of door dit wetsvoorstel nieuwe arbeidsplaatsen zullen ontstaan, daarover lopen de meningen uiteen.

Een derde punt waarvoor mevrouw Vonhoff aandacht vroeg was het feit dat dit initiatief voorstel wellicht ongunstig uitpakt voor meisjes en vrouwen. Die kunnen lang niet altijd aantonen dat zij drie jaar werkloos zijn geweest en in die periode hebben gesolliciteerd.

Er ontspon zich hierover een interessante discussie, met name over de vraag bij hoeveel uren werken in de week men werkloos is volgens deze regeling.

Valt een meisje of vrouw die jarenlang twee ochtenden per week gewerkt heeft, bijvoorbeeld als huishoudelijke hulp of in de horeca, en geen andere baan kon krijgen, nu wèl of niet onder de regeling als zij een baan van 15 uur per week aangeboden krijgt.

De heer Vermeend moest toegeven dat het begrip „werkloos" in zijn wetsvoorstel niet omschreven is en dat de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over deze voor vrouwen en meisjes belangrijke zaak nog nadere regelen kan vaststellen. Het blijft dus onzeker hoe deze regeling uiteindelijk voor haar zal uitpakken.

Voorts constateerde mevrouw Vonhoff dat de indieners feitelijk erkennen met de indiening van hun voorstel, dat de collectieve lasten te zwaar drukken. Immers alleen door werkgevers gedeeltelijk vrij te stellen van het betalen van bepaalde premies wordt het voor hen betaalbaar deze werkzoekenden een baan aan te bieden. Voor socialisten een opmerkelijk standpunt!

Over het hoofd van de indieners richtte mevrouw Vonhoff zich tot staatssecretaris De Graaf over een staatsrechtelijke onzuiverheid.

Het Kabinet heeft in de Troonrede steun aan dit wetsvoorstel toegezegd nog vóór de Eerste Kamer dit wetsvoorstel had afgehandeld.

Mevrouw Vonhoff verzocht het Kabinet voortaan zorgvuldiger te handelen; de Staten-Generaal telt twee Kamers!

(Voor nadere informatie: mevrouw L. Vonhoff-Luijendijk, tel. 050-133000.)

Mededelingen

Benoeming partijvoorzitter

Daar overige kandidaten ontbreken zal de door het hoofdbestuur van de VVD gestelde kandidaat dr. L. Ginjaar te Leidschendam onder toepassing van artikel 73 huishoudelijk reglement op de 75ste algemene vergadering van 29 november aanstaande door de voorzitter bij acclamatie worden benoemd verklaard.

Issues of Liberty

Door een groot aantal vooraanstaande liberalen, waaronder de VVD-er Frits Bolkestein, is een bijdrage geschreven voor het „Yearbook 1986" van Libro Aparto International onder de titel „Issues of Liberty".

Tegen een zeer gereduceerde prijs kunnen exemplaren besteld worden bij het algemeen secretariaat van de VVD. Door *f* 15,– per exemplaar over te maken op postgiro 4018232 ten name van VVD-informatierekening onder vermelding „Issues of Liberty" of bij afhalen aan de balie in het Thorbeckehuis te 's-Gravenhage voor *f* 10,– per exemplaar.

Voor liberalen een waardevol bezit!

VVD

Verschijnt wekelijks met uitzondering van de recesperiodes van de Tweede-Kamerfractie.
Uitgave van de Haya van Somerenstichting onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur van de VVD.
De inhoudelijke verantwoordelijkheid berust bij de Tweede-Kamerfractie van de VVD.

24 okt. 1986,
nummer 130

EXPRESSE

redactie: H.F. Heijmans, drs. L.M.L.H.A. Hermans;
redactie-adres: Postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage, tel. 070-61 49 11; **organisatie:** J.N.J. van den Broek;
abonnementenadministratie: algemeen secretariaat VVD, postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage, tel. 070-614121;
abonnementsgeld: ƒ 50,– per jaar; **vormgeving en druk:** Hofstad Druktechniek bv, Zoetermeer.

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Begroting landbouw 1987

Bij de behandeling van de Landbouwbegroting in de Kamer deze week zijn van de zijde van de VVD-fractie de volgende punten aan de orde gesteld.

De Landbouw heeft behoefte aan een economisch perspectiefbiedend en landbouwpolitiek duidelijk Regeerakkoord.

Aanpassing van de collectieve uitgaven, verlaging van de overheidskapitaalbehoefte, vereenvoudiging van de regelgeving, inspelen op internationale ontwikkelingen, uitvoering decentralisatie en privatisering en in toenemende mate een verantwoordelijkheid bij de burgers, rekeninghoudend met draagkracht en acceptatie. Géén uitvoering van de Vestigingswet of de Wet Agrarisch Grondverkeer.

Nationaal dient veel aandacht besteed te worden aan oplossing van de overschot en mestproblematiek.

Op Europees niveau tobt men nog steeds met een onverantwoorde politieke besluiteloosheid m.b.t. de landbouw. De bij de totstandkoming van de EG in gang gezette processen van vernieuwing d.m.v. produktieprocessen en de onbeheersbaarheid van de politieke besluitvorming zijn een storende factor.

Van voorwaardenscheppend beleid is weinig sprake. Zou misschien het oude „West-Friese" gezegde actueel zijn: „maak je maar niet zo drok, de waishaid komt toch geloik met de arremoe"?

Vanuit een weigering deze theorie aan te hangen heeft de VVD-fractie onlangs het „boterplan" gelanceerd:

- overschotten versneld uit de markt nemen
- Financiering van het verlies via de kapitaalmarkt en vanuit de landbouw
- Structurele besparing herinvesteren t.g.v. socio-structureel beleid
- bij een beter functionerende markt eventuele nieuwe voorraadvorming verantwoordelijkheid van de producenten.

De 4 voorstellen van de E.C. zijn naar onze mening amper rendabel. Een financiële aderlating voor de producenten, doch zonder verbetering van het marktmechanisme.

Socio-structurele ontwikkelingen moeten de aandacht krijgen. Er moet een adequate begeleiding zijn van het vervroegde uittredings-proces. Dit mede ter overleving van de enorme mondiale concurrentie. Een Europees landbouwstructuur- en R.O.-beleid in relatie tot het uit produktie nemen van gronden is wellicht optimaal, doch vooralsnog minder realistisch.

Een socio-structuurbeleid dat aanleiding geeft tot concurrentie vervalsing stuit bij onze fractie op grote bezwaren.

In beginsel verkeert de Nederlandse landbouw in een positieve positie. Geografische klimatologische logistieke en infrastructurele voordelen kunnen wij uitbuiten. Goede toeleverings- en verwerkingssectoren, een internationaal georiënteerd handelsapparaat enz. Alle voorwaarden voor een hoogwaardig produkt met een zo hoog mogelijke toegevoegde waarde. Wel dient er veel aandacht besteed te worden aan Onderwijs, Voorlichting en onderzoek.

M.b.t. produkt innovatie en kwaliteitsverbetering ligt de verantwoordelijkheid niet alleen bij de overheid. Ook de particuliere ondernemer dient hier een grote rol te vervullen. Etische aspecten van genetische manipulatie, moderne voortplantingstechnieken en hormonale beïnvloeding bij plant dier en mens stemmen tot nadenken.

De meststoffenwet: De VVD-fractie erkent de milieuproblemen. De berichten omtrent uitgebreide regelgeving zijn verontrustend in het kader van de deregulering.

Hoe zit het met de afzet mogelijkheden van het enorme overschot. In dit verband zijn er nog teveel onduidelijkheden en risceren we kapitaalvernietiging. Een verantwoord ondernemer pleegt eerst een marktonderzoek alvorens hij tot investeren overgaat. In dit kader heeft onze fractie destijds een motie ingediend waarin wij de Minister verzoeken realistische afzetmogelijkheden in een Nota vervat aan de Kamer aan te bieden.

Met de Nederlandse bloembollenteelt en tuinbouw gaat het goed. Er is hier sprake van een tekort aan arbeidskracht. Zou hier geen sprake kunnen zijn van een intensievere arbeidsbemiddeling?

Dierenwelzijn: Dit dient geharmoniseerd in de EG vorm te krijgen. Het Kabinet dient hierin het voortouw te nemen. De open economie binnen de EG maakt Nationale maatregelen immers min of meer effectloos.

Dieren welzijnseducatie is een nog onbekend terrein. Hier ligt volgens mijn fractie nog een taak voor overheid en particuliere organisaties.

Tenslotte: Concluderend, de toenemende zorg in de landbouw is voelbaar. Inspirerend ondernemersschap is t.g.v. de vele ingrijpende maatregelen wat vertroebeld.

Er dient sprake te zijn van een voorwaardenscheppend beleid dat de uitdaging van ondernemen herstelt. Dat dit beleid misschien in beginsel hard zal zijn, zullen wij moeten accepteren.

(Voor nader informatie: P.M. Blauw (tel. nr. 070-614911, tst. 3014, 2917)

Begroting Binnenlandse Zaken

De rij van begrotingsbehandelingen in de Tweede Kamer werd geopend met Binnenlandse Zaken. Woordvoerder Jan Kees Wiebenga stelde in zijn opening dat de VVD-fractie enige zorg heeft over de positie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Deze positie is een moeilijke. Het

ministerie heeft nogal wat coördinerende taken, maar krijgt daarbij niet altijd de benodigde respons. Voor het leiden van dit ministerie is prudentie vereist. Hij wenste de bewindvoerders het goede toe.

Van de **grote operaties** coördineert de minister van Binnenlandse Zaken er drie: de afslanking, de reorganisatie rijksdienst en de decentralisatie. Het probleem hierbij was, dat de minister wel moest coördineren, maar weinig „macht" had. Aan het eind van de vorige kabinetsperiode heeft de coördinerend minister eindelijk zwaardere bevoegdheden gekregen (o.a. mede-ondertekeningsrecht). Afgewacht moet worden hoe minister Van Dijk het een en ander gaat invullen.

Andermaal vestigde de woordvoerder de aandacht op het voorstel van fractievoorzitter Voorhoeve om de minister-president en de vice-minister-president als stimulatoren dekking te geven aan de uitvoering van deze operaties. De VVD-fractie zal hen daarop kritisch volgen.

T.a.v. de voortgang van het project reorganisatie rijksdienst drong de woordvoerder aan op een concrete invulling van de plannen voor de komende kabinetsperiode. De VVD-fractie is van mening dat **„afslanking"** meer is dan vermindering van het personeelsbestand. Ook kwaliteitsverbetering is uiterst belangrijk. Hierbij kan gedacht worden aan zaken als verbetering van de interdepartementale procedures, van de interne departementale organisatie (kortere procedures), contractsmanagement en dergelijke.

Anders dan in vorige jaren bracht de woordvoerder ditmaal ook **het kiesrecht** ter sprake. Hij vroeg of de minister al gedachten had over de spoedige oplossing van een aantal gebleken problemen m.b.t. het kiesrecht, zoals het gescharrel met volmachten. Vooral de slechte gang van zaken m.b.t. de Nederlanders in het buitenland is de VVD een doorn in het oog. Wachten met maatregelen tot de algehele herziening van de kieswet duurt te lang, zo stelde de heer Wiebenga.

Ook **de rampenbestrijding** werd aan de orde gesteld. Inmiddels is gebleken dat de rol van het Ministerie van Binnenlandse Zaken bij het overheidsoptreden n.a.v. het kernongeval in Tsjernobyl gering was, terwijl dit departement in beginsel een coördinerende rol bij de rampenbestrijding geacht wordt te hebben. De woordvoerder uitte hierover zijn zorg.

Lagere overheden

De VVD-fractie acht het sluiten van **een bestuursaccoord** met de gemeenten – in tegenstelling tot de PvdA-fractie, die er weinig vertrouwen in heeft – een mogelijk middel om een nieuwe impuls te geven aan de betrekkingen tussen het rijk en gemeenten, bijv. op het terrein van de decentralisatie. Er zijn wel vraagtekens met betrekking tot het karakter van het bestuursaccoord, de procedure en de stand van zaken. (N.B.: Over de financiële aspecten handelt de inbreng van de heer L. Hermans).

De voortgang met de **decentralisatie** noemde de woordvoerder uiterst schriel. Op grond van het regeeraccoord dient in deze periode vooral aandacht gegeven te worden aan algemene projecten zoals sanering van de planvoorschriften, vermindering van de ruim 4.600 circulaires, afstoten gedeconcentreerde rijksdiensten. De VVD-fractie vindt dat een nieuwe impuls op dit terrein gegeven kan worden door een koppeling van het decentralisatiebeleid aan te brengen met: a de afslankingsoperatie van de overheid; b. het bestuursaccoord.

Ook het grotere stedenbeleid dient vervat te worden in het bestuursaccoord. Wel werd zorg uitgesproken over de proliferatie van deelconvenanten op verschillende beleidssectoren.

De VVD-fractie staat (in tegenstelling tot de CDA-fractie?) geheel achter het onderdeel inzake **gemeentelijke herindeling** van het regeeraccoord, inhoudende dat het herindelingsbeleid wordt **voortgezet** ter versterking van de gemeentelijke autonomie. De regering moet bij die voortzetting van het beleid wel haar voorstellen beter motiveren. Een aantal factoren wordt in dat verband genoemd. Het oplossen van concrete knelpunten hoort daarbij, maar is zeker niet de enige factor. Een regionale aanpak is geenszins uitgesloten en kan zelfs geïndiceerd zijn. Tijdens het debat bleken de staatssecretaris, de VVD-fractie en de PvdA-fractie elkaar goed te vinden op dit punt, terwijl de CDA-fractie woede ten toon spreidde.

T.a.v. **het burgemeesterscorps** sprak de woordvoerder uit, dat de VVD-fractie het wenselijk vindt om de mobiliteit te vergroten, zowel wat betreft de instroom als de uitstroom. Een „closed shop" verdient geen aanbeveling. Nochtans lijkt hiervan wel sprake te zijn in de provincie Brabant en Limburg, alwaar het CDA nog steeds overheersend is. De minister werd verzocht hieraan gepaste aandacht te besteden.

Begroting hoge colleges van staat

Vraagtekens zette de woordvoerder bij de positie van de **Nationale Ombudsman.** Ook hierop heeft de minister een korting toegepast, terwijl de Ombudsman op grond van de immer aanhoudende werkdruk een personeelsuitbreiding had aangevraagd van 13 medewerkers. Er is hier enerzijds een parallel te trekken met de problemen met de rechterlijke macht, anderzijds een parallel met de noodzaak tot versterking van de controle op de regering. Daar staat tegenover, dat er problemen zijn bij de organisatorische gang van zaken. Op basis van een organisatie-onderzoek moet worden overwogen wat mogelijk is. De VVD-motie die hierover werd ingediend is inmiddels door de Tweede Kamer aanvaard.

(Nadere Informatie: Mr. J.G.C. Wiebenga, Tweede Kamer, Den Haag. Tel.: 070-614911 toestel 2368).

Kankerbestrijding

Op maandag 20 oktober 1986 werd door de vaste commissie voor de Volksgezondheid uit de Tweede Kamer een uitgebreide commissievergadering gehouden over de vijfde voortgangsrapportage inzake de kankerbestrijding. Woordvoerder voor de VVD-fractie was Margreet Kamp.

In haar bijdrage aan het debat ging zij onder meer in op de volgende punten:

I De VVD-fractie vindt de ontwikkeling van de netwerken van integrale kankercentra ` w.z. het ontstaan van regionale samenwerkingsverbanden, die a.h.w. dwars door de structuur en de organisatie van de gezondheidszorg tot stand zijn gekomen, van grote betekenis. Op die manier blijft de oncologische kennis en ervaring niet beperkt tot een klein aantal centra, maar wordt over zeer veel ziekenhuizen verspreid, waarbij de patiënt zoveel mogelijk in een vertrouwde omgeving kan blijven. Wel vroeg de VVD-woordvoerder zich af of de netwerken van integrale kankercentra een bijdrage leveren aan de bevordering van patiëntgebonden onderzoek. Volgens velen zo belangrijk en een speerpunt in het stimuleringsprogramma gezondheidsonderzoek.

II De VVD-woordvoerder was van mening dat de zogenaamde protocollaire geneeskunde in dit verband goed tot ontwikkeling kan komen. Deze vorm van geneeskunde is zowel van belang voor de kwaliteit als voor kostenbesparing in de gezondheidszorg. Wel sprak zij de hoop uit dat niet iedere regio zelf zijn protocollen wil ontwikkelen. Dit kost veel tijd en geld.

III Op het gebied van de integratie van intra- en extramurale hulp zou volgens de VVD-woordvoerder nog wel enige verbetering mogelijk zijn. Zij merkte op dat de eerstelijnsgezondheidszorg en met name de huisartsen nauwelijks bij een integrale benadering is betrokken, omdat enerzijds het integraal kankercentrum een zeer bescheiden rol speelt in het denken en handelen van huisartsen en anderzijds, omdat bij ziekenhuizen en specialisten de geneigdheid gering is om huisartsen bij het hulpverleningsproces te betrekken. Ook sprak de VVD-woordvoerder in dit verband opnieuw haar voorkeur uit voor de invoering van de consultkaart naast de bestaande verwijskaart. Tevens besteedde zij aandacht aan thuisverpleging van terminale patiënten. Dit in verband met de door de Kamer aangenomen motie-Kamp, waarbij o.a. aandacht werd gevraagd van sociale partners voor de mogelijkheid verlof aan te bieden voor verzorging van een ziek(e) partner/kind thuis. Het is daarbij volgens haar van groot belang dat instellingen voor gezinsverzorging, maatschappelijk werk en kruiswerk beschikbaar en bereikbaar zijn na kantooruren en in de weekends.

IV Met betrekking tot de bevolkingsonderzoeken steunt de VVD-fractie de conclusie van staatssecretaris Dees dat gezien tal van onzekerheden de tijd nog niet rijp is voor een bevolkingsonderzoek naar prostaatkanker. Met instemming nam de VVD-woordvoerder kennis van de aankondiging van de staatssecretaris aangaande de spoedige invoering van een bevolkingsonderzoek naar borstkanker. Tevens steunde zij het beleid van integratie van het bevolkingsonderzoek naar baarmoederhalskanker in de huisartsenpraktijk.

Tenslotte wilde Margreet Kamp namens de VVD-fractie nog eens benadrukken, dat zij instemt met het accent dat wordt gelegd op pijnbestrijding (waarbij volgens de VVD dit zou dienen te worden opgenomen in het cuuriculum van de opleiding van artsen/verpleegkundigen en specialisten), voorlichting, informatie en prognose. Het is belangrijk dat de patiënt zijn eigen oordeel kan vormen over de kwaliteit van zijn leven. Het is natuurlijk belangrijk dat dit tegelijkertijd aandacht krijgt in de opleiding en nascholing van specialisten, maar het moet ook in de basisopleiding van artsen en verpleegkundigen zijn opgenomen.

(Nadere informatie: mw. drs. M.M.H. Kamp, tel.: 070-614911 tst. 2563)

Bemanningseisen zeescheepvaart

Op 20 oktober jl. werd in een UCV het voorstel van Minister Smit-Kroes besproken voor invoering van nieuwe bemanningseisen op zeeschepen. De regeling omvat, in hoofdlijnen, een opklimmende schaal van personeelsbezetting, naarmate de schepen groter worden, en betekent in het algemeen een verkleining van de nu geldende hoeveelheid bemanningsleden.

Woordvoerder Jan te Veldhuis verklaarde zich namens de fractie akkoord met de wijzigingen. Hij voerde daartoe de volgende argumenten aan:

- de huidige regels (d.d. 1935) zijn sterk verouderd en werken verstarrend.
- er zijn sedert 1935 vele nieuwe, moderne technieken ontwikkeld, zoals: informatie- en communicatietechnieken, electronica, automatisering, meet- en regeltechnieken, enz.
- sedert 1935 is er nu veel meer rationalisatie en verbetering van efficiëncy in de scheepvaart.
- de nieuwe normen sluiten meer aan bij wat internationaal gebruikelijk is (bijv. Frankrijk, Duitsland, Engeland en Denemarken).
- de veiligheidswaarborgen blijven kennelijk gehandhaafd: de scheepvaartinspectie staat achter de nieuwe eisen.

Jan te Veldhuis wees bovendien op de volgende belangrijke overwegingen:

- de positie van de Nederlandse zeescheepvaart is bepaald niet florissant. Mede daarom moet de overheid de internationale concurrentiepositie van de Nederlandse zeescheepvaart niet onnodig negatief beïnvloeden.
- Bij een ongelijkwaardige internationale concurrentiepositie bestaat een sterkere kans op „uit- of omvlaggen", d.w.z. onder vreemde vlag gaan varen (Bahama's, Panama en inzet van bijv. Filippijnse matrozen). De mogelijke consequenties dáárvan kunnen namelijk zijn:
- kans op méér werkloosheid onder het Nederlandse scheepvaartpersoneel in plaats van juist het stimuleren van meer werkgelegenheid voor Nederlands personeel!
- kans op verlies van kwaliteit van goede Nederlandse officieren (-opleiding); en -in extremis-:
- de onmogelijkheid van vordering van koopvaardijschepen door de Nederlandse overheid in geval van een noodsituatie (: oorlog, of oorlogsgevaar).
- Bij een meer glijdende schaal van bemanningseisen bestaat er kans op nieuwe orders in de zgn. kleine handelsvaart voor Nederlandse werven in Noord-Nederland.
- er kan en mag meer aan sociale partners worden overgelaten (deregulering), net als in andere takken van handel en industrie.
  De overheid zou zich met name moeten beperken tot het stellen van randvoorwaarden voor de veiligheid, de concurrentiepositie en de minimale leefbaarheid aan boord.
- het verwachte verlies aan werkgelegenheid in de scheepvaart ten gevolge van de nieuwe bemanningseisen zal (hopelijk) worden gecompenseerd door een betere waarborg voor een goede toekomst van de Nederlandse koopvaardij en werkgelegenheid elders (bijv. in de scheepsbouw).

Namens de fractie plaatste onze woordvoerder wel de kanttekening dat de in Nederland geldende vormen voor veiligheid en leefbaarheid moeten blijven aansluiten bij met Nederland vergelijkbare landen, en dat de veiligheid op en om het schip steeds primair moeten staan.

Aangezien ook de CDA-fractie met de wijzigingen akkoord ging en de PvdA-fractie zich, tenslotte, niet verzette, kunnen de nieuwe eisen binnenkort in werking treden.

(Voor nadere informatie: mr. A.J. te Veldhuis, tel.: 070-614911, tst 2288)

Uit het Europees Parlement

Het Europees Parlement neemt drugs ..... au sérieux

Sinds een tweetal maanden gaat er geen dag meer voorbij of je vindt één of ander persartikel over drugs en drugmisbruik. Zonder te vervallen in sloganeske opmerkingen over de Amerikaanse dominantie van de media, kan het niemand ontgaan zijn, dat de plotse aandacht van de USA, zelfs van haar president persoonlijk, daar misschien wel voor iets tussen zit. En met reden, want recente ontwikkelingen o.a. in de cocaïnehandel zijn redenen tot grote ongerustheid.

Maar belangrijker dan bepaalde ronkende en verkiezingsgerichte verklaringen is het inhoudelijke werk op lange termijn, het uitstippelen van een coherent beleid op langere termijn.

Werk waarmee het Europees Parlement eens te meer een voortrekkersrol heeft gespeeld.

Al in 1982 steunde het Europese Parlement een rapport van een liberale rapporteur m.b.t. de gevaren van het drug-misbruik, waarin vooral de nadruk werd gelegd op het belang van een preventief beleid. Helaas, het was roepen in de woestijn. Noch Commissie, noch Raad, ondernamen acties van enige betekenis. Het Parlement besloot dan maar zelf een onderzoekscommissie in te stellen. Gedurende één jaar hoorde de commissie experten uit Europa, vertegenwoordigers van de Verenigde Naties, verantwoordelijken van therapeutische gemeenschappen, van politie en douane en van lokale besturen en talrijke media en juristen.

Uit al deze getuigenissen distilleerde de rapporteur, de Britse conservatief Sir Jack-Stewart Clark, zijn rapport. Een evenwichtig rapport, waarin hij tot de conclusie kwam dat er niet één drugbeleid is, maar omwille van de complexiteit van het probleem op verschillende vlakken moest worden gewerkt.

Zo dient het aanbod van drugs worden verminderd, o.a. aan de hand van programma's die de boeren ertoe moeten aanzetten op ander teelten over te schakelen.

Verder dient de Europese coördinatie inzake drugbeleid te worden versterkt, douanediensten van de Twaalf moeten nauwer samenwerken. Het Parlement vraagt ook dat gemeenschappelijke richtlijnen zouden worden opgesteld voor de inbeslagneming van de goederen en de bestraffing en de uitlevering van drugshandelaren.

Het Parlement gaat ook verder op de ingeslagen weg in de zin dat het preventiebeleid de volle aandacht krijgt.

Helaas, het rapport van Sir Jack vond niet de instemming van links, te weten van de ecologisten, de communisten en de socialisten. Hun politiek was er een van obstructie: zo werden tijdens de behandeling in commissie 304 amendementen ingediend, die slechts met de grootste moeite binnen het tijdschema konden worden behandeld.

Maar er bestond nog een veel fundamenteler probleem. De linkerzijde wilde immers de hele problematiek doen staan of vallen met een amendement van de Duitse groene, mevrouw Heinrich, dat in principe *alle* drugs wilde legaliseren. Een zeer verregaande positie, die echter werd verworpen en vervangen door een ander amendement, dat dan het principe van de illegaliteit van drugs bevestigde, met daaraan gekoppeld een liberaal beleid *in feite* t.o.v. de cannabisgebruikers. Het gevolg van dit alles was, dat er een breekpunt ontstond in de onderzoekscommissie. Links eiste zijn standpunt te kunnen formuleren in een minderheidsrapport, wat dan ook gebeurde.

De breuk die in de commissie was ontstaan leidde er echter toe dat het Parlement in zijn voltallige zitting in Straatsburg met een aantal tegenstrijdige resoluties werd geconfronteerd, waarbij links ondertussen handig zijn legaliseringseis had gecamoufleerd onder de noemer „diversificatie" van het drugbeleid.

Bovendien leidde het toespitsen van alle aandacht op dit ene probleem in sommige tussenkomsten tot een scheldpartij op het in Nederland gevoerde drugbeleid.

Slechts met de grootst mogelijke moeite slaagde het Parlement erin in extremis nog met een gemeenschappelijke houding voor de dag te komen, die zowel voor links als centrum-rechts aanvaardbaar was. Besloten werd een Europese conferentie te organiseren om alle effecten en implicaties van druggebruik verder te onderzoeken.

De Liberale Fractie heeft het er alvast niet bij gelaten. Zij stelt voor om reeds op de EG-begroting voor volgend jaar 900.000 Ecu uit te trekken voor een communautaire bijdrage aan de UNFDAC, een dochterorganisatie van de UNO die reconversieprogramma's in de derde wereld sponsort. Tenslotte wordt ook voorgesteld geld uit te trekken voor een omvangrijk preventie- en informatiebeleid.

(Voor nadere informatie: Mevrouw J.E.S. Larive, tel.: 09-352-43002400, G.M. de Vries, tel.: 070-647447)

VVD

Verschijnt wekelijks met uitzondering van de recesperiodes van de Tweede-Kamerfractie.
Uitgave van de Haya van Somerenstichting onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur van de VVD.
De inhoudelijke verantwoordelijkheid berust bij de Tweede-Kamerfractie van de VVD.

31 oktober 1986,
nummer 131

EXPRESSE

redactie: H.F. Heijmans, drs. L.M.L.H.A. Hermans;
redactie-adres: Postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage, tel. 070-61 49 11; **organisatie:** J.N.J. van den Broek;
abonnementenadministratie: algemeen secretariaat VVD, postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage, tel. 070-614121;
abonnementsgeld: ƒ 50,– per jaar; **vormgeving en druk:** Hofstad Druktechniek bv, Zoetermeer.

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Erasmus-prijs voor Havel

Naar aanleiding van de toekenning van de Erasmusprijs aan de Tsjecho-Slowaakse schrijver Havel heeft zich een merkwaardig politiek incident voorgedaan.

De eerste gebeurtenis in de aanloop tot dit incident was de suggestie van het kabinet aan de Stichting Praemium Erasmianum om de prijs niet collectief toe te kennen aan de Tsjechische mensenrechtenorganisatie Charta '77 maar aan één van de voormannen van die beweging persoonlijk, in dit geval dus Havel.

Vervolgens, toen de Stichting daarop was ingegaan, heeft de Minister van Buitenlandse Zaken Van den Broek invloed op de Stichting – en wellicht ook op de heer Havel persoonlijk – uitgeoefend om hetgeen Havel wilde zeggen in antwoord op het toekennen van de prijs geen doorgang te laten vinden. Hij zou namelijk behoren te volstaan met een kort dankwoord. Zijn eigenlijke boodschap zou pas de avond na de uitreiking mogen worden uitgesproken, ter gelegenheid van de uitvoering van een toneekstuk van de hand van de heer Havel.

De VVD-Kamerleden Bolkestein en Weisglas hebben hierover op 21 oktober vragen gesteld aan de regering. Deze werden beantwoord door de premier in zijn hoedanigheid van Minister van Buitenlandse Zaken ad interim. De heer Van den Broek was buitenlands.

De bedoeling van de vragen was te bewerkstelligen, dat de integrale tekst van Havel bij de prijsuitreiking zou kunnen worden uitgesproken, zoals gebruikelijk is.

De heer Lubbers hanteerde in het debat de betrokkenheid van het Koninklijk Huis bij de Erasmusprijs als argument om het ingrijpen van de regering te rechtvaardigen.

Prins Bernhard reikt namelijk als regent van de Stichting de prijs uit en dat gebeurt traditioneel in aanwezigheid van de Koningin.

De Minister van Buitenlandse Zaken en diens plaatsvervanger, de heer Lubbers, meenden kennelijk, dat de aanwezigheid van de Koningin en de Prins bij het uitspreken van de integrale tekst de Nederlandse verhouding tot Tsjecho-Slowakije zou kunnen schaden.

De VVD en de PvdA bestreden deze redenering. De Noorse en Zweedse koning konden wel Nobelprijzen uitreiken aan Solsjenitzin, Sacharov en Walesa. Het zou dan wel heel bijzonder zijn, dat iets dergelijke in Nederland niet, of slechts moeizaam zou kunnen.

Maar ernstiger was, dat het regeringsingrijpen principieel onjuist was. Men kan immers niet iemand, die in zijn eigen land tegen de dictatuur vecht in Nederland aan een soort censuur onderwerpen.

We mogen in Nederland het beginsel van de vrije meningsuiting natuurlijk niet loslaten. Dat zou op een soort zelf-financiering neerkomen.

(De VVD meldde in het debat trouwens een belangrijk incident. Onlangs werd een Nederlander, die ten huize van de heer Havel college wilde geven, de toegang tot Tsjecho-Slowakije geweigerd. Zijn boeken werden daarbij in beslag genomen. Wellicht een teken, dat zo'n zelf-finlandisering ook niet bepaald voor de Tsjechische autoriteiten een reden is om de onderdrukking te verzachten.)

Het CDA hield zich in het debat helaas afzijdig.

En op een vraag van de heer Voorhoeve of de regering van verdere uitoefening van invloed wilde afzien, antwoordde de heer Lubbers tenslotte met een enkel „neen".

Dit was aanleiding voor de VVD een nadere interpellatie aan te vragen te agenderen op 28 oktober.

Voor het zover was, is echter ook de CDA-fractie tot het inzicht gekomen, dat men de goede relaties met Oostblok-landen niet moet trachten te bewaren door in Nederland zelf met de vrijheid van meningsuiting te gaan modderen.

Een interventie van de liberale ministers was voor Lubbers en Van den Broek een reden te meer om hun standpunt te herzien. De interpellatie hoefde dus niet door te gaan en de heer Havel kan zijn integrale tekst op de prijsuitreiking laten voorlezen. (Havel kan zelf niet komen, omdat hij bang is niet naar het eigen land te kunnen terugkeren!)

Hopelijk dringt de gang van zaken ook in Tsjecho-Slowakije tot de bevolking en de autoriteiten door. Het is immers een voorbeeld van de vrije politieke discussie en van de macht van het parlement in het democratisch Westen.

(Voor nadere informatie: mr.drs. F. Bolkestein, tel. 070-614911, tst. 3015.)

Nota Hoger Onderwijs: Autonomie en Kwaliteit

In de Nota „HOAK" doet de Regering vergaande voorstellen om in het Hoger Beroepsonderwijs, het Wetenschappelijk Onderwijs en de Open Universiteit tot vergroting van de autonomie te komen.

Daarin ziet de Regering de beste voorwaarden om de instellingen voor Hoger Onderwijs in staat te stellen op de snel wijzigende vraag naar velerlei vormen van Hoger Onderwijs te antwoorden. Flexibiliteit en de differentiatie zijn sleutelwoorden. Er komt een grote programmavrijheid. De VVD-fractie onderschrijft die benadering en wil met de Regering een proces in gang zetten om het in de nota geschetste doel te bereiken.

In de nota stelt de Regering voor om het Hoger Onderwijs in te delen in sectoren. De overheid moet zich bij

de beleidsbepaling richten op de sectoren en niet meer onder het niveau van de sector ingrijpen. (Bij de bezuinigingsvoorstellen van het Kabinet gebeurt dit nog wel.)

Centraal in de discussie stond de vraag of de instellingen voor Hoger Onderwijs thans voldoende toegerust zijn om in één stap die autonomie geheel te kunnen waarmaken.

De VVD-fractie miste pijnlijk in de nota een zorgvuldige analyse van het zelfregulerend vermogen van de instellingen. Erg optimistisch zijn we daar niet over.

Om die reden vindt de VVD-fractie met anderen dat het proces op weg naar vergroting van de autonomie een geleidelijke ontwikkeling moet inhouden. Daarbij is het nodig om voorshands een aantal kwaliteitsgaranties, die de overheid vooraf moet kunnen toetsen, te handhaven. In dat licht is de instelling van een Program Erkennings Commissie (PEC) aan te bevelen.

De VVD hecht sterk aan afspraken tussen instellingen terzake van de studieprogrammering (de horizontale planning). De mobiliteit van de student moet worden vergroot.

Grotere autonomie voor de instellingen legt een zwaar accent op de kwaliteitsbewaking en – bevordering, zowel door de instellingen zelf als – aanvullend – vanwege de overheid. De VVD-fractie hecht veel waarde aan kwaliteitsbewaking, ook in deze sector. De aanpak in de nota is té abstract. Bij de wetsvoorstellen, die de introductie van de HOAK-filosofie moeten legaliseren, wil de VVD-fractie nadere verduidelijking op dit punt aantreffen. Daarbij zal ook expliciet duidelijkheid moeten komen over de vraag onder welke omstandigheden de overheid de zogeheten „negatieve bekostigingsverklaring" zal uitgeven.

De VVD heeft weinig vertrouwen in de hantering van dit instrument. In andere wetten zijn ook mogelijkheden om de bekostiging te beëindigen aangegeven, maar de Regering heeft dit instrument nooit durven of willen hanteren. De fractie heeft als tussenstap de introductie van een boetesysteem bepleit.

Speciale aandacht heeft de fractie gevraagd voor de aansluiting van het Voortgezet- en Hoger Onderwijs. Daarover heeft de fractie grote zorgen.

Ook heeft de fractie uitgesproken dat zolang er nog geen éénvormig stelsel van Hoger Onderwijs is er niet één inschrijvingsrecht voor het hele Hoger Onderwijs moet komen. Vooralsnog moeten gescheiden inschrijvingssystemen gehandhaafd blijven.

Tot slot heeft de fractie uitgesproken dat autonomievergroting van de instellingen consequenties moet hebben voor de bemoeienis en de personeelsomvang van het departement.

(Voor nadere informatie: J. Franssen, tel. 070-614911, tst. 2059.)

Aktieprogramma Minderhedenbeleid

In het debat heeft de VVD haar visie op het minderhedenvraagstuk nog eens herhaald. Wij beschouwen de pluriformiteit van onze samenleving door de aanwezigheid van culturele en etnische minderheden als een verworvenheid en niet als een bedreiging. Minderheden hebben in principe dezelfde rechten en plichten als anderen en moeten op een gelijke behandeling kunnen rekenen. Bij voorkeur moeten zij deel (kunnen) nemen aan algemene voorzieningen. Categoriale voorzieningen zijn dus slechts tijdelijk wenselijk. Ook in het minderhedenbeleid zal er meer gedecentraliseerd moeten worden naar de gemeenten.

De regering heeft aangekondigd dat in de komende jaren te doen. Voor de probleemcumulatiegebieden (16 gemeenten met grote groepen minderheden) zijn de zaken nog steeds niet goed geregeld. In het debat kwam daar geen duidelijkheid over. Het overleg met de regering hierover moet derhalve worden voortgezet.

De VVD heeft de quoterings-gedachte voor werkgelegenheid van minderheden bij de overheid afgewezen. Wel steunt zij de regering in haar pogingen meer mensen uit minderheidsgroeperingen bij de overheid een baan te geven.

Wederom heeft de VVD erop gewezen, dat belangrijke oorzaken van de slechte kansen van minderheden op de arbeidsmarkt de slechte scholing en de slechte beheersing van de Nederlandse taal zijn. Bij motie hebben wij de regering gevraagd daar prioriteit aan te geven.

Voorts heeft de VVD haar grote zorgen uitgesproken over de discriminatie, die eerder groter dan kleiner lijkt te worden. Bijvoorbeeld op justitieel en politieel gebied (relatief veel buitenlanders in gevangenissen etcetera) dient daar bij de voorlichting rekening mee te worden gehouden. Tenslotte heeft de VVD uitgesproken, dat zij rekent op spoedige aanpassing van de Stafwet inzake discriminatie en dat zij veel waarde hecht aan het tot stand komen van een Wet Gelijke Behandeling, zoals in het regeeraccoord is afgesproken.

(Voor nadere informatie: H.F. Dijkstal, tel. 070-614911, tst. 3032.)

Stropdassen

Een nieuwe stropdas is aan het assortiment van VVD-materiaal toegevoegd.

Deze stropdas is door overmaking van *f* 10,– per exemplaar op girorekening 67880 ten name van VVD-algemeen secretariaat te 's-Gravenhage te verkrijgen onder vermelding „nieuwe das".

VVD

Verschijnt wekelijks met uitzondering van de recesperiodes van de Tweede-Kamerfractie.
Uitgave van de Haya van Somerenstichting onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur van de VVD.
De inhoudelijke verantwoordelijkheid berust bij de Tweede-Kamerfractie van de VVD.

7 november 1986
nummer 132

EXPRESSE

redactie: H.F. Heijmans, drs. L.M.L.H.A. Hermans;
redactie-adres: Postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage, tel. 070-61 49 11; **organisatie:** J.N.J. van den Broek;
abonnementenadministratie: algemeen secretariaat VVD, postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage, tel. 070-614121;
abonnementsgeld: *f* 50,– per jaar; **vormgeving en druk:** Hofstad Druktechniek bv, Zoetermeer.

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Begroting Politie 1987

Het hoofdpunt van het debat was de vraag of er voldoende financiële middelen beschikbaar zijn om de politie naar behoren haar werk te laten doen, gegeven de prioriteit, die het kabinet aan de bestrijding van de criminaliteit geeft. Van de kant van het kabinet werd nog eens uiteengezet welke middelen beschikbaar zijn. Tegenover de 1%-efficiencykorting voor 1987 op het personeel in het kader van de afslankingsoperatie staan de te verwachten opbrengsten van het doelmatigheidsonderzoek bij de politie, de reeds geraamde groei in de meerjarenraming en de *f* 125 miljoen, die op basis van het regeeraccoord extra zijn uitgetrokken voor deze kabinetsperiode voor politie en justitie. Mede in aanmerking genomen dat 1987 in financieel opzicht een bijzonder moeilijk jaar zal zijn, acht de VVD het voorgestelde beleid aanvaardbaar. Omdat het kabinet nog geen standpunt heeft ingenomen over kortingen op het personeel in de jaren 1988 t/m 1990, heeft de VVD daarover ook nog geen uitspraak gedaan. Wel kondigde zij aan, dat bij de volgende begroting opnieuw beoordeeld moet worden of een extra inspanning ten behoeve van de politie gewenst is.

De VVD had ernstige kritiek op voorstellen van PvdA om *f* 70 miljoen extra beschikbaar te stellen voor de politie zonder dat daarvoor dekking werd aangegeven. Zij bestempelde dit als op een goedkope wijze mooi weer spelen bij de politie. Ook de problemen met de zogenaamde inconveniëntenregeling kwamen aan de orde. Omdat over het conflict hierover tussen de bonden en de regering advies gevraagd is aan de Commissie-Albeda, onthield de VVD zich van een oordeel. Wel deed zij een beroep op de partijen zich redelijk op te stellen.

Omdat hier en daar in de pers gesuggereerd was, dat er een conflict zou zijn tussen de minister van Justitie en de VVD-fractie over het doorberekenen van politiekosten bij manifestaties, die tot grote maatschappelijke lasten leiden, zoals bepaalde voetbalwedstrijden, heeft de VVD haar standpunt nog eens herhaald. De VVD deelt de mening van de minister, dat bepaalde grootschalige manifestaties tot hoge maatschappelijke lasten leiden. Omdat politie en justitie van oudsher en bij uitstek overheidstaken zijn, acht de VVD het niet juist voor het normale werk van de politie kosten aan burgers of instellingen door te berekenen. Wel acht zij het wenselijk om bij bepaalde manifestaties, waaronder voetbalwedstrijden, scherpere voorwaarden te stellen aan de organisatoren.

(Over het zogenaamde voetbalvandalisme zal later in deze maand gesproken worden.)

De minister van Justitie deelde de principiële visie van de VVD, maar deelde mee wel een studie te willen doen naar toepassing van het profijtbeginsel vanwege bepaalde maatschappelijke uitwassen. Hij kondigde aan daarbij de in het regeeraccoord aangekondigde discussie over eigenlijke en oneigenlijke taken van de politie te zullen betrekken. De VVD onderstreepte nog eens het belang van intensieve samenwerking tussen rijks- en gemeentepolitie. Niet alleen moet dat op het uitvoerende niveau, zoals voorzien in de samenwerkingsregio's, maar ook op departementaal niveau. Omdat bepaalde steden en gebieden met nogal specifieke problemen te kampen hebben, heeft de VVD het kabinet gevraagd met de politiebonden de wenselijkheid van decentrale onderhandelingen over arbeidsvoorwaarden, bijvoorbeeld op basis van een landelijk basispakket, te bespreken. Dit zou dan gepaard moeten gaan met invoering van een budgetfinancieringssysteem. Tenslotte heeft de VVD gewezen op het belang van internationale politiële samenwerking.

Zij prees de minister van Justitie voor zijn werk op dit terrein in de Europese Gemeenschap.

(Voor nadere informatie: Hans Dijkstal, tel. 070-614911, tst. 3032.)

Begroting Volksgezondheid

Tijdens dit begrotingsdebat kreeg de nieuwe staatssecretaris, de heer Dees, van VVD-zijde een compliment voor de snelle instelling van de commissie Structuur en Financiering Gezondheidszorg, de commissie Dekker. De VVD had al veel eerder om zo'n commissie van „wijze wezens" gevraagd. Het advies van deze commissie, uit te brengen begin 1987, zal koersbepalend zijn. Het volksgezondheidsbeleid staat immers op een kruispunt van wegen. De huidige weg is die van de structuurnota Volksgezondheid (kabinet Den Uyl) met als uitgangspunt centrale planning en sturing, meer en meer regelgeving en veel overheidsbemoeienis. Volgens de VVD moeten we een heel andere weg inslaan namelijk marktconform handelen, deregulering en een overheid op gepaste afstand.

De commissie Dekker zal tevens moeten adviseren over de wijze waarop de torenhoge kosten in de volksgezondheid teruggedrongen kunnen worden. Het gaat daarbij niet alleen om echte bezuinigingen, maar ook om verschuivingen. Niet alleen van de collectieve- naar de private sector, maar ook verschuivingen binnen de totale kosten namelijk ten gunste van de steeds groter wordende groep ouderen.

Het kabinet Den Uyl maakte zich al zorgen over de kosten van de volksgezondheid. De kosten waren toen *f* 17 miljard; thans is dit meer dan het dubbele (gecorrigeerd voor inflatie een toename van 25%).

Er moet in de komende vier jaren conform het regeeraccoord een ombuiging van *f* 1,2 miljard gerealiseerd worden. (*f* 600 miljoen in 1987). Slechts de helft van de *f* 1,2 miljard betreft „echte bezuinigingen", terwijl de andere helft een verschuiving in de financiering is (van collectief naar particulier).

Tijdens het debat stelde de PvdA voor om *f* 1 miljard „echt" te bezuinigen. Met andere woorden de oppositie probeerde de regeringsfracties te overtroeven in bezuinigingen. De PvdA wilde echter uitsluitend bezuinigen aan de aanbodzijde (met name apotheker en specialist) doch beslist niet aan de vraagzijde (dus geen eigen bijdragen of eigenrisico). Hoewel er positieve punten in het PvdA-voorstel zaten, heeft de VVD-fractie dit voorstel afgewezen omdat de consequentie zou zijn geweest, dat een verdere verlaging van het ziekenhuisbudget optreedt. De VVD vindt dat kostenbeheersing op alle fronten dient plaats te vinden:

1. Terugdringen van de bureaucratie
2. Verminderen van de beheerskosten van de ziekenfondsen en de vele adviesorganen.
3. Niet door laten gaan van de 1% groei die was opgenomen in de meerjarenraming. Doorgaan met budgettering van de ziekenhuizen, doch op een andere wijze, namelijk niet de huidige kaasschaaf-methode, doch een gedifferentieerde budgettering. Goed en efficiënt werkende ziekenhuizen dreigen anders de dupe te worden. In de budgettering dienen tevens conform het regeringsvoorstel de lagere energieprijzen verwerkt te worden.
4. Prijsaanpassingen in de sector geneesmiddelen en terugdringen van het gebruik.
5. Het bevorderen van de eerste-lijnszorg door het op elkaar afstemmen van abonnementenhonoraria huisartsen en verrichtingenhonoraria specialisten.
6. De belangrijkste vorm van kostenbeheersing, namelijk het wegwerken van de overcapaciteit: 20% dat wil zeggen 10.000 bedden ofwel 15 ziekenhuizen. De VVD heeft in dit verband gepleit voor een versnelling van de beddenreductie, omdat we thans achter de feiten aanlopen.
7. Er dient ook een aantal aanpassingen plaats te vinden in de sfeer van de ziekenfondsverzekering. Met name op dit punt wordt advies van de commissie Dekker afgewacht. De VVD (en inmiddels ook de Ziekenfondsraad) pleit voor de invoering van eigen bijdragen en/of eigen risico. De VVD is met name voorstander van de invoering van een restitutiesysteem (eerst betalen dan verhalen) in plaats van de huidige natura-verstrekking, waarbij de consument geen rekening krijgt en dus ook niet kostenbewust kan worden. Tevens heeft de VVD gepleit voor een andere premiestelling, namelijk deels een vast bedrag en deels een procentueel bedrag. Op die wijze wordt ook de positie van de alleenstaande verbeterd. Nu betalen de alleenstaanden immers een verhoudingsgewijs te hoge premie omdat de ziekenfondspremie een gezinspremie is. De VVD is bovendien voorstander van een systeem waarbij de premies regionaal kunnen verschillen. De ziekenfondsen worden dan beloond voor kostenbeheersing in hun regio. Thans worden prestaties en zuinig gedrag weggenivelleerd via de Algemene Kas.

De regeringsvoorstellen voor 1987 hadden de instemming van de VVD en CDA-fractie. Het voorstel van de PvdA-fractie werd grotendeels afgewezen doch de VVD heeft bereidheid getoond de in het regeeraccoord afgesproken verdeling (*f* 600 miljoen echte bezuinigingen en *f* 600 miljoen verschuiving) ter discussie te willen stellen indien de PvdA alsnog bereid is een beperking van de vraagzijde door middel van eigen bijdrage danwel eigen risico bespreekbaar te maken.

Vervolgens ging de VVD nader in op een aantal specifieke onderwerpen betreffende de Volksgezondheid.

De VVD sprak de hoop uit dat in deze periode sterker accent zal worden gelegd op de wetgevende arbeid over de inhoud van de gezondheidszorg. Zo vroeg zij specifieke aandacht voor het vraagstuk van de patiëntenrechten. Het is immers de patiënt die van alle partijen in de gezondheidszorg het minst te vertellen heeft. Zijn recht op zorg, op zelfbeschikking en op relevante informatie is bij het ontbreken van een wet op de patiëntenrechten nog altijd onvoldoende gewaarborgd. De VVD is voorstander van een aparte wettelijke regeling inzake patiëntenrechten en zij drong er bij de staatssecretaris van Volksgezondheid op aan hieromtrent met voorstellen te komen. Staatssecretaris Dees zegde op dit punt toe extra inspanningen te zullen leveren.

De VVD betoogde verder dat de samenwerking binnen intra- en extramurale voorzieningen als tussen intra- en extramurale voorzieningen steeds belangrijker wordt. Aangezien iedere discipline vanuit een bepaalde invalshoek kijkt naar de patiënt, moet in de opleidingen van de verschillende beroepen/disciplines niet alleen de eigen functies worden geleerd, maar ook van anderen! Samenwerken moet als attitude worden aangeleerd in de opleiding. Wat betreft de extramurale zorg, zoals kruiswerk en gezinsverzorging, staat de VVD positief ten aanzien van de ontwikkelingen dat voorzieningen bereikbaar en indien nodig beschikbaar moeten zijn, ook na kantooruren en in de weekends. Wel is de vraag of het noodzakelijk is toe te groeien naar een permanente 24-uurs thuiszorg, omdat dit wel eens onbetaalbaar zou kunnen blijken te zijn.

In dit verband is gewezen op de door de kamer aangenomen motie-Kamp, waarbij aandacht werd gevraagd voor thuisverpleging alsmede de sociale partners werden bewogen in de CAO-onderhandelingen mogelijkheden te creëren voor verpleegverlof, teneinde een zieke partner thuis te verzorgen. De VVD bracht verder naar voren, dat hoewel preventie individueel en collectief van groot belang moet worden geacht, we ook als we minder roken, minder vet eten en meer bewegen, toch ziektes op ons levenspad zullen tegenkomen. De aandacht voor de curatieve zorg mag dan ook niet verslappen. Bovendien is ook de medische technologie en ontwikkeling van grote betekenis.

De VVD-fractie steunt de beleidslijn dat zowel kosten/batenanalyses als kosten/effectiviteitsstudies de basis moeten gaan vormen voor de beslissing om nieuwe voorzieningen in de gezondheidszorg en het verstrekkingenpakket op te nemen. Zo sprak de VVD tevredenheid uit over het besluit van staatssecretaris Dees om het vaccinatieprogramma voor kinderen uit te breiden, met bof, mazelen en rode hond, omdat dit op termijn leidt tot kostenbesparing en gezondheidswinst. Tot slot pleitte de VVD in navolging van fractievoorzitter Voorhoeve tijdens de Algemene Beschouwingen, om de extra WVC-gelden, uitgetrokken voor preventie, juist te besteden aan voorlichting voor ouders en jeugdigen met name ten aanzien van drugsverslaving, alcohol en aids.

In dit verband verwees zij naar het Zweedse voorbeeld, waarbij succes werd geboekt door een doelgerichte benadering bij de voorlichting en gezamenlijke besprekingen over bovengenoemde problemen tussen ouders, jeugdigen, onderwijzend personeel etc.

(Voor nadere inlichtingen: mr. G.B. Nijhuis en mw. drs. M.M.H. Kamp, tel. 070-614911, tst. 2285 en tst. 2563.)

Begroting Welzijn en Cultuur

De begrotingsbehandeling had dit jaar een bijzonder karakter, omdat een aantal belangrijke beleidsterreinen op een later tijdstip apart zullen worden besproken. Dat betreft het ouderenbeleid, de kunst en de sport. Het lag voor de hand, dat mede daarom de discussie zich toespitste op de bezuinigingen van *f* 125 miljoen op het sociaal-cultureel

werk, die begrijpelijkerwijs tot veel reacties heeft geleid. Voor de inhoudelijke standpuntbepaling van de VVD wordt verwezen naar vorige afleveringen van de VVD-Expresse. Hoe pijnlijk de keuze ook is, de VVD heeft zich achter het voorstel van de regering gesteld, omdat de alternatieven slechter waren. Hoewel het CDA met veel aplomb alternatieven had aangekondigd, bleek in het debat, dat het CDA een *f* 30 miljoen bij het openbare bibliotheekwerk wilde bezuinigen. De VVD achtte dat nu ongewenst. De PvdA kwam met alternatieven van boekhoudkundige aard teneinde daarmee het doen van echte politieke keuzen te ontlopen. Omdat de dekking vooralsnog voornamelijk uit lucht bestaat, was ook dat voor de VVD niet aanvaardbaar.

Omdat er voor de komende jaren nog een bezuinigingsdoelstelling van *f* 200 miljoen ligt, heeft de VVD het kabinet gevraagd daar nu vast duidelijkheid over te geven, zodat lagere overheden en instellingen daar rekening mee konden houden. De Minister was daartoe niet in staat, maar beloofde de Kamer daarover in het begin van 1987 te informeren.

De VVD deelde het standpunt van de regering dat de ISP/PNL-gebieden in de korting moeten meedelen, omdat die anders op de andere gemeenten en provincies wordt afgewenteld. Dat legt overigens de regering de verplichting op anderszins het ISP/PNL-accoord na te komen danwel het overleg daarover te heropenen.

Naar het zich laat aanzien is met de overgang van de jeugdhulpverlening van Justitie naar WVC niet het benodigde geld meegegaan. Daarover bestaat grote onduidelijkheid en dus grote onrust. Met nadruk heeft de VVD gevraagd de Kamer daarover geheel in te lichten. Dat is toegezegd, maar op dit moment niet niet gebeurd.

Tenslotte heeft de VVD bij amendement de regering gedwongen het Humanistisch Verbond nu eindelijk ook eens financieel te erkennen.

Over de begroting zal vermoedelijk pas begin december gestemd worden.

(Voor nadere informatie: Hans Dijkstal, tel. 070-614911, tst. 3032.)

Welzijnswet II

In de VVD-Expresse van 17 oktober jl. is reeds melding gemaakt van de behandeling van de zogeheten Welzijnswet. Daar is uiteengezet, dat het decentraliseren van bevoegdheden en de daarbij behorende financiën op het welzijnsterrein naar de gemeenten en de provincies de inzet van de VVD was in dit debat.

Het wetsontwerp, zoals die tot nu toe voorlag, regelde de taaktoedeling en een nieuwe financiële regeling, maar naar de opvatting van de VVD nog met te veel voorschriften, waaraan de lagere overheden zouden moeten voldoen.

De actie die de VVD derhalve moest ondernemen was nog serieus proberen het wetsvoorstel aanzienlijk te wijzigen, ofwel ertegen te stemmen wegens centralisme.

De politieke moeilijkheid was gelegen in het feit, dat juist het CDA nogal hechtte aan een groot aantal centrale stuurelementen.

Nota van wijzigingen

Na een uitwisseling van argumenten in de Kamer en in overleg met de coalitiepartners is Minister Brinkman met een groot aantal wensen van de VVD accoord gegaan.

Hij werd in die beslissing gesteund door het feit, dat het CDA in theorie ook de decentralisatiegedachte onderschrijft, zodat de argumenten van (een deel van) de CDA-fractie om daartoe nu speciaal in verband met het welzijn niet over te gaan een stevige basis misten.

Als we de voorschriften, waaraan de provincies en de gemeenten eerst moesten voldoen als het „hart" van de wet beschouwen is dat hart nu goeddeels door de Minister verwijderd. De decentralisatie komt veel beter naar voren.

Wat van de oorspronkelijke wet resteert is grosso modo ten eerste een wettelijk kader voor de oplossing van de problemen op het financiële pad, dat in 1991 leidt tot het overhevelen van de welzijnsgelden naar het Provincie- en het Gemeentefonds; ten tweede een nieuwe wettelijke regeling van het bibliotheekwerk, ter vervanging van de bibliotheekwet en als laatste een wettelijke basis voor het rijksbeleid op welzijnsgebied.

Financiën

Hierbij moet ook worden vermeld, dat het wijzigingsvoorstel van Minister Brinkman met betrekking tot de financiën goeddeels tegemoetkomt aan de wensen van VVD en PvdA hierover.

Beide partijen hadden er de voorkeur voor om vanaf het begin van de wet, 1 januari volgend jaar, de verdeling van de nieuwe zogenaamde „brede welzijnsuitkering", waarin de vele specifieke doeluitkeringen zullen opgaan, te doen plaatsvinden volgens de criteria van het Provincie- respectievelijk het Gemeentefonds.

De enkele verandering, die de Minister op dit model heeft aangebracht is een verfijning in verband met de aanwezigheid van culturele minderheden in een bepaald gebied. Per 1 januari 1991 verdwijnt ook deze „brede doeluitkering" en volgt integrale opneming in de fondsen. Ook dit is een belangrijk stuk decentralisatie.

In de tussenliggende periode kan de „brede doeluitkering" op het welzijnsterrein eventueel worden opgeschoond.

Reikwijdte van de wet

De VVD zou in principe een voorstander zijn van het onder de Welzijnswet brengen van meer voorzieningen dan nu in de wet zijn genoemd, de voorwaarde van werkelijke decentralisatie is nu immers grotendeels vervuld.

De Minister diende echter op dit punt nog geen concrete voorstellen in. Wel echter opende hij daartoe de mogelijkheid door in het nieuwe voorstel de mogelijkheid op te nemen, dat de werkingssfeer van de wet bij Algemene Maatregel van Bestuur zou worden verbreed.

Dit is een lichtere en gemakkelijkere procedure dan wanneer een complete wetswijziging noodzakelijk zou zijn.

Het CDA achtte de nota van wijziging een „verandering", geen verbetering. Een en ander was tot stand gekomen, omdat de regering nu eenmaal te maken had met nog een tweede coalitiepartner. De CDA-woordvoerder legde zich niettemin bij de toekomst neer.

Alles afwegend ziet de VVD in het nieuwe voorstel van Minister Brinkman een overtuigende reden om nu het wetsvoorstel te steunen.

(Voor nadere informatie: H.F. Dijkstal en M.M.H. Kamp, tel. 070-614911, tst. 3032 respectievelijk tst. 2563.)

Handhaving milieurecht

In de UCV van 3 november jl. bracht de VVD het volgende naar voren: eerst werd de plaats van het handhavingsproces in de milieuwetgeving geschetst. De conclusie was dat een goed preventief beleid in de fases planning, regelgeving, vergunningverlening en uitvoering grote prio-

riteit heeft. Er is echter een aantal bestaande problemen, zoals:
- de eigen verantwoordelijkheid van burgers en bedrijven ten opzichte van het milieu is nog niet voldoende ontwikkeld;
- de „pakkans" voor milieu-overtredingen is nog niet groot genoeg, evenals de strafbedreiging erg laag is;
- het kan zelfs financieel lonend zijn om bewust illegaal te handelen;
- het handhavingsbeleid heeft nog (te) vaak een ad-hoc-karakter;
- het algemene rechtsbewustzijn en de algemene milieumotivering (kunnen) dalen als onvoldoende wordt opgetreden;
- het milieu als zodanig ondervindt schade door een gebrekkig handhavingsbeleid;
- de (Rijks-)overheid draait meestal voor de grote financiële consequenties van saneringen achteraf (denk aan de bodemsaneringsoperatie) op.

De VVD noemde als oorzaken van de problemen onder meer de volgende omstandigheden:
- de ingewikkeldheid en onduidelijkheid van de wetgeving (vaak zeer moeilijk te begrijpen);
- de grote hoeveelheid uitvoerende en controlerende overheidsinstanties; daardoor ontbreekt duidelijkheid en overzicht in wie wat doet, en op welk moment;
- de niet-optimale bestuurlijke prioriteit voor een krachtdadige handhaving (bijvoorbeeld uit angst voor nadelige werkgelegenheidseffecten);
- onvoldoende bestuurlijke samenwerking tussen de diverse overheden; bestuurskolommen;
- het zich achter elkaar verschuilen van diverse overheidsinstanties;
- onvoldoende professionele aanpak van de handhaving;
- onvoldoende inzet van financiële middelen en mankracht;
- de overheid heeft kennelijk nog niet voldoende de gevoelige snaar van de eigen verantwoordelijkheid van het bedrijfsleven voor het milieu weten te beroeren.

De VVD erkende dat er een aantal goede aanzetten voor verbetering is gegeven, het milieubijstandsteam (MBT) en een afdeling Handhaving met een bureau Toezicht bij VROM, en diverse lopende onderzoeken.

Omdat echter vele resultaten pas op zijn vroegst rond 1988/1989 beschikbaar zullen komen, bepleitte hij ook voor de korte termijn meer concrete actie (periode 1986-1990). Zoals de volgende:
- (kei-)hard optreden tegen milieucriminaliteit en bewuste knoeierij;
- de wetgeving beter handhaafbaar maken. Dat wil zeggen: inzichtelijker, eenduidiger, consistenter, geloofwaardiger en eenvoudiger.

De VVD noemde als voorbeelder c.q. actiepunten: snelle invoering van art. 2A – Hinderwet – AMvB's; van integrale milieuvergunningen; van model-/standaardvoorschriften en -normen; en minder sub-delegatie. Tevens vroeg de VVD of de Wet Chemische Afvalstoffen door middel van reparatiewetgeving versneld kan worden aangepast, zodat het milieurendement groter wordt door betere handhavingsmaatregelen. Dat wil zeggen door (meer) delegatie van de uitvoering naar de provincies.
- De bestuurlijke aanpak sneller verbeteren. Bijvoorbeeld door een betere interne organisatie per overheid. En: meer deskundigheidsbevordering en beter equipment bij de overheid, mede als tegenwicht ten opzichte van het bedrijfsleven.
- Meer bestuurlijke samenwerking (toch al nodig ten gevolge van de beperkte financiële en personele middelen). Samenwerking bevordert namelijk de mogelijkheden voor gezamenlijk toezicht en onderzoek, gezamenlijke opsporing, gezamenlijke registratie, gezamenlijk verantwoordelijkheidsgevoel, tijdsbesparing, deskundigheidsopbouw.
  De onderlinge communicatie tussen overheden verbetert op die manier evenals de gezamenlijke communicatie ten opzichte van de overheidscliënten (die dan niet meer van het kastje naar de muur worden gestuurd of op verschillende dagen per week door ambtenaren van verschillende overheden worden gecontroleerd). De VVD stelde concreet voor om zo spoedig mogelijk in elke provincie over te gaan tot instelling van vaste „projectteams handhaving". Dat zijn geen aparte, nieuwe overheidslichamen; maar: een gebundeld samenwerkingsverband om op korte termijn „spijkers met koppen" te slaan. Daardoor komt er permanent toezicht en opsporing door (gebundeld): Rijksinspecties, provincie, gemeenten, waterschappen en dergelijke, die ook – over elkaars competenties heen – gemeenschappelijk toezicht houden en opsporen. Zo'n samenwerking kost niets extra, maar levert wel extra milieurendement op! Tevens ontstaan een vergroting van de pakkans; betere prioriteitsstelling in aantal en vorm van controles (bijvoorbeeld ook in het weekend of 's nachts); en de gecontroleerde vergunninghouders worden dan geconfronteerd met een gestructureerd werkende overheid.
- Tevens vroeg de VVD om meer prioriteit voor de milieucriminaliteit bij de reguliere politie.
  Voor de korte termijn achtte de VVD het verstandig om voorlopig het accent van opsporing bij bijzondere opsporingsambtenaren te laten (de huidige feitelijke situatie). De reguliere politie zou geleidelijk, zonder forcering, naar een meer geïntegreerde functie moeten toegroeien, en voorlopig vooral signalerend (bij de normale surveillances) te werk kunnen gaan.
- De eerder genoemde bestuurlijke samenwerkingsteams, de politie en justitie zouden verder een concreet draaiboek voor optreden moeten opstellen, met als vuistregel:
  - dat het bestuur tijdig en consequent bestuursdwang toepast als (verdere) overtredingen nog ongedaan kunnen worden gemaakt.
  - dat het O.M. consequent strafvervolging instelt als de overtreding niet meer ongedaan kan worden gemaakt en
  - dat beide maatregelen worden toegepast als het gaat om echte milieucriminaliteit of knoeierij.

De Ministers van VROM en Justitie Nijpels en Korthals Altes reageerden positief op deze voorstellen, en zeiden concrete verdere actie toe. Tevens vroeg Jan te Veldhuis om een antwoord op de volgende vragen:
- is er wat voor te zeggen om „zwaardere milieu-gevallen" een milieujaarverslag en/of een milieu-activiteitenplan te laten opstellen; zo mogelijk gecombineerd met het arbeidsveiligheidsrapport en de Post-Seveso-werkzaamheden?;
- kan de Minister zo spoedig mogelijk rapporteren over een eenvoudige, praktische vorm van milieu-accountancy, met waarborgen voor het bedrijfsleven zoals: beëdiging van accountants, regels voor geheimhouding en dergelijke?;
- willen de Ministers inspringen op het initiatief van EG-commissaris Clinton-Davis tot aanstelling van Europees-opererende opsporingsambtenaren? Dat is juist voor Nederland van belang, omdat veel milieuvervuiling vanuit het buitenland komt!

De Ministers zullen hier nog schriftelijk op reageren.

(Voor nadere informatie: mr. A.J. te Veldhuis, tel. 070-614911, tst. 2288.)

Financiën Binnenlands Bestuur

Onlangs (20 oktober j.l.) traden de financiën binnenlands bestuur weer eens voor het voetlicht, ditmaal in een Uitgebreide Commissievergadering. De VVD stelde daar ondermeer de volgende punten aan de orde.

Tevredenheid bestond bij de VVD-fractie ten aanzien van een jaarlijkse investeringsinjectie voor de gemeenten van *f* 50 miljoen. Wel wees de VVD op het belang te bezien in hoeverre de investeringen daadwerkelijk aantrekken.

Minder tevredenheid bestond ten aanzien van de kortingen op specifieke uitkeringen: een bruikbare norm die het Rijk extra dwingt ook voor wat betreft deze bezuinigingen onevenredigheid te betrachten, ontbreekt. De fractie pleitte daarom voor de introductie van een zogenoemde „omgekeerde evenredigheid". Evenals de gemeenten die 7½% van de bezuinigingen op de rijkshuishouding voor hun rekening dienen te nemen, zouden ook de departementen een dergelijke evenredigheid moeten toepassen bij de kortingen op specifieke uitkeringen. Dit om te voorkomen dat het Rijk bezuinigingen afwentelt naar lagere overheden.

Tevens werd in dit verband gewezen op de noodzaak van sanering van de specifieke uitkeringen via een overheveling naar de algemene uitkeringen uit het Gemeentefonds. Daarmee worden die gelden automatisch gebracht onder de werking van het evenredigheidsbeginsel dat van toepassing behoord te zijn op de uitkeringen uit het Gemeentefonds.

De limieten voor de onroerend-goedbelasting (OGB) stonden de afgelopen tijd veelvuldig in de belangstelling, aangezien deze door sommige gemeenten werden overschreden. Het probleem van de OGB-limieten is dat zij gekoppeld zijn aan de algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Aangezien de algemene uitkeringen de afgelopen jaren zeker niet zijn gestegen, geldt dit evenzeer voor de OGB-opbrengsten. Een volstrekt limietloze OGB is volgens de VVD-fractie geen oplossing voor dit probleem. Voorkomen moet worden dat de OGB uit de hand zal gaan lopen. Evenals de commissie Christiaanse (de commissie tot herziening van het belastinggebied van provincies en gemeenten) is de VVD-fractie er voorstander van de OGB te limiteren door een vast maximaal bedrag per woning.

Hierdoor kan de rechtsbescherming voor de burgers en de gemeenten optimaal gewaarborgd worden.

Voor het komende jaar zou deze lijn moeten worden ingezet, waardoor met ingang van 1 januari 1988 de problematiek van de OGB verdwijnt. Overigens dient de nominale raming 1987 volgens de VVD-fractie gelijk te zijn aan de nominale raming 1986.

Tenslotte de opruiming van de explosieven uit de Tweede Wereldoorlog. De financiering ervan berust deels bij de gemeente, deels bij het Rijk. Gemeenten schieten daarbij het gedeelte van de Rijksbijdrage voor. Problematisch is dat de terugbetaling door het Rijk van de door de gemeenten gegeven voorschotten vaak een zodanig lange termijn in beslag nemen, dat het renteverlies in feite net zo groot is als de bijdrage van het Rijk. Dat leidt tot onverkwikkelijke situaties in sommige gemeenten, waar explosieven omwille van financiële redenen niet werden opgeruimd. Dat kan natuurlijk nooit de bedoeling zijn geweest. Deze problematiek noopt daarom tot een snelle aanpak.

(Voor nadere informatie: drs. L.M.L.H.A. Hermans, tel. 070-614911, tst. 2367.)

Mededelingen van het hoofdbestuur

1. **Eerste-Kamerverkiezing 1987**
Het hoofdbestuur heeft in Vrijheid en Democratie nr. 1345 van 14 oktober jl. blz. 14 de oproep geplaatst aan de leden om namen van voorlopige kandidaten aan het bestuur van hun afdeling te noemen voor de reglementaire datum van *1 december aanstaande*. Tevens werden de termijnen en tijdstippen gepubliceerd terwijl nogmaals op de mogelijkheid werd gewezen dat een uitgebreide procedurebeschrijving, gratis voor de leden, bij het algemeen secretariaat verkrijgbaar is.

Thans kan worden medegedeeld dat van de volgende *zittende* leden (dat wil zeggen bewindslieden en huidige leden Eerste Kamer) de volgende leden aan de algemeen secretaris ingevolge artikel 5.1. EK te kennen hebben gegeven een kandidatuur voor een verkiesbare plaats te overwegen (in alfabetische volgorde):
- drs. A. van Boven
- drs. F.M. Feij
- dr. L. Ginjaar
- H.F. Heijmans
- mr.ir. H. Heijne Makkreel
- dr. B. Hofman
- mr. F. Korthals Altes
- ir. D. Luteijn
- A.M. Struick van Bemmelen
- mr. E. Veder-Smit
- J.W. Verbeek
- L. Vonhoff-Luijendijk
- drs. Y.P.W. van der Werff
- dr. G. Zoutendijk.

Die zittende leden die hierbij *niet* zijn vermeld hebben te kennen gegeven niet voor een verkiesbare plaats in aanmerking te willen komen.
Aan de besturen van de afdelingen is hierbij een vijftal exemplaren van het formulier EKAX1987 toegezonden ten behoeve van het opgeven van namen van voorlopige kandidaten voor de groslijst EK. Deze formulieren dienen uiterlijk op *16 december aanstaande* in het bezit te zijn van de algemeen secretaris.

2. **Vrijheid en Democratie**
In Vrijheid en Democratie nr. 1346 van 28 oktober jl. blz. 33 heeft de hoofdredacteur in een artikel gewezen op het feit dat om moverende redenen de veertiendaagse uitgave van Vrijheid en Democratie (overigens in de praktijk 18 maal per jaar) met ingang van 1 januari aanstaande zal worden veranderd in een maandelijks uitgave, waarbij de omvang van het blad een wijziging ondergaat in die zin dat steeds gestreefd zal worden een blad van circa 32 pagina's uit te brengen.
Het blad wordt gedateerd op de 15e van de maand. Ook in de zomermaanden wordt het blad uitgegeven (dus 12 exemplaren per jaar). In Vrijheid en Democratie zal door de hoofdredacteur worden aangegeven wanneer de copij dient te zijn ingeleverd.
Het hoofdbestuur verwacht met deze verandering dat inhoudelijk op nog meer adequate wijze op wensen en gevoelens van de leden kan worden ingespeeld, en voorts dat de gelden van de partij, op basis van de kosten/baten analyse, in evenwicht worden gebracht voor zover het de financiering van het partijblad betreft.

3. **De VVD-Expresse en de Mededelingen van het hoofdbestuur**
Met ingang van 1 januari 1987 zal een exemplaar van de VVD-Expresse worden toegezonden naar het bestuur van een afdeling, ondercentrale en kamercentrale.
In de Expresse zullen voortaan de Mededelingen van het hoofdbestuur integraal worden opgenomen terwijl voorts, meer dan voorheen het geval was, aandacht zal worden geschonken aan de handelingen zowel van de Europarlementariërs als van de leden van de Eerste Kamer.
Een en ander is mede het gevolg van het feit dat Vrijheid en Democratie een maandblad wordt terwijl de informatie verstrekking aan het kader eerder dient toe dan af te nemen. Op deze wijze moet het mogelijk zijn dat de betrokkenheid van het kader bij het partij-gebeuren zo optimaal mogelijk zal blijven.

4. **Afscheid partijvoorzitter Kamminga**
Op zaterdag 29 november 1986, aansluitend op de 75ste algemene vergadering komt er een einde aan het voorzitterschap van Jan Kamminga. Een juist moment om hem te bedanken voor zijn onuitputtelijke inzet voor de partij gedurende 5½ jaar.
Diverse kamercentrales bereiden reeds leuke presentaties voor om de scheidende voorzitter in de schijnwerpers te zetten. Als afdelingen of centrales iets speciaals willen doen of iets willen aanbieden bel dan even tevoren met Hugo Dittmar, ceremoniemeester gedurende deze dag. Komt echter in ieder geval naar Breda; het wordt een feestelijke middag.
H.M.G. Dittmar, tel. 070-614121 tst. 19 of 20.

5. **Incidentele werkbezoeken VVD-prominenten**
Bewindslieden en kamerleden leggen uit hoofde van hun functie vaak in het land bezoeken af. De afdelingen horen soms pas achteraf uit de pers van een dergelijk bezoek.
Door de afdeling Waalwijk is onlangs aan het hoofdbestuur gevraagd om een mogelijkheid te creëren dat de komst van VVD-prominenten naar een afdeling mede benut kan worden voor contacten tussen de „Haagse politiek" en de betreffende afdeling. Het is echter wegens de aard van een dergelijk bezoek en wegens een overvolle agenda lang niet altijd mogelijk naast het officiële programma ruimte te maken voor contact met de VVD-afdeling. Het hoofdbestuur heeft echter aan de bewinslieden en kamerleden verzocht om, als dat enigszins mogelijk is, de plaatselijke VVD-afdeling van hun komst op de hoogte te stellen.

6. **Nieuwe stropdassen verkrijgbaar**
Vanaf heden zijn in de VVD-shop aan de Koninginnegracht nieuwe VVD-stropdassen verkrijgbaar: midden- en donkerblauwe banen, met daarop heel klein, oranje-witte VVD-beeldmerken.
Een must voor iedere actieve VVD-er: *f* 10,– per exemplaar op girorekening 67880 ten name van VVD-algemeen secretariaat te 's-Gravenhage onder vermelding „nieuwe das".

7. **Procedure provinciale staten**
Ingevolge het reglement PS wijzen de ledenvergaderingen van de afdelingen, die gehouden zijn in de periode 1 – 16 oktober 1986 conform artikel 16.5, de afgevaardigden en eventuele plaatsvervangers aan ten behoeve van de centrale vergaderingen van statencentrales en provinciecentrales.
Deze handeling wordt nadrukkelijk voorgeschreven. Alleen afdelingen die aan deze verplichting hebben voldaan hebben stemrecht op genoemde vergaderingen! Anders dan bij de procedure TK wordt de eindbeslissing inzake het vaststellen van de definitieve lijst(en) in handen gelegd van een orgaan dat in stemaantal (ter vergadering) slechts zeer beperkt is, zodat een zuivere stemverhouding een noodzaak is. Met andere woorden afdelingen die niet vergaderd hebben zijn dus uitgesloten van deelneming aan de besluitvorming.

8. **8ste Jaarboek**
Het achtste Jaarboek zal op 29 november aanstaande verschijnen. Besturen van afdelingen en centrales zullen na die datum de gebruikelijke „twee exemplaren" ontvangen.
Het Jaarboek is verkrijgbaar door *f* 15,– per exemplaar over te maken op postgiro 4018232 ten name van VVD-informatierekening te 's-Gravenhage onder vermelding „Jaarboek".

Teldersstichting

Binnenkort verschijnen twee nieuwe publicaties van de Prof.Mr. B.M. Teldersstichting:
- „Liberalisme, kunst en politiek" (geschrift no. 59).
In 1985 namen de Boekmanstichting en de Prof.Mr. B.M. Teldersstichting het initiatief tot het organiseren van een studiedag over liberalisme, kunst en politiek. Dit geschrift bundelt de pré-adviezen tot de gedachtenwisseling (eerder gepubliceerd in *Liberaal Reveil),* de (discussie)bijdragen tijdens de studiedag en enkele nabeschouwingen over liberale beginselen en uitgangspunten voor een cultuurbeleid op nationaal en lokaal niveau.
- „De actie onder de rechter" (geschrift no. 60).
Dit geschrift handelt over het actierecht van werknemers en werkgevers in geval van arbeidsconflicten. De auteur geeft een belangwekkend overzicht van de jurisprudentie ter zake en stelt zich de vraag of het primaat met betrekking tot regelgeving moet liggen bij de rechter of bij de wetgever. Tenslotte wordt een aantal concrete aanbevelingen geformuleerd inzake de regulering van arbeidsconflicten.

Deze geschriften kunt u **gratis** verkrijgen door onderstaande bonnen ingevuld te retourneren voor 20 november 1986 aan VVD-Expresse, Postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage.

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Postcode: .....

○ wil geschrift **no. 59** ontvangen

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Postcode: .....

○ wil geschrift **no. 60** ontvangen

VVD

Verschijnt wekelijks met uitzondering van de recesperiodes van de Tweede-Kamerfractie.
Uitgave van de Haya van Somerenstichting onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur van de VVD.
De inhoudelijke verantwoordelijkheid berust bij de Tweede-Kamerfractie van de VVD.

14 november 1986
nummer 133

EXPRESSE

UMENTATIECENTRUM
IERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

redactie: H.F. Heijmans, drs. L.M.L.H.A. Hermans;
redactie-adres: Postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage, tel. 070-61 49 11; **organisatie:** J.N.J. van den Broek;
abonnementenadministratie: algemeen secretariaat VVD, postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage, tel. 070-614121;
abonnementsgeld: ƒ 50,– per jaar; **vormgeving en druk:** Hofstad Druktechniek bv, Zoetermeer.

Samenleving en Criminaliteit

Op 10 november jongstleden is de voortgangsrapportage over het plan ter bestrijding van de criminaliteit „Samenleving en Criminaliteit" van Minister Korthals Altes tezamen met het jaarverslag van het Openbaar Ministerie besproken in een uitgebreide commissievergadering.

De nota Samenleving en Criminaliteit is het antwoord van de regering op de toenemende verontrusting in de samenleving over de criminaliteitsontwikkeling en op de gestegen irritatie daarover.

Zo'n antwoord was ook nodig. In een tijd waarin de overheid zich steeds meer met van alles is gaan bemoeien, verwaarloosde zij een taak, die juist bij uitstek een klassieke overheidstaak is. Deze ontwikkeling doet het vertrouwen in de overheid dalen.

De overheid dient de veiligheid van de burgers te verzekeren. Thans kraakt de strafrechtspleging in zijn voegen.

Tot voor kort werd aan verbetering van deze situatie betrekkelijk weinig gedaan. De VVD stond jarenlang als enige partij op het standpunt dat er meer prioriteit gegeven moest worden aan politie en justitie.

Zo heeft alleen de VVD een eigen plan ter bestrijding van de criminaliteit opgesteld en was de nota „Samenleving en Criminaliteit" zelf het resultaat van een motie Nijpels.

Het beleidsplan geeft een analyse van de problemen en bevat een visie. De regering geeft aan op welke wijze zij het beleid met betrekking tot de rechtshandhaving denkt te voeren. Daartoe moeten op een breed front inspanningen worden verricht. Veel is in gang gezet en het is nuttig om na verloop van tijd de resultaten te bespreken.

De enorme ontwikkeling van de criminaliteit vereist een geweldige coördinatie, inzet en planning.

Wonderen mogen niet van de ene op de andere dag worden verwacht, maar niettemin had de VVD nog wel enkele kritische opmerkingen. Zo zijn er teveel coördinatiecommissies, politiële beleidsplannen, experimenten, evaluaties etcetera. Dit wijst niet op een deregulerende aanpak en op den duur zal deze versnippering van de inspanning een remmend effect hebben.

Van alle departementen wordt een inspanning gevraagd, waarbij de coördinatie ligt bij de Ministers van Binnenlandse Zaken en Justitie. Opvallend is, dat de Ministeries die door VVD-ers zijn bemand deze problematiek in het algemeen serieuzer aanpakken dan andere.

Teleurstellend is de aanpak van de Ministeries van Onderwijs en van Sociale Zaken. Bij de begrotingsbehandelingen van die Ministeries zal de VVD de Ministers daarop aanspreken. Met name het Ministerie van Onderwijs kan veel doen. Men denke aan lesuitval, schoolverzuim en dergelijke.

De bewindslieden Van Dijk en Korthals Altes wezen er in de UCV terecht op, dat vooral op locaal niveau veel gedaan kan worden. Subsidies voor locale beleidsplannen ter voorkoming van criminaliteit zijn beschikbaar gesteld. Vele aanvragen voor projecten zijn ingediend en de gelden voor 1986 zijn op basis van vastgestelde criteria reeds verdeeld.

Een belangrijk instrument voor plaatselijke overheden is het zogenaamde „driehoeksoverleg". Daarin kan afstemming plaatsvinden tussen het gemeentebestuur, Openbaar Ministerie en de politie.

De VVD-fractie heeft op een spoedige wettelijke verankering aangedrongen. Anders is het vertrouwen hierin reeds weggeëbd, voordat het in de wet is opgenomen.

Binnenkort komt de regering met haar standpunt over het eindrapport van de Commissie Roethof over de bestrijding van de „kleine" criminaliteit.

De VVD acht het onaanvaardbaar, dat nog steeds 40% van de aangegeven winkeldiefstallen niet wordt vervolgd. Een consequente vervolging is noodzakelijk.

Het Jaarverslag van het Openbaar Ministerie behandelde onder meer de informatievoorziening.

De VVD is verheugd over de modernisering op dit terrein. Wat dit betreft bestaat nu een geweldige dynamiek bij het Openbaar Ministerie. Aan de hand van verschillende begrotingen heeft de VVD aangetoond dat immers in het verleden de invoering van de automatiseringssystemen kennelijk slecht verliep. Geschat wordt, dat dit al in een achterstand van twee à drie jaar op het oorspronkelijke schema is ontstaan.

Ook de Minister van Justitie toonde zich bezorgd en hij is op deze problematiek derhalve uitgebreid ingegaan. Hij kondigde onder andere aan, dat de belangrijkste deelsystemen aan het eind van 1987 in werking zullen treden.

De VVD-fractie zal dit proces eveneens met aandacht volgen.

Criminaliteitscijfers

Uit de statistieken van het Openbaar Ministerie blijkt, dat het groeipercentage van de misdaad in 1985 ten opzichte van 1984 slechts 1% zou zijn; het gaat zelfs verder, na correctie zou er helemaal geen groei meer zijn.

Het zou mooi zijn als de verscherpte aandacht voor rechtspleging reeds op zo korte termijn tot resultaten had geleid. De VVD-fractie was echter bang, dat deze statistieken een vertekend beeld gaven. Een deel van de verminderde groei lijkt immers veroorzaakt te worden door demotivatie van de slachtoffers van misdrijven, die daardoor geen aangifte meer doen. Een andere oorzaak zou wellicht een verminderde opsporingsinspanning voor sommige delicten kunnen zijn.

Nadere studie zal daar duidelijkheid over moeten verschaffen. Wel kan worden gesteld, dat in vele geledingen

van de samenleving de strijd tegen de criminaliteit nu serieus wordt genomen.

Op termijn zal dit vruchten afwerpen.

(Voor nadere informatie: mr. A.H. Korthals, tel. 070-614911, tst. 2119.)

Verslag van de Algemene Rekenkamer over 1985

Op 3 november werd in de Tweede Kamer een Uitgebreide Commissie Vergadering (UCV) gehouden over het verslag van de Algemene Rekenkamer 1985. Tijdens de nieuwe fact-findingprocedure bij de behandeling van de diverse begrotingen is gebleken dat er sprake is van een administratieve chaos op de departementen.

Op de meeste departementen is in het verleden te weinig of geen aandacht besteed aan de administratieve organisatie en interne controle.

De VVD heeft in deze UCV gezegd dat de Algemene Rekenkamer met betrekking tot de onderhavige materie de Tweede Kamer veel te oppervlakkig heeft ingelicht. De aandacht bij de Algemene Rekenkamer was misschien wat teveel gericht op faciliteiten die goed in de publiciteit liggen en die later onjuist blijken te zijn. De knelpunten op de departementen betreffen niet alleen de accountantscontrole, maar ook:

- de interne financiële controle van de administratie;
- de controle op de betrouwbaarheid en de doelmatigheid van de administratie;
- de rechtmatigheid en de doelmatigheid van het beheer;
- de doelmatige opzet en het functioneren van het stelsel van interne controlemaatregelen;
- het voldoen aan de eisen van getrouwheid van de departementale financiële verantwoording, enzovoort, enzovoort.

Het is jammer, maar dit alles overziende moest de VVD constateren dat het Parlement en de Algemene Rekenkamer niet brandschoon zijn.

Op vele terreinen zijn gelukkig initiatieven ontplooid en conclusies getrokken. Het afgelopen jaar heeft in het bijzonder de minister van Financiën, na flink geprikkeld te zijn door de Tweede Kamer, een aantal aanzetten gegeven om te komen tot een ordentelijke boekhouding.

Wat betreft het oplossen van de achterstand verschilt de VVD-fractie nog steeds van mening met het kabinet.

Het gebruik van externe accountants, zoals door Rudolf de Korte voorgesteld, voor het wegwerken van achterstanden juichen wij toe. Deze oplossing verdient navolging.

Helaas is de regering het niet met ons eens. Zij kan zich niet vinden in onze stelling dat een externe accountant die met behulp van de interne departementale accountantsdienst de jaarrekening vaststelt de beste waarborg is voor een zo objectief mogelijk en prompt verslag.

(Voor nadere informatie: J. van Rey, tel. 070-614911, tst. 2064.)

Uit de Eerste Kamer

Algemene Financiële Beschouwingen

We zijn nog lang niet uit de gevarenzone, met name omdat de „verkeerd om denkende mentaliteit" in ons land nog lang niet dood is, zo betoogde woordvoerder Van Tets bij de Algemene Financiële Beschouwingen in de Eerste Kamer.

Teveel krachten zijn nog werkzaam – soms zichtbaar in de media – die vinden dat het nu wel welletjes is met de ombuigingen, ook in de kring van de regeringspartijen en hun vertegenwoordigers in gemeenteraden, ziekenhuisbesturen. schoolbesturen etcetera die meehuilen in het koor dat verder bezuinigen niet kan, niet moet en niet mag.

Maar nu wij weer kunnen kiezen moeten we ook durven kiezen voor structurele gezondmaking, voor groei, voor investeringen en voor produktieve werkgelegenheid en niet voor de schijn-oplossing van werkgelegenheid in een uit zijn krachten gegroeide kwartaire sector met dubieuze rentabiliteit.

Voor een bedrijfsleven dat op eigen benen kan staan.

De collectieve sector is nog steeds groter dan elders en ruim een derde hoger dan in 1970. En dat terwijl andere OESO landen – op drie na – lager zitten dan ons peil van 1970 en zelf ook omlaag gaan.

Omdat zowel de lastendruk, als de aardgasbaten als het financieringstekort (de drie financieringsbronnen van de uitgavenstijging in de afgelopen jaren) moeten dalen of al dalen is onontkoombaar dat de uitgaven fors dalen; niet minder stijgen, maar dalen. Niet minder ambtenaren meer, maar minder ambtenaren.

Van Tets toonde zich weinig gerust dat wat daartoe nodig is ook gebeurt. Het is ook niet te bereiken met de kaasschaaf, maar moet door het echt afstoten van taken, beëindigen van programma's, bemoeienissen, onderzoeken, subsidiëringen. Belastingverlagingen in andere landen zullen meer uitstraling hebben dan in het verleden omdat het gemakkelijker is diensten en electronica te verplaatsen dan de staalfabrieken en raffinaderijen uit een vorige periode.

Het programma voor het moeilijke jaar 1987 (12 miljard minder aardgasbaten is niet in één jaar in de uitgaven te compenseren) accepterend, noemde onze woordvoerder het buitengewoon onbevredigend indien in de totale kabinetsperiode door onvoldoende uitgavenverlaging geen vermindering van lastendruk zou worden bereikt. Dit vooral door het ontmoedigingseffect dat met name van de hoge marginale tarieven uitgaat.

Zou het niet belangrijker zijn een tijdpad vast te stellen voor het terugbrengen van het beslag van de collectieve sector op het nationaal inkomen, dan voor de reductie van het financieringstekort dat wordt beïnvloed door olieprijs, dollarkoers en wereldconjunctuur, en wel in versterkte mate omdat het een saldo is.

Voor 1¼ miljard kunnen de tarieven in de structuur Oort terug naar 40-50-60. Het psychologisch zo belangrijke marginale tarief boven de 50%, dat de mensen nu al beneden modaal aangrijpt, wordt daarmee naar boven tweemaal modaal opgeschoven.

Dat moet een waarde hebben voor onze economie die vele malen groter is dan het economisch nut van de marginale 1¼ miljard aan collectieve uitgaven.

Lastenverlaging kan niet is onzin, aldus onze woordvoerder. Het te zeggen is het doen van een keuze tegen lastenverlaging en tegen uitgavenverlaging. Een keus voor de gedachte dat een gulden over de besteding waarvan collectief wordt beslist belangrijker is, beter wordt besteed dan de gulden waarover in de particuliere sfeer wordt beslist.

Maar zelfs als dat zo zou zijn – hetgeen liberalen zoals bekend niet geloven – geeft dát dan de stimulans die nodig is voor de investeringen die als enige ons werkloosheidsprobleem echt kunnen helpen oplossen?

(Voor nadere informatie: Jhr. mr. G.O.J. van Tets, tel. 010-525445.)

Stelselherziening

De Eerste-kamerfractie van de VVD is zonder enig gejuich accoord gegaan met de zeven wetsontwerpen die de herziening van het stelsel van sociale zekerheid inhouden en met het zogenaamde reparatiewetje.

Het aanvankelijk „aarzelende ja" werd iets minder aarzelend, nadat staatssecretaris De Graaf het verzoek van woordvoerder Heijmans had ingewilligd om op een geëigend moment – en dat is iets anders dan de lange baan! – met een multidisciplinaire aanpak – dus onder andere in samenhang met fiscale raakvlakken – het terrein van de sociale zekerheid nog eens om te ploegen. Het gaat dan om de systematiek van het stelsel – onder andere de privatisering – en niet zozeer om de hoogte van de uitkeringen. Heijmans had in eerste termijn acht punten ingebracht – „zeer waardevol," aldus de staatssecretaris, die in zo'n aanpak moeten worden betrokken. Het grote bezwaar van de VVD-fractie tegen de opzet van de staatssecretaris is de al te centrale plaats die de Bijstandswet – en in samenhang hiermee de (niet objectiveerbare) minimumbehoefte-functie – in het stelsel inneemt. Bovendien ondergraaft de staatssecretaris dit in zijn wetsontwerpen „dragende beginsel" met zijn voorstellen om de vermogenstoets scherper te doen zijn naarmate de tijd van werkloosheid toeneemt. Immers, bij een minimumbehoefte behoort onverbrekelijk een toets op inkomen én vermogen („opeten eigen huis"). Wie aan deze toets knabbelt, ondergraaft het uitgangspunt van de minimumbehoefte, en hij kan er dan ook moeilijk een beroep meer op doen ter verdediging van zijn stelselsysteem. De heer Heijmans wees op de grote bezwaren van zijn fractie tegen de Toeslagenwet. („De hoge prijs, die we wel zullen moeten betalen voor een door ons gewenste verdere verzelfstandiging") die mede leidt tot ondoorzichtigheid van het stelsel, en fraudegevoeligheid. Bovendien werkt hij ontmoedigend voor de partner – meestal de vrouw – om tot de arbeidsmarkt toe te treden. Ook zijn de wetten moeilijk uitvoerbaar. Heijmans besprak de wetsontwerpen tegen de achtergrond van ons zedelijk en maatschappelijk denken, van economisch-financiële ontwikkelingen en van sociaal-politieke opvattingen. Zijn beschouwingen kregen van de staatssecretaris een zwakke respons, en dit bracht hem tot de uitspraak dat concrete wets- en regeltechniek de bewindsman meer „liggen" dan de wat abstractere beschouwingen van meer rechtstheoretische, wetssystematische en zedelijk-maatschappelijke aard. De financiële besparingen en ombuigingen noemde hij niet onbelangrijk. Aan de andere kant: de bevriezing van de uitkeringen – zoals nu ook weer voor 1987 voorgesteld – levert ongeveer evenveel op als de in 1990 uit de stelselherziening voortkomende bezuinigingen (een miljard gulden) en over de structurele besparing van 3 miljard, die in 2017 wordt bereikt, kon hij zich moeilijk verheugen. „Dan bestaat dit stelsel niet meer". Deze tijdelijkheid van het nieuwe systeem en het feit, dat het ondoorzichtige geheel een stimulans kunnen zijn in het proces van privatisering waren mede aanleiding voor de liberale Eerste-kamerfractie om toch maar „ja" te zeggen. Heijmans wees er nog wel met grote nadruk op, dat zo'n privatisering – overigens een internationaal verschijnsel – heel zorgvuldig moet geschieden en dat de overheid haar verantwoordelijkheid moet blijven behouden voor (beneden) minimale uitkeringen. „Sociale zekerheid is een te belangrijk goed om er al te frivool mee om te springen". Over de datum van ingang – 1 januari 1987 – zei hij: „Als de staatssecretaris die politieke verantwoordelijkheid wil nemen, zal mijn fractie hem deze niet onthouden."

(Voor nadere informatie: H.F. Heijmans, tel. 074-494331.)

Teldersstichting

Binnenkort publiceert de Prof. Mr. B.M. Teldersstichting geschrift no. 61 „Een concurrerend recept voor de Nederlandse gezondheidszorg". Circa 10 procent van het nationale inkomen wordt per jaar in Nederland uitgegeven aan gezondheidszorg. Alom worden heden ten dage voorstellen gedaan om dit hoge kostenniveau terug te brengen. In dit geschrift wordt een nieuw stelsel van ziektekostenverzekeringen ontvouwd. De kerngedachte achter dit stelsel is gereguleerde concurrentie.

Gereguleerde *concurrentie* om prikkels in te bouwen ten einde onacceptabele kostenstijgingen te voorkomen.

Gereguleerde concurrentie met het oog op het voorkomen van negatieve gevolgen van ongebreidelde concurrentie.

Dit geschrift kunt u **gratis** verkrijgen door onderstaande bon te retourneren vóór 5 december 1986 aan VVD-Expresse, Postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage.

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Postcode: .....

○ wil geschrift no. 61 ontvangen.

VVD

Verschijnt wekelijks met uitzondering van de recesperiodes van de Tweede-Kamerfractie.
Uitgave van de Haya van Somerenstichting onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur van de VVD.
De inhoudelijke verantwoordelijkheid berust bij de Tweede-Kamerfractie van de VVD.

21 november 1986
nummer 134

EXPRESSE

redactie: H.F. Heijmans, drs. L.M.L.H.A. Hermans;
redactie-adres: Postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage, tel. 070-61 49 11; **organisatie:** J.N.J. van den Broek;
abonnementenadministratie: algemeen secretariaat VVD, postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage, tel. 070-614121;
abonnementsgeld: ƒ 50,– per jaar; **vormgeving en druk:** Hofstad Druktechniek bv, Zoetermeer.

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Begroting Economische Zaken Hoofdstuk Energie

Bij de behandeling van bovengenoemd begrotingsonderdeel heeft de VVD-fractie vooral aandacht gevraagd voor de onzekerheid van de energieprijzen, met name die van olie en gas.

Uit die onzekerheden vloeien wijzigingen van het beleid voort. De VVD-fractie had met name aan de Minister gevraagd om de wijzigingen nader aan te geven.

Tijdens de behandeling werd nog weer eens vastgesteld, dat de grote onzekerheid over de hoogte van de olieprijzen voortduurt. Dat kan betekenen dat op het ene moment de energiebesparingen nauwelijks lonend zullen zijn, terwijl een jaar of twee daarna besparingen weer gemakkelijk terugverdiend kunnen worden.

Om die reden dient er een stabiel middellange termijn beleid te worden gevoerd. Door de VVD-fractie is met kracht aangedrongen op een voortzetting van het besparingsbeleid. Grote onzekerheid bleek echter te bestaan over de mogelijkheid om de stadsverwarming nog verder uit te breiden. Gebleken is dat verschillende factoren ertoe hebben geleid dat stadsverwarming veel minder in uitvoering is genomen dan was verwacht. Zeker als in de toekomst scherpere isolatienormen voor woningen worden gehanteerd kan stadsverwarming te duur worden. Het lijkt erop dat stadsverwarming in de toekomst geen extra bijdrage aan energiebesparing zal kunnen geven. Ook ten aanzien van de verdere invoering van warmtekracht-koppeling bleek grote onzekerheid. Zowel ten aanzien van stadsverwarming als van warmtekrachtkoppeling zegde Minister De Korte toe om binnenkort met nader uitgewerkte rapporten te zullen komen. Dan zal blijken wat realiseerbaar is binnen redelijke termijn. Aandacht werd gegeven aan voorstellen die in het nieuwe ontwerp elektriciteitsplan zijn opgenomen, met name de voorgestelde bouw van 3 kolencentrales. Van de zijde van de VVD werd gewezen op de zware belasting die voor het milieu ontstaat als gevolg van de bouw van 3 nieuwe kolencentrales. In het licht van de verschillende studies die de laatste tijd zijn ondernomen moet tot grote voorzichtigheid bij de grootschalige toepassing van kolen worden gemaand. De VVD-fractie vroeg met name om goed uitgewerkte risicoanalyses ter beschikking te stellen, zodat op grond van volledige kennis van zaken tot beoordeling kan worden gekomen. Gewezen werd op een passage uit het Regeerakkoord, waarin zeer nadrukkelijk wordt gesteld dat bij de grootschalige elektriciteitsvoorzieningen de belangen van het milieu zorgvuldig zullen worden afgewogen.

De VVD-fractie kon, gezien de huidige aarzeling over het toepassen van kernenergie, begrip opbrengen voor het standpunt van de Regering om af te zien van verdere deelname aan de ontwikkeling van een Europese kweekreactor. Het werd betreurd dat de Nederlandse industrie, die tot dusver daar een actief aandeel in heeft gehad, nu van verdere betrokkenheid zal worden uitgesloten. De andere lange termijn-optie die nog openstaat, namelijk die van de kernfusie werd door de fractie nog eens extra onder de aandacht van de Minister gebracht. Op korte termijn kan daar niet veel van worden verwacht, maar op lange termijn wanneer de fossiele brandstoffen zijn uitgeput, zou kernfusie een bijdrage kunnen geven.

Ten aanzien van de exploratie-inspanningen heeft de fractie de Minister van Economische Zaken nadrukkelijk gesteund in zijn streven het zoeken naar gas en olie in de Nederlandse bodem en op het continentaal plat te blijven bevorderen. Het nu benutten van het uit kleine voorkomens beschikbaar komende gas maakt het mogelijk het grote veld in Groningen langer beschikbaar te houden.

(Voor nadere informatie: dr. R. Braams, tel. 070-614911, tst. 2016.)

Begroting Justitie

Tijdens de begrotingsbehandeling van Justitie heeft de VVD trachten aan te geven in hoeverre in de komende periode medewerking mag worden verwacht aan wetsvoorstellen ter verbetering van de rechtspleging in ons land.

Daarbij heeft zij uitdrukkelijk zorg uitgesproken over de lengte van gerechtelijke procedures. De rechtspleging kraakt in haar voegen, zo was het commentaar.

De burger verliest aan rechtsbescherming indien niet op redelijke termijn over zijn zaak beslist wordt.

Het accent behoort daarom te blijven liggen op versterking van de bij de rechtspleging betrokken organen, politie, het Openbaar Ministerie en de rechterlijke macht.

Daar heeft de VVD steeds voor gepleit en deze organen hebben ook in een tijd van bijzonder schaarse middelen in het algemeen een uitzonderingspositie ingenomen bij de bezuinigingsoperaties.

Op de politie is geen 2% personeelsreductie toegepast, de rechterlijke macht is uitgebreid, meer financiële middelen zijn beschikbaar gesteld en er is een uitgebreid criminaliteitsplan gekomen, waarvoor eveneens de middelen zijn vrijgemaakt. Ook in de huidige regeerperiode wordt aan het Ministerie van Justitie relatief meer geld ter beschikking gesteld dan aan andere ministeries.

Vereenvoudiging van procedures

De VVD heeft aangekondigd dat zij zal meewerken aan wetsvoorstellen, die een versnelling van gerechtelijke procedures opleveren, maar die geen wezenlijke aantasting van de rechten van het individu betekenen.

Voorbeelden daarvan zijn de afschaffing van een aantal beroeps- en bezwaarschriftenprocedures, de herziening

van het echtscheidingsrecht en de administratieve afdoening van verkeersovertredingen.

In sommige gevallen betekent dit wellicht, dat er na de verandering aan individuen inderdaad iets minder rechtsbescherming wordt gegeven dan in de oude situatie. De rechtvaardiging van een dergelijke wijziging is in die gevallen gelegen in het oneigenlijk gebruik dat van bepalingen gemaakt wordt en de ruime waarborgen die er in de wet al zijn (en blijven) tegen willekeurig optreden van de overheid.

Wanneer vereenvoudiging van procedures echter ten koste gaat van de zorgvuldigheid, moeten er wel zeer dwingende redenen zijn, wil de VVD medewerking verlenen. Voorbeelden daarvan kunnen zijn: de alleen-sprekende rechter in hoger beroep en de zogenaamde „kop en staart-vonnissen", dat wil zeggen vonnissen waarin een motivering van het oordeel ontbreekt, zodat slechts het feit waarover de rechter zich uitspreekt wordt vermeld en de uitspraak zelf.

De VVD heeft nogmaals nadrukkelijk gesteld, dat het uitgangspunt blijft dat het hoger beroep dient te worden beoordeeld door een meervoudige kamer. Voorts heeft zij aangegeven zeer grote moeite te hebben bij het wetsvoorstel over de zogenaamde „kop en staart-vonnissen".

Een belangrijke versterking van de rechtspleging kan gevonden worden in een hoger niveau van informatievoorziening en automatisering. De invoering daarvan geeft vele problemen. De VVD is daar uitgebreid op ingegaan. De problemen kunnen wel eens van dien aard zijn dat in een periode van vier à vijf jaar al een achterstand is opgelopen van twee jaar.

De VVD-fractie heeft de regering verzocht permanent op de hoogte te worden gesteld van de ontwikkelingen op dit terrein.

Politie-optreden

De VVD onderschrijft het belang van maatregelen die beogen het politie-optreden te versterken. Ook op dit terrein worden wetsvoorstellen voorbereid of ingediend. Deze voorstellen hebben gemeen dat zij enerzijds de doelmatigheid bevorderen, maar anderzijds de vrijheid van het individu beperken. Voorbeelden zijn grootschalige controleactie, infiltratie van misdaadorganisaties door de politie, informatie-uitwisseling van verschillende overheid- en semi-overheidsinstanties, centrale informatie.

De VVD realiseert zich terdege dat er in de strafrechtpleging een permanent spanningsveld bestaat tussen het belang van het individu enerzijds en het algemeen belang anderzijds. Naar het oordeel van de VVD-fractie zijn zwaardere middellen alleen dan nuttig indien deze aangepast zijn aan de situatie die ook werkelijk die zwaardere middelen noodzakelijk moet maken. Voorwaarde is, met andere woorden, dat die zwaardere middelen ook werkelijk doelmatig zijn. De VVD legde er de nadruk op dat iedere maatregel op zich begrijpelijk en verklaarbaar moet zijn en dat het samenstel van maatregelen geen aantasting van de rechtsstaat mag gaan vormen.

Kritiek heeft de VVD geleverd op het uitblijven van sommige wetsvoorstellen zoals de gerechtsdeurwaarderswet en de vreemdelingenwet, alsook op de snelheid van behandeling van sommige wetten, de privacywet bijvoorbeeld.

Juist in deze tijd, waarin zowel overheid als bedrijfsleven steeds meer met gegevensbestanden gaan werken, is het noodzakelijk op korte termijn te komen met een privacywet.

Ernstige kritiek heeft de VVD geleverd op de bezuiniging op de jeugdhulpverlening en op de wijze, waarop de Kamer daarover is ingelicht.

De VVD heeft deze zaak zo hoog opgenomen, dat zij eerst duidelijkheid over deze zaak wenst alvorens over de begroting van Justitie te willen stemmen.

(Voor nadere informatie: mr. A.H. Korthals, tel. 070-614911, tst. 2119.)

Nota herziening vreemdelingenbeleid

De VVD is het eens met *de doelstellingen* van de herziening van de vreemdelingenwetgeving (vereenvoudiging en wettelijke normering van het beleid; verduidelijking van de rechtspositie van vreemdelingen; snellere besluitvorming; doelmatiger opzet van de beleidsuitvoering; rechtsbescherming inpassen in het AROB-stelsel).

De nota is evenwel geen uitvoering van de motie Wiebenga/Buikema (1984); deze motie vroeg concrete wetsvoorstellen. Nu ligt slechts een lange en vage nota, die keuzes vooruitschuift en/of niet onderbouwt, en niet amendeerbaar is, op tafel.

Het vreemdelingenrecht ligt thans grotendeels vast in circulaires. Deze zijn extreem omvangrijk, ingewikkeld, moeilijk uitvoerbaar, worden veel gewijzigd en leiden tot lange procedures. De ruime beleidsmarges van de staatssecretaris veroorzaakt *incidentenpolitiek*. Bij de herziening van de vreemdelingenwetgeving blijft de kern van het beleid in stand, te weten:

a) restrictief toelatingsbeleid;
b) goede rechtspositie voor toegelaten vreemdelingen.

De VVD steunt deze operatie.

Ingevoerd wordt een eenvoudiger stelsel van *twee verblijfstitels*, te weten voor bepaalde en voor onbepaalde duur. Kanttekeningen: voor economische activiteiten dient in beginsel beperkte duur te gelden.

Uitvoering en rechtsbescherming

De VVD-fractie acht het voorstel van de staatssecretaris om de uitvoering van het toelatingsbeleid geheel aan de politie op te dragen zeer onwenselijk: het toelatingsbeleid is een bestuurlijke taak, en hoort principieel niet bij de politie thuis, zoals de Kamer reeds in 1980 uitsprak naar aanleiding van een motie Kappeijne van de Coppello. Het betekent een forse taak-verzwaring voor de districtsstaven rijkspolitie, terwijl men juist oneigenlijke taken aan het afstoten is; de rijkspolitie heeft groot bezwaar. De suggestie om alle burgemeesters met de uitvoering van het toelatingsbeleid te belasten stuit op bezwaar van de staatssecretaris en onder meer van de V.N.G.; de positie van de burgemeester als uitvoerder van de Vreemdelingenwet is oneigenlijk. Het voorstel-Boertien om te komen tot civiele regionale gedeconcentreerde bureaus is wel goed, met enige kanttekeningen:

- de financiële opzet moet veel beter worden onderbouwd;
- de regionale bureaus moeten zelfstandige afdoeningsbevoegdheid hebben los van het ministerie (delegatie in plaats van mandaat).

Het toezicht op vreemdelingen behoort tot het normale basispakket van de politie. De kritiek hierop (men duidt deze nota aan als „Pasjeswet") is buiten proportie. Reeds lang geldt voor iedere vreemdeling een identificatieplicht. De VVD acht het volkomen normaal dat illegale vreemdelingen in het algemeen geen gebruik kunnen maken van overheidsvoorzieningen (uitzonderingen daargelaten, zoals medische

hulp). Momenteel wordt door overheidsdiensten de verblijfstitel niet altijd nagegaan. Er dient daarom een wettelijke basis te komen voor de uitwisseling van gegevens tussen de vreemdelingendienst en andere overheidsdiensten. Bij voorkeur moet de contrôle op de legaliteit in de toekomst plaatsvinden bij één deskundige instantie: het bevolkingsregister.

De rechtsbescherming is thans zeer gecompliceerd, duur en tijdrovend. Volledige toepassing van de AROB-procedure is wenselijk uit een oogpunt van uniformiteit en consistentie van de rechtsgang. Het gevolg is wel een verschuiving van werklast van de President in kort geding naar de voorzitter afdeling rechtspraak Raad van State à 1.000 zaken per jaar. Een en ander is slechts realiseerbaar in combinatie met de reorganisatie van de AROB-rechtspraak, welke binnenkort plaatsvindt. De uitwerking van dit alles moet eerst en vooral beogen een bekorting van de onaanvaardbaar lange procedurele termijnen. In de definitieve tekst dienen ook *maximumtermijnen* te worden opgenomen. De termijn voor een beslissing in eerste instantie en herziening tezamen zou moeten worden teruggebracht tot maximaal 1 jaar, doch zo mogelijk korter.

Vrijkerken

De VVD-fractie acht het benutten van kerkgebouwen c.a. als zogenaamde „vrijplaats" volstrekt ongewenst. Het vreemdelingenbeleid vindt plaats onder contrôle van het parlement, van de onafhankelijke rechter, en van de Hoge Commissaris van de Vluchtelingen van de Verenigde Naties. Het is verkeerd als het toelatingsbeleid zou afhangen van het bezetten van kerken. Dat leidt tot een politiek van willekeur, die in onze democratie niet past.

(Voor nadere informatie: mr. J.G.C. Wiebenga, tel. 070-614911, tst. 2368.)

Overheidsbeleid en homosexualiteit

De VVD is tevreden dat het Kabinet de noodzaak van dit aanvullend overheidsbeleid, naast een Wet Gelijke Behandeling en aanvulling van het Strafrecht ten aanzien van geweld inziet!

De VVD is niet geheel tevreden over de inhoud van de brief.

De oorzaak ligt waarschijnlijk bij de frisse tegenzin waarmee het vorige Kabinet aan dit karwei begon. De motie werd immers ontraden!

In feite geeft het Kabinet aan:

- dat formeel de regelgeving meestal in orde is
- dat formeel voor actief beleid, de handen gebonden zijn.
  - A door wetgeving, die dat verhindert (bijvoorbeeld onderwijs, media),
  - B door de lagere overheden die autonoom zijn
  - C door de afhankelijkheid van maatschappelijke organisaties om, met eigen middelen, ongerechtvaardigd onderscheid te voorkomen en waar mogelijk een mentaliteitswijziging te bevorderen.

Tenslotte meldde het Kabinet dat men op bepaalde terreinen al druk bezig is.

Voor belangenbehartigende organisaties als het COC is extra geld, gezien de huidige budgettaire situatie. De VVD is van mening, dat het door de overheid te stimuleren emancipatieproces te traag verloopt.

Een driesporenbeleid is nodig

1. **Een grondige analyse** van het feit dat de overgrote meerderheid van het Nederlandse volk het schaamrood op de kaken krijgt bij alleen al de suggestie van discriminatie van homo's, maar een deel intussen wel verbaal of physiek geweld en/of discriminatie toepast.

Waarom kan de politie, ondanks alle goede wil, nog zo slecht omgaan met het probleem? Waarom wordt het in het onderwijs vrijwel doodgezwegen?

Hoe het ook zij, mentaliteit kan niet worden omgebogen door fraaie woorden alleen. De *oorzaak* moet bekend zijn.

2. **Betere subsidiering** van organisaties die onmisbaar zijn in dit emancipatieproces.

3. Tegelijkertijd kan de centrale overheid zelf verder gaan met het *bewustwordingsproces* en de *bestrijding van de uitwassen.*

Voor wat betreft politie-optreden en geweld op straat is de aanloop bijvoorbeeld al genomen.

(Voor nadere informatie: drs. N. Rempt-Halmmans de Jongh, tel. 070-614911, tst. 2160.)

Mededeling van het hoofdbestuur inzake kandidaatstelling leden dagelijks bestuur

Conform de reglementaire voorschriften sloot op 15 november jl. de kandidaatstelling voor leden van het dagelijks bestuur. Naast de door het hoofdbestuur gestelde kandidaten (waarvan de namen reeds op een eerder tijdstip bekend werden gemaakt) zijn de volgende namen van overige kandidaten, gesteld door ledenvergaderingen van afdeling, ingediend bij de algemeen secretaris.

voor de vacature ondervoorzitter:
H.A.H. Toornvliet, Vliehors 42 te Son.
geboren 1932; HBS-A; geschiedenis en staatsinrichting M.O.; leraar geschiedenis en staatsinrichting (sinds 1984 vervroegd gepensioneerd); lid VVD: met een onderbreking circa 20 jaar; functie in de VVD: sinds december 1985 lid van het dagelijks bestuur van de oc. Eindhoven e.o.; voor vorming en scholing van november 1985 tot september 1986 tevens voor propaganda a.i.; opleider voor de cursussen: Liberalisme I en II en bestuurskunde.
(gesteld door de ledenvergadering van de afdeling Nuenen.)

voor de vacature secretaris voor de internationale betrekkingen:
J.D. Blaauw, Laan van Vollenhoven 2267, 3706 HB Zeist.
geboren 1941; HBS-B; Koninklijk Instituut voor de Marine; officier KM 1962; 1962-1978: diverse functies in de Kon. Marine; lid van de partijcommissies buitenlandse zaken, defensie en verkeer en waterstaat; 1986-heden: bij min. van Defensie, Kon. Marine, vrijgesteld van andere diensten voor het uitvoeren van de studie Maritieme Strategie; lid van de VVD sedert 1966; 1978 tot medio 1981: lid Noord-Atlantische Assemblee; medio 1981-1986: lid van de Assemblees van de Raad van Europa en de West-Europese Unie. Laatste 3 jaar respectievelijk secretaris generaal en fractievoorzitter van de liberale groep in deze assemblees. In Raad van Europa lid van „Standing Committee" en politieke commissies. Vicevoorzitter van de commissie voor Europese niet-lidstaten, rapporteur mensenrechten-situatie Roemenië. In West-Europese Unie vice-president rapporteur over Europese veiligheid, de oorlog Iran-Irak, wapenbesprekingen en ontwape-

ning. Actief in Liberale Internationale. Diverse keren deelgenomen aan de jaarlijkse conferentie. Lid van de Liberal Leaders Group tot eind 1986. Namens VVD-fractie deelgenomen aan ELD-congressen. Deelgenomen aan diverse bijeenkomsten van Europese Beweging in Nederland. Medewerking verleend aan rapport over Europese veiligheid. Verenigde Staten. Van 1980-1986: lid bestuur Nederlandse Groep Interparlementaire Unie. Deelgenomen aan diverse conferenties IPU. In 1978: lid Nederlandse delegatie naar 1e Ontwapeningsconferentie van de Verenigde Naties. Secr. pennm. Ned. Parl. Groep en Internationale Bureau van European Inter-Parliamentary Conference for Sovjet Jewry. Lid van het International Institute for Strategic Studies. Lid van het Supervisory Board van het European Institute for Security. Lid hoofdbestuur van Kon. Ned. Ver. „Onze Vloot". Deelgenomen aan diverse conferenties van de Friedrich-Naumann-Stiftung, verbonden met de FDP. Lid van de Nederlandse groep van de Albert Einstein Peaceprize Foundation. (gesteld door de ledenvergadering van de afdeling Hilversum.)

voor de vacature secretaris voor de internationale betrekkingen:
drs. P.F. Regnault, Deylerweg 7 te Wassenaar.
geboren 1940; verschillende functies in nationale en internationale studenten organisaties in 60-er jaren; lid van de VVD: voor 1976; Heineken N.V.: 1984-heden: coordinating Manager Afrika; 1979-1984: hoofd concern-secretariaat/secr. raad van bestuur; 1976-1979: regional finance manager Europa; 1973-1976; Corp. Econ. Dept.: Planning, intern management consultant/speciale opdrachten. Royal Dutch/Shell: 1968-1973: verschillende werkmaatschappijen in binnen- en buitenland (finance/marketing natural gas); 1975-1986: bestuur kamercentrale Leiden: secr. interne communicatie, vicevoorzitter/voorzitter regio overleg, lid hoofdbestuur; lid en voorzitter afdelingsbestuur; lid commissie Ontwikkelingssamenwerking; lid Liberale Internationale; enkele commissariaten/adviseurschappen; voorzitter sportcontact (sportraad) Wassenaar; bestuur gehandicapten sport Wassenaar; actief hockey en tennis. (gesteld door de ledenvergadering van de afdeling Wassenaar.)

Ten overvloede kan eveneens worden medegedeeld dat ingevolge de reglementaire bepalingen gestemd zal dienen te worden tussen kandidaten (2) voor de functie van ondervoorzitter en tussen kandidaten (3) voor de functie van secretaris voor de internationale betrekkingen.

Voor de functie van penningmeester is een kandidaat gesteld, namelijk drs. P. Ressenaar derhalve zal hij ingevolge artikel 73 h.r. door de voorzitter bij acclamatie benoemd verklaard worden.

VVD

Verschijnt wekelijks met uitzondering van de recesperiodes van de Tweede-Kamerfractie.
Uitgave van de Haya van Somerenstichting onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur van de VVD.
De inhoudelijke verantwoordelijkheid berust bij de Tweede-Kamerfractie van de VVD.

28 november 1986
nummer 135

EXPRESSE

redactie: H.F. Heijmans, drs. L.M.L.H.A. Hermans;
redactie-adres: Postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage, tel. 070-61 49 11; **organisatie:** J.N.J. van den Broek;
abonnementenadministratie: algemeen secretariaat VVD, postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage, tel. 070-614121;
abonnementsgeld: ƒ 50,– per jaar; **vormgeving en druk:** Hofstad Druktechniek bv, Zoetermeer.

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Onderwijsbegroting

Inleiding

De VVD steunt de bewindslieden in hun streven bij de eerste begroting in deze periode de volledige ombuigingstaakstelling in te vullen. Het is niet goed dat er lange tijd onzekerheid blijft. Het onderwijs zelf is met snelle duidelijkheid gediend. Met minder middelen staan we voor nieuwe uitdagingen. Economische aanpassingen en maatschappelijke veranderingen wachten niet op elkaar. Met beiden worden we geconfronteerd. Al die ontwikkelingen gaan niet aan de schooldeur voorbij. Leerkrachten worden er dagelijks mee geconfronteerd. Overal hoor je dat kinderen drukker worden, moeilijkheden hebben met zich te concentreren. Een school is er primair om kennis en vaardigheden over te dragen. Onderwijsgevenden moeten leerlingen wel leren met die problemen om te gaan. Dit brengt ongetwijfeld een taakverzwaring mee. Bij taakverzwaring door de invloed van maatschappelijke factoren op het onderwijs en de noodzaak het onderwijs steeds opnieuw aan te passen aan inhoudelijke vernieuwingen, treedt extra spanning op als er bezuinigd moet worden.

Het onderwijs kan proberen jonge mensen weerbaar te maken door hen zo goed mogelijk voor te bereiden op de toekomst. Daarvoor zijn goed geschoolde onderwijsgevenden nodig. Hun inzet is groot, maar hun opleiding is kwalitatief ontoereikend. Vooropleidingen zijn incompleet en van te laag niveau. De kwaliteit van de onderwijzers-opleidingen moet in deze Kabinetsperiode de hoogste prioriteit hebben. De afspraken in het Regeeraccoord moeten handen en voeten krijgen.

Vier-jarigen maatregel in het basisonderwijs

De door de Minister voorgestelde vier-jarigen-maatregel is door ons reeds eerder afgewezen. De maatregel staat haaks op de uitgangspunten van de Wet op het Basisonderwijs als indivualisering en differentiatie.

Collectieve instroom verkleint de kans op een kindgerichte benadering en vergroot vroeg of laat de kans op doorverwijzing naar het Speciaal Onderwijs, terwijl de groei in die sector nu juist moet worden afgeremd.

In plaats van het voorstel van de Minister willen wij als uitgangspunt nemen de gedachte het aantal te bekostigen uren voor vierjarigen terug te brengen van 22 tot 12.

Toch willen we de school niet opzadelen met een onwrikbaar besluit. Door de urenvermindering in de formatiesleutel te verdisconteren, willen wij de scholen vervolgens zelf de ruimte bieden die formatievermindering op een bij de eigen schoolsituatie passende wijze zo goed mogelijk vorm te geven. Daardoor kan het beeld ontstaan, dat de ene school 4-jarigen minder uren onderwijs aanbiedt, terwijl de andere wellicht 4- èn 5-jarigen een aantal uren minder onderwijs geeft. Weer aan andere school kan de vermindering vorm geven door een generieke groepsgroottemaatregel te nemen. Wij schrijven niets voor!

De huidige formatieregeling differentieert wel, maar niet bevredigend. Hoe staat het met het onderzoek naar de objectivering van onderwijsachterstanden bij kinderen?

Of de nieuwe Basisschool een succes wordt of niet, hangt mede af van de betekenis en inhoud die aan de eindtermen worden gegeven. Naar het oordeel van de VVD gaat het daarbij niet om een opsomming van de kennis en vaardigheden die aangeboden moeten worden, maar om de beheersing van wat moet worden gekund en gekend.

Speciaal Onderwijs

Veel commotie is ontstaan over de voorgestelde bezuinigingen op het Speciaal Onderwijs. De door de Regering voorgestelde maatregelen zijn te veel gebaseerd op een puur cijfermatige analyse. De onderwijsinhoudelijke motivering ontbreekt goeddeels geheel. Om die reden is de motie De Vries/Voorhoeve hier aangenomen. Wij zijn het met de Regering eens dat de groei van het Speciaal Onderwijs zorgen baart. Daarom moeten groei-beperkende-maatregelen getroffen worden. Maar dan moeten we eerst goed weten waar die groei vandaan komt.

Vervangingsregeling

De VVD-fractie accepteert het accoord tussen de Minister en de grootst mogelijke meerderheid van de onderwijsbonden op het punt van de vervangingsregeling. Een positief element in dit accoord is de verbetering van de rechtspositie van de vervanger. Na een jaar moet evaluatie plaatsvinden.

Basisvorming

Verhoging van het niveau voor alle leerlingen is nog steeds de belangrijkste opdracht uit het WRR-rapport.

Over het WRR-rapport spreken wij nader als de voorstellen ons hebben bereikt. Wij kunnen bij dit debat echter niet heen om de onrust die met name in LBO en MAVO-kringen heerst.

Voor de VVD staat vast dat beide schooltypen moeten blijven bestaan en versterking behoeven. De MAVO-opleiding is voor veel leerlingen een uitstekende schakelende en oriënterende onderwijsvorm. Wil de aansluiting naar vervolgonderwijs gewaarborgd blijven, dan is uitbreiding van het aantal examenvakken nodig.

Het LBO verkeert in moeilijke omstandigheden. De leerlingenstroom neemt af. Sommigen schijnen het LBO al opgegeven te hebben. De VVD niet. De LBO-nota kan binnen de in het Regeeraccoord gemaakte afspraken worden uitgevoerd.

Beroepsonderwijs

Het LBO is deel van het beroepsonderwijs en moet daarom evenals de andere onderdelen profiteren van de extra bestedingsimpuls van ƒ 300 miljoen. Het beroepsonderwijs moet naast de kwaliteitsverbetering van de opleiding van onderwijsgevenden het tweede speerpunt van het onderwijsbeleid van dit Kabinet zijn.

Van Sectorvormingen Vernieuwing in het Middelbaar

Beroepsonderwijs moet de krachtige impuls uitgaan ter versterking en vernieuwing van ons beroepsonderwijs. Daarom pleiten wij voor een zo breed mogelijk gestuurde bundeling van allerlei vormen van beroepsonderwijs in krachtige regionale centra.

Deugdelijk onderwijsbeleid

Die ontwikkelingen dienen zich te voltrekken tegen de achtergrond van een herbezinning op de positie en taak van de overheid. Ze past in de liberale visie op de vormgeving en organisatie van het onderwijsbeleid waarin het niet de overheid is die de dienst uitmaakt.

In de recente SVO-studie „Deugdelijk Onderwijsbeleid", verricht door drs. Mentink en Prof. Akkermans is ondermeer een indringende analyse te vinden over grondwettelijke thema's als deugdelijkheidseisen, regelgeving en het schooltoezicht. De slotconclusie is dat de overheid zowel te veel als te weinig doet. Ze is belangrijk genoeg om te citeren: „Er is behoefte aan sanering en ordening, tot uitdrukking komend in het verlangen naar zowel een terugtredende als een kwaliteitsbevorderende overheid. De noodzaak dient zich aan de grenzen en mogelijkheden van een deugdelijk onderwijsbeleid te verkennen".

Bij een terugtredende overheid en een vergroting van de autonomie van de school wordt de rol van de inspectie belangrijker. De inspectie heeft naast de controlerende en evaluerende functie ook in begeleidende zin een nadrukkelijke taak. Om die reden wil de VVD-fractie de inspectie bij de personeelsvermindering ontzien. Ik hoor daarover graag de mening van de Minister.

Slotopmerkingen

Als de Regering overdracht van rijksscholen wil stimuleren, is daarover te praten, maar wetswijziging waarbij het rijk als bevoegd gezag als veiligheidsklep uit de wet wordt verwijderd, stuit vooralsnog bij ons op grote bezwaren. Voordat de Regering een wetsvoorstel wil indienen, willen wij eerst een discussie over meerdere mogelijke modellen voor overdracht.

(Voor nadere informatie: J. Franssen, tel. 070614911, tst. 2045.)

Onregelmatigheden bij visafslag

De Kamer moest van de meerderheid van CDA en PvdA in slechts twee dagen in vertrouwelijke dossiers nagaan of Minister Braks in het Mondeling Overleg van 6 november 1986 de Kamer wel volledige opening van zaken had gegeven over de vraag of hij van onregelmatigheden op de visafslagen op de hoogte was, daartoe enige vorm van toestemming had gegeven, dan wel deze eventueel had gedoogd. De VVD wees er op dat de Regering op grond van artikel 68 van de grondwet de Kamer die inlichtingen moet verschaffen die de Kamer verlangt. De Kamer heeft rècht op die gegevens en de Minister heeft de grondwettelijke plicht om ze te geven!

Er lagen op het Ministerie 31 vertrouwelijke dossiers ter inzage. In de beschikbare tijd kon onze woordvoerder er drie bestuderen. Hij constateerde daarin 33 keer zwart op wit dat er al vele jaren sprake is van „grijze vis", „een eerste en tweede markt" dan wel van „consignatie". De conclusie kon niet anders zijn dan dat het Ministerie als zodanig al jaren officieel op de hoogte was van onregelmatigheden op de visafslagen, los van de vraag of de Minister het persoonlijk wist!

Volgens het verslag van het Mondeling Overleg van 6 november had de Minister gezegd dat op „gezette tijden geruchten, verhalen en beweringen" opdoken. Hij ontkende echter heel uitdrukkelijk dat er sprake was van „stilzwijgende toestemming, stilzwijgende goedkeuring of een stilzwijgende gedoog-situatie". Verder zei de Minister dat „geleidelijk aan het bestaan van een zogenaamde grijze of tweede markt duidelijk is geworden" en „dat niet gesproken kan worden van enigerlei vorm van toestemming van de zijde van het Ministerie bij het opzetten van een grijze of tweede markt".

De klemmende vraag was nu of de – op zichzelf toch keiharde feiten uit de vertrouwelijke dossiers wel naadloos aansloten bij de termen „geruchten, verhalen en beweringen" en „geen stilzwijgende gedoogsituatie", welke door de Minister waren gebruikt! Het leek onze woordvoerder van tweeën één: – òf de Minister kende de feiten tijdens het Mondeling Overleg niet (en men kan zich dat op zichzelf nog wel voorstellen, zij het dat het wel slordig is ten opzichte van de Kamer. Die slordigheid kon echter worden goedgemaakt door de feiten alsnog gewoon toe te geven) – òf de Minister kende de feiten wel, maar wilde ze liever niet volledig geven. De VVD kon zich dat echter van deze Minister niet voorstellen. Daarmee zou hij immers een ernstig feit stellen!

Onze woordvoerder was overigens het volgende nog speciaal opgevallen. Al per 1 januari 1978 bestaat er een plicht voor visafslagen en handelaren om een administratie te voeren. Echter, drie opeenvolgende Ministers van Landbouw en Visserij hebben na 1 november 1978 nagelaten om die administratieplicht in de praktijk te brengen door het stellen van nadere regels, met als motivering dat „de vrees bestond dat de afzet van vis zich dan zou verleggen buiten de afslag om". Met andere woorden: diverse betrokken Ministers gedoogden kennelijk bewust en jarenlang een situatie op de visafslagen die de wet niet bedoelde. Pas eind 1984, dus bijna zeven jaar later, werden die nadere regels eindelijk ingevoerd! En de VVD vroeg dan ook of die jarenlange coulante houding van de Ministers er niet toe heeft bijgedragen dat het normbesef van visafslagen en handelaren nadelig werd beïnvloed, ook na 1984? En hadden de Ministers door dat jarenlange nalaten niet op hun vingers kunnen natellen dat de visafslagen een eigen uitleg aan de administratieplicht zouden geven?

In zijn antwoord gaf Minister Braks volmondig toe dat hij de Kamer op 6 november jl. niet volledig had geïnformeerd. Hij zei het zo: „Kennis: ja, toestemming: nee".

De Kamer accepteerde deze ruiterlijke erkenning van de Minister. Maar gaf tegelijkertijd aan dat wellicht nader onderzoek nodig zal blijken te worden voor de beantwoording van de vraag of het Ministerie al dan niet is betrokken geweest bij een „stilzwijgende toestemming of stilzwijgend gedogen" van onregelmatigheden op visafslagen.

(Voor nadere informatie: mr. A.J. Te Veldhuis, tel. 070-614911, tst. 2288.)

Uit de Eerste Kamer

Algemene beschouwingen

De VVD heeft tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen in de Eerste Kamer met nadruk de aandacht van het Kabinet gevraagd voor een belastingverlaging. Hij wees erop dat in vele met ons concurrerende landen zo'n verlaging wel plaatsvindt. Het psychologisch effect van zo'n operatie en het positieve effect op de economische groei

worden naar zijn mening onderschat. Bovendien zouden als gevolg van zo'n verlaging – na 1987 – de voorstellen van de Commissie Oort eenvoudiger kunnen worden uitgevoerd.

De VVD was het oneens met de opvatting van minister-president Lubbers dat een planning in de tijd zou kunnen worden gemaakt voor de bestrijding van de werkloosheid. De daling met 200.000 mensen zal het gevolg zijn van de te verwachten economische groei en de verkorting van de arbeidsduur. Ook spelen hier het gedrag van sociale partners en het te voeren beleid een rol. Mede in dit verband ondersteunde hij de opvatting van minister Ruding inzake het financieringstekort, echter met de kanttekening dat dit beleid die economische groei niet mag frustreren.

Over het beleid voor 1987 maakte de liberale fractievoorzitter vijf opmerkingen:

1. De groei van onze staatsschuld in 1987 met *f* 2.000,– per inwoner is verontrustend.
2. Het in de 70er jaren gevoerde beleid om tijdelijke opbrengsten van aardgas te gebruiken voor een structurele verhoging van de overdrachtsuitgaven is fnuikend geweest. De gevolgen hiervan zijn nog lang niet uitgewerkt.
3. De verlichting van de lasten voor het bedrijfsleven uit de periode Lubbers I wordt door de lastenverhoging in 1987 praktisch geheel teniet gedaan. Gezien de uitzonderlijke budgettaire situatie voor het volgend jaar kan de VVD-fractie er nog wel vrede mee hebben, maar we moeten ons wel realiseren dat onze toch al moeilijke concurrentiepositie er slechter door wordt.
4. Hoewel de bevriezing van de salarissen voor de ambtenaren in 1987 nog wel begrijpelijk is, zal toch inhoud moeten worden gegeven aan het overleg met de bonden.
5. Hoe sympathiek een gelijke behandeling van werkenden en uitkeringsgerechtigden ook is, economisch is dat op dit moment niet mogelijk.

Sprekend over het structureel herstelbeleid wees de heer Zoutendijk op het feit dat de arbeidskosten nog steeds te hoog zijn als gevolg van de enorme uitgaven. Ook zijn er te veel knellende regeltjes en aan het investeringsklimaat kan nog veel worden verbeterd. De overheid handelt vaak ondoelmatig; ambtenaren werken niet slechter of minder dan andere werknemers, maar ze worden veelal slecht geleid. De wetgeving moet minder ingewikkeld worden en minder tegemoet komen aan allerlei schijnbaar gerechtvaardigde verlangens.

De liberale fractievoorzitter wees voorts in zijn betoog op de gebrekkige financiële procedures bij vele departementen en hij pleitte voor controle door externe accountants.

Sprekend over de regelgeving in de bouw zei hij dat het hele systeem van subsidies niet deugt. Het marktmechanisme kan niet blijvend buiten werking worden gesteld zonder te vervallen in bureaucratie.

De VVD hoopte dat de SER negatief zal adviseren over één verkiezingsdatum voor de ondernemingsraden. Een landelijke gebeurtenis, compleet met campagnes van vakorganisaties en politisering van verkiezingsonderwerpen is heilloos voor ons bedrijfsleven.

De liberale fractievoorzitter wees vervolgens op de sterke roep om protectionisme in de Verenigde Staten. Hij zette grote vraagtekens bij het Eureka project en in relatie tot SDI vroeg hij: mag je van een wereldmacht verwachten dat zij niet alle mogelijkheden gebruikt om de eigen bevolking te beschermen tegen nucleaire aanvalwapens? Bovendien: uit persberichten blijkt dat de Russen zelf al lang in het diepste geheim bezig zijn anti-raketsystemen te ontwikkelen.

De VVD wees – wederom – op de overmatige aandacht voor Zuid-Afrika. Hij meende dat positieve maatregelen de voorkeur verdienen boven sancties en het is volgens hem bespottelijk dat het Amsterdamse gemeentebestuur zondaars, die een bezoek aan dat land hebben gebracht wil boycotten.

De fractievoorzitter eindigde zijn bijdrage aan de Algemene Beschouwingen in de Eerste Kamer met te wijzen op een verschil tussen VVD en CDA. Wij willen een samenleving waarin de Overheid zich terughoudend opstelt ten opzichte van normen en waarden en waarin betutteling door de overheid achterwege blijft; een vrije, humane en veilige samenleving.

(Voor nadere informatie: dr. G. Zoutendijk, tel. 070-614911.)

Onderwijs in de taal van het land van oorsprong aan leerlingen met een niet Nederlandse culturele achtergrond (Wijziging van de wet op het voortgezet onderwijs)

Dit wetsontwerp strekt ertoe de mogelijkheid te openen bij het voortgezet onderwijs, aansluitend op het basisonderwijs kinderen die tot etnische groepen behoren, onderwijs in de eigen taal te laten volgen.

De VVD stelde dat met dit wetsontwerp voldaan wordt aan de derde overweging van de Europese Richtlijn uit 1977 en aan toezeggingen gedaan in verschillende bilaterale verdragen met Zuid-Europese landen en Turkije en Marokko.

Zij constateerde tevens dat in 1977 men er nog vanuit ging dat de gezinnen terug zouden keren naar het moederland. Inmiddels is het wel duidelijk geworden dat het omgekeerde eerder waar blijkt te zijn en men hier zijn toekomst wil opbouwen. Gezien de vrijblijvendheid van het wetsvoorstel, er wordt de mogelijkheid geboden aan het voortgezet onderwijs om onderwijs in de eigen taal als keuzevak aan te bieden, kan de VVD-fractie wel accoord gaan met het wetsvoorstel. Hoewel zij de toegezegde evaluaties evenals de Tweede Kamer nauwlettend zal blijven volgen. De VVD constateerde echter ook dat in de tweede overweging van de Europese Richtlijn de verplichting is opgenomen dat het ontvangende land, zorgd voor goed onderwijs in de taal van dat land, in dit geval het Nederlands. Deze verplichting lijkt steeds belangrijker te worden. Mevrouw Ginjaar heeft bij de behandeling van dit wetsontwerp in de Tweede Kamer zelf de vraag opgeworpen of het Nederlands aan deze kinderen in het voortgezet onderwijs niet geconcentreerder aangeboden zou moeten worden. Met de tweede overweging van de Europese Richtlijn 1977 als uitgangspunt zou tenuitvoerlegging daarvan wel eens belangrijker kunnen zijn voor leerlingen in het voortgezet onderwijs dan onderwijs in de eigen taal constateerde de VVD-fractie. Zij vroeg de staatssecretaris vanuit haar verantwoordelijkheid de tweede overweging uit de Europese Richtlijn nog eens nader te bestuderen en eventueel met een nadere uitwerking te komen.

(Voor nadere informatie: L. Vonhoff-Luijendijk, tel. 050-133000.)

BKR

Het onderdeel „Kunst" van de begroting Welzijn en Cultuur stond dit jaar in het teken van de opheffing van de beeldende Kunstenaarsregeling (BKR) en de start van een nieuw beeldend Kunstbeleid. Dit was een oude wens van de

VVD-fractie, zoals ook vermeld in het VVD-verkiezingsprogramma. Onze belangrijkste bezwaren waren de volgende. De BKR bleek een ongelukkige combinatie van een sociale regeling en een instrument voor beeldend kunstbeleid. De regeling bleek vooral op kwantiteit gericht. Op het hoogtepunt in 1983 maakten 3500 kunstenaars van de regeling gebruik. In de loop der jaren zijn er honderdduizenden kunstwerken geproduceerd, die deels een nuttige bestemming hebben gekregen, maar deels nog opgeslagen liggen. De VVD-fractie steunde het voorstel van de regering om *f* 69 miljoen van de BKR van Ministerie van Sociale Zaken over te dragen naar WVC om een beeldend kunstbeleid te voeren. Dat geld zal gebruikt worden voor stipendia, beurzen, aankopen, werkplaatsen, marktverruiming, etc. én een belangrijk deel van de gelden gaat naar de provincies en de vier grote gemeenten. In het nieuwe systeem zullen kunstenaars, die niet in het eigen levensonderhoud kunnen voorzien, net zoals anderen terug kunnen vallen op de bijstand. Om kunstenaars, die met een tijdelijke terugval te kampen hebben, in de gelegenheid te stellen hun beroep te blijven uitoefenen, is er een beroepskostenvergoedingsregeling in het leven geroepen. Bij de toekenning van een vergoeding speelt de beroepsmatigheid een grote rol. De regering heeft hiervoor *f* 3 miljoen uitgetrokken. Voor de overgangsperiode van enkele jaren vond de VVD-fractie dit te weinig. Er zal immers tijd nodig zijn om het nieuwe beeldende kunstbeleid gestalte te geven en de markt gelegenheid te geven zich daaraan aan te passen. Daarom heeft de VVD-fractie samen met anderen het voorstel gedaan dit bedrag voor 1987 op *f* 12 miljoen te stellen en vervolgens stap voor stap te verminderen. Voorts heeft de VVD-fractie erop gewezen, dat het beleid, dat gericht is op het zelfstandig opereren van beeldende kunstenaars op de markt, wel als gevolg moet hebben dat die zelfstandigheid in fiscaal opzicht en anderzins erkend moet worden.

De VVD-fractie is ervan overtuigd, dat het nieuwe beleid betere voorwaarden voor een bloeiende beeldende kunst zal scheppen, waarin onder andere de direkte relatie tussen kunstenaar en publiek hersteld kan worden.

De VVD-fractie heeft tevens aandacht gevraagd voor enkele andere problemen in de kunst. Zo wees zij op de situatie in de danswereld en heeft zij voorgesteld om het extra bedrag van *f* 13 miljoen, dat de regering voor de bespeling van het Muziektheater in Amsterdam had uitgetrokken, met *f* 3 miljoen te verminderen. De helft daarvan is bestemd voor het Nederlands Danstheater dat het nieuwe Muziektheater in Den Haag zal gaan bespelen. De andere helft is bestemd voor verbetering van de arbeidsvoorwaarden in de danssector.

Ten aanzien van de toneelsector heeft de fractie de regering gevraagd de Kamer te betrekken bij de nieuwe subsidiebesluiten voor de volgende drie-jaarsperiode, die medio 1987 genomen moeten worden. Voorts zijn de jazz, de Raad voor de Kunst, de mime, de letteren en de musea aan de orde gesteld. Tenslotte heeft de VVD-fractie zich achter het voornemen van de regering geschaard om in 1987 fundamenteel na te gaan of een herschikking in de financiële middelen voor de diverse kunstsectoren, die veelal historisch bepaald zijn, wenselijk en mogelijk is.

(Voor nadere informatie: H.F. Dijkstal, tel. 070-614911, tst. 3032.)

Uit het Europese parlement

Griekenland, Syrië en de EG

Op 10 november jl. heeft de Europese Gemeenschap enkele beperkte maatregelen tegen Syrië afgekondigd. Deze boycotmaatregelen zijn:

1. Geen nieuwe wapenleveranties;
2. Onderzoek en beperking activiteiten ambassades in EG lidstaten;
3. Opschorting van hoog bezoek over en weer;
4. Verscherping veiligheidsmaatregelen voor Syrian Arab Airlines.

Verdergaande maatregelen zoals genomen door Groot-Brittannië, het verbreken van diplomatieke betrekkingen, en voorgesteld door Nederland, het terugroepen van ambassadeurs voor overleg, vonden geen instemming.

Aan geen van deze maatregelen zal Griekenland deelnemen. Onderminister Pangalos van buitenlandse zaken heeft tegen de pers en ten overstaan van de Europese Commissie en van het Europees Parlement deze aparte houding van Griekenland verdedigd door te wijzen op „tegenstrijdig bewijsmateriaal", „optreden van individuele Syrische diplomaten zonder dat de Syrische regering daarbij betrokken was", en andere soortgelijke argumenten.

Syrië, zo zei de heer Pangalos, is een serieus land en door het nemen van dit soort offensieve maatregelen verstoort men alle tot dusver gevoerde politiek van de EG in het Nabije Oosten.

Uit de beperking van de maatregelen waar de overige elf het over eens werden, en de weigering van Griekenland om zelfs daaraan deel te nemen blijft de zwakheid van de EPS (Europese Politieke Samenwerking): De diversiteit van de lidstaten en de door hen ondernomen nationale belangen lopen zo ver uiteen dat de EPS niet meer is en kan zijn dan uitwisseling van informatie tussen de ministeries en enige vorm van overleg en uitwisseling van gegevens tussen diplomatieke vertegenwoordigers op post.

Het duidelijkste voorbeeld van die uiteenlopende belangen is wel Griekenland. Dat land ligt echt heel excentrisch in de Gemeenschap, het heeft een enorme grens met het Oostblok (Albanië, Joegoslavië en Bulgarije), en een écht conflict (met buurland Turkije, over Cyprus).

Na de traumatische ervaring van zeven jaar kolonelsdictatuur is er een rechts bewind onder Karamanlis geweest, dat aan de structuur van dit economisch weinig ontwikkelde land niets gedaan heeft. Karamanlis was weliswaar de enige die Griekenland onder de omstandigheden kon regeren, maar bepaald geen frisse jongen.

Toen de socialistische Pasok het bewind overnam zou alles eens anders worden. Een experiment dat zelfs in het toch veel verder ontwikkelde Frankrijk onder Mitterand al jammerlijk mislukt was.

Men leest er niet heel veel over, maar de terugslag naar hard monetair restrictief beleid is veel strikter in Griekenland dan het destijds in Frankrijk was.

De ontevredenheid in Griekenland neemt daarom enorm toe; het land is weliswaar nog steeds relatief goedkoop, maar het loonpeil is heel laag en de prijzen zijn sterk gestegen.

Van de oorspronkelijke dreiging van Papandreou om Griekenland uit EG en NAVO te halen is niets terechtgekomen, omdat het land zich dat economisch niet kon veroorloven. Om toch iets van de verkiezingsbeloften waar te maken neemt de regering dan maar zijn toevlucht tot publicitaire stunten als die in het geval Syrië. Want er is geen sprake van een werkelijke speciale bevoordeling van Griekenland door

de Arabische landen. Daarvoor willen de Arabische landen hun mogelijke invloed in Turkije niet in de waagschaal stellen.

Tussen Griekenland en Turkije is een sterk oplopende spanning. Griekse politici van alle kleuren slaan zeer oorlogszuchtige taal over Turkije uit.

Men wil de oude Byzantijnse hoofdstad Constantinopel bevrijden van het Ottomaanse juk. Men eist de gehele Egeïsche Zee en zich daar mogelijk bevindende olie voor zich alleen op, men wil op Cyprus nu eens eindelijk de enosis (terugkeer binnen de Griekse staat) gaan bewerkstelligen en die Turken zijn sowieso maar „een stelletje ruwe gemilitariseerde onderdrukkers". Hoe gaat dit zich ontwikkelen? Electoraal gezien zal zich, naar het zich laat aanzien, wel weer een sterke ruk naar rechts voordoen, maar ook oppositie-leider Misotakis, die zich liberaal noemt, maar waarvan de vertegenwoordigers in het Europees Parlement bij de Christen Democraten zitten, heeft zich onder de kolonelsdictatuur niet onverwijtbaar gedragen.

Griekenland behoeft, zelfs in het goedlopende toerisme, grote investeringen en moderniseringen, zoals ook in het bestuur, waar de democratie verstikkend is. Maar zolang het enige geld, uit het buitenland afkomstig, vanuit de EG komt, is er geen sprake van uittrede uit de Gemeenschap.

Men zal met de huidige methodiek van „nee" zeggen tot er genoeg geld betaald wordt, doorgaan.

Tot slot zij nog vermeld dat tussen links (Pasok en de communisten) en rechts (Nea Democratia en neo fascisten – EPEN) geen politici van enige betekenis meer over zijn, ook de bij de ELD aangesloten liberale partij van Nikitas Venizelos stelt helemaal niets voor en wordt teveel overheerst door Venizelos zelf, die door de Griekse kiezer gezien wordt als een typische vertegenwoordiger van de reders, die zichzelf verrijkt hebben maar voor Griekenland niets doen.

(Nadere informatie: F.A. Wijsenbeek, tel. 070-647447.)

Liberalisering van het kapitaalverkeer

De EG streeft naar een vrij verkeer van personen, goederen, diensten en kapitaal. Om de laatste doelstelling, liberalisering van het kapitaalverkeer, te realiseren, heeft de Europese Commissie onlangs een aantal maatregelen voorgesteld, die de instemming van het Europees Parlement hebben gekregen. De maatregelen vallen in twee groepen uiteen.

1. Op korte termijn moet worden gewerkt aan de onvoorwaardelijke liberalisering van de kapitaaltransacties die van rechtstreeks belang zijn voor het goederen- en dienstenverkeer. De EG maakt al de nodige vorderingen met de harmonisering van normen, openstelling van overheidsopdrachten, onderlinge aanpassing van de indirecte belastingen, etc. Het is niet denkbaar dat het kapitaalverkeer buiten dit programma wordt gehouden; het maakt dan ook deel uit van het Witboek-Cockfield over de voltooiing van de interne markt.
   Sommige transacties zijn al geliberaliseerd: directe investeringen, kapitaaltransacties van persoonlijke aard, krediet op korte en middellange termijn in verband met handelstrancties of dienstverlening, overmaking ter uitvoering van verzekeringscontracten en verwerving van ter beurze behandelde aandelen. Commissie en Parlement zijn van mening dat hieraan moeten worden toegevoegd: handelskrediet op lange termijn, verwerving van financieel waardepapier, al of niet verhandeld ter beurze, en toelating van effecten op de kapitaalmarkt (introductie op de beurs, uitgifte of plaatsing). De Commissie heeft bovendien besloten de naleving van de liberaliseringsverplichting te verbeteren. Zo is Frankrijk verboden nog langer gebruik te maken van de vrijwaringsclausule van artikel 108, lid 3 van het Verdrag. De draagwijdte van deze clausule voor Italië is beperkt.

2. Op langere termijn moeten ook de overige restricties op het kapitaalverkeer worden opgeheven (leningen in nationale valuta of deviezen, geldmarktverrichtingen, deposito's en tegoeden in rekening-courant). In deze tweede fase voorziet de Commissie de mogelijkheid van differentiatie in het liberaliseringsproces, waarbij sommige lidstaten onderling tot verdergaande maatregelen kunnen besluiten dan andere. Op grond van artikel 70 van het Verdrag moeten dan ook maatregelen worden genomen voor de geleidelijke coördinatie van het beleid van de lidstaten op het gebied van het kapitaalverkeer met derde landen.
   Het Europees Parlement is van mening dat de toepassing van vrijwaringsclausules zo veel mogelijk moet worden vermeden. In plaats daarvan moet gebruik worden gemaakt van communautaire instrumenten zoals financiële steun op middellange termijn en betalingsbalanssteun, ter aanvulling op andere convergentie-bevorderende middelen zoals het Sociaal Fonds, het Regionaal Fonds, het Nieuw Communautair Instrument en de leningsfaciliteiten van de Europese Investerings Bank.

(Voor nadere informatie: G. de Vries, tel. 070-647447.)

Blauwdruk voor een Europees sociaal beleid

Tijdens de november-zitting van het Europees Parlement vond een twee dagen durend debat over de herstructurering van de Europese arbeidsmarkt plaats. Daartoe had de Commissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid van het Europees Parlement een serie met elkaar samenhangende rapporten voorbereid, onder andere betreffende de flexibiliteit, de rol van de sociale partners, sociale zekerheid en onderwijs en beroepsopleiding in de Nieuwe Technologieën.

Jessica Larive toetste, als woordvoerder van de liberale fractie, aan de hand van een aantal stellingen deze rapporten:

1. De interne Europese markt dient tot stand te worden gebracht in economische én sociale cohesie. Een belangrijk argument daarbij is het feit dat te grote verschillen tussen de lidstaten op sociaal terrein leiden tot verschillen in concurrentiepositie.
2. De huidige *rigiditeit* is de grootste vijand van de werkgelegenheid. Deze Eurosclerose tast de economische groei, de concurrentiekracht, dus de werkgelegenheid aan. Grotere flexibiliteit en dynamiek is in het belang van werknemer en werkgever én schept kansen voor de werkloze.
3. Via een Europese kaderrichtlijn dient een rechtsbescherming tot stand te komen van werknemers die onder de steeds meer voorkomende flexibele arbeidscontracten vallen (thuiswerk, afroepcontracten, mini- en maxi-contracten etc.).
   Deze kaderrichtlijn dient de té gedetailleerde Europese ontwerpwetgeving over deeltijd en tijdelijke arbeid te vervangen.
4. Een juist evenwicht is noodzakelijk tussen behoud van verworvenheden van de 124 miljoen werkenden in de

E.G. en de noodzaak het grote, grijze leger van 15.6 miljoen Europese werklozen bij het arbeidsproces te betrekken. Jessica Larive wees erop dat socialisten, communisten en een aantal Christen-democraten, die in de diverse rapporten hameren op behoud en uitbreiding van verworvenheden, daardoor niet alleen de werkenden geen goede dienst bewijzen, maar zich tevens *onsolidair* betonen met de werklozen. Immers, een te strakke ontslagwetgeving, starre reële lonen en beloningsverhoudingen, belemmeren aanpassingsvermogen, investeringen en innovatie betekenen afbraak en geen groei van de werkgelegenheid.

5. Een goede sociale dialoog, met name binnen de onderneming via de Ondernemingsraad, is de sleutel tot motivering van de werknemer en tot verhoging van de produktiviteit. De verantwoordelijkheid voor investeringsbeslissingen ligt echter bij de ondernemer en moet daar blijven. Daarom wijzen de liberalen te dirigistische voorstellen, met name wat betreft medezeggenschap over en controle op technologische innovaties af.

Jessica Larive vroeg zich overigens af waarom links *categorisch* studie van en verwijzingen naar het succes van andere economische modellen tegenhoudt en zich geen zorgen wenst te maken over de middelmatige prestaties van de Europese economie in vergelijking met de Verenigde Staten en Japan. „Interesseert het hen dan niet te weten *waarom* de Verenigde Staten in de afgelopen 10 jaar 20 miljoen banen heeft gecreëerd en het aantal nieuwe ondernemingen heeft vermeervoudigd? Dit geeft mij het recht hen met struisvogels te vergelijken." Het verslag van mevrouw Maij-Weggen (CDA) over de sociale zekerheid noemde de woordvoerder goed bedoeld maar wereldvreemd. De eis dat kapitaalintensieve bedrijven evenzeer dienen bij te dragen aan de sociale stelsels als arbeidsintensieve bedrijven, wordt door de Europese liberalen afgewezen. En hoe denkt mevrouw Maij-Weggen minimum-lonen en minimum sociale uitkeringen op Europees niveau te harmoniseren? Hetzelfde minimumloon in Portugal als in Nederland of in Nederland hetzelfde minimumloon als in Portugal?....

Nadat in goede coördinatie tussen de fracties van centrum-rechts een aantal amendementen op de rapporten waren aangenomen in de zin van bovenvermelde stellingen, kon ook de liberale fractie voor de teksten stemmen. Het Britse voorzitterschap zegde tijdens de plenaire vergadering toe om de teksten op tafel te leggen bij de eersstvolgende bijeenkomst van de Europese ministers van Sociale Zaken in december aanstaande, teneinde conclusies te kunnen trekken uit de eisen en wensen van de vertegenwoordigers van 320 miljoen Europese burgers.

(Voor nadere informatie: mr. Jessica Larive, tel. 09-352 43002400.)

Begroting 1987: eerste lezing Parlement

De eerste lezing door het Europees Parlement van de ontwerp-begroting voor 1987 stond in het teken van de landbouwpolitiek. Op voorstel van de begrotingscommissie sprak het Parlement zich uit voor het scheppen van een fonds van 2,5 miljard Ecu ter financiering van een versnelde afzet van de landbouwvoorraden gedurende drie jaar. Buiten de begroting om dienen de lidstaten, die voor de groei van de voorraden verantwoordelijk zijn, te zorgen voor de voeding van dit fonds (dus met uitzondering van Spanje en Portugal).

Het EP keurde een wijzigingsvoorstel goed ter verlaging van de melkquota met 5% voor het landbouwjaar 1987-1988. Verwachte besparing: 1050 miljoen ECU, waarvan het EP 450 miljoen wil vrijmaken in de vorm van compensatie aan landbouwers. Het Parlement nam verder twee amendementen aan waarin wordt gevraagd om extra kredieten vanwege de waardevermindering van de voorraden. Voor de botervoorraden (meer dan 1,3 miljoen ton) gaat het om 181,5 miljoen Ecu. Ter compensatie van dit bedrag wordt voorgesteld de rentevergoeding aan de lidstaten voor de kosten van openbare opslag te verlagen van 7 naar 5%. Vanwege de waardevermindering van de rundvleesvoorraden wil het EP 88 miljoen Ecu opvoeren, hetgeen wordt gecompenseerd door een verlaging van de interventieprijzen voor rundvlees.

Het Europees Parlement heeft tevens besloten een sociale Commissie van Onderzoek in te stellen met betrekking tot het vraagstuk van de landbouwoverschotten.

Hendrik Jan Louwes wees tijdens het debat op het feit dat het EG-landbouwbeleid behoort tot het goedkoopste van alle industrielanden. De Europese consumenten betalen de laagste voedselprijzen van alle industrielanden. Aan de financiering van het landbouwbeleid zal de EG niet failliet gaan; de communautaire begroting omvat immers slechts 1% van het BNP in de Gemeenschap. Wat thans gebeurt, namelijk produceren voor interventie, is echter niet te verdedigen, aldus Louwes. „Het is onze taak de landbouwuitgaven onder controle te krijgen."

Met betrekking tot de niet-landbouwuitgaven maakte het EP van zijn recht van amendement gebruik om de besnoeiingen die de Raad in eerste lezing op het voorontwerp van de Commissie had aangebracht, geheel of gedeeltelijk ongedaan te maken. Dit geldt onder andere voor het beleid inzake onderzoek en industrie, de ontwikkelingssamenwerking, en de structurele fondsen (Regionaal fonds, Sociaal fonds, Landbouwstructuurfonds, geïntegreerde mediterrane programma's).

Bekend is de wens van het EP om het Europees Ontwikkelingsfonds in de begroting op te nemen, en zo aan effectieve democratische controle te onderwerpen. In afwachting van volledige budgettering werden de betreffende bedragen ter informatie in de begroting opgenomen.

Het Europees Parlement heeft verder de gelden uit het Derde en Vierde financiële protocol met Turkije bevroren in het reservehoofdstuk van de begroting. Bovendien werden de gelden voor het Vierde protocol verlaagd. In afwachting van verbetering van de mensenrechtensituatie werd ook het bedrag op de post voor speciale hulp aan Turkije in de begrotingsreserve geplaatst.

Vermeldenswaard is dat het Europees Parlement mede op initiatief van de liberale fractie gelden heeft gevoteerd voor de bestrijding van het drugsvraagstuk. Het betreft onder andere een bijdrage aan het VN-fonds UNFDAC voor teeltomschakelingsprogramma's in Midden- en Zuid-Amerika.

Opmerkelijk was dat het parlement bij de stemmingen de voorstellen van zijn begrotingscommissie vrijwel geheel heeft gevolgd. Voor de interne cohesie van het parlement is dit een – mede in het licht van de toetreding van Spaanse en Portugese leden – gunstige ontwikkeling.

(Voor nadere informatie: ir. H.J. Louwes en drs. G.M. de Vries, tel. 05956-1504 en 070-647447.)

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

VVD

Verschijnt wekelijks met uitzondering van de recesperiodes van de Tweede-Kamerfractie.
Uitgave van de Haya van Somerenstichting onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur van de VVD.
De inhoudelijke verantwoordelijkheid berust bij de Tweede-Kamerfractie van de VVD.

5 december 1986
nummer 136

EXPRESSE

redactie: H.F. Heijmans, drs. L.M.L.H.A. Hermans;
redactie-adres: Postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage, tel. 070-61 49 11; **organisatie:** J.N.J. van den Broek;
abonnementenadministratie: algemeen secretariaat VVD, postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage, tel. 070-614121;
abonnementsgeld: ƒ 50,– per jaar; **vormgeving en druk:** Hofstad Druktechniek bv, Zoetermeer.

Weduwe Rost van Tonningen

Donderdag 27 november werd in de Tweede Kamer de hele dag beraadslaagd over de zaak Rost van Tonningen. Hieronder volgen gedeelten van de inbreng van de VVD-fractie. Teneinde de standpuntbepaling zo duidelijk mogelijk te doen zijn worden vele passages letterlijk weergegeven.

Ten aanzien van de afweging waar de Tweede Kamer voor stond deelde de woordvoerder onder meer het volgende mede.

Wij staan hier als volksvertegenwoordiging voor een afschuwelijke afweging. Voor een beslissing, betrekking hebbend op een absurd geval, een uitwas. De mogelijkheid om hieraan een einde te maken lijkt gering, de wenselijkheid daarentegen is groot. Twijfel en pijn verscheurt ons hart.

Twijfel en pijn, omdat het geval zo schrijnend is. Aan de ene kant de landverrader en zijn vrouw, aan de andere kant de vertrapten, en zij die metterdaad – met opoffering van zo ongeveer alles wat er op te offeren valt – zich verzet hebben tegen het onrecht dat ons is aangedaan.

„Aan de ene kant staat daar Rost van Tonningen. Wat een mens; met zijn weerzinwekkende denkbeelden, met zijn desastreuze activiteiten in de oorlogsjaren, uitlopend in het in dienst treden bij de vijand, in de Waffen S.S.; zelfs binnen de N.S.B. door velen gewantrouwd. En zijn vrouw, van wier gedrag in de oorlog zelf niet veel beschreven is, maar die meeheulde. Die tot op heden voluit Neo-Nazi is, met internationale contacten, die de holocaust tracht goed te praten door het verspreiden van giftige lektuur.

Aan de andere kant zij die zich verzet hebben en de overlevende slachtoffers. Mijnheer de Voorzitter, nooit, nooit zullen wij kunnen en mogen vergeten wat hen – en daarmee ons allemaal – is aangedaan. Voorzitter, wij begrijpen dat er in hun ogen voor vergeving jegens de oorlogsmisdadigers geen ruimte is. De wonden zullen misschien nooit geheeld worden. Dat wij daarbij als overheid mogelijk nog steeds niet goed omgaan met de bejegenning van de oorlogsslachtoffers, van hier en uit Indië, moet ons tot zelfonderzoek nopen. Mijn fractie spreekt de hoop uit dat dit debat daaraan mag bijdragen."

„Mijnheer de Voorzitter, mede door de formulering van het ambtelijk rapport en de brief van de Minister van Binnenlandse Zaken zijn twee begrippen een belangrijke rol gaan spelen in de openbare discussie: rechtszekerheid en rechtvaardigheid. Dat roept de vraag op, of wij bij onze beslissing de doorslag moeten geven aan ofwel de rechtszekerheid, ofwel de rechtvaardigheid c.q. het rechtsgevoel. Er lijkt een kloof te zijn tussen de wet aan de ene kant, en het hart aan de andere kant; een kloof tussen het kille recht en de ethiek. Mijn fractie heeft zich afgevraagd of die tegenstelling tussen rechtszekerheid en rechtvaardigheid wel zo groot is, en of die niet gekunsteld is. Mijnheer de Voorzitter, is de rechtsstaat immoreel? Mijn fractie antwoordt daarop – en met overtuiging: neen, driewerf neen. De ethische en morele grondslag van de rechtsstaat is, dat daarin willekeur en détournement de pouvoir ofwel misbruik van overheidsmacht verboden zijn en inderdaad: dat daarin ook rechtszekerheid geldt. Het is het herstel van de democratie en van de rechtsstaat waarnaar onze bevolking in de oorlog heeft gesnakt, en waarvoor verzetsmensen hebben gestreden. Iedereen, die de rechtszekerheid afdoet als van minder gehalte dan de rechtvaardigheid, die de rechtsstaat betiteld als een papieren constructie, moet oppassen. Hij weet waar hij begint, hij weet niet waar hij eindigt."

„Voorzitter, wij zijn bij dit alles de vertegenwoordigers van ons volk. De gevoelens die zijn gebleken bij de hoorzitting en in de publieke opinie moeten natuurlijk een rol spelen bij de beslissing die wij gaan nemen. Die gevoelens zijn heel intens, zij hebben op mijn fractie grote indruk gemaakt. Ieder van ons heeft ouders, familie en vrienden die de oorlog hebben meegemaakt. Een aantal van ons heeft de oorlog zelf ervaren. Wij allen hebben onze afweging deze week gemaakt in dit licht. Bij die afweging hebben wij ons ook de vraag moeten stellen in hoeverre de publieke opinie – waarvan wij de gevoelens begrijpen – ook beslissend kan zijn."

Vervolgens stelde de woordvoerder enkele wrange aspecten aan de orde. De gehele fractie kon niet anders dan erkennen dat het pensioen van de beide betrokken weduwen binnen de bestaande wetgeving niet aantastbaar is. Ten tweede heeft de fractie er goede nota van genomen dat niet alleen voor ambtenaren, maar ook voor ministers er een wettelijke bepaling bestaat op grond waarvan het pensioen in bepaalde gevallen vervallen kan worden verklaard. Een dergelijke bepaling is voor Kamerleden wel voorgesteld, maar eind zestiger jaren door vrijwel de gehele toenmalige Tweede Kamer verworpen. Invoering van een dergelijke bepaling nu zou overigens geen gevolg meer hebben voor de betrokken weduwen. Ten derde overwoog de fractie dat een aparte wet om alsnog de betrokken pensioenen ongedaan te maken technisch mogelijk is. Gelegenheidswetgeving is in het algemeen onwenselijk, maar is zij ook verboden? Zijn er fouten gemaakt bij de eerdere beslissing in 1946 (waarbij de wetgever de pensioenrechten aan de landsverraderlijke Kamerleden over 1941 – 1945 ontzegde, maar die over 1937 – 1941 bewust handhaafde)? En bij de beslissingen in 1950, 1956 en 1976? „Het komt ons voor dat dat nu zo gezien wordt, maar door de toenmalige ambtsdragers niet. Dat is een wrange conclusie", zo zei hij.

„Mijnheer de Voorzitter, een volgende afschuwelijke afweging moeten wij maken over de vraag, waardoor de pijn en het leed in de samenleving over dit pensioen worden opgeroepen. Is dat door het gedrag dat de weduwe ten toon spreidt, waarover ik al eerder heb gesproken? Dat gedrag is abject, het is meer dan schandalig. Het dient aangepakt te worden. Alleen kan dat wangedrag op zichzelf geen aanleiding zijn om de pensioenwet te wijzigen. Het gedrag zelf moet worden aangepakt, en wel via strafvervolging. Mijn fractie is van oordeel dat het Openbaar Ministerie daar tot dusver niet alles aan heeft gedaan wat mogelijk was."

De woordvoerder gaf tenslotte de conclusie van de VVD-fractie als volgt weer.

„Een meerderheid van mijn fractie wenst onder geen enkel beding mede-verantwoordelijk te zijn voor de voortzetting van de huidige pensioenpositie van de weduwen van de toenmalige landsverraderlijke Kamerleden. Zij zal derhalve tegen het regeringsstandpunt stemmen. Deze meerderheid acht het een noodzaak dat de diepgaande gevoelens die er in onze samenleving hierover bestaan worden vertaald in een wettelijke maatregel die de betrokken pensioenrechten geheel beëindigt. Ook bij zeer foute ambtenaren is in een aantal gevallen tot een dergelijke maatregel overgegaan. Bij de huidige wetgeving betreffende verzetsdeelnemers en vervolgden wordt zelfs een veel lichtere toetsing verricht. De gevolgen van de destijds genomen beslissingen moeten op grond van de afweging van alle in het geding zijnde belangen vervallen worden verklaard. Daarenboven moet er ook een algemene regeling komen in de vorm van een wijziging van de A.P.P.A., waardoor ook in de toekomst landsverraderlijke kamerleden van hun pensioenrechten vervallen kunnen worden verklaard. De meerderheid wil voorkomen dat oorlogsslachtoffers en verzetsdeelnemers, maar niet alleen zij, in een positie komen waarin zij moeten zeggen: „Uw rechtsstaat is de onze niet meer".

De minderheid van mijn fractie zou niets liever willen dan ingrijpen, maar ziet daartoe geen vrijheid. De wet moet algemeen van karakter zijn, sancties mogen pas worden gehanteerd als daartoe vooraf een bevoegdheid is geschapen. Het huidige wangedrag van de weduwe Rost van Tonningen, haar weerzinwekkende denkbeelden en activiteiten, mag geen reden zijn om het pensioen te beëindigen, hoe triest het ook is. In het beginsel van de rechtszekerheid zit de rechtvaardigheid besloten. De keerzijde van rechtszekerheid is onberekenbaarheid en willekeur. Wie rechtvaardig wil handelen moet in ieder geval binnen de grenzen van de rechtszekerheid blijven. De voorziene uitzonderingswetgeving is wezensvreemd aan ons rechtsbestel. De minderheid van mijn fractie kan de gedachte niet verdragen dat Rost van Tonningen tweemaal de rechtsstaat zou verkrachten: in de oorlog, en nu."

Aanvaard werden tenslotte twee moties, namelijk de motie Kok/Voorhoeve, inzake beëindiging van enkele bestaande weduwenpensioenen van gewezen landsverraderlijke Kamerleden (78 voor; 60 tegen; waarvan 15 VVD voor; 10 VVD tegen) en de motie De Grave/Van den Burg, inzake een wetswijziging op grond waarvan in de toekomst Kamerleden en hun nabestaanden van hun pensioen vervallen kunnen worden verklaard (97 voor; 41 tegen; waarvan 13 VVD voor; 12 VVD tegen).

(Voor nadere inlichtingen: mr. J.G.C. Wiebenga, Tweede Kamer, tel. 070-614911, tst. 2385.)

Uitgebreide Commissie Vergadering Visserij

In deze U.C.V. was niet de problematiek – visafslagen aan de orde. De Kamer heeft namelijk besloten om een aparte subcommissie in te stellen die gaat onderzoeken of het Ministerie van Landbouw en Visserij al dan niet actief of passief betrokken is geweest bij de dubbele boekhoudingen van visafslagen.

Ten aanzien van de zeevisserij wees de VVD erop dat de overcapaciteit van de Nederlandse vloot in relatie tot de toegestane visquota een groot probleem blijft. Als bijkomend groot probleem werd gesignaleerd dat de quota deels biologisch, maar deels ook politiek worden bepaald. De VVD deed een aantal concrete voorstellen voor oplossing van het structurele probleem. De meest fundamentele oplossing lijkt het om het totale Europese visquotum in Europees verband te herverdelen over de huidige (bestaande en in aanbouw zijnde) Europese vlootcapaciteit. Dit is gunstig voor de Nederlandse vissers in verband met hun bestaande voorsprong in kwaliteit en kwantiteit.

Ook bepleitte de VVD een verbetering van het Europese quoteringssysteem door een betere wetenschappelijke onderbouwing van de totale hoeveelheid vis.

Verder zou telkens na drie kwartalen/negen maanden herverdeling of uitruil van onbenutte quota moeten plaatsvinden. De onbenutte quota zouden feitelijk naar andere landen moeten overgaan. Naast deze internationale aanpak bepleitte de VVD ook een aanpak op nationaal niveau. De VVD opperde daarbij de volgende denkbare modellen:

- een nieuwe saneringsregeling, omdat de overheid ook boter op het hoofd heeft: enerzijds geeft de overheid WIR-premies, maar anderzijds tast zij de exploitatiebasis voor nieuwe schepen aan door allerlei beperkende maatregelen.
- Verkorting van de boomkor;
- Begrenzing van het tonnage van nieuwe visserschepen (tot maximaal 2.000 pk);
- Bij groepscontingenten ook ruiling met individuele quota mogelijk maken, zonder bureaucratische rompslomp;
- Uitbouw van de stilligregeling; en
- Instelling van een veilplicht.

Men kan echter tegelijkertijd grote vraagtekens zetten bij de effectiviteit van de uitbouw van de stilligregeling en van een puur nationale veilplicht. Uitbouw van het aantal stilligweken zou namelijk kunnen leiden tot verlenging van de visweek van bijvoorbeeld 4 dagen naar 6 dagen. En een eenzijdige Nederlandse veilplicht zou Nederlandse vissers naar buitenlandse visafslagen kunnen verjagen. Jan te Veldhuis suggereerde daarom over te gaan tot stilligdagen in plaats van stilligweken en om alleen tot veilplicht in Europees verband over te gaan. Het CDA steunde hem daarbij. Hoe dan ook: controles moeten worden verbeterd. Zowel in Europees verband (Europese controleurs met internationale bevoegdheden), als in nationaal verband (via de lucht, logboek, afslagen).

In de U.C.V. bestond tussen de partijen weinig verschil van mening over de noodzaak van aanpak van de zeevis-problematiek in internationaal en nationaal verband.

De Kamer was zelfs unaniem in het mede-ondertekenen van een motie van de VVD-fractie. Hierin wordt Minister Braks uitgenodigd om in de EG-Ministerraad te bepleiten dat de onbenutte Europese visquota worden herverdeeld.

Minister Braks verzette zich echter heftig tegen een Kameruitspraak dat de Europese basis-quota-verdeling, die tot 1992 is afgesproken, zou moeten worden opengebroken vóór 1991. Hij wilde zich wel sterk maken voor de gevraagde jáárlijkse bijstellingen/herverdelingen.

Over het eerste punt zal nu nader overleg tussen de vijf indieners van de motie worden gevoerd.
Binnenkort zal overigens een wijziging van de Visserijwet aan de Kamer worden voorgelegd. Bij de behandeling hiervan zullen vele van de hiervoor genoemde onderwerpen opnieuw aan de orde komen.

Overigens ging de VVD ook nog uitvoerig in op andere onderdelen van het Visserijbeleid, zoals de Sportvis-

serij, de Aquacultuur en de Kustvisserij (oesters, mosselen, garnalen en dergelijke).

(Voor nadere informatie: mr. A.J. te Veldhuis, tel. 070-614911, tst. 2288.)

Satelliettelevisie: Europa en de Japanse uitdaging

De consumentenelektronica-industrie speelt een sleutelrol in de Europese economie. Volgens schattingen van de Europese Commissie zijn ruim 140.000 personen in deze sector werkzaam; de markt zou in de jaren negentig een waarde kunnen vertegenwoordigen van 21 miljard Ecu. Bedrijven die een sterke basis hebben in de consumentenelektronica (televisietoestellen, videorecorders etc.) profiteren daarvan op de markt voor zakelijke elektronica en die voor defensiematerieel.

Ruggegraat van de Europese consumentenelektronica-industrie is de produktie van kleurentelevisies. Deze markt is sterk in beweging, onder andere door de komst van satelliettelevisie. De Japanse industrie heeft op dit gebied een voorsprong op de Europese. Om het hoofd te bieden aan de Japanse uitdaging heeft de Gemeenschap tot een drietal maatregelen besloten.

In de eerste plaats heeft de EG zich – met succes – verzet tegen een Japanse poging om de Japanse versie van de komende generatie TV-toestellen (high definition television) te laten uitroepen tot wereldstandaard. Waren de Japanse fabrikanten in hun poging geslaagd, zouden de Europese toestellen in een klap verouderd zijn geraakt. Dat zou het EG-handelsdeficit in consumentenelektronica (thans ruim 4 miljard Ecu) drastisch hebben vergroot. In een EUREKA-project werkt de Europese industrie nu aan een eigen voorstel voor een wereldstandaard.

In de tweede plaats heeft de Raad op voorstel van de Commissie en op aandrang van het Parlement besloten dat de rechtstreekse omroepsatellieten, die met ingang van 1987 door lidstaten zullen worden gelanceerd, volgens hetzelfde stelsel van normen zullen uitzenden. Aldus is lering getrokken uit de versnippering van de Europese markt in de jaren zestig, toen Europa twee onverenigbare normen hanteerde (Frankrijk en Griekenland het SECAM-systeem; de overige landen het PAL-systeem).

Op aandringen van de woordvoerder van het Europees Parlement op dit gebied, Gijs de Vries, heeft de Commissie bovendien toegezegd met voorstellen te zullen komen voor de komende generaties televisietoestellen (digitale en drie-dimensionale TV). Op die manier kan worden voorkomen dat de Gemeenschap opnieuw achter raakt op Japan. Ook kan versnippering van onderzoeksinspanningen worden vermeden door vanaf het begin voor een gezamenlijke, Europese aanpak te kiezen. In dit verband is het RACE-onderzoeksprogramma van belang. Het Europees Parlement gebruikt zijn begrotingsbevoegdheden onder andere om dit belangrijke EG-programma van voldoende middelen te voorzien.

(Voor nadere informatie: G. de Vries, tel. 070-647447.)

MEDEDELINGEN

Nummering VVD-Expresse

De VVD-Expresse van vorige week d.d. 28 november 1986 droeg hetzelfde nummer als de nieuwsbrief van 21 november 1986. Om misverstanden te voorkomen wordt deze uitgave genummerd op nr. 136.

Themadag Nieuw Burgerlijk Wetboek

op zaterdag 13 december 1986
In het Holiday Inn, Jaarbeursplein 24 te Utrecht
aanvang 10.00 uur.

Langzamerhand wordt steeds meer getwijfeld aan de wenselijkheid om Nederland te voorzien van een Nieuw Burgerlijk Wetboek.

De Minister van Justitie heeft in dit verband een commissie ingesteld, die op korte termijn moet rapporteren.

Bespreking van dit onderwerp in de VVD kan bijdragen tot een zorgvuldige afweging.

VVD-parlementariërs hebben hiermede de mogelijkheid om hun standpunt mede te baseren op een gedachtenwisseling in partijverband.

Bij aanmelding voor deze dag krijgt u ter voorbereiding op de discussie, door de partijcommissie Justitie opgestelde stellingen toegezonden.

Voor deelname kan men zich aanmelden door onderstaande bon ingevuld toe te zenden aan:

Algemeen secretariaat VVD,
Postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage.

AGENDA:
1. Opening door de voorzitter, mr. H.C.G.L. Polak.
2. Inleiding door Prof.mr. J.M. van Dunné, Hoogleraar Burgerlijk Recht aan de Erasmus Universiteit te Rotterdam.
3. Inleiding door mr. R.S. Meyer, Advocaat te 'Gravenhage.
4. Pauze (koffie).
5. Discussie op basis van stellingen opgesteld door de partijcommissie Justitie.
6. Pauze 12.30 – 13.30 uur (koffie met broodjes).
7. Voortzetting agendapunt 5.
8. Sluiting circa 15.00 uur.

De kosten voor deze themadag zijn *f* 15,– (inclusief koffie en broodjes) te voldoen aan de zaal.

Aanmeldingsbon themadag Nieuw Burgerlijk Wetboek
Zenden aan VVD, postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage

Naam: .....

Straat: .....

Postcode/Plaats: .....

zal deelnemen aan de themadag Nieuw Burgerlijk Wetboek op zaterdag 13 december 1986.

Datum .....

Handtekening .....

VVD

Verschijnt wekelijks met uitzondering van de recesperiodes van de Tweede-Kamerfractie.
Uitgave van de Haya van Somerenstichting onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur van de VVD.
De inhoudelijke verantwoordelijkheid berust bij de Tweede-Kamerfractie van de VVD.

12 december 1986
nummer 137

EXPRESSE

redactie: H.F. Heijmans, drs. L.M.L.H.A. Hermans;
redactie-adres: Postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage, tel. 070-61 49 11; **organisatie:** J.N.J. van den Broek;
abonnementenadministratie: algemeen secretariaat VVD, postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage, tel. 070-614121;
abonnementsgeld: ƒ 50,– per jaar; **vormgeving en druk:** Hofstad Druktechniek bv, Zoetermeer.

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Begroting sociale zaken en werkgelegenheid

1. Inleiding

Traditioneel bestaat de begroting van SozaW uit vier hoofdstukken: sociale zekerheid, arbeidsvoorziening, werkgelegenheidsbeleid en inkomensbeleid. Dit jaar heeft de VVD de inkomensnotitie gemist, welke toch een uitvoerig inzicht geeft in de koopkrachtverhoudingen. Inmiddels is er een hoofdstuk bijgekomen, namelijk de bevindingen van het nieuwe fenomeen, de zogeheten fact-finding, het feitenonderzoek. Voor dit alles is beduidend minder tijd beschikbaar dan in andere jaren. Afzonderlijke uitgebreide commissievergaderingen werden dit jaar niet gehouden.

2. Bevindingen uit de fact-finding

Uit alle rapporten en verslagen van de interne accountantsdienst vanaf 1982 is gebleken dat de financiële administratie en administratieve verantwoording bij de dienst arbeidsvoorziening volstrekt onder de maat is, waardoor een adequate verklaring kon worden afgegeven. De conclusies in het (recente) rapport van het bureau Rijnconsult zijn uiterst scherp en liegen er niet om. De VVD heeft derhalve aan de minister gevraagd of in de rest van het departement sprake is van een administratieve chaos, en wat hij voornemens is daaraan te doen indien dit het geval is. Faalt de administratie, dan faalt immers ook het management. Opvallend is overigens dat de PvdA die altijd zeer forse kritiek heeft op het beleid van de minister zich tijdens de fact-finding nogal tam opstelde.

3. Arbeidsvoorziening

Tijdens de UCV van november vorig jaar heeft de VVD het werkloosheidscijfer aan de orde gesteld en naar voren gebracht dat dit zo'n 70.000 (10%) lager ligt dan het officiële cijfer. Dit heeft de minister nogal nadrukkelijk bestreden. Niet lang daarna sprak de minister president zelfs over meer dan 100.000. Het begint er verdacht veel op te lijken dat het werkelijke werkloosheidscijfer zo ongeveer het best bewaarde geheim van Nederland is. De VVD is er daarom verheugd over dat de minister nu eindelijk ernst gaat maken met het aanpakken van de bestandsvervuiling. Effectief beleid is slechts mogelijk bij goede en juiste informatie.

De vraaggerichte benadering van de GAB's heeft positieve effecten op het arbeidsmarktbeleid. De arbeidsbureaus willen de zaken wel degelijk moderner, meer marktconform en client-gericht aanpakken. De beleidsvrijheid die de arbeidsbureaus en de districtsbureaus daarvoor krijgen is echter uitermate gering. De arbeidsbureaus hebben te maken met de specifieke situatie in hun regio die vraagt om een meer gevarieerde inzet van het instrumentarium. Meer slagvaardigheid en flexibiliteit kan naar inzicht van de VVD-fractie gerealiseerd worden door budgettering van de arbeidsbureaus en de mogelijkheid om binnen het instrumentarium te differentiëren. Wel dient daarbij de randvoorwaarde te worden aangebracht dat het een en ander gebeurt onder democratische controle van de lagere overheden.

4. Sociale zekerheid

De behandeling van de stelselwijziging is nu afgerond en treedt per 1 januari 1987 in werking. Ook de uitvoeringsorganisatie is dringend aan vernieuwing toe. Na ruim 20 jaar discussiëren wordt het de hoogste tijd voor besluitvorming, zowel wat betreft de reorganisatie van de topstructuur als de uitvoeringsorganisatie aan de voet. De VVD heeft aangedrongen op een spoedige behandeling van deze problematiek.

Uit de Financiële Nota Sociale Zekerheid blijkt dat er een lichte verbetering is opgetreden in de verhouding tussen werkenden en niet-werkenden. Deze tendens is van groot belang voor de toekomstige financierbaarheid van de sociale zekerheid. Vooral ook in het licht van de toename van het aantal 65-plussers. In 1960 stonden tegenover 1 uitkeringsgerechtigde 12,6 werkenden; in 1985 nog maar 2,6! Hieruit blijkt hoezeer het draagvlak van onze sociale zekerheid is versmald. Juist daarom is economische groei en een actief werkgelegenheidsbeleid van essentiële betekenis.

Bijzondere aandacht heeft de VVD gevraagd voor het weduwnaars- en partnerpensioen, waarover afspraken zijn gemaakt in het regeeracoord mede in relatie tot de 4e E.G.-richtlijn.

5. Inkomensbeleid

Het allerbeste werkgelegenheidsinstrument is economische groei en dus loonmatiging. In dit opzicht sluit de VVD zich aan bij de uitlating van de heer De Vries tijdens de CDA-partijraadsvergadering. Wat betreft de andere uitkeringen van de heer De Vries, is dat bepaald niet het geval. Hij sprak zich uit tegen lastenverlichting – en dus tegen de VVD – en bracht dat in relatie met de omvang van de collectieve sector. De VVD pleit voor een kleine collectieve sector die meer in evenwicht is met de omvang van de collectieve sector in Duitsland, onze belangrijkste handelspartner. Alleen dan zal onze economische groei vergroot kunnen worden en dat is hard nodig. Pas bij een economische groei die 1 à 2% hoger ligt dan de huidige zal de werkloosheid daadwerkelijk teruggedrongen kunnen worden.

Anders dan de heer De Vries vindt de VVD lastenverlichting van grote betekenis. Niet alleen omdat het belang ervan in het regeeraccoord is onderstreept, maar vooral omdat alleen loonmatiging gerealiseerd kan worden in combinatie met koopkrachtbehoud/-verbetering. Bovendien kan er alleen via lastenverlichting en koopkrachtverbetering ruimte komen om het marginale tarief als gevolg van de

inkomensafhankelijke subsidies en prijzen (huursubsidie etc.) aan te pakken. Het marginale tarief is een rem op prestaties en dat is nadelig voor onze economie en werkgelegenheid.

6. Werkgelegenheidsbeleid

Een actief werkgelegenheidsbeleid dient onverminderd van kracht te blijven ten einde de werkloosheid te bestrijden en in het bijzonder om de steeds groter wordende groep langdurige werklozen weer kansen te bieden. Er is inmiddels een veelheid van maatregelen: Job-plan, Jeugdwerkgarantieplan, de maatregel voor langdurig werklozen (initiatiefwet Vermeend/Moor), scholingsmaatregelen etc. Het regeeraccoord vermeldt dat voor het werkgelegenheidsbeleid *f* 500 miljoen per jaar beschikbaar wordt gesteld, terwijl de heer De Vries tijdens de algemene beschouwingen op basis van de begroting en de meerjarenraming niet verder kwam dan *f* 1650 miljoen. Dus *f* 350 miljoen te weinig. Nu heeft de minister tijdens de fact-finding uiteengezet dat er een (begrotingstechnisch) verschil zat tussen de kasbetalingen en het aangaan van verplichtingen, waardoor de genoemde *f* 350 miljoen naijlt in 1991. Desalniettemin heeft de fractievoorzitter van het CDA gezegd dat die *f* 2 miljard „voluit op tafel moet komen". Als deze CDA-eis betekent dat er reeds in 1987 *f* 250 miljoen bij moet komen, zal er extra bezuinigd moeten worden, of er ontstaat een verhoging van het financieringstekort. Dit laatste is bepaald niet in het belang van de werkgelegenheid. Tijdens de fact-finding heeft de minister gezegd dat wanneer het jeugdwerkgarantieplan en de maatregel voor langdurig werklozen beter werkt dat ingeschat en dus meer geld nodig is, gedacht moet worden aan premiefinanciering: daarbij bovendien suggererend dat dit zou kunnen leiden tot premieverhoging. Zeker als het gaat om het jeugdwerkgarantieplan, heeft de VVD daar zeer ernstige bezwaren tegen. Het wordt dan een soort omgekeerde rijksbijdrage vanuit de sociale fondsen. Nog grotere bezwaren heeft de VVD-fractie tegen premieverhoging. Bovendien is de minister dan volstrekt inconsequent bezig. Reeds jarenlang verkondigt hij (en terecht) dat de werkloosheid vooral het gevolg is van de te grote collectieve sector en de te hoge collectieve lasten (met als gevolg hoge loonkosten). Wanneer je dan de collectieve lasten gaat verhogen om de werkloosheid te bestrijden dan is dat het paard omgekeerd achter de wagen spannen. Dat moet dus absoluut niet gebeuren.

(Voor nadere informatie: Ad Nijhuis, tel. 070-614911, tst. 2285.)

Subsidieregelingen Volkshuisvesting

In de uitgebreide commissievergadering van 1 december jongstleden heeft de vaste commissie voor volkshuisvesting met staatssecretaris Heerma gesproken over subsidieregelingen.

De Premie A Koopwoningenregeling draagt in hoge mate er zorg voor dat eigen woningbezit ook bij mensen met lagere inkomens mogelijk wordt. Door de gewijzigde marktsituatie en door de lage rentestand is een aanpassing van de subsidieregeling mogelijk. Wel was voor de VVD hierbij voorwaarde dat ook voor de beneden modale inkomens een eigen woning binnen handbereik blijft. Inmiddels is de regeling zodanig aangepast dat voor de laagste inkomens dezelfde voordelen gelden als voor de hogere inkomens en is aan de gestelde voorwaarde voldaan.

Staatssecretaris Brockx had een nieuwe Regeling Nieuwbouw Particuliere Huurwoningen ontworpen, waarbij overgestapt werd naar een systeem van bijdragen ineens. Onder druk van de adviesorganen en vanwege de parlementaire enquête ABP heeft staatssecretaris Heerma deze voorlopig ingetrokken. Wat ons betreft jammer! De nu voorgestelde wijzigingen in de oude regeling, te weten aftopping van de subsidiebedragen voor woningen boven de *f* 130.000,– en het toevoegen van een kosten-kwaliteits toets kunnen onze instemming hebben, maar het blijft een matige regeling. Wij hebben onze zorgen uitgesproken over de eventuele gevolgen van die aftopping.

Regeling Verbetering Huurwoningen voor en naoorlogs woningbezit. Naar aanleiding van moties van Wolters en De Beer en van Lauxtermann, Vos en De Pree vorig jaar zijn deze regelingen ingrijpend gewijzigd.

A) De subsidiemethodiek voor en naoorlogs is gelijkgetrokken, maar het onderscheid voor en naoorlogs blijft bestaan (bijdrage ineens systeem)
B) Voor de huurvaststelling wordt een forfaitaire basishuur van *f* 160,– gehanteerd.
C) Budgetgemeenten dienen een subsidieverordening, waarin overleg tussen opdrachtgevers en gemeenten is geregeld, te maken.

De VVD-fractie had de volgende op en aanmerkingen.

A) Waarom zijn deze regelingen niet echt gedecentraliseerd door de gelden met randvoorwaarden over te hevelen naar het stadsvernieuwingsfonds? (Motie ingediend om dat in de nabije toekomst wel te doen.)
B) Verschil tussen voor- en naoorlogs blijft bestaan. Ons pleidooi om een jaartal begin vijftiger jaren dan wel een leeftijdsgrens van bijvoorbeeld vijfendertig jaar te hanteren werd door de staatssecretaris afgewezen, met als motief dat voor het naoorlogs bezit eigenaren hebben kunnen reserveren.

Naar onze mening is dat maar ten dele waar en rechtvaardigt de kwaliteit van met name het direct-naoorlogse woningbezit niet dat dergelijke grote verschillen in subsidiëring blijven bestaan.

Naast deze fundamentele wijzigingen zijn er nog een aantal kleinere waarvan de ruimte van dit blad te beperkt is.

(Voor nadere informatie: A. Jorritsma-Lebbink, tel. 070-614911, tst. 2492.)

VVD

Verschijnt wekelijks met uitzondering van de recesperiodes van de Tweede-Kamerfractie.
Uitgave van de Haya van Somerenstichting onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur van de VVD.
De inhoudelijke verantwoordelijkheid berust bij de Tweede-Kamerfractie van de VVD.

19 december 1986
nummer 138

EXPRESSE

redactie: H.F. Heijmans, drs. L.M.L.H.A. Hermans;
redactie-adres: Postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage, tel. 070-61 49 11; **organisatie:** J.N.J. van den Broek;
abonnementenadministratie: algemeen secretariaat VVD, postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage, tel. 070-614121;
abonnementsgeld: ƒ 50,– per jaar; **vormgeving en druk:** Hofstad Druktechniek bv, Zoetermeer.

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Begroting Ontwikkelingssamenwerking

Woordvoerster Erica Terpstra memoreerde dat de nieuwe minister Bukman aantrad op een moment dat zich steeds duidelijker drie tendensen aftekenen: allereerst lijkt de kloof tussen ontwikkelings- en ontwikkelde landen steeds groter te worden, niet alleen financieel-economisch doch ook qua verwachtingspatroon. Het was haar in New York, waar zij de VVD vertegenwoordigde in de Nederlandse delegatie naar de VN, opgevallen dat er een opmerkelijk verschil was tussen de sombere inschatting van met name de niet-olie-exporterende ontwikkelingslanden (schuldenprobleem, scherp gedaalde prijzen voor ruwe grondstoffen, sterk afnemende stroom financiële middelen) enerzijds, terwijl anderszijds het Westen nogal optimistische geluiden liet horen (lage rente, lage dollarkoers, economische groei).

Tweede tendens is de gematigde, pragmatischer opstelling van de ontwikkelingslanden: een van de belangrijkste VN-resoluties benadrukt de noodzaak via eigen herstructurering te komen tot economische groei. De drammerige discussie over de nieuwe internationale orde heeft plaatsgemaakt voor een realistische benadering en in tegenstelling tot het verleden waarbij leningen vaak gebruikt werden voor de publieke sector wordt nu – juist door de ontwikkelingslanden – prioriteit gegeven aan productieve sectoren als landbouw en industrie. Versterking van de eigen kracht van ontwikkelingslanden, met een belangrijke rol voor het particuliere bedrijfsleven (entrepreneurschap) en de private sector, wordt thans algemeen gezien als een van de belangrijkste instrumenten voor armoedebestrijding en ontwikkeling.

De derde tendens is een duidelijke kentering in opvatting ten aanzien van structurele aanpassingsprogramma's ter verbetering van het macro financieel-economische beleid, waarbij meer dan voorheen door Wereldbank, ontwikkelingsbanken en zelfs het IMF de sociale consequenties van een te rigoreus financieel aanpassingsbeleid in de beschouwing wordt betrokken.

Men constateert de noodzaak van een strategie om schuldenproblemen aan te vatten met programma's gericht op groei en ontwikkeling, met gelijktijdige herstructurering, handelsbevordering en externe financiering. Deze zogenaamde „adjustment with a human face", gepaard met een „case by case benadering" lijkt recht te doen aan de diversiteit per ontwikkelingsland en moet dramatische gebeurtenissen als nog hogere kindersterfte of voedselrellen voorkomen.

Het Nederlandse ontwikkelingsbeleid past zeer goed bij deze tendensen, de anti-bedrijfslevendoctrine maakt terecht plaats voor samenwerkingsmodellen tussen overheden en de particuliere sector, kleinschalige projecten in de productieve sector, ook als integraal onderdeel van plattelandsontwikkeling en industrie-sectorbeleid. Dat gezegd hebbend, drong mevrouw Terpstra aan op gerichte maatregelen ten einde het bedrijfsleven, daar waar dit in het ontwikkelingsbeleid past, sneller en efficiënter bij het beleid te betrekken.

De VVD juicht het toe dat ondanks de bezuinigingen ontwikkelingssamenwerking in 1987 weer 1.5% NNI bedraagt. Terecht neemt de minister het zogenaamde bandbreedte-systeem van zijn voorgangster Minister Schoo over: het bevordert de financiële planning, beschermt de 1.5% en voltooit de beëindiging van de stuwmeer-systematiek.

„Juist door die toegestane 1.5% is er meer dan ooit de plicht tot kwaliteitsverbetering, goede controle, meer efficiëncy en dus ook betere donorcoördinatie", zo stelde mevrouw Terpstra, „zowel op multilateraal, bilateraal en nationaal niveau." Zij noemde de goede internationale donorcoördinatie bij het speciale Afrikaanse noodprogramma een goed voorbeeld en deed enkele suggesties voor navolging ervan.

Achtereenvolgens stond mevrouw Terpstra vervolgens stil bij het belang van ecologie („verlies tropische regenwouden, voortschrijdende verwoestijning, erosie, uitputting natuurlijke rijkdommen bedreigen de kwaliteit van leven, niet alleen in ontwikkelingslanden maar in de hele wereld"), plattelandsontwikkeling („ook belangrijk als instru-

Mededelingen

Aan de abonnees,

Hiervoor ligt het laatste nummer van de VVD-Expresse voor 1986. In de derde week van januari zal de Tweede Kamerfractie weer bijeen komen en zal de nieuwsbrief wederom wekelijks uitkomen.

Vanaf 1 januari zal Vrijheid en Democratie 1 maal per maand uitkomen. In de VVD-Expresse zullen meer dan voorheen partijmededelingen worden gepubliceerd. Om er zeker van te zijn dat alle afdelingen, ondercentrales en kamercentrales de nieuwsbrief ontvangen, zal aan de betrokken secretarissen vanaf januari gratis een exemplaar van de VVD-Expresse worden gestuurd.

Het kan zijn dat u per medio januari twee exemplaren van de Expresse ontvangt; een exemplaar als gratis abonnee een exemplaar als betalend abonnee. Het is niet altijd mogelijk om dit direct te onderkennen. Indien zich hetgeen hierboven beschreven voordoet, kunt u (telefonisch) contact opnemen met de abonnementenadministratie van de VVD-Expresse: 070-614121. Tot slot willen wij u al het goede wensen voor 1987 en wij hopen dat wij u ook in het komend jaar kunnen informeren over wat zich voordoet in het Europese Parlement en de Staten-Generaal.

De redactie

ment voor armoedebestrijding, eigen voedselproduktie en tegen verstedelijking"), bevolkingspolitiek („de sterke toename van de bevolking heeft in de armste landen een negatief effect op de ontwikkelingsmogelijkheden), speciaal op vrouwen gerichte programma's („vooralsnog hard nodig, in het verleden is er veel mis gegaan, de eigen inbreng van vrouwen in ontwikkelingslanden vanuit de eigen cultuur dient vormgevend te zijn voor het beleid") en het bedrijfsleven („inclusief training en opleiding van jonge kaderleden uit ontwikkelingslanden") als onderdelen van een integraal ontwikkelingsbeleid. Zij waarschuwde tegen versnippering van hulp, bepleitte een geconcentreerde hulpinspanning.

De VVD acht de ontwikkeling op de Philippijnen dusdanig positief dat gevraagd werd om enige steun voor het democratiseringsproces aldaar, al werd de tijd te vroeg geacht om te pleiten voor de Philippijnen als sector of programmaland, zoals de PvdA deed. Met betrekking tot Indonesië sprak mevrouw Terpstra haar bezorgdheid uit over mogelijke nieuwe executies en over de negatieve consequenties van het transmigratieprogramma voor de autochtone Papoea-bevolking. „Is het niet mogelijk met speciale projecten iets te doen voor de Papoea's", zo wilde zij weten. Ook vroeg zij zo nodig extra humanitaire hulp voor midden en Oost Suriname, waar ernstige voedselschaarste dreigt. Ook de Surinaamse Indianen kregen aandacht.

Tenslotte vroeg zij of het „uitbesteden" van ontwikkelingssamenwerking niet op gespannen voet staat met het particuliere karakter van de medefinancieringsorganisaties, of er kosten-baten analyses voorhanden zijn voor eventuele uitbesteding van onderdelen van het beleid, of er mogelijkheden zijn voor meer hulp aan de vluchtelingen binnen en buiten Afghanistan.

(Voor meer informatie: E. Terpstra, tel. 070-614911, tst. 3234.)

Ambtenarenoverleg

De VVD-fractie betreurt het dat de Minister van Binnenlandse Zaken er niet in is geslaagd om met de centrales van overheidspersoneel overeenstemming te bereiken over een arbeidsvoorwaardenpakket voor het overheidspersoneel voor de jaren 1986-1987.

De VVD-fractie vroeg zich af of de sfeer in het overleg er niet te zeer heeft toe bijgedragen dat geen overeenstemming mogelijk was. De bijdrage van de Minister aan die sfeer is ons inziens niet in alle gevallen even gelukkig geweest. De Minister had zich in het overleg meer als „werkgever" moeten opstellen en minder als lid van de Ministerraad.

Het huidige Kabinet kan op basis van het regeeraccoord aanmerkelijk meer geld uittrekken voor het overheidspersoneelsbeleid dan het vorige Kabinet. De komende jaren wordt de financiële ruimte voor de arbeidsvoorwaarden in de collectieve sector (ambtenaren en de G+G sector) bepaald door de ontwikkeling van de contractlonen in de marktsector en de in het regeeracoord overeengekomen besparingen. Die ruimte is tot en met 1990 *f* 2 miljard. (Die 2 miljard staat overigens pas vast nadat daar overleg over is gevoerd.) Daarmee kunnen vele wensen van het overheidspersoneel worden gerealiseerd en dat was het perspectief dat de Minister/werkgever aan zijn personeel had moeten bieden. Het tweede perspectief dat de Minister ons inziens aan zijn personeel had kunnen bieden was dat de bonden reëel konden meepraen over de invulling van die 2 miljard.

De VVD-fractie vindt het niet acceptabel dat de Minister de invulling van de 2 miljard als dictaat op tafel legt. De vraag welk deel van de 2 miljard moet worden gebruikt om de salarisvoorwaarden voor de ambtenaren te verbeteren dan wel moet worden besteed aan werkgelegenheidsbevorderende maatregelen moet primair worden beantwoord door de overlegpartners in het CGOA en niet door de regering en de Kamer.

Arbitrage

Eén van de problemen in het overleg is de ongelijkwaardige onderhandelingspositie van de bonden van overheidspersoneel ten opzichte van de Minister. De Minister kan nu na te constateren dat er geen overeenstemming is te bereiken over de arbeidsvoorwaarden die arbeidsvoorwaarden éénzijdig opleggen. Die situatie frusteert de overleg sfeer in belangrijke mate. De VVD-fractie is van mening dat in het nieuwe overlegstelsel in geval van blijvende onenigheid tussen de Minister en de bonden arbitrage moet worden geaccepteerd.

Een éénzijdige vaststelling van de arbeidsvoorwaarden door de Minister wordt dan vervangen door een dwingend advies van een onafhankelijke derde.

De VVD-fractie is overigens van mening dat de arbitrage geen betrekking mag hebben op de omvang van de beschikbare ruimte. Indien dat wel zou geschieden zou het budgetrecht van de Kamer worden ingeperkt.

(Voor nadere informatie: R.L.O. Linschoten, tel. 070-614911, tst. 2155.)

Verdrag inzake verdovende middelen

Inzake verdovende middelen bestaat er sinds 1961 een internationaal verdrag. Bij het wetsvoorstel, dat erop gericht was het verdrag te wijzigen op het punt van uitlevering van drugscriminelen, heeft de VVD-fractie nogmaals het belang van internationale samenwerking onderstreept. De inspanningen van Minister Korthals Altes op dat terrein verdienen lof. Het grootste probleem is echter dat de wetgeving én het beleid in de diverse landen zo van elkaar verschillen. Met name het Nederlandse beleid inzake softdrugs roept wisselend kritiek, misverstanden en waardering op in het buitenland. Andersom is er in Nederland weinig zicht op het beleid in de ons omringende landen én de resultaten van dat beleid. Om die reden heeft de VVD-fractie gevraagd de belangrijkste kenmerken van het beleid én de resultaten daarvan in de EEG-landen en enkele andere belangrijke landen in kaart te brengen. Dat kan een bijdrage leveren aan een verbetering van de internationale samenwerking en kan bovendien voor onszelf gebruikt worden als toetsingsinstrument voor het Nederlandse beleid.

Het Nederlandse beleid inzake softdrugs wordt gekenmerkt door een verlaagde vervolgingsprioriteit en door een streven het gebruik van softdrugs te decriminaliseren. Bijvoorbeeld is daarbij van belang de softdrugs- en de harddrugsmarkt gescheiden te houden. Tot nu toe leek dat beleid succesvol. Met name de laatste tijd blijkt echter dat in koffieshops etcetera in Amsterdam en Rotterdam de handel in hard-drugs toeneemt. De VVD-fractie steunt de initiatieven van de minister om direct en hard op te treden. Naast strafrechtelijke maatregelen worden ook bestuurlijke maatregelen, zoals het intrekken van vergunningen etcetera toegepast. Dit is des te belangrijker, omdat het mogelijke gevaar voor invoering van „crack" (een zeer gevaarlijk mid-

del uit de Verenigde Staten), waarvoor de heer Korthals namens de VVD al enige tijd geleden in de Kamer gewaarschuwd heeft, bij voorbaat bestreden moet worden.

Het spreekt vanzelf, dat de bestrijding van de harddrugscriminaliteit in Nederland en internationaal nog steeds de hoogste prioriteit moet hebben.

Tenslotte heeft de VVD-fractie haar zorgen nog eens uitgesproken over de onvoldoende aandacht voor bepaalde negatieve aspecten van de liberalisering van het grensverkeer in de Europese gemeenschap. Het gaat daarbij om twee belangrijke vragen:

1. Op welke wijze moeten de EEG-landen de buitengrenzen bewaken?
2. Welke consequenties dient de liberalisering van het interne grensverkeer te hebben voor het politiële en justitiële beleid inzake opsporing en vervolging van criminelen.

Voor de bestrijding van de drugscriminaliteit is dit van groot belang.

(Voor nadere informatie: H. Dijkstra, tel. 070-614911, tst. 3032.)

Symposium Vrijdag 23 januari 1987

Democratie: scheiding der machten?
Vergaderzaal Eerste Kamer der Staten-Generaal

De Prof. mr. B.M. Teldersstichting en de Haya van Somerenstichting organiseren op vrijdag 23 januari 1987 voor de eerste maal gezamenlijk een studiebijeenkomst.

Voor dit symposium is het thema gekozen 'Democratie scheiding der machten', om daarmee in te kunnen gaan op de actuele problematiek van de scheiding der machten of de afbakening van bevoegdheden van:
- politieke partijen;
- fracties in Eerste en Tweede Kamer
- de regering.

De mate van vrijheid en gebondenheid, en de (individuele) verantwoordelijkheid vormen centrale thema's voor deze studiebijeenkomst. Een programma is hierbij gevoegd. Inleiders zullen vanuit verschillende invalshoeken op de deelthema's ingaan. U kunt dit symposium bijwonen en aan de discussie deelnemen door de bon in te vullen en toe te sturen aan:
Haya van Somerenstichting
POSTBUS 30836
2500 GV 's-GRAVENHAGE

en het bedrag van *f* 25,– over te maken op gironummer 36.19.19.7, onder vermelding van 'symposium', of een betaalcheque bij te voegen.

Het bedrag van *f* 25,– is een tegemoetkoming in de kosten voor de lunch, de koffie en thee en de borrel ter afsluiting. Het aantal plaatsen is beperkt. De datum van ontvangst van de betaling is bepalend voor het toewijzen van de kaarten. Voor de nadere informatie kunt u telefonisch contact opnemen met de Prof. mr. B.M. Teldersstichting, 070-631948/de Haya van Somerenstichting, 070-614121.

Aanmeldingsbon Symposium Democratie: scheiding der machten?

Zenden aan: Haya van Somerenstichting, Postbus 30836,

2500 GV 's-Gravenhage.

Naam: .....

Adres: .....

Code/Plaats: .....

zal deelnemen aan het symposium op 23 januari 1987

Datum: ..... 19.....

Handtekening:

o voegt giro/betaalcheque bij

o maakt het geld over op het postrekeningnr. van de Haya van Somerenstichting:

3619197.

Programma
Symposium van de Haya van Somerenstichting en de Prof. mr. B.M. Teldersstichting

Democratie: scheiding der machten?
Vrijdag 23 januari 1987
Vergaderzaal van de Eerste Kamer

Ochtenschema

voorzitter: mr. drs. F. Bolkestein

10.00 uur – 10.30 uur: Openingswoord
Inleiding door de heer J.N.J. van den Broek, adjunct-secretaris van de VVD, in het bijzonder belast met de kadertraining.

10.45 uur – 11.15 uur: 'De relatie:
- parlement/regering;
- regeringsfracties; oppositiepartijen;
- individuele verantwoordelijkheid van het kamerlid/fractie'.

Inleidingen door:
Prof. mr. J.J. Vis
drs. B.A.G.M. Tromp

11.15 uur – 11.45 uur: 'De wenselijkheid en de functie van het regeerakkoord'.

Inleidingen door:
Prof. mr. W.C.L. van der Grinten
dr. ir. J.J.C. Voorhoeve

11.45 uur – 12.45 uur: Paneldiscussie

12.45 uur – 13.45 uur: Lunch

Middagprogramma

Voorzitter: drs. L.M.L.H.A. Hermans

13.45 uur – 14.15 uur: 'De plaats van de partij in de politieke cultuur'

Inleidingen door:
drs. P. Kalma
Prof. mr. M.C.B. Broekers.

14.15 uur – 14.45 uur: 'De buitenparlementaire oppositie'

Inleidingen door:
A.G. van der Spek
drs. M. Smits

14.45 uur – 15.45 uur: Paneldiscussie

15.45 uur – 16.00 uur: Slotwoord en nabeschouwing door dr. K. Groeneveld, directeur van de Prof. mr. B.M. Teldersstichting

16.00 uur – 17.00 uur: Borrel ter afsluiting.